

Br. KRANE-IJAS
**MAGNA
PECCATRIX**

KORDA RT. BUDAPEST

K R A N E A N N A

MAGNA PECCATRIX

(BŰNBÁNÓ MAGDOLNA LEGENDÁJA)

REGÉNY

F O R D I T O T T A:

I J J A S A N T A L

B U D A P E S T, 1934.
K O R D A R. T. K I A D Á S A

Nihil obstat. Dr. Julius Czapik censor dioecesanus. Nr. 165. Imprimatur.
Strigonii, die 22. Januarii 1934. Dr. Julius Machovich vicarius generalis.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest, VIII., Csepregy-u. 2.

ELSŐ RÉSZ

PRELÓDIUM:

A MAGDALAI HÁRFÁK

Egy este, amikor a nap vörösen szállott alá a hegyek mögé s a tó sápadtan, tompán fénylett, mint a gyöngyház s a jázminok és a rózsák édesen és hűvösen kezdtek illatozni a kelő hold felé: a legátus, aki Tibériásból jött át, Magdolna villája felé vitette magát szolgálból és barátaiból álló kíséretével.

A villa ott állott Magdala közelében, a Genezáreti-tó partján; fehérben és aranyban égett kertjeinek sötét smaragdja közt. Sokszor zúgott a hárfa és sokszor hullottak sóvár és édes fuvolahangok a márványtermeken át, ahol a szökökutat ezüstpora ömlött a magasba. Rózsák, mirtuszok és babérfák nőttek a kertben és köztük mint szivárványszínűre égetett, zománcos, tarka bronz, aranylábú pávák tollazatának mesés és finom drágakövei villantak fel, ragyogva és hivalkodóan, mint amilyen ez a súlyos és idegen pompa volt.

De mindazok, akik elhaladtak a villa mellett, elfordították fejüket, amikor megpillantották az aranyozott ablakrácsokat és a virággal befuttatott tetőket. Mert mindez: egy népétől elpártolt lány kedvéért épült, vérrel és erőszakkal szerzett aranyból.

Az ifjú szépséget a legátus fedezte fel a judeai Betániában, ahol csapataival állomásozott.

Mirjám nem szerelem után vágyakozott, amikor a legátust követte, hanem valami más után, — az értelem és akarat örök nyugtalansága ez, olyan ősi, mint a zsidó nép maga. Ez vonult Ábrahám pásztoraival a kopár szíriai puszták gyérfüvű mezőin, a nyájak porfellegében a Megígért Föld felé, amely a naplementétől lángragyúlt nyugati ég mögött

van; ezt vitték vállukon a magas kőkorsókkal együtt az asszonyok az egyiptomi fogságban, amikor vízért mentek a Nilusra és karcsú alakjuk feketén rajzolódott bele a napnyugta violaszínű hamvába; ennek elnyomottsága miatt voltak síróak a babiloni évek; és az ügetett a sivatag végtelen karavánútjain a kalmár ősök tevéivel, amelyek fűszert hoztak idegen és távoli égalkak alól és Ofir aranyát Salamon királynak.

Mindezek aludtak ugyan egy csomó békés, kisvárosi nemzedéken át, de most felgyúltak Mirjámiban, olyan forrón, mint kéknyakú galambjainak bűgása a fakalitban, amely ott állt a kis ház szűk és árnyas, hűvös ciszternához hasonló belső udvarán. Olyan szűk és zárt élet várt volna rá, mint amilyen az az udvar volt: a zsidó asszonyok élete, — és Mirjám kész szívvel követte azt a férfit, aki idegen és távoli világról suttogott neki, idegen és távoli világról, amilyenről virágai illatoztak neki esténként a kertben. De a kert, virágok, az udvar és a kéknyakú galambok: távoliak voltak immár. A legátus itt, Magdalában rendezett be neki villát, mert gyakran időzött itt, ha nem tartózkodott éppen Tibériásban.

A rómaiak és görögök azt mondták Mirjámról, hogy nevének el kell homályosítania Aszpázia hírét is, mert nemcsak Afrodité minden szépsége sugárzik belőle, hanem az értelem és tudás is. A legátus engedett a lány éles és nyugtalan szellemének: Mirjám latinul és görögül tanult, filozófiával, zenével és művészettel foglalkozott. Zengő és súlyosan hömpölygő görög versek morájából, filozófusok okoskodásaiból, a zene mély és édes aranyából s a tánc önkívületéből akart enyhülést inni arra a szomszúságra, amely idekergette hazulról, ahol szövőszéke most elhagyatva állt az asszonyok szobájában.

Növére, Márta elfordította fejét, ha pillantása hűga szövőszékére esett; azéra, aki hűtlen lett családjához, népéhez és lányságához. Bátyja Lázár pedig komoran gyászolta őt és keserű volt neki a virágok édes illata, mert Mirjámra emlékeztette őt; rá, aki valaha ezeket a virágokat öntözte és Sáron virágairól énekelt, amik a völgyben nyílnak.

De Magdolna most latin és görög költők verseit énekelte s kitharája, amelyen kísérté magát, aranytól és drágakövektől volt súlyos. Ünnepeket rendezett virágfüzérek hó és vérszínű íveivel felékesített termeiben. Még a nevét is elhagyta, mikor ősei hitéből a bálványimádók világába lépett. Most Magdolnának hívatta magát, arról a városról, ahol a villa állott. Csak a zsidók hívták még most is Mirjámnak, ha róla beszéltek vagy kérni akartak tőle valamit, — mert gyakran kérték közbenjárását a vasvesszővel kormányzó légátus erőszakosságai ellen.

Mert Prokulusz erőszakos és kegyetlen volt. Magdolnának keresztrefeszítésre-ítélteket kellett a kereszttől megszabadítania; olyanokat, akik a légátus haragját magukra vonták. Egy csomó nyomorultat mentett meg a halálrakorbácsolástól vagy börtöntől s keze a szegények számára is nyitva volt. De azért nem szerették, mert a nép elnyomói közé tartozott és a légátus miatta zsarolta a tartományt olyan könyörtelenül, — azért, hogy az ő költséges passzióit kielégíthesse.

S Magdolna nem tudott örülni jótékonyságának sem. Tudta, hogy azok, akik porban csúsznak előtte, ha kaptak valamit: mégis csak megvetik és igazuk van. Égő szegény élt a szívében s mégsem volt ereje, hogy kiragadja magát azokból a drágaköves aranyláncokból, amelyek leszorították életét.

Most megvolt mindene, amire csak vágyakozott valaha: korlátlan szabadsága, tudása, a művészetben való gyönyörködése, hatalma, gazdagsága s szépségének diadalmaskodása. De ez nem töltötte be szívét, hanem még égetőbbé tette vágyódását olyan valamire, amit a pogányok világa nem adhatott meg neki s amiben saját népe között sem volt része.

Eleinte jóllakottságnak tartotta belső nyugtalanságát. De később érezte, hogy mégis csak más: éhség, és pedig a szeretetre való éhség, olyan szeretetre, amely erősebb a halálnál, tisztább a hónál, magasabb, mint a kéken sugárzó ég és végtelen, mint az örökkévalóság. A Nagy Szeretetre való éhség volt ez; s amit a környezete e helyett nyújtott neki, nem volt szeretet. Mirjám saját magának sem akarta

bevallani, mi volt, — útálattal került ki az ezen való tündö-
dést. De megvetette azokat a férfiakat, akiken uralkodott
szépségével; kicsinyek és közönségesek voltak. A legátust
szintén megútálta. Valamikor félistent látott benne, most
fáradtságába került, hogy *embernek* lássa.

És mégis ottmaradt nála. Megmaradt abban az élet-
ben, amelytől undorodott, de amelytől pompát és hatalmat
kapott ajándékkul s amelyhez lassankint hozzászokott. S néha
önmagát is kigúnyolta búskomorságra való hajlandósága
miatt. Nem volt-e olyan élete, amelyért még a tisztességes
asszonyok ezrei is irigyelték titokban? Volt-e ennél szebb
a világ szemében? Bizonyára nem! S minden bizonnyal:
a régi lekötöttség maradványai voltak azok, amik megaka-
dályozták, hogy életét olyan nyugodtan élvezze, mint ahogy
egy görög asszony tette.

Legjobban érezte magát, ha táncolhatott, — ez volt
legkedvesebb és legigazibb művészete, s ilyenkor önmagá-
ról való boldog megfeledkezéssel engedte, hogy körülömlő-
jék a zene aranyhullámai. Iskolázott testének finom moz-
dulatai minden érzést ki tudtak fejezni: öröm és fájdalom,
vágyakozás és reménység, csábítás és ujjongás tükröződtek
tánckölteményeiben. Csak a nézők tetszése ébresztette fel
elmélyedéséből és emlékeztette ismét rá, hol van és kik
előtt mutogatja művészetét.

Kíméletlen kijózanodással ébredt ismét öntudatra, s
ez olyan égő és keserű volt, hogy a többiekkel együtt: bele-
vetette magát az ilyenkor következő lakomák zajongó árába
s komor, erőszakolt örömmel szórakozott vendégeivel, csak
azért, hogy feledni tudjon, — míg végül a reggelek meg-
hozták neki — kétszeresen! — az önmagától és a világtól
való undorodást. S mégis: fogcsikorgatva hordozta láncait,
megalázottságban és reménytelen sóvárgásban. Sokszor
már úgy tetszett neki, mintha arra volna ítélve, hogy pusztaságban
bolyongjon örökké.

Ime: erről zengtek Mirjámnak, Magdalai Máriának a hár-
fák, amelyeknek hangja áthullott a termeken, azon az estén
is, amikor a legátus a villa felé közeledett barátaival.

PROKULUSZ

Avillában most minden elő volt készítve az ünnepre. Görög mécsek élesen, aransárgán sugárzó lángsorai égtek a csarnokokban és az udvarokban, és a rabszolgák csoportokba osztva váraoztak a vendégekre.

Prokulusz kifogástalanul ráncolt hófehér tógában, kenetek és illatszerek messzire érződő felhőjében kiszállt gyaloghintójából és az átriumba lépett. Az ajtónállók meghajoltak előtte, egy görög rabszolga rózsakoszorút tett enyhén hullámos, sötét hajára, a hárfások és a vörösre festett ajkú énekeslányok üdvözlő dalba fogtak és az amoretteknek öltözött fiúk virágot szórtak elébe.

A legátus leereszkedően bölintott, pillantása végigfutott a tarkaruhás rabszolgákon és a termen, amely a magasan függő mécsek fényének halványvörös aranykódében fürdött; a skárlátszínű függöny, amelynek megmozdulását várta, sötétén és mozdulatlanul függött két oszlopa között a terem végén.

— Hol van Magdolna? — kérdezte még elég barátságosan a háznagytól.

A kövér és kopasz, zsírosan fénylő bőrű szíriai, aki szinte kidagadt ruháiból és úgy megrakta magát nyakláncokkal és karkötőkkel, mint valami asszony, most sárgásan és izzadtan sápadt volt s rémülten mosolygott petyhüdt ajkával.

— Bocsáss meg, uram — mondta nyugtalanul és a szeme bizonytalanul, feketén fénylett, mint a szurok. Hangja, rekedten sípító vénasszonyhang, elakadt egy pillanatra a félelemtől: — Egészen váratlanul . . . rosszul lett asszonyunk. Kér: ne haragudjatok rá érte!

A legátus arca merev lett, mint a kő.

— Ez nem megy így! — tört ki élesen. — Megüzentem

neki, hogy egy Rómából érkezett barátom akar megismerkedni vele. Menj és mondd meg neki, hogy várjuk.

De Marduk nem ment el, hanem siránkozva emelte fel zsír párnás kezét, kövér és kurta ujjai voltak. A hangja vékonyan siránkozott:

— Nem mehetek! Légy irgalmas! Rettentő kedvében van; amikor mindenáron azt akartam, hogy jöjjön, akkor... — s a hangja megtörött; egyszerűen Prokulusz elé tartotta könyökénél bekötözött jobbkarját.

Prokulusz könyörtelenül letépte a kötést. Valami éles eszközzel ejtett szúrás volt és a legátus nyersen felnevetett:

— Stilum? Ma karmol a mi párducunk!

Marduk arca epésen, betegesen, szinte világítóan sárga volt a rémülettől; keskeny, gonosz vénasszonyajka lila. Prokulusz pedig zavart és gőgös lett a többiek miatt.

— Nem halsz bele — mondta dühödten megvetéssel. — A hájad jó páncél az ilyen fulánkútések ellen. De azért majd én megyek helyetted!

Hátrafordult, ahhoz a magas és karcsú fiatalemberhez, aki kissé féloldalt mögötte állott, még külön a teraszon, és egy rabszolga magasratartott fáklyájának nedvesen szikrázó, vörhenyes fényei világították meg arcát. Gyönyörű és rendkívüli arca volt, szabályos, akár egy szobor arca, felvetett és magasratartott ajka felfelé görbült szögleteiben, mint egy bálványé és bőrének finom, elefántcsontszínű, néha szinte olajzöldbe hajló sápadtsága átütött az arcára sütő fény vörösségén is.

— Elengedsz? — kérdezte tőle Prokulusz. Fábíusz könnyedén és előzékenyen intett.

— Menj! — És hozzátette azzal a cikornyás, görög udvariassággal, amely Alexandriából fertőzte meg Rómát: — Tégy meg mindent, hogy Magdala csillaga egünkre jöjjön.

— Előcsalom felhőiből! — ígérte sötéten a legátus, ugyanabban a stílusban, de kelletlenség volt élesen metszett vonásain. És hozzátette nyersen, visszazökkenve a maga modorába:

— Jól értek hozzá! — Fábíusz bólintott és Prokulusszal együtt, a többi vendégtől kísérve, bement az átrium-

ba, leült s a görög rabszolgalányok gyümölcsöt és bort vittek neki. Prokulusz pedig eltűnt a függöny mögött, de hallani lehetett, amint sarui keményen kopogtak a mozaikpadlón. Dühös volt.

Közeledő lépéseit hallani lehetett abban a szobában is, ahol Magdolna feküdt, de ő volt az egyetlen, aki nem törődött vele. Mégcsak meg sem mozdult, amikor a függöny félrevonódott és a legátus belépett a szobába, ahol az ismert, tarkára festett falak fogadták és az arabiai illatszerektől fűledt, szinte maróan édes levegő.

— Mi az Szépséges, hogy jelenlétéd fénye nem világít nekünk? — kérdezte Prokulusz, a divatos udvariassági formulával, mert szerette magát világfinak tartani.

De Magdolna nem mozdult és volt benne valami nyugtalanító és szokatlan. Köznapi háziruhája volt rajta és úgy feküdt ott, mint akit villámcsapás tett görcsösen merevvé. Arcát a párnák közé fúrta és keze belemélyedt szétbomlott hajába, amely aranyvörös patakokban folyt alá a heverőről és bronzszínű hullámokkal csillogott a futószőnyegen. Mint valami pávatoll-legyezőt tartó gyöngéd és karcsú árnyék, kicsiny rabszolganője kuporgott mellette, mozdulatlanul, szürke arccal; az a samariabeli gyermeklány volt, akit Prokulusz nemrég ajándékozott Magdolnának, mert a kalmár bizonyossága szerint jól értett a hajjal való bánáshoz és hűséges, ragaszkodó természetű volt. Az ágy fejénél illatos olajjal telt háromcsőrű mécses égett, opálosan derengő fénye lassan reszketett a légvonatban, megcsillant az ujjak gyűrűin; a két fehér kéz mozdulatlanul mélyedt bele a lágy és selymes haj patakjaiba. Semmi sem mozdult és a szobában olyan csend volt, hogy hallani lehetett Magdolna nehéz és síró lélekzetét.

Prokulusz nem tudta, mihez kezdjen. Egy darabig határozatlanul hallgatott. Végül óvatosan megkérdezte, még mindig erőszakolt és mesterkéltn udvariassággal:

— Nos, mi az? Mi lehet Magdala gyöngyével és fénylő csillagával? Miért olyan felhős a mi napunk? — és megpróbálta felültetni őt. De az elhárította:

— Hagyj!

Hangja fátyolozott volt, de halk és csengő rekedtség; beszéde mögött az asszonyi torok édes és bujkáló dallamai-val, ami úgy hatott, mintha vízcseppek hullának valami lágyan megcsendülő ezüstkorongra.

Felült és összekuporodott fekvőhelyén, szemei a súlyos pillák alatt, violás, mély árnyékaikkal, úgy hatottak, mint a Hermon csúcsai naplemente után.

— Elment mellettem és rám tekintett — mormolta maga elé; lágyan elnyújtott szavai úgy csengtek, mintha az össze-érő szavak végei csiszolnák egymást. Arcát borzongva hajtotta tenyerébe, mint aki ólmos és szédült fejfájással borzong.

Prokulusz meglepődött. Valóban beteg lenne? — és halkán megkérdezte Szamaritánát:

— Láza van? Mióta beszél félre?

A lány ingadozva emelkedett fel és nem válaszolt. Néhány pillanatig fullasztó csend volt. S Magdolna ekkor lassan felemelte tenyeréből ijesztően sápadt arcát és először a legátusra nézett fénytelen, sötét szemével, aztán a kislányra.

— Menj ki Szamaritána! — mondta lágyan.

A kicsiny, szürkeruhás lány nesztelenül osont ki, mint valami kis egér és amint a függöny összecsapódott mögötte, Magdolna felállott. — Karcsú és magas volt, hajának patakjai súlyosan hullottak puhán, egyenes redőkben aláomló fehér gyapjúkontóséra. Egész idő alatt idegenül és félelmetesen nézte a legátust és közben lassan, elnyújtott mozdulatokkal egymásután hátradobta hajának nehéz tekercseit. Öntudatlan asszonyi mozdulatok voltak; nők nem tudnak rendetlen ruhában vagy hajjal állani mások előtt.

És akkor valami meglepőet kérdezett. A legátus egészen elcsodálkozott, mert Magdolna gőgös volt és nem szokott szerelmi turbékolásokba kezdeni. De most, ahogy ott állott előtte mint valami titokzatos és távoli tartomány királynője, megkérdezte:

— Mit szeretsz rajtam, Prokulusz?

. . . Mit akarhat? — kérdezte magában a legátus. És

amikor észrevette, hogy még nem válaszolt, kényszeredetten és hamis hangon mondta:

— Mindent, fényességem.

Merev csönd volt. És Magdolna, mint valami távoli álomban megint megkérdezte:

— Mit szeretsz rajtam?

A legátus elnézően mosolygott:

— Pallasra! Úgy kérdezel, mint valami iskolamester. De ha tudni akarod: legjobban a hajadat szeretem. Megérdemelné, hogy a csillagos égre kerüljön, mint Berenikéé.*

Magdolna válasza türelmetlen volt.

— Nem erről akarok hallani. Tudom, hogy szép vagyok. — És mégégszer megismételte: — Mást nem szeretsz rajtam?

A legátus zavartan bókolta:

— Bocsásd meg, hogy nem dicsértem eszedet és szellemességedet. A hangodat . . .

De ez az aranyhang most sötét volt és türelmetlenül hangzott a rézláncon függő lámpa sárga fényében, amely valami barnás tónust adott arcának; az igen halvány arany színe ilyen vagy az igen régi elefántcsont.

— Ezt sokszor mondtad már. Tudom, de . . .

— A táncod — sietett volna bókolni a legátus, de Magdolna elnémította őt egy mozdulattal: keresztbetette mellén karjait. S a legátus ereiben újra felgyült a düh, amellyel idejött: künn a vendégek talán türelmetlenül várakoznak, ő pedig hasztalanul próbál udvarolni itt, mint valami éretlen fiú.

— Hát ennyi nem elég? — tört ki felingerülten. — Nem volna ez elég magának a Habokból Született Vénusznak? Lehet-e többje egy embernek, mint ez?

Magdolna leült.

— Lelke! — mondotta tompán.

Prokulusz tágra nyitotta szemét. Ezek afféle sötét keleti babonák, de minek áll elő ezekkel Magdolna most? És türelmetlenül szólt:

* A görög hitregék híres széphajú tündére, akinek haja azután az égre került. Ez a Tejút.

— Jó! De ha van is, semmi köze a szerelemhez.

— Miért? — kérdezte Magdolna hidegen és felállt.

A legátus elhatározta, hogy mégis belemegy a vitába.

— Mert a lélek testetlen, a szerelem pedig a testhez tartozik.

Az asszony hirtelen vállon ragadta őt és a világosság felé fordította, úgy, hogy élesen belenézhetett szemébe.

— Akkor hát a lélek semmi neked? — kérdezte lassan. — És ha én megöregszem és megcsunyulok, akkor vége lesz a szerelmednek is?

A legátus levette válláról az asszony száraz és lázas kezét, de magáéban tartotta és igyekezett megnyugtatón:

— Hagyd ezt! Haszontalan szószaporítás. Most néhány vidám óra vár a Sors kegyes kezéből. Menjünk a többiekhez!

Barátságos, fölényes és parancsoló volt, de az asszonyi arc sötét és merev maradt:

— Menj egyedül! Mulassatok mindennel, ami csak van. Én itt maradok. — És még egyszer elismételte, mint valami gyermek, aki majdnem elsírja magát: — Itt maradok.

Kiszabadította kezét, a legátuson pedig végigömlött a düh:

— Miért nem akarsz jönni?

— Mert nem akarok!

Prokulusz homloka ráncokba gyűrődött.

— Hát akkor mondd meg, mit akarsz ezzel a komédiával? Ajándékot akarsz? Nyakláncot? Ruhát? Mondd meg és megkapod! Ötven talentumba fogadtam rád és megnyerem, ha segítesz. Akkor mindent megkapsz, amit csak akarsz.

Magdolna mintha nem is hallotta volna. A fekvőhelyre dőlt, haját megint magára borította és suttozott:

— Mennyire fázom! És milyen mélyen! Csak megkérdezhetném, mit akar tőlem?

— Ki? — és az ér megdagadt Prokulusz homlokán. — Ki merészkedett közeledbe?

— Elment mellettem és rám nézett — suttozott tovább Magdolna és tekintete a semmibe meredt. A mécses lobogva, nyugtalanul égett s a szoba falai és függönyei tarkán ragyogtak az aranyárga fényben, a kert aludt künn a tik-

kasztó éjtszakában, az asszony arca pedig sápadt volt és beteg.

Elvarázsolták — mondta tehetetlenül Prokulusz és leült. Sarúja hegyével sokáig és türelmetlenül verdeste az apró, tarka kövekkel kirakott mozaikpadlót. A mécs fénye mint valami varázslat rézvörös aranyköde állt a szobában. Végül Prokulusz Szamaritánát szólította.

Szamaritána nesztelenül jelent meg a selymes, ámbraszínű félhomályban és félve nézett urára. Kicsiny és barna arca volt és gyermekies duzzadt, lágy szívalakú szája, amely előre is megvonaglott, amikor Prokulusz megkérdezte:

— Mi van úrnőddel? Ki találkozott vele?

Szamaritána összetette mellén vézna karjait:

— Bocsáss meg — mondta halk, remegő hangon. — Én csak beszéltem neki róla.

Prokulusz nevetett, rekedt, torokból ömlő kacagással:

— Szóval te beszéltél neki róla! Kiről? Csak ki veled! Máskülönben korbácsra kerül a sor.

A kislány valószínűtlen nagy, óriási szemei, amelyek sötétek voltak arca árnyékában, mint valami nedves, fekete virág, elkezdtek nedvesen csillámlani mintegy a harmattól.

— Ő nem találkozott vele soha — védte félénken úrnőjét és a hangja könnyes volt. — A názáreti Jézus . . .

A római csúfosan és dühösen nevetett.

— A csöcselék varázslója és csodatevője! Róla beszéltél? No, mit beszéltél róla?

Szamaritána hangja tovább remegett a könnyek súlya alatt:

— Azt, hogy ő beszélt egy asszonnyal . . . aki az én népemből való. És az élet vizét ígérte neki.

Az élet vizét! Micsoda keleti szóvirág! És Prokulusz megkérdezte most már kissé nyugodtabban:

— És ő? Ő elhitte?

— Nem tudom. Csak annyit mondott, hogy látni szeretné a rabbit és én szoltam neki, hogy délután arrafelé megy a kert alatt. A falmenti lugasból lestünk, míg arra nem jött és vele együtt nagy nép.

A legátus szűrő, barnászöld szeme félelmeteset villant:

— És akkor Magdolna a kertbe hívta!

— Nem. Csak kihajolt, hogy jól láthassa. És akkor egy azok közül, akik vele voltak, meglátta és csúfos szavakkal kezdte gyalázni, úgyhogy asszonyom egész fehér lett.

— Mit mondott?

A lány arca forró és vérvörös lett és szégyenkezve suttogott néhány szót. Prokulusz viasztáblája után nyúlt és leírt mindent.

— Ismered? Hogy hívják?

— Azt mondják, hogy Simon farizeus. Kafarnaumban lakik a szőlők közötti úton, a nagy házban.

Prokulusz mereven és félelmetesen mosolygott.

— Jó! A körülmetélt kutya megemlegeti, hogy ilyeneket mondott! És a názáreti rabbi? Az is?

— Nem! Ő rá parancsolt, hogy hallgasson. És elmenőben rátekintett asszonyomra. Ez idő óta olyan elváltozott.

A legátus bölintott és újra leült. A bronz mécses lángja most mozdulatlanul, hősápadtan égett, mintha a Názáreti fehér köntösének visszfénye sugárzana itt s az a rendkívüli tekintet, amely az olvadt fém elviselhetetlen ragyogásával sütött rá mindenkire, — a legátus ismerte ezt a tekintetet. Tibériás kapujánál látta őt ülni, csak kevesen voltak vele övéi közül s a ki- és bemenőket nézte. Római katonák mentek el előtte és görög kalmárok; hamuval behintett, félmeztelen koldusok és szíriai lányok, akik antimonnal festik fehérre arcukat és skárláttal festik pirosra ajkukat; hallgatag, sötétbőrű arabok és kékruhás zsidóasszonyok. Ő maga, a legátus, csapata élén, szintén elvonult pillantása előtt és jól tudta, hogy ezt a pillantást nem lehet elfelejteni.

Könnyű borzongás futott végig rajta. Hát valóban igaz lenne, hogy tud varázsolni? Mindegy! Magdolnát mindenképpen ki kell ragadni levertségéből, amelyben mozdulatlanul kuporgott az ágyon, térdeire font karokkal és mivel a fénytől elfordulva ült, arca árnyékban volt s olyannak tűnt fel, mint valami ezüstvirág. A legátus leült melléje és lágyan megsimogatta kezét.

— Magdolna, nézd, most már legyen elég! Ne törődj ezekkel a dolgokkal, hanem öltözz fel.

— Vajjon micsoda életvize lehet az, amit ad? — lehelte maga elé az asszony, olyan halkán, ahogyan a kithara szól, amikor a szél láthatatlan ujjai végigfutnak húrjain s a hangok kristály és ezüst lépcsősorain, amik zengve vezetnek alá a mélybe — micsoda életvize?

— Majd ad belőle, ha kérsz! Miattam elhivathatod, ha akarod, de most . . .

Az asszony egy tekintetével elnémította őt.

— Nem jó a mi életünk, Prokulusz! Mocsárban élünk, pedig van valami, ami több ennél és . . .

Most a legátus szakította félbe:

— Jól van már, drága álmodóm! Én nem értek ezekhez, de ha kegyelmes leszel hozzánk, holnap idehozatom a prófétádat és akkor majd bölcselkedhetsz vele. Szóval legyen a holnap a misztériumoké, hogy te is megkapd a magadét, a ma pedig az öröme, hogy mi is megkapjuk a magunkét. És azonkívül mondtam már, hogy segítened kell megnyerni egy fogadást.

Az asszony mozdulatlan, sötét szemekkel nézte. Prokulusz tovább beszélt.

— Ma reggel írtam neked Fábusról. Ő barátom és azt mondja, hogy a római Heléna a világ első táncosnője . . . én pedig azt mondtam, hogy még nem látott téged. Szóval fogadtunk. Ötven talentumba. Ha ezt megszerzed nekem, mindent megkapsz, amit csak kívánsz! Miért nézel így?

— Fogadást tettél rám — mondta Magdolna gögösen és mereven. — Mintha valami katonai kocsmában szoktam volna táncolni.

Prokulusz ajkába harapott.

— Hogy gondolhatsz erre? Inkább a híredet akartam óvni. És az ötven talentum a tied lesz!

— Nem kell — mondta Magdolna idegesen. — Nem kell semmi. Utálok mindent. A táncot is!

Prokulusz felállott, s a hangja sötét és kemény lett.

— Mondok valamit és akkor nem lehetsz tovább ilyen. Lásd be, hogy ha tovább is makacskodsz: én fizethetem meg az ötven talentumot.

— Add el az ékszereimet!

A legátusban megint komoran és hidegen kezdett égni a düh:

— Megbolondultál? Mit mondana mindenki, mit írna ez az alattomos helytartó Rómába, hogy eladtam ékszereidet egy játékadósság miatt?!

— Szerezz pénzt másképen!

Prokulusz arca eltorzult a mécsfényben, vonásai zöldesbarnán ragyogtak, mint a bronz, szeme égett, akár egy farkasé:

— Melyik várost sarcoljam meg?

Magdolna gögje erre összetört:

— Nem tudok ma táncolni, Prokulusz! Nem tudok. Legalább mára találj ki valami mentséget. Adj egy kis időt, ne légy keményszívű!

Térdre vetette magát előtte és sírt s a magasból alááradó lámpafényben mélyen ragyogtak hajának hullámai, szemei mélyek és sötétek voltak a fájdalomtól, arca fehéren világított: sápadt arany és sötét elefántcsont... s a férfi arca kegyetlen és kemény lett, és ami felgyült benne, ki kellett okádnia, akár az epét.

— Hát még alázatos is tudsz lenni, ha arról van szó, hogy tönkre tégy? Engem! Te kis zsidó lány! Mindent nekem köszönhetsz és jaj neked, ha kidoblak. Mi lesz, ha nem törődöm veled és künn leszel az utcán? Mit csinálnak majd veled a többiek?

— Megköveznek — felelte Magdolna és felemelkedett térdeiről. — De azért mégsem táncolok ma este.

Prokulusz halántéka körül forrón és szédítően zúgott a vér.

— Nem? És ha Mardukot hivatom ide és a kitépett nyelvű rabszolgákat? Majd ők észretérítenek! Ne tégy örüllté, mert...

— Hivasd őket — mondotta Magdolna rettenetes arcával és vonásai eltorzultak a zsidó akaratától. — Minden bizonnyal én volnék az első Júda törzséből, aki megrettenik a kínoztatástól és fenyegetéstől. A testemet megkínóztatják, de belül nem tudok kényszeríteni.

Prokulusz jobban ismerte a zsidókat, semhogy kételkedhetett volna abban, amit Magdolna mondott. Egyensúlya egészen összeomlott; úgy érezte, hogy keresztülgázol rajta valami sötét erő, amihez még csak hozzáférni sem lehetett... örülden futkosott fel és alá a szobában, mint valami oroszlán a ketrecben.

... Átkozott a nap, amikor először látta meg e hűtlen szemeket. Bárcsak hagyta volna kígyófészkében, akkor most nem mélyesztené húsába méregfogait. Elveszett a fogadás, oda az ötven talentum! Tönkre megy, mehet koldulni és átadhatja másnak a légiót... hozzá ez a gyalázat. Fábiusz gúnyolódni fog és vele az egész Róma: Nézzétek a kérkedőt, aki meg akarta mutatni a szép Heléna vetélytársát, de nem sikerült neki... Átkozott! Nem engedheti meg, hogy ez vele megtörténjék, nem szabad ennek kitennie magát, még nem mondotta ki az utolsó szót:

— Hé, Marduk! Marduk!

Felkapta az ezüstmeggyő és háromszor beledobta a fémmedencébe. Éles és átható csengés zendült meg, ami észretértette kissé, örvénye lelohadt néhány pillanatra. Ránézett a gögösen ellenálló Magdolnára, aki mozdulatlanul állt ott, aláomló aranyvörös hajában, mint valami palástban, ajkai lenézőn fölvonódtak, úgyhogy előragyogtak fehér fogai, sötét szemében ólmos és konok ragyogás.

És gyönyörű volt!

Minden csepp vére fellázadt az ellen, hogy ez az élő aranyból és elefántcsontból való szobor korbácsütések alatt roncsolódjék össze; maga a mécses fénye is szinte mint valami belőle kiáradó bűvölet sugárzott körülötte, sápadtan és lobogva reszketett ruhájának puhán aláomló, bő redőin, amik közé a még mindig térdelő Szamaritána temette arcát, Magdolna fehér keze pedig gyöngéden simogatta a kicsiny, sötétfürtös fejet.

Künn, a' függöny mögött felhangzott Marduk saruinak óvatos csoszogása. Prokulusz még mindig Szamaritánát nézte és pillantását róla emelte Mardukra, aki mögött nesz-

telenül hullt össze a skarlátszínű függöny, ő maga pedig néma meghajlással kérte urának parancsait.

— A két négert ide és az összes kínzószerszámokat! — mondotta Prokulusz.

Marduk megrettent, de ugyanabban a pillanatban már szét is torzultak petyhüdt és romlott vonásai. Vigyorgott és kéjes alázatossággal engedelmeskedett.

Amikor eltávozott, fullasztó csend volt a szobában. Szamaritána halkán, könyörögve suttogott néhány szót, de Magdolna néhány nyugodt cirógatással elhallgattatta és mozdulatlanul állt tovább. Prokulusz pedig leült az üres nyugóágyra, kezébe vette a legyezőt és szórakozottan játszott vele. Így telt el mintegy tíz perc. Ekkor ismét felhangzott a függönyön túl Marduk csoszogása.

Két félmeztelen, fekete núbiai lépett be vele. Mélyen meghajoltak Prokulusz felé és komor, állati közönyösséggel láttak munkához. A szoba közepére hosszú, keskeny fapadot állítottak; deszkái szinte feketék voltak a beléjük ivódott vértől. Övükből hajlékony szíjkorbácsokat vettek elő, kínzószerszámokat rendeztek el, izzó parázssal telt háromlábú vasedényt hoztak be, azután felegyenesedtek és mint a zsákmányukat érző farkasok, kérdően néztek Mardukra, aki viszont Prokulusz parancsát várta visszafojtott lélekzettel.

Az üst parazsáról csípős, fullasztó, kék szénfüst szállott fel. Szamaritána köhögni kezdett tőle. A legátus pedig közönyösen rámutatott.

— Úgy találtam, hogy gonosz varázslatot hozott úrnőjére. Kötözzétek le és korbácsoljátok meg!

Az a magas és metsző sikoly, amely válaszolt neki, szinte nem is volt emberi. Szamaritána sikoltott.

Térden csúszva vonszolta magát a legátus elé, ártatlanságát erősítgette, de alig tudott szólni, mert majdnem megfulladt a sírástól. Végül elájult.

Marduk ekkor felrántotta a földről és át akarta adni

a feketéknek, de egy ökölcsapás hátratántorította és egy ismerős penge villant elébe.

Magdolna arca sápadt és rettenetes volt.

— Csak merj hozzá nyúlni, nyomorult — mondta Marduknak rekedten, és egy mozdulattal elparancsolta onnét a négereket. Azok zavarodottan hátráltak meg, Magdolna pedig Prokulusz felé fordult.

— Engedd el! — kiáltott rá parancsolóan. — Itt vagyok én és engem kínoztass meg!

A legátus komor göggel mosolygott.

— Ne olyan hevesen! Ő és itt minden: az enyém, te csak használod, de én úgy bánhatok mindennel, ahogy tetszik. Különbözik pedig hatalmadban áll, hogy megkíméld a kicsikét a bajtól.

— Aljas dolgot kívánsz, nem engedek!

Prokulusz vállait vonogatta.

— Akkor Marduk: rajta!

De a szíriai nem tudta a parancsot végrehajtani, mert Magdolna egyik kezével átölelte az ájult rableányt, a másik kezében tör volt és azt fenyegetően tartotta maga előtt. Marduk a feketék mögé bújt s azok asszonyuk pillantásától megfélemlítve úgy álltak ott, mint a megvert kutyák. A háznagy jajongott.

— A nagy Kybelére, uram, leszúr, ha odamegyek.

Prokulusz nevetett.

— Te gyáva. Majd én megszelídítem ezt a tigrist...

— Hátulról hirtelen kicsavarta Magdolna könyökét egy ugrással és hirtelen fogással. Az asszony táncból megedzett testének minden rugalmasságával ellenállott, de a harcok mégis lebírta a táncosnőt. Úgy összeszorította Magdolna karjait, hogy teljesen hatalmában volt és tehetetlenül kellett néznie Szamaritánát: a feketék felemelték és eszméletre hozták hideg vízzel.

— Táncolsz? Vagy megkínozzák a lányt? — lihegte fölébe a kérdést Prokulusz.

Lélekzete forró volt és a hangja reszketett: a legátus örvongott dühében. Magdolna alászegett fejjel viaskodott vele mint valami megkötözött anyaállat, amely látja, hogy kölykét levágni viszik. De a legátus vasmarokkal fogta mint

valami csavar s a néger pribékek azalatt rákötözték a kínzópadra a hörgő Szamaritánát.

Ekkor Magdolna felkiáltott, — kiáltása rémületesen szólt a falak között, teste úgy vonaglott, mintha lázroham rázná:

— Engedjétek el! Táncolok!

A legátus fellélekzett.

— Megteszed? Nem csalsz meg?

— Megtáláltad, mivel kényszeríthetsz. Engedelmeskedem... és a gazdám vagy.

A legátus élesen nézte a hamuszürke asszonyarcot, aztán kiengedte kezéből Magdolnát.

— Nem tudtalak másképp megtörni — mondta majdnem mentegetődzve; — nem engedél más választást.

Magdolna nem felelt, szinte repült a dédelgetett rablányhoz, feltépte köteleit és a nyugváóágyhoz vitte.

— Nyugodj meg... — mondta neki halkan és gyöngéden. — Nem engedlek bántani.

Prokulusz csodálkozva nézte. Ezek a zsidónők mindig tartogatnak valami meglepetést, még ha azt is gondolja az ember, hogy fenékiig ismeri őket. Ez a kiszámíthatatlan asszony most egészen olyan volt, mintha anyja volna a neki ajándékozott szép kicsikének. Egyik centuriója, aki germán volt, nagyra tartotta a zsidók asszonyait és mindig azt mondogatta, hogy hasonlítanak a germánok nőihez abban, hogy „kedélyük” van; olyan tulajdonság, amire nincs szó a latinban. Ez a titokzatos barbár ösztön, úgylátszik, megvan Magdolnában is és kiismerhetetlenné teszi.

Marduk halkan, kérdőn reszelte a torkát, ez felébresztette tünődéséből és magához térítette. Mégegyszer figyelve nézte Magdolnát, azután erős hangon és nyomatékosan mondta Marduknak:

— Elmehetsz, de legyetek mind közel, hogy amint szólok, jöhessetek... és tartsátok szemmel ezt a lányt, nehogy menekülni próbáljon... Mehetek!

A feketék összeszedték a szerszámokat és eltávoztak, bőrüknek, az izzadságnak és az égő vasnak nyers büze

maradt utánuk és Prokulusz gyorsan felnyitotta az egyik diszes ablakrácsot; friss, hűvös, esti levegő ömlött be a sötétből. Letörölte homlokáról a verejtéket és nagyot lélekzett, utána megint az a nyugodt, fölényes férfi lett, aki volt. Ha valaki, mint ő, hozzá volt szokva, hogy ellenséges városokat dúljon fel és a kirablás szörnyűségeinek vesse oda őket, nem volt nagyon érzékeny, hacsak nem róla magáról volt szó. Ezt az ügyet jól intézte el és a tündöklő zsidó-lány láthatta, hogy emberére talált benne.

Nagyon kedves volt, amikor újra odafordult Magdolnához:

— Hát akkor, Egem Csillaga, mi az a tánc, amellyikkel boldoggá akarsz tenni bennünket?

Magdolna arcán merev és törött mosolygás árnyéka villant fel és a szemében bizonytalan fény:

— Nyugodt lehetsz, megszerzem a talentumokat!

— Mind a tied lesz — ígérte neki lágyan és halkán a legátus és azon volt, hogy újra a gyengédet játssza. — Mind a tied lesz, égi táncosnőm, ha ez a táncod sikerül...

Magdolna arcán keserűséggé mélyült a mosoly:

— Tartsd meg, nekem nem kell... És menj a barátaidhoz! Idő kell, hogy felkészüljek. Egy óra múlva ott leszek a vacsorán.

Prokulusz gyanakodva nézett farkasszemet az asszonnal, aki rejtelmes és bizonytalan volt neki, de Magdolna erősen állotta tekintetét és a férfi megnyugodott.

— Tehát *akkor* világít majd jelenléted fénye... — mondta kedvesen, mintha tíz perc előtt nem állt volna kínzópad a szobában, azután kissé színpadi ünnepélyességgel elbúcsúzott.

Alig hullt össze mögötte a szőnyegajtó, felegyenesedett Szamaritána, aki eddig erőtlenül hevert a fekvőhelyen mint valami fuldokló, akit a rémület tengere újra partra sodort.

— Űrnőm... az életemet mentetted meg — lehelte Szamaritána és végigcsókolta Magdolna kezét. — Ezen az áron! — s a hangja fájdalmasan mély és sötét volt. Magdolna pedig magához vonta a kislány zilált, kicsiny fejét.

— Te többet hallottál Róla — suttogta neki. — Nem gondolod, hogy haragszik rám, mert most nem tehetek mást? De nem vehetlek oda, nem szabad, hogy áldozatul vesselek...

— Ő megért, úrnő... mindenkit és mindent. Azt mondják, hogy mindenki azt hiszi magáról: őhozzá szól, amikor a tömegnek beszél.

— Akkor tudja, hogy inkább járnék izzó parázson ma éjtszaka, mint táncszőnyegen. De meg kell lenni! Gyere és segíts — s a hangja mélyen keserű volt. — Fel kell díszítenem magamat.

A rablány nagy erőfeszítéssel felkelt. Magdolna erősítő cseppeket adott neki az orvosságos szekrénykéből, amely a sarokban állott, azután átmentek az öltözőbe. A sötét szekrényekből előkerültek a selyemszövetek, vékonyak és finomak, akár a pókháló, drágakövektől csillámló övek, aranyhímzésű palástok és színesre festett saruk, — minden, amit csak el lehet képzelni. Festékes edények és kenőcsökkel telt tégelyek és hajat formáló szerszámok mindezekhez.

Magdolna fáradtan roskadt bele a fésülőszékbe. Ki-mondhatatlanul utált ma mindent, Szamaritána pedig előhozta az ékszerek szekrényét, amelyet alig bírtak el vézna karjai.

— Ma mit veszel magadra, úrnő?

A fődél felnyílt és feltört belőle az ékszerek rejtett tűzének tompa szikrázása: lelkének ára és lányságának ára, megsarcoltak és felégetettek kincse, méltó hozzá, a Megsarcolthoz és Kiégetetthez.

Magdolna elpirult.

Évek óta először pirult el, halántékig ömlött a szégyen égő színe:

— Ma este még felveszek minden ékszert — mondotta szinte hangtalanul. — Vezeklésül lesz így!

PSZICHÉ AZ ALVILÁGBAN

Ezalatt a legátus visszatért barátaihoz.

Az átrium meleg és vidám zajjal volt tele a falon függő mécsesek lángsorai alatt: valamennyien olyan jól érezték magukat, hogy alig vették észre távollétét. Zavartalan vidámsággal üdvözölték, ami nagyon jól esett a legátusnak. De még jobban esett volna neki, ha Fábíusz finom és sápadt arca nem olyan hűvös és tartózkodó. Egyedül ő nem olvadt bele a többiek jókedvébe s a pillantása élesen szegeződött Prokuluszra.

— Sikerült? — kérdezte s a hangja különösen csendes lett. — És sok baj volt vele?

— Igen, de semmiség! — mondta a legátus kurtán és könnyedén. — Megvannak a módok arra, hogy az ember makacszkodó szépségeket meglágyítson. Egy óra múlva itt lesz Magdolna és a fogadás eldől.

— Üdv a győzőnek — mosolygott Fábíusz enyhe gúnnyal. De a legátus nem válaszolt, hanem sétára hívta a többieket, ki a kertbe, amelynek bársonyosan fekete facsúcsai felett aranyos fényben úszott a hold mint valami átlátszóan sárga korong s a virágok hűvösen lehelték bele nehéz lélekzetüket az éjtszakába.

Pontosan egy óra múlva mélyen hajlongva jelentette Marduk, hogy kész a vacsora. Ismét valamennyien a ház felé tartottak, ahol szinte a ködös holdfénynek és vékony selymeinek ezüsfátyolaiból szöve: csodálatos jelenség várt rájuk a teraszon.

A legátus megkönnyebbülten sóhajtott, Fábíusz elcsodálkozva kiáltott fel, a többiek pedig hangos kiáltások közt üdvözölték Magdolnát, aki királynői büszkeséggel köszöntötte vendégeit s ruháiban és ékszereiben olyan volt, mint valami bálvány. Prokulusz szinte elérzékenyült, amikor

látta, mennyi gonddal öltözött fel; azt hitte, hogy miatta tette.

Ruhája tengerzöld volt, teleszórva a gyöngyök tompa ragyogásával. Nyaka körül drágakövek sorakoztak és füzereik lehulltak ezüstövéig, amelyen kék szafirok ragyogtak. Ezernyi fonatba font aranyvörös haját aranyháló szorította le, mindegyik hurokban egy-egy gyémánt. Víziszta topáz és vérszínű rubin váltakoztak széles homlokkötőjén, amelyről mint a napsugarak, hajszálvékony aranyláncok fátyola hullott végig arcán, végükön egy-egy szem gyémánt csillogott. Arca művészien ki volt festve; egy kevés stibium szinte természetellenes tűzzé fokozta szemének sötétzöld tündöklését.

Füleiben átfúrt óriási gyöngyszemek függöttek, belőlük édes illatszer ömlött elő parányi cseppekben. Kezének minden ujján gyűrűk voltak, belőlük apró aranyláncok futottak az első karperecig és egy-egy roppant smaragdot tartottak a kézfn. Az ékkő sötét és nyers zöldje mellett szinte átlátszó volt a bőr elefántcsontszínű sápadtsága.

Felsőkarja köré rubinszemű aranykígyók csavarodtak. Még a lábai is fel voltak ékszerezve: bokái körül nehéz aranycsatokat látott a fiatal római, amikor az asztalhoz feküdtek; Magdolna is így vett részt az étkezésben a férfiakkal együtt és nem ült, mint a nők szoktak.

Mindezeket a többiek is észrevették és megjegyzéseket tettek rá.

— Prokulusznak egész tartományokat kellett kifosztania, hogy ilyen ékszereket vehessen — suttogetta Fábíusz fülébe szomszédja, amikor látta, hogy a legátus másvalakivel beszélget.

Fábíusz kelleetlenül mosolygott.

— Igen. Prokulusz mindig keményen gyakorolta a győztes jogait. Azt mondják, hogy egy kicsit nagyon is keményen.

A szomszéd érdeklődve fordította Fábíusz felé száraz, barna arcát. Kopaszodó, sovány, sötétbőrű ember volt, olyan orral, mint egy keselyű. Fábíusz vele is, mint szinte az ősz-

szes többi vendéggel, ezen az estén találkozott először és nem jegyezte meg, kicsoda. Az volt a benyomása, hogy valamennyien afféle ingyen ivócimborák, a provinciába zül-
lött kalandor söpredék, akiket Prokulusz vendégül fel-
szedett.

— Igaz, — kérdezte óvatosan az ismeretlen asztaltárs
— hogy a császár fülébe jutottak ellene a zsidók panasza? És hogy vizsgálát indult volna ellene?

Fábíusz vállat vont.

— Mit tudom én? Sok mindent beszélnek, de Róma messze van és Cézár füle nehezen érhető el. Éljen inkább a szépség!

Ezzel Magdolnához fordult és feléje tartotta serlegét:

— Azt hittem, hogy csak egy nimfát találok itt. És íme: maga a Szépség Istennője áll előttem! — és Magdolnára köszöntötte a bort, amelyből néhány cseppet kiöntött az istenek tiszteletére.

Magdolna köszöntve emelte föl serlegét, de meg sem ízlelte a nehéz bort, hanem jégbehűtött gyümölcslevet kért és azt itta meg: égetően szomjas volt. Egyet sem érintett meg a válogatott ételekből, amelyekkel az asztal meg volt rakva. Csak egy fürt szőlőt tépett szét nyugtalan és időse-
ujjakkal, de nem ízlelte meg a szemeket. Közben tökéletes görögséggel csevegett az időjárásról, a napi eseményekről, a legújabb bölcselétről, amint nagyvilági hölgyhöz illik. De úgy tetszett neki, mintha a távolságokon és falakon át csu-
paszon és üresen állana egy tekintet előtt.

— A tánc melyik mesterénél tanultál, Galilea virága?
— hangzott mellette hirtelen Fábíusz hangja.

Fölriadt és észrevette, hogy egész idő alatt szórako-
zottan beszélt a fiatal rómaival a nélkül, hogy figyelt volna a beszélgetés tartalmára. Odavetően megnevezte mestereit. Fábíusz vállait vonogatta.

— Vidéki nagyságok és nem számítanak. De a mi Helénánk a nagy Filiposz tanítványa, a tánc és kecsesség megtestesült istennője. Azonfölül naponként talál valamit, ami új a pantomimiában.

— Én is! — mondta Magdolna merev mosollyal. — Nemsokára olyant fogtok látni, amilyent még sohasem.

— Mi lesz játékod vezetögondolata? — kérdezte Fábíusz.

— Kárhozott lélek! — és Magdolna felemelkedett helyéről. Olyan vontatott léptekkel ment el, mintha nehéz terhet kellene hordoznia, és Fábíusz elbámulva nézett utána. Ugyanakkor egy arannyal átszótt bíborfüggöny vonódott össze az étkezőterem egy része előtt és eltakarta a mögötte kezdődő előkészületeket.

Prokulusz pedig kényelmesen kinyújtózkodott puha vánkosain, felhajtott egy pohár ciprusit és egy görög bordalt dudolt.

Magdolna megállott a hosszú folyosóban, amely termeihez vezetett; megállott és a falhoz támaszkodott, mert olyan fáradt volt, hogy szinte összeroskadt. A hűvös márványhoz szorította forró homlokát. Úgy tetszett, mintha a drágakő és a gyöngy sokmázsányi súllyal nehezednék rá és a földre nyomná. Mélyet és nagyot sóhajtott, azután felkelt és tovább ment.

Az ebédlőben lassankint elnémult a vendégek hangos beszélgetése. Senki sem akart inni és senki sem akarta, hogy énekeljenek. A felszolgáló rabszolgák is mély csöndben állottak köröskörül a falak mellett, mindegyiknek szeme a titokzatos függönyön volt. Ők is, a vendégek is tudták, hogy nem közönséges táncról lesz szó, — már a fogadás rendkívüli nagysága miatt is.

Csönd! A függöny mögött tépett hangokon kezdte egymást szólítgatni a fuvola és a hárfa, akár eltévedt gyermekek az erdőben. Azután elmondhatatlan gyászt kifejező melódiába folytak össze a hangok és az énekesnők belevágtak a zenébe:

Sötét az éj
S fejem felett
A gyászoló halál-anya . . .
Távol a tündöklő nappal,
Távol a nap mosolya —
És így vergődöm én
Kegyetlen fájdalomban . . .

A kézidobok még egyszer hosszan, tompán peregetek, azután egyszerre szétnyílt a függöny.

Egy alak állott ott szürke fátyolba burkoltan, sötét emelvényen, amelyre felülről hullott a fény és sugárzása az alak minden mozdulatát követte, azonban minden mást árnyékban hagyott. Csak a fátyolokkal övezett alak volt látható — s az most lassankint felemelte karját és kissé fellebbentette arcán a fátyolt. Hősápadt arc villant elő és égő szemek.

— A hétfátyolos tánc... elavult dolog! — mondotta Fábiusz.

De Prokulusz intett neki, hogy hallgasson, — és újra felcsengett a zene súlyos melódiája, a fátyolok forogni és lebegni kezdtek a táncosnő körül. Olyanoknak látszottak, mint a ködfelhők, amelyek elborítanak és fogvatartanak valami viaskodót s az kétségbeesett küzdelemben bukkanik ki belőlük és fátyolozódik el újra.

— Pszihé az alvilágban! — mormolta Fábiusz. Prokulusz megelegedetten bölintott hozzája.

Ó jaj nekem.
Többé nem jó öröm,
Örök immár a bánat . . .

Igy panaszkodtak az énekeslányok. Most pedig lehullottak a fátyolok és a földre estek. Magdolna elősuhan belőlük szoros fekete köntösben, amelyből csak arca, karja és lábai tűntek elő, sápadtan, mint a hold. Nem volt rajta semmi dísz, csak kibomlott haja mint valami királyi aranypalást... hogy szépségét kiemelve, nem volt szüksége kiáltó eszközökre.

Ő volt a felhőktől megszabadított végtelen éj, aki borzadva nézett körül, siránkozva tördelte a kezeit és esdően emelte az ég felé.

Ó jaj nekem . . .
Örök kín szolgasága
Övez körül s örvényben és viharban,
Repülve és rohanva,
Elpusztulok a vágytól.
S a kín örök szelében
Semmi remény . . .

Csend volt, azután valami alvilági tánczene vadul száguldó dallamai szállottak fel a hangszerekből. A szegény lélek pokoli forgatagtól ragadva rohant végig a kárhozát éjtszakáján. Először fölfelé törtetett az elérhetetlen csillagok felé, de láthatatlan bilincsei lefelé vonták. Utána őrvirág viharok ragadták meg s hajának fátyola szétterült és messze omlott a levegőben. Ezután a kimerültség szédülete jött: szemei lecsukódtak és meghajolt és majdnem összeroskadott a földön.

Ekkor élesen felsikoltottak a fuvalák, a kézidobok peregni kezdtek, az ezüstmedencék metsző csengése vegyült a zenébe és az összeroskadó nő felszökött, szinte valami ostorcsapástól, és a rettenetes tánc újra megkezdődött. A szédítő forgásban csak az aranyvörös haj zizegő repülését lehetett látni.

A színpad fölé sötétvörös fénynyalábok szikrázó lángszilánkjai hulltak. Az agyongyötört táncosnő néha hangosan belekiáltott az énekesnők jajongásába és a zene őrvirág futamaiba:

A kín szele
Sodor tovább
S ó jaj nekem . . .

A lámpák sárgászörössé fakulva világítottak a falakon, lobogásuk kormos füstszalagba átcsapó lánggal égett, fulasztó és ernyesztő hőség volt és az arcok sárgák voltak a felindulástól. Néhány vendég felkelt és hátrament, a rab-szolgák mind egy csoportba gyűltek össze — és Magdolna, forogva, lebegve és hajladozva, még mindíg táncolt.

— Örült és megszállott — mondta Fábiusz mellett szomszédja halkan. De Prokulusz meghallotta és rájuk meredt szárazon égő, vérekes szemével. Igen, ez már nem tánc volt, hanem rémület és megszállottság, tenni kellene valamit, de mit és hogyan?

Minden szem őt nézte, amint bizonytalanul és vonakodva felkelt a zenében, füstben és jajongásban és a tánc dobbanásai közt, a fémlapok fülsiketítő csengésétől, mint valami vakító fény villanásaitól körülfonva.

Ekkor jött a vég. A tánc megállt egy pillanatra, a zene is, csak a hárfákon futott végig mint könnyű szél, valami halk zengés, mindenki előre érezte, hogy valami váratlan következik s a vendégek felemelkedtek, — ekkor újra megszö csengés vágott bele a fémlapokba, a rezgő sikoly szinte egyenes szökkenéssel akart felszállani a magasba: Magdolna is, csakhogy megtántorodott. Egy pillanatig még ingadozott, közben mintha valami támasztékot keresne, belemarkolt a levegőbe. Azután kilendült a magasból rátűző fénysáv sugárzásából és elterült a földön. Volt benne valami megrendítően tragikus: a fénysáv megingott és megkeresve őt újra rávetődött. Prokulusz pedig átugrálva a székeket felrohant a színpadra és letérdelt melléje.

— Pihened kell, Magdolna!

Fel akarta emelni, de Magdolna nem ájult el, amint félig-meddig remélte; szemei zavarosan égtek, kétségbeesett mozdulatokkal vonaglott a legátus karjai között.

— Újra itt vagy? Tovább akarsz még kínozni — lihegte a legátus felé és undora úgy csapott Prokulusz arcába, mint valami forró lélekzet gőze és el akarta háritani magát a férfit.

— Magdolna . . .

De az asszony kiszabadította magát Prokulusz kezéből és felült.

— Hívd Mardukot! — kiáltotta rettenetes hangon. — Kínozzatok meg, hogy az ötven ta . . .

Prokulusz lefogta kezével az asszony száját:

— Légy csöndben! — s ugyanabban a pillanatban már érezte is, amint az asszonyi test tehetetlenné válik másik karjában. Magdolna csak most ájult el, a legátus pedig felnézett a többiekre, akik ott tolongtak körülötte a színpadon.

— Félrebeszélt! — mondta nekik dühösen és sápadtan.

Az elájuló Magdolna öntudata ekkor megegyeszer bekapaszkodott a világba és felnyitotta szemét.

Egy lágy és mély férfihang mondott felette valamit. Csak annyit tudott, hogy Fábiusz beszél, valószínűleg neki is, Prokulusznak is. Nyugodt, kellemes hangja úgy érte őt, mint a hűvös víz és most már hallotta, mit mond:

— Pihened kell, Magdolna! — s már intézkedett is: —

Hadd vegyenek gondjukba a rabszolganők — s helyet engedett Szamaritának, aki az énekesnők között volt és most aggódva hajolt asszonya fölé. Magdolna azonban ismét összerogyott; a szédült sötétség, amely mellette leselkedett, összezsapott körülötte és ő beléhullt: elveszítette eszméletét!

A rabszolganők elősiettek, sok kéz nyúlt feléje és a nézők halotti csöndjében elvitték. Olyan volt, mintha valami hullát vittek volna el.

Még azután is sokáig tartott a nagy hallgatás. A vendégek elernyedten nyújtózkodtak párnáikon, azzal a kijózanodással, amely az erős felindulásokat szokta követni. Az átmulatott éjtszaka is megmutatkozott rajtuk. A zenészek keze fáradtan hullott le a hangszerekről, az énekeslányok szeme lecsukódott az álmoságtól, a felszolgálók és rabszolgák kábultan támaszkodtak a falhoz. Fenn, az ebédlő széles tetőnyílásán kezdett bevilágítani a szürkület. Fényében halottsápadt volt minden arc. Fonnyadó virágok, állott ételek és a szétömlött borok pállott szaga volt a levegőben.

Prokulusz ledobta fejéről a leveleit elhullatott koszorút és tógájába burkolózott, mert a hajnali derengésre csípős lett a levegő. Pillantása egy rózsára esett, amely porosan és széttaposva feküdt előtte a márványlapon. Ez lehangolta és amikor másra akart gondolni, eszébe jutott a fogadás. Fábiuszhoz fordult, aki komoran hallgatott mellette a vánkoston és oldalról figyelte őt.

— Közbejött ez az eset... De akkor sem állíthatod, hogy Helénád a világ első táncosnője.

Ezt erőszakolt jókedvvel mondotta Prokulusz, — s Fábiusz felült és keményen nézett a legátusra.

— Heléna csak természetes eszközökkel dolgozik! — A hangja hűvös és éles volt s Prokulusz összerezzent. Ideges lett:

— Mit akarsz ezzel mondani?

— Amit Heléna ad, azt tehetségének és veleszületett kecsességének köszönheti. Magdolna, úgylátszik, túlvilági szellemek befolyása alatt áll és az ember nem tudhatja, mit tud magától és mit nem.

— Ezt az esti lázrohamot csak nem magyarázod így?

— Lázrohamot? Ha lázuk van, nem jelennek meg az emberek lakomán, mint ahogy Magdolna ma este! Ő nem lázban, hanem túlvilági befolyás alatt táncolt. És így elvezítetted a fogadásodat.

A legátus erőt vett magán, hogy mosolyogni tudjon.

— Halljátok? Fábiusznak tréfáló kedve van. Csak nem akarja komolyan állítani, hogy vesztettem?

Fábiusz arcán egy vonás sem rezzen.

— A győzelem azé, aki tisztességes eszközökkel dolgozik — felelte rendületlen nyugalommal. — A varázslás nem tartozik a tisztességes eszközök közé. Akik itt vannak, igazat fognak adni nekem.

A helyeslés határozatlan zaja hallatszott minden oldalról, Prokulusz pedig olyan hevesen ugrott fel, hogy feldöntötte étkezőasztalát.

— Azt nem tűröm! — ordította dühtől rekedt hangon.

— Ki meri azt mondani, hogy én Kájusz Prokulusz, a harmadik légio parancsnoka: hamisan és tisztességtelenül fogadok.

— Én! — volt a hidegvérű válasz és Fábiusz szintén felugrott. — Én Markusz Fábiusz, Klaudiusz fia, tanúk előtt mondom neked Prokulusz, hogy Magdolnát varázslással és erőszakkal kényszerítetted táncra. Ő maga mondta az előbb: mindnyájan hallottuk!

Prokuluszt saját fegyvereivel verték meg. A vádra nem mondhatott nemet... és ez nagyon sok volt neki. Felordított mint valami vadállat, felkapta a feldöntött asztalkát a földről és a súlyos, szögletes fával akart ellenfelére rárohanni. De egy csomó kéz ragadta meg karját, az egész társaság belekapaszkodott, kérelték és csillapították és az ebédő visszhangzott a zajongástól.

Prokulusz lassan magához tért, letette az asztalkát és odavetette Fábiusznak, aki óvatosságból készen állt a védekezésre:

— Majd még szólunk erről! Vannak még jogászok és ügyvédek. S ha az itteniek elfogultak, vannak Jeruzsálemben vagy Cezáreában vagy Rómában is! Mert akár Rómaig is elmegyek, hogy igazamhoz jussak.

— Azt talán gyorsabban kell megtenned, mint magad is kívánod!

Fábíusz éles és feltűnő hangsúlyozással mondta ezt és kezével a terem ajtaja felé intett. Éles szemeivel a többiek-nél előbb vett észre egy csapzott és poros császári lovas-hírnököt, amint Marduk éppen bebocsátotta.

— Az isteni Cézár, Augusztus Tibériusz nevében — köszönt hangosan és Prokulusz felé tartott, aki szinte megdermedve állt ott. — A harmadik légiónus legátusánál vagyok?

— Előtte állasz — mondta Prokulusz elfulladt hangon.

A futár tisztelgett.

— Atlovaoltam az egész éjtszakát, hogy minél hamarabb megtaláljalak, mert a híradás sürgős.

Egy zsinaggal átkötött, lepecsételt tekercset vett elő:

— Az isteni Tibériusztól! — és átnyújtotta Prokulusznak. Az szinte hangtalanul felelt:

— Áldják az összes istenek — és idegesen rezgett meg, amikor a tekercset átvette és felnyitotta.

Közben teljesen megvirradt. Az ég kéken ragyogott az ebédlöterem fölött, a napnak egy vékony, égő aranykévije esett be ferdén és sugárzásában látszott, hogy a legátus, amint rápillantott az írásra, szürke lett, akár a hamu.

Ez elég volt, hogy a jelenlevők, akik arcát figyelték, mindenfelé elszéledjenek. A tekercsnek valami kellemetlen tartalma lehetett. Az isteni Tibériusz kegyvesztésével nem lehet tréfálni, másokat is elérhetett. Eltűntek a rabszolgák is és amikor a legátus feltekintett a császári levélről, egyedül volt a teremben a lakoma maradványaival. Csak a vészes hír hozója állott előtte a légionáriusok köarcával és merevségével. Prokulusz emberfeletti erővel szedte össze magát. Nem volt gyenge ember és nem akarta, hogy a szerencsétlenségben annak lássák.

— Jól van. Itt az akta az átvételről! — s nyugodtan, erős kézzel írt néhány sort egy kis viasztáblára és átnyújtotta az embernek. — S egy kis ajándék fáradságodért — és egy pénzdarabot vett elő.

— Sokáig élj — mondotta a hírnök, tisztelgett és elment.

Léptei visszhangzottak a széles, üres termekben. A nap egyre több aranykévét dobott a márványoszlopokra, amelyeknek lombfüzéreiből kimerülten hullatták alá leveleiket a rózsák. A háztetőn a madarak csiripeltek, keringő fecskék surrantak bele a kék levegőbe, illatos és életet ígérő reggel mosolygott a földre. Prokulusz fájdalmas nyögéssel, nehézkesen omlott le egy párnás fekvőhelyre, arcát kezei közé temette és nyöszörgött mint valami sebzett oroszlán. Elveszett ember volt.

A megvetett, eltaposott nép megbosszulta magát. Panaszuk eljutott a császár trónjához, aki őt magát kemény szavakkal Rómába parancsolta, hogy eljárását igazolja. Ez éppen annyi volt, mint a halálos ítélet; legjobb esetben is vagyonának elkobzása és örökös száműzetés.

Prokulusz fogát csikorgatta:

Ezt az a gyalázatos csúszó-mászó: Poncius Pilátus szerzte. És az asszonynépség a tetrárka udvarában, akiknek nem hízelgett eléggé... Az alvilági istenekre, csak még egy napig volna teljes hatalma birtokában...

— ... és akkor mibe fognál, Prokulusz? — szakította félbe hangos és magános vívódását egy csengő hang.

A legátus felugrott. Mögötte állott Fábiusz, olyan nyugodtan, mintha ott állott volna az egész idő alatt.

— Ne légy indulatos és ne csinálj ostobaságokat. Mint a barátod jövők... — s a hangja hűvös volt. Prokulusz dűhe kábultan meredt szembe ezzel a józansággal.

— ... Mint barát? És hozzám? Azok után, amik... — kérdezte dühödten.

Fábiusz alacsony sarkú, finom szája hidegen mozdult meg.

— Itt volnék-e most, amikor téged a császári kegyvesztés villama sujtott? Körülbelül tudom, mi van az írásban. Az okairól néhány hét előtt esett szó barátunknál, Pilátusnál Cezaréában, asztal felett.

— Nem szóltál felőle semmit és...

— Miért? Az időt még nem láttam elérkezettnek és nem sejtettem, hogy Heródiás ilyen gyorsan ér célt. Mert a

mi Pilátusunk nem ütötte volna ilyen hamar nyélbe a dolgot egyedül.

— Igen, Heródiás! ... — és Prokulusz keserűen nevetett. — A simulékony Fulviusz, a szép primpilusz* mindíg buzgón udvarolt annak a festettarcúnak ott a zsidó trónon ...

— Mialatt egy legátus zsidó városokat sarcolt, hogy egy megszökött zsidólánynak ékszereket ajándékozhasson! Pedig azokat Heródiás minden bizonnyal szívesen látta volna sajátmagán, a nélkül, hogy megszerzésük módja felől sokat kérdezett volna ... Nem kell csodálkoznod sorsodon!

— Ha nem tudsz mást mondani, akkor hagyj magamra, mert még sok dolgom van, hogy egy gyors római utazáshoz felkészüljek. Tisztázni akarom magamat. Négy hadjáratban szereztem érdemeket, azonkívül érdekes dolgokat mondhatok az isteni Tibériusznak arról is, hogy mint kormányozzák Judeáját.

— Annál jobb neked. De én más dologról akarok veled beszélni ... megfeledeztél fogadásunkról?

— Most kell-e erre emlékeztetned? Tudd meg, hogy nem ijedek meg. Rómában a Fórumon keresem majd az igazságomat.

— Ha olyan ügyvédet találsz, aki védelmezni meri egy gyanú és a császári kegyvesztés alatt álló ember ügyét ...

— Az alvilági szellemekre! Ne tégy örültté! Egyedül vagyunk ... Meg tudnád gyil ... —

Fölugrott, de a másik elhárította őt:

— Vigyázz magadra! Mérgezett tör van nálam ... És csak légy eszeden, Prokulusz! Csak az ügy állását akartam előtted tisztázni és most egyességet ajánlok.

Prokulusz előrehajolt és figyelt. S Fábiusz beszélt:

— Nagyon is jól tudom, hogy ebben a pillanatban mindenedre szükséged van. Kiegyezkedünk olyanformán, hogy egyikünk sem nyerte meg a fogadást, minden eldöntetlen marad és a döntést elhalasztjuk ... mondjuk örökre. Ezenkívül fontos ajánlóleveleket adok, atyámhoz, nagybátyámhoz és másokhoz, javadra lehetnek — örülnék, ha főséges Heródiást megtréfálhatnám. Mindenképen a kezre járok ... ha ezekért megígérsz nekem valamit.

* Magasrangú római tiszt.

Az utolsó szóknál megállott Fábiusz, a legátus arca pedig, amely már rejtett örömtől kezdett sugározni, most hirtelen eltorzult.

— Mit? — kérdezte rekedten.

Tekintetük egymásba mélyedt és szavak nélkül is megértették egymást. Fábiusz óvatosságból ruhája alá nyúlt, töréhez.

— Megígéred és írásban kötelezed magadat arra, hogy Magdolnát többé nem fogod látni, hozzá nem közelítesz és rá nézve meg akarsz halni. Akkor minden befolyásom a tiéd, hogy megmenekülj.

Prokulusz megvonaglott és hallgatott. Letört volt és megalázott és most hirtelen különös és epedő gondolata támadt... Mi lenne, ha Magdolna is olyan lenne, mint azok az asszonyok, akikről centuriója beszélt? Ha hű maradna hozzá a szenvedésben, vele menne a száműzetésbe, meglátogatná a börtönben, azután könnyek közt temetné el kivégzett testét? Úgy rémlett neki, hogy ilyen nővel mindent el tudna viselni.

— És ha Magdolna megkönyörülne rajtam és hű akarna maradni hozzám?

— Megérdemelted?

Prokulusz lehorgasztotta fejét.

— Szükségem van eszére. Segítségemre kell lennie, hogy a császár kegyét visszanyerjem.

— Az isteni Cézár fölötte áll az ilyeneknek, amióta Kapreában él, mint valami remete...

— Ezért menjek én?... Eltűnjek Magdolna mellől, hogy te akadály nélkül közelíts hozzá? — kérdezte gúnyosan Prokulusz.

Fábiusz nagyot lélekzett.

— Te mondad! — s a hangja megrezzent a süket hallgatás előtt, amely odaállt közéjük mint valami árnyék.

— De a ház... ami az enyém?

— Marduk gondozza majd. Én majd a körmére nézek! Az árnyék újra odaállt közéjük.

— És Magdolnának ne legyen szava mindebben? Ő nem rabszolganő, hanem szabad.

— Ha eljő az ideje, ő majd dönt. Amit most beszélünk, ahhoz semmi köze.

— Nem megyek bele! Előbb beszélni akarok Magdolnával — ellenkezett a legátus.

— És én még ma bepöröllek az ötven talentumért. Csak egyszerű magánember vagy és nem tesznek veled kivételt. Minden zsidó vérebként megy a nyomodba és ki nem enged Palesztinából, amíg az utolsó dénáriust ki nem fizeted.

Prokulusz dühödten markolt a fekete hajába.

— Nincs annyim.

— Akkor az adósok börtönébe kerülsz. Csak bízd Pilátusra!

Az üres ebédlőben csend lett. A legátus zárt szemekkel ült és a lélekzete hörögve szólt. De Fábiusz könnyörtelen volt. És amint lefelé fordított hüvelykujjakkal — *pollice verso* — halált küldött az arénán a bajvívónak, most is minden habozás nélkül nyújtott a legátusnak egy kis viasz-táblát, amelyre apró betűkkel felírta a megegyezést.

— Légy eszeden és írd alá! Minden segítségem a tiéd. Ha felhasználod és kijutsz a csávából, még nagyon kellemes lehet életed... És végre is: Magdolna nem az egyetlen szép asszonya a földnek. Még eleget találhatsz! Csak írd alá!

Prokulusz megvonaglott, mélyet sóhajtott, azután felgyenesedett. Szinte megvénültnek látszott, a keze remegett, többször is belefogott, végül keservesen elkészült az aláírással. Vereségének aktája meg volt pecsételve.

— De gondoskodsz róla és jól bánsz vele? — kérdezte tompán és bizonytalanul.

— Nem vagyok Prokulusz — mondta Fábiusz gőgösen és a táblát tunikájába tette. — De itt az ideje, hogy távozz, ha még délben Tibériászbán akarsz lenni. Szedd össze magadat. Tened kell valamit, hogy megmentsd a fejedet, mert te is tudod, hogy arra megy a játék.

Megindult s Prokulusz is felemelkedett és követte. Tá-molygott a felindulástól és a kintől, de azért könnyörtelenül összeszedte magát. Meg kellett mutatnia ennek a hóhérnak, hogy férfi, aki gáncs nélkül tudja elviselni a bajt. Emelt

fejje ment végig a házon, amelyről nem tudta, hogy meddig mondják övének. És egyszer sem fordult arrafelé, ahol Magdolna szobái voltak.

Amikor Marduk óvatosan odalopódzva közelükbe ért az átriumba, Prokulusz hideg hangon mondta:

— Egyidőre el kell utaznom... sürgős ügyben. Minden bizonnyal Rómába. A sáfárommá teszek... és ez a villa is a javaimhoz tartozik. Gondoskodj mindenről, számadásra vonlak, ha visszatérek. Úrnőd Fábiusz oltalma alatt áll, az ő parancsaihoz tartsd magadat.

— Amint az én uram parancsolja!

Marduk egyetlen pillantással felfogta az egész helyzetet és sokat jelentett, hogy mélyebben hajolt meg Fábiusz, mint Prokulusz előtt:

— Minden szolgálatom tiéd.

Fábiusz egy aranyat nyomott a markába.

— Azután majd jöjj hozzám. A boráros Efraim házában lakom — mondta parancsolóan és Marduk még alázatosabban hajolt meg előtte.

Prokulusz minderre szempilláját sem mozdította, úgylátszott, mintha ezek a dolgok egyáltalán nem érdekelnék. Fáradtan és fagyosan mosolygott, amikor egy-egy leselkedő rabszolga feje tűnt fel az oszlopoknál és a függönyöknél. Ez a csöcselék tegnap még hasra feküdt előtte és ma már meg tudná kövezni! Ecettel és epével volt tele a szíve, mikor a villa küszöbére ért, a küszöbre, amelyen át néhány órával ezelőtt oly biztosan és vidáman lépett be. Megállott éppen ott, ahol a belépő köszöntésére az üdvözlő *Salve* volt kirakva a padló tarka mozaikjára. Száraz, véreres szemeit Fábiuszra vetette és nyersen szólt:

— Van még nemezis!

— Gondolod? — kérdezte vissza a másik hidegen.

— Tudom! Nem lesz öröme a sikerben, amit csellel és erőszakkal szereztél. Vigyázz magadra, mert a végzet akkor ér el, amikor legkevésbé sejtet!

Fábiusz vállat vont és gőgösen nevetett. Nem volt valószínű, hogy nem sikerül az, amit akart, — Prokulusz pedig minden szó nélkül tovább ment a Moira* elé.

* A görög-római világban a vak sors istennője.

ÚT ÉS ÉLET

Magdolna az egész idő alatt ott feküdt gondosan elsötétített szobájában és aludt, mert a hatalmas testi és lelki feszültség kimerítő sírógörcsökben tombolta ki magát rajta. Feküdt és aludt és álmai különösek voltak, miután a határozatlan és sötét lidércnyomások első hullámszámból és tolongásából tiszta képek lettek.

Úgy tetszett neki, mintha egy királyi menyegzőre lett volna hivatalos. Felékesítette magát, ahogy csak lehetett és az ünnepre sietett. Midőn azonban a terembe lépett, észrevette, hogy minden pompája rongy, ő maga pedig bélpoklos. A vendégek valamennyien utálattal fordultak el tőle, a szolgák kiutasították a kutyák és koldusok közé, mert közülük való és tisztátalan volt és nem volt lakodalmi ruhája. Ekkor sírva és megalázva kuporodott a porba és a morzsák után vágyódott, melyeket a kutyáknak dobtak ki az ünnepi lakomáról: égető éhség gyötörte. A kutyák azonban feléje harptak és nem engedték dézsájukhoz, a koldusok pedig kigúnyolták és nevetve mutattak sebeire és keléseire.

A teremben pedig fuvola és hárfa hangzottak fel, mert a király a menyegzőre jött. Mindenki örömujjongással üdvözölte a királyi völegényt, ő azonban körülnézett és így szólt:

— Valaki még hiányzik a lakomáról!

Ő akkor feléje tekintett, megismerte a völegényt és tudta, hogy a király kicsoda. Az pedig így szólt hozzá:

— Jöjj a lakodalmi ünnepre!

Ő azonban maga elé nézett és sírva szólt:

— Uram, tisztátalan vagyok és nincs menyegzői ruhám.

— Akkor gyere hozzám, én majd adok és tiszta lesz! — mondotta a király . . .

Ekkor egyszerre nagy világosság támadt, vakító fény hullott szemébe, úgyhogy felébredt és kábultan nézett szét maga körül. A szobában csönd és sötétség volt... Honnét villant fel egy pillanattal előbb a fény?

Felült, elsímította haját izzadt homlokáról és Szamaritánát szólította, aki már régen figyelt az ajtófüggöny mögül, hogy úrnője nem mozdul-e. Most a szobába osont és megcsókolta a homályból viaszsárgán feléje nyúló kezét.

— Aludtál? És kinyugodtad magadat?

— Mi volt az a fény előbb? — kérdezte Magdolna.

— Semmi. Talán a nap.

— A nap? Már nappal van?

— A negyedik örváltás régen elmúlt — és Szamaritána kinyitotta az illatos cédrustáblákat az ablakrács előtt. Tündöklő nappali fény ömlött be a sötét szobába.

Magdolna meglátta fekete ruháját.

— Furcsa! Hogyan kerül rám? — Kábultan kutatott emlékei között azok után, amik történtek vele, Szamaritána pedig kérően kulcsolta össze kezeit.

— Csak így fektettünk le, mert nem tudtunk átöltöztetni.

— Jó... Igaz! — Mindaz, ami az éjszaka történt, ott borzongott Magdolna előtt; végighasította ruháját és eldobta; úgy érezte, hogy tele van piszokkal. Azután gyorsan az ágy mellett heverő tunikába bújt:

— Gyorsan a fürdőt!

Le akárt mosni magáról mindent és míg Szamaritána kisietett, émedlyő útalat szállt fel benne egész a torkáig. Csak feledni lehetne! Csak egyetlen kortyot inni a Léte vizéből, melyről a görögök és a rómaiak beszélnek. Égő szorítás fonódott homlokára, azután lassan felbukkant előtte álma. Ez sokkal több, mint álom: üzenet; s meggyötörten és megkönnyebbülten felsóhajtott.

— Hozzá kell szietnem rongyaimmal — suttogetta maga elé. Ekkor újra beosont Szamaritána. Zavarodott és ijedt volt.

— A fürdő kész, asszonyom! De: ím el kell mondanom, hogy furcsa dolgok vannak. Marduk nincs itthon... a szolgák mind az átriumban vannak és mindenki beszél... az

ember a saját szavát sem érti. Azt mondják, hogy a legátus már hajnalban Rómába utazott. Üzenetet kapott a császártól!

Magdolna csodálkozott. Tehát a legátus elutazott. Rómába! Sokáig nem kell látnia! Nem törődött vele, hogy megtudja, mi történt vele, — az a fontos, hogy elment.

Felállt, hogy a fürdőszobába menjen. Szamaritána rá nézett és még szeretett volna valamit mondani, de amikor látta, hogy mással van elfoglalva, csak némán tett-vett körülötte.

A fürdő után reggelijét hozatta Magdolna, megevett egy kevés kenyeret, megivott egy csésze tejet, azután a fésülőszékbe ült és a rabszolgalány rendezni és fésülni kezdte kenetektől illatos haját. Gépiesen tartotta kezében az ezüsttükröt, hogy készülő haját figyelje. De tekintete nem látta a tündöklő fémlapot, míg egyszerre figyelmes nem lett és élesen nézett oda.

A saját arca volt a tükörben, de nem a mai asszonyi érettségben, mint most, hanem a növésben lévő gyermek gömbölyű, lágy vonásaival és álmodó szemeivel; arcán a serdülés hamva és ajkai érintetlenek. Ilyen tekintete volt az ifjú Mirjámnak, aki Betániában liliomok és tarka álmok közt ült a kertben és elkíváncozott onnét. És íme most . . .

— Még van elégedve az én úrnóm? — kérdezte Szamaritána és hátralépett, hogy művét megvizsgálja.

Magdolna fölriadt és a kis Mirjám eltűnt a tükörből. Helyette egy divatosan fésült nagyvilági hölgy arca tekintett elő, de a remegő ajak körül keserű tapasztalatok húzták meg a vonalaikat és szemének tudása keserű volt. Fáradtan tette le a tükröt.

— Nagyon jó — mondta barátságosan a lánynak és az ablakhoz ment, karjával a párkányzat puha vánkosaira könyökölt és kibámult a szabadba.

Az illatos reggeli levegő jót tett neki.

A kilátás széles és távoli volt, mert az emeleti ablak magasan volt. A magános álmodó túlláthatott a kerten, amelyben páváik büszkélkedtek. Pillantása végigkíszált a tő

kékes ragyogása felett, azután a fehérén kígyózó utakra hullott, amelyek behálózták az egész vidéket. Ezek az utak különbözők voltak. Némelyik széles volt, kocsikerekek és lábnyomok vágódtak bele, mások keskenyek és kevésbé jártak voltak, telenőve gyommal, másoknak poros kígyóvonala sivár törmelékeken át kanyargott a vakító nap alatt; voltak utak, amelyek árnyékos facsoportok alatt és csobogó források mellett vittek el.

Neki pedig különös gondolatai voltak, amikor ezeket látta. Mintha életek útjai lettek volna, — s ő a magáét kereste köztük. Meg is találta. Egy szűk szakadékból indult ki, virágzó kerteken át futott egy darabon, végre egy sivár partsávrá nyílt, ahonnan a tó áradásai minden termékeny földet elhordtak; csak iszap és szemét gyűltek fel ott és a hulladékokat hordták oda az emberek . . .

— Ilyen vagyok én mostan, Csak arra jó, hogy tele-szórjanak szeméttel — gondolta magában keserűen. — És először azt hittem, hogy csupa rózsakertek közt fogok járni.

— Többé nem jó öröm
S örök immár a bánat —

ismételte a hárfáslányok bánatos dalát.

Szamaritána belevágott a szomorú dallamba; magára akarta vonni asszonya figyelmét, mert akart neki valamit mondani. De Magdolna feszülten figyelt az ablakból és egyszerre felkiáltott:

— Nézz oda, nézz oda, Szamaritána! Nem ő az?

A lány a rácshoz szaladt és kitekintett.

— A Mester — suttogta és egy csoport emberre mutatott, akik künn a messzeségben, a földeken át mentek.

— Az én utamon megy! — mondta Magdolna és összekulcsolta kezét.

Szamaritána nem értette meg és azt sem tudta, hogy úrnője miért mondja nedvesen égő szemekkel.

— Jell!

. . . Ime az emberek-kerülte rossz úton megy a Titokzatos! Pedig szándékosan választhatta, mert sokkal szebb és jobb út is vezetett arrafelé, amerre mentek. Ő azonban ezt

választotta, sőt amikor tovább lépkedett rajta kísérelve, egyszer felemelte kezét és ügylátszott, mintha megáldaná a megvetett útcsapást.

Magdolna szívverése megállt, nem tudta, mi történt vele. Csak hozzá, hozzá, . . . a királyhoz, aki menyegzői ruhát akar neki adni.

Fölugrott és az ajtóhoz sietett — a függőnynél összeköszött a belépni készülő Mardukkal.

— Mit akarsz? Nem hívtalak! — kiáltott rá, ma még jobban útálta, mint máskor.

A szíriai azonban édeskés és ragadós alázatossággal hajolt meg.

— Bocsássa meg az én fönséges úrnőm, hogy hivatalanul lépek szentélyébe. Azonban a nemes Fábiusz várakozik az átriumban és egy pillanatnyi meghallgatást kér.

— Jöjjön máskor. Most nincs időm, hogy fogadjam — utasította el Magdolna. El akart menni Marduk mellett, de ez megragadta őt ruhájánál.

— Könyörgöm, kell, hogy meghallgasd őt, fontosat kell mondania és híradása igazán halaszthatatlan.

Volt valami a hangjában, ami meglepte Magdolnát, Szamaritána is könyörögve intett neki. Arra is gondolt, hogy már megkésett és nem érheti el a Mestert. Ezért elhatározta, hogy fogadja Fábiuszt, legalább annál hamarabb szabadul meg tőle máskor.

— Mondd meg neki, hogy lemegyek.

Marduk sietett ki, azt hitte, hogy asszonya még fel akarja magát ékszerezni, mielőtt az átriumba menne. Magdolna rosszkedvűen állott meg:

— Ugyan mit akarhat?

De eszébe jutott az a tiszta hang, amely tegnap barátságosan szólott hozzá, amikor olyan nyomorúságosan összesett.

— Azt hiszem, hogy barátod és hogy jót akar veled — nyugtatta meg a lány és rendbe ráncolta úrnője ruháját, úgy, hogy Magdolna olyan volt, mint valami görög szobor. — Hallgasd meg, mit akar mondani!

Szamaritána nem magyarázta meg szavait és asszonya alig hallgatott oda, mert mással volt elfoglalva.

— Megbízásom van számodra.
— Mit tegyek, úrnőm?
— Menj a városba és tudakold meg, hol lehet megtalálni a Mestert és hol piheni ki magát vándorlásai közt. De légy óvatos, kicsikém, senkinek se mondd meg, ki küldött.
— Csak bízd rám — mondta Szamaritána megértően és még egyszer gondosan megnézte úrnője ruháját.

A tablinumban, a villa dúsan díszített fogadótermében találta Fábiuszt, aki szép volt, mint maga Apolló. Hófehér, művészien ráncolt ruhában jött eléje. A fürdő és a pihenés egészen felfrissítették és nem lehetett észrevenni rajta az átmulatott éjszakát.

Olyan tiszteletteltjes tartással üdvözölte Magdolnát, hogy a legmegközelíthetlenebb római matróna sem találhatott volna rajta kifogásolni valót.

Amikor a szokás szerint udvariasan érdeklődtek egymás fogylétéről, a látogató leült.

— Bocsáss meg, hogy rossz és fontos ügyekről kell veled beszélnem, de a dolgok kényszerítenek rá. És bízom benne, hogy okos és erős vagy . . .

Magdolna szemöldökei felvonódtak. S a kérdő pillanásra Fábiusz biztosabban folytatta:

— Bízom abban, hogy nyugodtan veszed híreimet. Nem tudom, tudsz-e már egyet-mást . . . Vagy megmondták, hogy Prokulusz ma reggel sietve Rómába utazott?

— Hallottam felőle!

Fábiusz elfojtotta mosolygását azon, hogy Magdolna milyen közömbösen fogadja a hírt.

— Nem tűnt fel, hogy semmi hírt sem hagyott számodra?

Magdolna figyelmesebb lett és kérdően nézett Fábiuszra:

— Valami rendkívüli történt?

— Fogadd nyugodtan. Én vagyok megbízva azzal, hogy megmondjam neked . . . Prokulusz az isteni Tibériusznak legmagasabb kegyvesztését vonta magára. Olyan hirtelen hívták el, hogy nem maradt ideje neked írni és nekem kell helyette beszélnem. Ügylátszik, rosszul áll a dolga.

Az asszonyi arc sápadt lett a félhomályban, mint a régi elefántcsont és Fábiusz hízlegően folytatta:

— Fájlalta, hogy búcsú nélkül távozik el... de én beszéltem le róla... a te érdekedben. Egy majdnem elitélt emberrel veszedelmes még érintkezni is. Én majd segítek neki, amennyire lehet, de örülhet, ha puszta életét megmenhetheti. Nagyon sok van a rovásán.

— Nekem is vele együtt! — mondta végül halkán Magdolna.

A vendég csodálkozva nézett rá:

— Mit beszélsz?

— Miattam sanyargatta a népemet és én eltértem.

— Ez aggaszt? — kérdezte a római gúnyosan és Magdolna ékszerszereire gondolt.

De aztán udvariasan kijavította magát:

— Bocsáss meg, egészen elfelejtkeztem arról, hogy a zsidóasszonyok közül való vagy.

Magdolna arca égni kezdett.

— Én is megfeledeztem róla, — és hangja megreszketett — de tegnap óta ismét tudom.

Fábiusz mosolyogva fogta be füleit.

— Ne beszélj így, Szépek Szépe! Nem tudom hallgatni. Hogyan számíthatod magadat görög műveltséggeddel ehhez az obszkúrus, istengyűlölte néphez? Belőled most a Prokulusz durvaságán való felháborodás beszél. De én tudok mindent. Azonban fényesen meg vagy bosszulva és kínozód megsemmisítve.

— De mégis: rettenetes a sorsa! — suttogta maga elé Magdolna.

— Maga vonta magára — jegyezte meg Fábiusz közbömbösen. — Beszéljünk inkább rólad Magdolna, mert Prokulusz engem bízott meg ügyei rendezésével.

— Ah, úgy! És te rendelkezelsz a villa felett is! Rendelkezésedre áll: néhány nap múlva itthagynom.

Fábiusz meglepődött és összeresztette.

— Mit akarsz tenni? — kérdezte nyugtalanul.

Magdolna sokáig nem válaszolt.

— Majd meglátom — mondotta végre lassan, de Fábiusz félreértette őt és élénken felkiáltott:

— Te azt hiszed, hogy elkergetlek innét? Azt hiszed, hogy el tudok követni ilyen gyalázatosságot? De hiszen maradj! Ez a ház minden pompája mellett is méltatlan ilyen úrnőhöz. Világítson jelenléted továbbra is és lásd bennem azt a barátot, aki távol tart tőled mindent, ami csak ellenséges és kellemetlen.

Fábiusz nagyon meggyerőnek, majdnem becsületesnek tudott látszani, ha akart. Sötét, rokonszenvét kiváltó szemét olyan kérően szegezte Magdolnára, kezét olyan barátságos mozdulattal nyújtotta neki, hogy Magdolna egész komolyan vette őt és megbízott benne.

— Hiszek neked — mondta kedvesen és Fábiuszéba tette a maga karcsú kezét. — Köszönöm és elfogadom barátságodat, mert szükségem van rá. Később komoly dolgokról beszélek veled... most itt van az étkezés ideje és légy vendégem. Könnyebb a megértés útja, ha közömbös dolgokról való beszélgetésben előbb bizalmasabbak lesznek egymáshoz az emberek.

— Boldoggá teszel. Méltó akarok lenni arra, hogy vendéged vagyok — és Fábiusz szerencsét kívánt önmagának, hogy eltálalta a hangot, amit Magdolna megért. — A jó Prokulusz jobban érthetett a lovakhoz, mint az asszonyokhoz! — gondolta, amikor Magdolnával a triklinium felé ment.

Magdolna rosszkedvűen lépett a terembe, mert az elmúlt éjtszaka eseményeire emlékeztette, de erőt vett magán. Azonkívül a terem nappal egészen más volt, mint a lámpafénynél és az orgia virágfüzéreivel. Jóleső, hűvös félhomály volt, a felső világítónyílást kifeszített kárpit védte a naptól. Az egyik fal mellett feketemárvány díszkút volt, a csenden át kellemes zúgással zuhogott a víz, amely egy oroszlánfej torkából ömlött elő. A sarkokban karcsú edények nyúltak magasra, tele liliommal, az étkezőasztalokon ezüst-edények.

Rabszolgafiúk hordták elébük az ételt azután, hogy Edymion, a szép görög rabszolga mindent izlésesen felvagdalt és elrendezett. A szakács csak egyszerű ételeket készí-

tett, de minden tudását összeszedte és Fábiusz, aki a pástétomokat éppen olyan jól ismerte, mint a filozófiai rendszereket, nagyon meg volt elégedve. Először előétel volt olajbogyóból, tojásból és besózott apró halakból és más étvágygerjesztő dolgokból, azután óriási tavihal, fürj mézben, rizsétel, sütemény és gyümölcs; — minden egyszerű volt, de Rómában sem lehetett volna jobb. Magdolna ma női módon ült az asztalnál, Fábiusz ugyanazon a kereveten feküdt, amelyen néhány órával azelőtt Prokulusz hevert kétségbeesetten. Azonban egyáltalán nem hatott a győztes vetélytársra. Nagyon jó kedve volt és mindenről beszélt, amiről csak lehetett, jól játszott a tisztelő barát szerepét. Elmondott egyet-mást a jeruzsálemi udvarról; egy szépítőszerről beszélt, amelyet Heródiás talált fel, hogy elvirágzó szépségét újra fiatallá tegye; leírt egy kocsiversenyt, amelyet a tetrárka rendezett a farizeusok nagy bosszúságára. Azután egy ugrással áttért Palesztina Cezareájának, a helytartó székvárosának festésére és harapós tréfákat mondott Poncius Pilátusról, akit száraz hivatalnoknak festett le, és feleségét, Klaudia Prokulát is nagyon közönségesnek mondotta.

Arról is beszélt, hogy ő maga miért van Palesztinában. Csak úgy könnyedén, mintha néhány kis szántóföldről lenne szó, rengeteg birtokot nevezett meg Galileában és Szir-Föníciában, amelyek egész fejedelemséget tettek ki és atyjáéi voltak. Ő annak egyetlen fia volt, most megvizsgálta ezeknek a jószágoknak kormányzását és számadásra vonta a sáfárokat. Itt már elkészült a kimerítő munkával és Athénbe utazhatott pihenni, Athénbe, anyjának városába és lelke hazájába. Éppen a csemegénél voltak, amikor Athénről kezdett beszélni és mivel egy serleg tiszta bort ivott, lelkesedés fogta el, — kissé kiesett tartózkodásából. Magdolna egyszer csak ijedten vette észre, hogy úgy beszél az Akropoliszról, Parthenonról és Athén többi csodájáról, mintha mindezt legközelebb vele akarná végignézni — és beszélgetés közben olyan közel hajolt, hogy érezni lehetett bortól forró lélekzetét. Tekintete szárazon égett és Magdolnának úgy tetszett, mintha valami simulékony, csak látszólag megszelídített vadállat feküdne mellette a párnán és minden

pillanatban torkon ragadhatná. Ez a túlfinomult ember, aki olyan jól értett a kellemes finomkodáshoz, olyan volna, mint a többiek?

Magdolna hirtelen visszahúzódott tőle. Az észrevette — és máris újra ura volt a helyzetnek.

— Nagyon hosszan éltem vissza vendégszereteteddel. Most távoznom kell, mert itt az idő számodra, hogy pihenj — és felkelt. — Bocsáss meg, hogy ennyire elragadott a lelkesedés a város iránt, amit szeretek. Attól tartok, hogy untattalak — s búcsúzott és ajánlotta magát az udvariasság összes formái szerint, úgyhogy Magdolna ismét zavarba jött és arra gondolt, hogy igazságtalanul gondolkodott róla. Az előcsarnokban Fábiusz sápadt ezüstöket adott a rabszolgáknak és odaintette magához Mardukot, mielőtt gyaloghintójába szállt volna.

— Gondoskodj Magdolnáról, tedd meg minden szeszélyét, de tartsd szemmel erősen és ne tévedsz szem elől... Értesz?

Marduk megértette. Duzzadt szája félrevonódott egyik fülétől a másikig. Marduk elemében volt.

— Az én uram meg lesz velem elégedve! — dörögte mint egy törleszkedő kandur és övébe dugta a markába nyomott aranyat. Azután az előkelő gyaloghintó után tekintett, amelyet négy afrikai rabszolga vitt, és kezeit összekulcsolta hasán:

— Tartson minél tovább a szerelmed, fiatalúr, hogy aratásom bőséges legyen! Aldjon meg Kybele, a mindenség anyja!

Magdolna közben szobájába ment. De nem talált nyugalmat, pedig a hőség mint forró ólom nehezedett szempillájára. A szoba zárt levegője fojtogatta és a tikkadt jázmin-, verbéna- és ámbraillat, mellyel tele volt a szoba, szorongást okozott neki és arra emlékeztette, amit el akart felejteni. Mikor kerül szembe azzal, aki lelkének minden rejtelmét meg tudja fejteni?

Egy aranykalitkából forró és szomjas turbékolás öm-

lőtt elő, erre észrevette két kedves galambját: ma elfelejtette őket megetetni.

Vizet és szemet adott nekik és kivette őket a kalitkából. A galambok bizalommal simultak hozzá. Hófehér pávagalambok voltak, apró lábaik megaranyozva ragyogtak, mint élő ékszerek. Magdolnának egyszerre különös gondolata támadt. Az ablakhoz lépett a két galambbal és kitárta a rácsot. Ott feküdt előtte a kert a sárgán és súlyosan égő napfényben, a kerten túl a táj fehér útjaival, melyeket már ma reggel látott. Ama útsapás felé tekintett, amelyet a magáénak nevezett és amelyen a Titokzatos járt. Aztán így szólott a galambokhoz, amik meglapultak kezei között:

— Repüljetek és legyetek szabadok, repüljetek ki és keressétek meg őt, aki nekem üzenetet küldött. Mondjátok meg neki, hogy megyek!

Ezzel levette kezeit a galambokról és úgy tetszett neki, mintha valami jelentős jelképes dolgot cselekednék. A szabadon eresztett madarak megrázták tollukat és óvatosan széttekintgettek, hogy nincs-e veszedelem, aztán felemelték szárnyukat és mint két keringő hófehér pehely beleszálltak az ég kékjébe. Arrafelé repültek, amerre a Mester ment. Magdolna összekulcsolta kezét:

— Megértettek!

Azután leült és mélyen, csendesen aludt néhány órán át.

MESSIÁS

Amikor felébredt, a hőség már szünőben volt. Szamaritánát szólította, de az még nem tért vissza s ez kissé nyugtalanította őt. A hűsítőt más rabszolgalány kezéből vette, azután a kertbe ment; szolgálói bíborpárnákat tettek a lugas márványpadjára, legyezni is akarták, de elküldötte őket, mert terhére voltak. Egy könyvtekercset vitt magával, és úgy tett, mintha olvasna. Nem sejtette, hogy az egyik bokor mögül Marduk egyik sötétbőrű cinkosa lesi mint valami ragadozó a zsákmányát. Ült, úgylátszott, mintha olvasna, de pillantásai újra és újra vágyakozva röppentek az országút felé.

Az út ma nagyon élénk volt. Szekerek és lovasok siettek rajt tova, súlyosan megterhelt tevék sora lépdelt lassú, nesztelen lábakkal, egy kohorsz római katona vonult el csörömpölve. Közben poros vándorok és mezei munkások, kékruhás asszonyok teherrel a fejükön, mellettük félmeztelen barna gyermekek szaladgáltak és kíváncsian nézegettek a szép hölgy felé, aki ott fönt a hűs lugas árnyékában, bíborpárnákon nyugodott, távol az út fádalmaitól.

Ő azonban szorongó félelmet és fájdalmat állott ki, jobban, mint ahogyan az egyszerű asszonyok sejthették volna, — azok pedig indulatosan tovább rántották gyermekeiket, ha észrevették a bűnös asszonyt, s félig hangos átkokat mormoltak feléje.

S a Mester nem jött az úton! Pedig ő vágyakozva várta eljövetelét. Úgy érezte, hogy jönnie kell, mert nagy szüksége van rá, — és Ő mégis elmaradt. Mindaz, amit átélt, csak izgatottságának csalóka képe volt, vagy elvetette őt magától a Titokzatos, mert nem követte hívását elég gyor-

san? Már tegnap rögtön, amikor először tekintett rá, utána kellett volna sietnie. Most talán már késő és ő ki van zárva a béke csodálatos országából, ami tegnap még nyitva lett volna előtte.

Görcsösen összekulcsolta kezét és hideg veríték ütött ki homlokán, amikor a nap izzó vörösséggel kezdett alászállani a hegyek mögé és az alkonyat gyöngyházzsínű árnyékai aláereszkedtek a tóra, amely hosszú, egyenletes hullámaival mintha lélekzett volna és partján a halászok az éjtszakai útra készítették bárkájukat.

Ekkor váratlanul ismét gyalogosok kezdtek özönlenni az országúton és mind Kafarnaum felől jöttek, abból az irányból, amelybe ma reggel a Mester ment. Egyedül vagy kettesével és hármasával vagy még nagyobb csapatokban jöttek az emberek, csöndben magukba mélyedve és komolyan, alig szóltak egymáshoz. Mintha valami főszegezett szertartásról jöttek volna... Mi történhetett, hogy ilyen különös benyomás maradt utána?

És végre megjelent köztük Szamaritána is. Lassan jött az emberek között, fáradt lábai alig bírták el már, de úgy tetszett, mintha dél óta nőtt volna.

Azonnal észrevette asszonyát és a kis kapun át a kertbe ment. A lugasba úgy lépett, mint aki valami titokzatos ragyogásról hoz hírt s valami mély jelentőség sugárzott arcvonásai mögött.

— Békesség legyen veled — köszöntötte Magdolnát anyanyelvén, a megszokott ősi arameus nyelven. És Magdolna a megtanult latin helyett ugyanazon a nyelven válaszolt:

— Békesség! . . . Láttad őt?

A lány lehajtotta a fejét: — Nem láttam, de hallottam őt — és leroskadt az egyik padra. — Nem bírom tovább... Kafarnaumban voltam... ez sok volt! — dadogta és egyszerre halálos kimerültség vett rajta erőt.

Magdolna gyorsan megitta a gyümölcsléből, amely mellette állt egy hűsítő edényben. Az üdítő ital jót tett a lánynak.

— Hogyan jutottál olyan gyorsan Kafarnaumba és vissza? — kérdezte feszülten.

— Majd elmondom — suttogta Szamaritána és ismét az italért nyúlt. Mégegyszer szomjasan ivott. Magdolna aggódva látta, milyen rosszul van, kicsi keze szárazon ég a láztól; de talán éjszakai nyugalom magához hozza — és ajkain csüngött, mikor a lány beszélni kezdett.

— Éppen délben, amikor a házat elhagytam, találkoztam a kafarnaumi gyümölcskereskedővel, az öreg Náthánal. Ismerem őt, tudom, hogy nagyon tiszteli a Mestert, azért kérdezősködtem felőle. Ekkor azt mondotta, hogy az Úr ma az ő városában lesz, ha látni és hallani akarom, üljek föl mögéje szamarára, az én könnyű terhemet bírja még és hamarabb ott leszek a helyszínen. Én elfogadtam és az erős állat ügetve vitt bennünket tovább. Útközben Náthán sokat beszélt a Mesterről... egész éjszakán át folyton beszélhetnék és nem jutnék végére mindannak a sok csodának, amit róla tudok.

— És mi történt Kafarnaumban? — vágott közbe Magdolna türelmetlenül. És Szamaritána beszélt:

— Akkora tolongás volt a ház körül, amelyben a Mester tartózkodott, hogy be sem lehetett jutni, hanem kint kellett álldogálnia. Szavát azonban tisztán és világosan hallhattuk az emberek zajongásán és zibongásán át is. Isten országáról beszélt. Sok farizeus és írástudó volt ott, akik Judea és Galilea minden zugából és városából jöttek és Jeruzsálemből is voltak ott néhányan. Mi pedig künn állottunk és figyeltünk. Ekkor az emberek egy köszvényest hoztak oda, aki hordozható ágyon feküdt. Kezei és lábain vastag csomók, s tehetetlen volt, mint egy csecsemő. Szemei lázasan égtek arcában és egyre ama ház felé tekingettek, amelyben ő prédikált. „Segíteni fog rajtam” — mondogatta, és az emberek, akik hozták, ugyanezt mondták, noha mi mindnyájan kételkedtünk gyógyulásán. A betegség már nagyon előrehaladott volt. „Ha meg tudja gyógyítani őt, akkor több, mint próféta” — kiáltották többen. Mások ezt mondták: „Lehetetlenség!” — „Meg fogja tenni”: ismételte a beteg és rendíthetetlen volt. Akik hozták, megpróbálták,

hogy bejussanak a házba, de hiába. Lehetetlen volt átfurakodni a tömeg között. Mindig visszanyomódtak, amikor az ajtó felé igyekeztek. Senki sem hallgatott rájuk. Végre az emberek elveszítették türelmüket és elkergették őket. De a beteg nem veszítette el kedvét. „Menjetelek fel a tetőre, bocsássatok le a nyíláson át, hogy lábaihoz jussak, akkor megkönnyörül rajtam” — mondotta olyan szilárdan és bizakodva, hogy néhány idegen csatlakozott barátaihoz és felvitték őt a meredek tetőlépcsőn. Utánuk néztünk, amíg csak láthattuk őket, azután várakoztunk és nagy csönd volt. Lélekzet nélkül figyeltük, hogy mi következik. Bent még tartott egy darabig a zümmögés, azután mintha elvágták volna a zajt, és egy azok közül, akik a tetőre hágtak, lekiáltott hozzánk felülről, hogy ágyastul leeresztették a beteget Jézus lábai elé. Ekkor egyikünk sem mert moccanni és bent is mintha kihalt volna minden élet. Ekkor a halotti csenden át megszólalt a Mester szava és mint az őrizők kürtje a magas oromról az alvó vidék fölé, ekként kiáltott: „Ember, megbocsáttattak neked bűneid!”

Szamaritána elhallgatott, a felindulás legyőzte őt. Aszszonya mozdulatlanul ült:

— Tovább, tovább!

— Amikor így szólott, sokan közülünk megijedtek és ezeket gondolták: „Ki bocsátja meg a bűnöket, ha nem Isten?” Ekkor úgy tetszett, mintha látta volna gondolatainkat, mert így felelt: „Mi könnyebb? Mondani-e: megbocsáttatnak néked bűneid, vagy: Kelj fel és járj? Hogy pedig tudjátok, hogy az Emberfiának hatalma van a földön a bűnök bocsánatára, azt mondom neked: Kelj fel, vedd ágadat és eredj haza.” Miután ezeket mondotta, úgy tetszett, mintha mindenki visszafojtaná lélekzetét, még az élettelen dolgok is. Azután egyszerre a beteg kiáltását lehetett hallani. A hang emberfeletti volt, elmondhatatlan, az örömtől az ég felé röpült és a földre zuhant az áhitattól, ami a kiállott pokoli gyötrelmek után belőle feltört. Azután hirtelen lélekzetvisszafojtott suttogás terjedt szét a tömegben: „Föláll . . . jár” és a suttogás kiáltássá duzzadt: „Meggyógyult”,

azután minden oldalról úgy jött, mint a mennydörgés, a falak is megremegetek: „Csoda! Az Úrnak jele! Hozsánna Dávid fiának, hozsánna annak, aki az Úrnak nevében jött.”

Szamaritána elsírta magát, lelki felindultsága igen nagy volt, Magdolna pedig sugárzó szemekkel ült ott és tovább sürgette:

— Beszélj tovább!

— Az első zajongás után ismét megszűnt az örömujongás, mély csönd támadt, mert a meggyógyult kijött a házból barátaihoz. A nép némán és tisztelettel vált szét előtte, hogy szabad utat adjon neki, a méltatottnak. Egyenesen járt, eltűnt róla minden görbülés, daganat és köszvényecsomó. Fiatalabbnak látszott! Maga vitte nehéz ágyát, mintha csak pehely volna. Barátai utána mentek éppen olyan elragadtatásban, mint ő, mi pedig úgy tekintettünk rájuk, mint felsőbb lényekre, akik láttak valamit, amit szem nem láthat, és hallottak valamit, amit fül nem hallott. Ekként mentek közöttünk végig és eltűntek szemünk elől a napfényben és az országúton és mi hasonlóképen cselekedtünk. Láttuk Isten mindenhatóságát, ezért magasztaltuk őt szívünkben és mindnyájan hazatávoztunk, hogy az Úr nagytettét másoknak is elmondjuk.

— Ez nagy és jelentős dolog volt! — mondotta Magdolna. Fejét két kezére támasztotta, mert amit hallott, erőt vett rajta. A Titokzatos rettentővé nőtt előtte, a föld kicsiny lett előtte és a menny sem tudta befogadni. Alig mert rá gondolni és még kevésbbé szólni róla, de Szamaritána kimondta helyette:

— Az emberek, legalábbis a jóakaratóiak, most mindnyájan azt hiszik, hogy a názáreti Jézus a Megígért, akire mi várunk, a Messiás.

És íme: beállt az éjtszaka. Amikor az örök jelentőségű nevet kimondta Magdolna, a hold kerek korongja éppen feljött a hegyek mögül és hosszú, tompán sugárzó és csilámló fényhidat vetett végig a tó sima hullámain. Az éjtszakai szél végigzúgott a kert fáin, végigömlött a part magas

füvein és a papíruszcserjéken, úgyhogy azok mind meghajoltak, mint az imádkozók a templomban. A titokzatos név különös ünnepélyességgel hangzott a mély, ezüsttel átszőtt, szürkén derengő, holdas éjtszakában. Magdolnának egyszerre ajkára tódultak népének ősi igéi és elkezdte mondani az éneket:

Sion fogságát feloldván most az Úr, megvigasztaltak lettünk . . .

Szamaritána pedig belevágott:

Akkor a szánk tele lett nevetéssel és a nyelvünk vigassággal és akkor mondták a nemzetek között: Nagy dolgot cselekedett önénkik az Úr.

Azután együtt folytatták mind a ketten:

Mert mindazok, akik könnyhullatásokkal vetnek, örvendezésekkel fognak aratni . . .

Ismét elhallgattak és az éjtszaka egyedül beszélt — míg Magdolna magához nem tért:

— Menjünk be! Már hull a harmat és te kimerült vagy. Csak azt mondd meg, hol lehet megtalálni.

— Azt nem tudják megmondani, asszonyom. Ő eltitkolja útjait, mert nagyon zaklatná és olyan dolgokra kényszerítenék, amik nem az övéi. És ellenségei is vannak, akik leselkednek utána. Ezért egyszer itt van, máskor pedig amott, váratlanul jelenik meg ott, ahol nem is várják. Bizonyosat egyedül anyjától lehetne megtudni.

— Anyjától? Van neki anyja is? — kérdezte Magdolna zavarodottan, mert eddig nem is gondolt rá, hogy mint a többiek, ő is asszonytól született.

Szamaritána mosolygott:

— Persze, hogy van anyja, sőt azt mondják, méltó hozzá. Most nincs Názáretben, hanem Kafarnaumban, ismerősmnél, Náthánnál és feleségénél, Deboránál. Egy kamarácskát rendeztek be házukban neki.

— Hol van a ház?

— A szőnyegszövők utcájában egész lent, az utolsó

házak egyike. Ablakrácsait nemrég festették barnára. Náthán gyümölcsös boltot tart ottan.

— Holnap elmegyek oda.

— Menjen el az én úrnőm!

Magdolna alázattal és gyöngédséggel hajolt le a szolgálóhoz.

— Ne szólíts most már ennek, kicsikém, hanem légy az én kedves húgom és szólíts nevemen. Nem illik, hogy aki hírt hozott nekem az üdvösségről, úrnőjének szólítson engem!

Szamaritána vérvörös lett, vonakodott egy kissé, aztán halkan és szégyenkezve suttozta oda:

— Mirjám!

Magdolna nagyot lélekzett. Milyen furcsa volt hallani régi nevét: így szólította anyja, aki korán halt meg és magára hagyta őt . . . s most mind a ketten felkeltek és be mentek a házba. Magdolna azonnal intézkedett, hogy készítsék el az emeleti felső szobát, mert a hőség miatt ott akarta tölteni az éjtszakát.

Marduk nagyon örült, hogy kiszámíthatatlan úrnője végre nyugalomra tért, mert már halálra fáradt a kémkedéstől és a bokrok közt való guggolástól, csak hogy megtudja, miről tárgyalnak azok ketten olyan végnélkül a lugasban. Valami sokat nem tudott meg, mert azok az övétől eltérő tájszólást beszéltek s hallása is gyöngült az utóbbi időben. De azért mégis megjegyezte, hogy egy férfiról lehet szó, a beszédben minden harmadik szó ő és ő volt. Abból, hogy Szamaritána Kafarnaumban járt és Fábiusz üzleti ügyekben a városba lovagolt, azt gondolta, hogy Magdolna óvatosan és előre látóan megfigyeltette új ismerősét a lánnyal; ez világos is lett előtte és örült, hogy másnap jelentheti megbízójának: az asszony buzgón foglalkozik vele. És már látta a sápadt aranyakat, amiket a bőkezű nagyúr a kellemes hírért majd adni fog. Ilyen öröndetes gondolatokkal tért szobájába és nekilátott az ízletes pástétomnak, amelyet Magdolna majdnem érintetlenül küldött vissza vacsorájából. Közben néhány csésze finom ciprusit hajtott föl és a kellemes elfog-

laltság közben nem is hallotta meg, hogy egy ügető ló közeledik a villához és megállt előtte.

Nagyon megijedt és elcsodálkozott, amikor az ajtó függönyét hirtelen felszakították és Fábíusz, a hosszú lovaglásból porosan előtte állott.

— Uram, te vagy? És késő éjszaka? — dadogta a szír és kényelmetlen volt neki a mód, ahogy a fiatal férfi rá nézett.

Fábíusz nem válaszolt, hanem leült a pamlagra, amelyről Marduk felugrott, ledobta köpenyét és szólt:

— Kafarnaumból jövök és úrnőd rabszolgánőjét láttam ott. Mi dolga volt ott neki?

— Kybele anyánkra, hogyan tudjam uram, milyen megbízásokat adtak neki. Csak sejtem, hogy . . . — és Marduk ocsmányul vigyorgott . . . — valami előkelő úrról van szó, akire sokat gondolunk.

— Te öszvér! A Csodatevőnél volt a kicsike . . . a Csodatevőnél, akiről azt mondtad, hogy komor tanításaival elhomályosította Magdolna elméjét.

— Uram, csak múltó szeszély . . .

— Ügy, és ha a Názáreti Rabbí olyan dolgokat cselekszik, mint valami félisten, mi lesz akkor?

— Uram, az nem néz asszonyra, hideg és jeges, akár Hermon hava, bűnbánatot és lemondást hirdet . . .

— Jó . . . ezt te is tudod, te háromszoros öszvér és jó vagy arra, hogy a rabszolgapiacon kiselejtezett árut megítélj. De Magdolnához nem érthetsz . . . ő meg tudna halni olyan dolgokért, amelyeket nem értenél meg, ha tíz évig beszélnék is róla! Most elkövetted azt az ostobaságot, hogy elengedted a lányt és nem kérdezted meg, hogy hová megy és miért.

Marduk megkönnyebbült.

— Hacsak erről van szó, csak Szamaritánát kell ide hivatnom a nélkül, hogy úrnője észrevenné. Ha azután itt van, én és a núbiaiak majd gondoskodunk, hogy elmondja, mi dolga volt Kafarnaumban.

— Hogy ő örökre meggyűlöljön, ha utólag megtudja? Ez rossz így!

— Akkor mihez kezdünk? — kérdezte Marduk siránkozva.

Fábiusz nem hozzá, hanem a levegőbe beszélt:

— Azt hittem, hogy enyém lesz . . . de az a *másik* uralkodik a lelke felett. Hogyan állhasson ellen neki Magdolna? És akkor elveszett számomra.

Marduk tátott szájjal bámulta a felizgatott Fábiuszt, így még nem látta őt. Ez mély szenvedély volt Magdolna iránt. Vagy talán csak egy elkényeztetett világfi kedvetlensége, akinek soha semmi kívánságát nem tagadták meg?

Marduk azt hitte, hogy erről van szó és suttozni kezdett, mint valami makacskodó fiúnak:

— Ez ne okozzon gondot az én uramnak! Vannak olyan eszközök, hogy rajtad segítsünk és Magdolnát megszabadítsuk a sötét átok alól! Én nem vagyok olyan öszvér, mint amilyennek gondolsz. Sokat tudok, mi szírek ősi titkokát ismerünk. Ismerek Asztaróth varázsszerei közül egy szerelmi bájitalt . . . és annak a legérzékenyebbek sem tudnak ellenállni. Nézd!

A faburkolaton felnyitott egy kis ajtót és mécsével bevilágított a mögötte nyíló üregbe, amely tele volt különös eszközökkel és edényekkel.

— Keneteket és illatszereket, szépítőszeret és orvoságokat tudok főzni és keverni és szerelmi bájitalokat is . . . Amik a vágyakat felkavarják! — mondta daloló hangon.

Fábiusz félig ellenkezve, félig tetszéssel hallgatta. Ezen eddig nevetett és kedvetlenné tette, hogy ilyenekig jutott.

De Marduk odahajolt hozzá és a fülébe suttozta:

— Ha meg akarod érni, hogy Magdolna mindenek ellenére szerelemtől égjen, akkor nézd itt Asztaróth italát.

Egy kis üveget tartott eléje, amely átlátszóan és vörösen tündökölt, akár a vér. Fábiusz másfelé akart nézni, de a kis üveg babonásan fogva tartotta pillantását.

— Veszedelmes lehet a próba — dörmögte halkan vonakodva.

— Egyáltalán nem — biztosította Marduk.

— Néha elmezavart okoznak az efféle szerek! — védekezett még mindig Fábiusz, de Marduk csábítóan nevetett.

— Ez csak édes és forró szerelmi örületet.

Tikkadt csönd támadt, Fábiusz határozatlanul ült és sarui hegyét mintha a padlóba akarta volna befúrni, a szíriai pedig kínálva és mozdulatlanul állott előtte és vérvörösen ragyogtatta az üveget a mécsfényben. Végre a fiatal férfi hátravetette a fejét, nyersen és keményen nevetett:

— Hát akkor jó! Ha nem jön Érosz, segítsen Hekaté!*

— mondta erőszakolt gögös vidámsággal. — Mit számítasz a szeredért?

— Egy egész arany talentumot.

Fábiusz a fogait szívtá: — Hohó!

— Nem kell fizetned, ha nem használ, csak akkor, ha sikerült.

— Biztos vagy a dolгодban?

— Olyan biztos, mint ahogy vagyok. Hogy el ne hibázzam, néhány erősebb szert keverek még hozzá és akkor minden rendben lesz.

— És mikor adhatod be Magdolnának?

— Holnap. Napközben. Óvatosan, nehogy ő vagy Szamaritána észrevegye. Majd kilesem az alkalmat.

— És azután? Ha megitta?

— Akkor elküldök érted — mondta óvatosan Marduk. S lassan hozzátette még: — És . . . az isteni Magdolna mosolyogni fog rád.

Fábiusz mélyet lélezett, azután tógája alá nyúlt és odadobott neki egy tele zacskót.

— Ez a foglaló! Tedd meg a magadét . . . és Magdolnának is jobb lesz, ha újra a vidámságé lesz.

Ezzel maga előtt is igazolta önmagát, azután lovára szállt és hazalovagolt a vakító holdfényben.

Marduk pedig még egy korsó különösen jó bort hozott és a tele serleg mellett belemélyedt a rá váró fejedelmi vagyon összeszámításába. Biztos volt benne, hogy a bájital segíteni fog . . . és lélekben már szabadnak, egy szép villa és sok rabszolga gazdájának látta magát, akiknek kénye-kedve szerint parancsolhat és csupa öröm és kedvtelések között élhet.

* Az Alvilág és a varázslás istennője.

A SÖTÉT ANGYAL

Magdolna ezalatt fönt volt a ház lapos tetőjén, az ezüstzöld, ködös, zavaros holdfényben, amelyről úgy tetszett, mintha vízen át sütné. A jövő is éppen ilyen volt körülötte, mint ez itt: a sápadt, szétfolyó holdfény a fullasztó éjszakában, a szélfújta, nedves lángokhoz hasonlóan lobogó csillagok alatt, amik mélyen és súlyosan csüngtek alá a fekete égről. Erről a homályos, határozatlan jövőről akart beszélgetni Szamaritánával, de ez nem tudott beszélni, mert alig-hogy felértek a tetőre, szédült, gyöngeség fogta el és Magdolnába kellett kapaszkodnia, hogy össze ne essék.

— Nincs levegőm — nyöszörögte, de nem akarta, hogy Magdolna segítségül hívjon valakit. — Csak nyugalom kell! — mondták keskeny, vértelen ajkai.

Magdolna aggódva nézett rá és megijedt szánalmas külsejétől.

— Drágám, mi tettünk beteggé! Először Prokulusz szörnyű fenyegetései, azután én, amikor belehajszoltalak a déli forráságba.

Szamaritána fejét rázta.

— Te nem tudtad, hogy egész Kafarnaumig megyek majd. És szívesen mentem Hozzá.

— Meg kellett volna gondolnom . . . — vádolta magát Magdolna.

De a lány Magdolnáéba tette könnyű, gyenge, szárazon égő kezét.

— Ne aggódj! Nemsokára jobban leszek.

A lapos tető könyöklőjére támaszkodott és megpróbált levegőhöz jutni. De a levegő itt sem volt friss, most már megszűnt a gyenge szellő is, amely délután még fújt. Fojtó és párás hőség kezdett felszállani az éjszakában és sárgászörös fátyolokkal takarta be a holdat.

Magdolna odatámaszkodott Szamaritána mellé és leté-
kintett a mélybe, ahol a ház szolgálói hálógyékényeket teri-
tettek ki a melléképületek alacsonyabb tetőin, hogy ott alud-
janak. Közben énekeltek és fecsegték. Még mélyebben, a
ház udvarában rabszolgák ültek, akik éjtszakai őrszolgála-
tot teljesítettek; és hallatszott, hogy mindenféle történeteket
mesélnek és mély nevetésük felcsapott a mellvédig. A dol-
gozó helyiségekben a kézimalmok egyhangú, tompa zümmö-
gése közben örölték másnapra a lisztet. Minden a rendes
kerékvágásban ment és mégis, mintha valami felhő lebegett
volna a ház felett.

— Jobban vagy? Hozzak vizet? — kérdezte aggódva
Magdolna. De Szamaritána nemet intett fejével:

— Nemsokára semmire sem lesz szükségem. És most
se kell semmi . . . láttam Öt és ez elég nekem.

Fáradt és fénytelen hangon beszélt és úgylátszott, mint-
ha messzire nézne.

Csak a hold ködös, szétfolyó fényében ilyen ijesztően
sápadt? És szürke fátyolok — egy, kettő, három — eresz-
kednek egymás után rája. Magdolnán jéghideg félelem fu-
tott végig. Úgy tetszett neki, mintha bizonytalan árnyék su-
hanna el mellette és mintha valami lebegő ruha érintené.

— Érzed te is? Van még valaki itt?

A lány titokzatosan mosolygott és karjait összefonta
mellén.

— Én látom őt és megmondom neked, de nem kell fél-
ned. Azrael ő a Halál Angyala, az övé vagyok, ha leereszti
karját. De az én szemeim látták az Úr Fölkentjét, aki nem
hagy el a halál árnyékában — s egész váratlanul összeesett.

Magdolna letérdelt a haldokló mellé, de visszatartotta
kiáltását, mert Szamaritána tiltó mozdulatot tett:

— Senkit se hívj, maradjunk egyedül!

Magdolna összeszorította ajkát, hogy a fájdalom ki ne
törjön belőle, aztán karjaiba vette a kicsiny és nyúlánk tes-
tet és bevitte az első szobába, mint valami gyermeket. Ott
gondosan ágyat vetett neki és néhány csepp erősítő italt
öntött belé. Ez kissé felélénkítette a beteget, mert megfor-
dult a pamlagon, hogy jobban láthassa Magdolnát. A hold-

fény sápadtan és zavarosan sütött be egy ajtónyíláson át, egy most meggyújtott mécs vörös fényt sugárzott maga köré, egyébként minden csendes és sötét volt.

— Így jó elaludni — mondotta Szamaritána és megragadta Magdolna kezét. Az pedig a fekvőhely szélére hajtotta hajfonataitól súlyos fejét és kimondhatatlanul éles fájdalom ömlött szívére.

— Ne sírj! — lehelte a haldokló. — Nem maradsz egyedül, meg fogod őt találni . . . nekem pedig jobb így, hogy elmegyek, — s egyre ólmosabb erőtlensége arra kényszerítette, hogy elhallgasson. Magdolna újra megpróbálta, hogy valami enyhítő szert adjon be neki, de Szamaritána már nem tudott nyelni. Szorongva figyelt egy darabig s érezte, hogy a haldokló szíve még ver. Így feküdt Szamaritána sokáig, végre még egyszer felnyitotta beesett, lázas szemeit, amik szinte valószínűtlenül nagyoknak tűntek fel kicsiny arcában és Magdolnára nézett. Megpróbált mosolyogni, de a tekintete merev lett, hosszan kinyújtózkodott — és a Halál Angyala leeresztette karját.

Magdolna nem kiáltott segítségért, hanem gyengéden lezárta a kihűlő szemeket és a megmerevülő tagokat eligazította a vánkosok között. Azután odakuporodott a halottas ágy előtt a szőnyegre és az egész hosszú, tikkasztó éjszakán át virrasztott a halott felett.

Vége megvirradt. Mozdulatlan, szürke hőség volt, napkelte halvány, zavaros párákba volt burkolva és ijesztő volt, mint valami sivatagi állat, amely ugrásra és támadásra készen lapul a homokban.

Lustán, az éjszakai alvástól fel nem üdítve látott a napi munkához a ház népe. A szolgák örültek, hogy fenn a lapos tetőn még senki sem mozdul és lustálkodhatnak egy kicsit, mielőtt Magdolna hívná őket. Csak azon csodálkoztak, hogy Szamaritána sem jött le a fürdőt elkészíteni, de azt gondolták, hogy ő is kihasználja úrnője alvását.

Marduk nyöszörögve kelt fel. Hosszúra nyúlt magános dőzsölése megártott neki, nagyon rosszul érezte magát, a

feje ölmosan fájt, mintha szét akart volna esni. Tenyerébe hajtotta fejét és szédülve, dideregve járt fel és alá egy darabig, de végül mégis neki kellett látnia az ígért szerelmi itálnak. Sőhajtozva mászott kotyvasztóműhelyébe és bezárkózott, de előbb megbízta Endymiont, hogy helyettesítse.

Belekezdett munkájába és nem törődött vele, hogy az ezüstitálba dobott golyó metsző hangja végigcseng a házon, hétszer egymásután, ami az egész cselédségnek szólt. Nem törődött a szolgálóknak nemsokára behallatszó siránkozásával sem, Magdolna ma rosszkedvű lehet és ha büntetést ígért néhányuknak, csak ígérjen! Marduk ma olyan kedvében volt fejfájása miatt, hogy az egész világnak korbácsot szánt volna. Mogorván kevert, szűrt, vizsgált és forralt a kicsiny tégelyekben, közben varázsszavakat mormolt, imádásokat mondott és velük Asztaróthot, Baált és a mindenséget Nagy Anyját hívta segítségül.

Egyszerre csak heves kopogtatás hallatszott ajtaján.

— Nyisd ki, Marduk, — mondotta az ajtó mögött Endymion — beszélnem kell veled!

Hangja annyira izgatott volt, hogy Marduk az ajtóhoz ment és kinyitotta egy arasznnyira.

— Mi az? Mi baj? Egy pillanatra sem tudtok békén hagyni? — mormogta mogorván.

Endymion azonban betette lábát a küszöb és ajtó közötti résbe és minden ellenkezése mellett is bejött a szobába.

— Jöjj rögtön az úrnőhöz! Nem hallod, hogy az egész házat hívtam?

— Én meg nem megparancsoltam neked, te ostoba, hogy ments ki? Nem tudtok egyedül elbánni vele? Mindenütt nekem kell ottlennem!

— Egyelőre más volt ott, aki bizonyára kegyvesztett lett... Szamaritána meghalt!

— Micsoda . . . Szama . . . — A szó torkán akadt Marduknak. Bizalmatlanul nézett a görögre, egy pillanatra megfordult a fejében, hogy az tréfál vele, de Endymion igazán zavartnak látszott és a rabszolgánők megújult jajveszélése is félreismerhetetlenül gyászsiránkozás volt, — a szír nehézkesen a zsámolyra rogyott és dideregve kérdezte:

— Mikor halt meg?

— Ma éjjel.
— Miért nem hívtak minket előbb?
— Nem tudom.
— Hát mi történt vele? Tegnap este még nem volt beteg és nagy kegyben állott.

A görög vállat vont.

— Veszedelemes az, akit szolgálunk, Marduk — dörögte óvatosan. — Szamaritána olyan, mint valami alvó kislány... a halálnak semmi jele sincs rajt és az úrnő semmit sem mond. Minket csak akkor hívott, amikor a holttest már kihült és merev volt.

— Akkor ki van itt biztonságban? — nyöszörögte Marduk. — Ki van itt biztonságban, ha a legnagyobb kedvenc is így jár? — de Endymion félbeszakította egy mozdulattal.

— Hallgass! — mondta babonásan. — A szellem, aki szolgálja őt, meghallhatja... s az úrnő többet tud, mint a te italaid.

— Kybele anyánk, légy segítségünkre, hatalmas Baál, hallgass meg minket! — jajgatott a szíriai tompa hangon. — A gonoszságok fejedelme üldöz engem, hogy egy sötét varázslónő szolgálatában állok.

— De most menj az úrnőhöz! Szamaritána temetéséről akar veled beszélni.

Marduk olyan arcot vágott, mintha azt gondolnák róla, hogy bemenne egy éhes farkas ketrecébe.

— Nem tudnád ezt megtenni, kedves Endymion? — hízeltgett mézédeseen. — Olyan sürgős dolgom van, édes Endymion! Menj helyettem. Igazán nem nézek néhány drachmára!

A kedves Endymion azonban örült, hogy biztos távol-ságban van minden veszedelemtől, semhogy újra kitette volna magát bármi bajnak. Csak annyit mondott:

— Menj gyorsan! Vár rád és megharagudhatik!

— Ti istenek... megyek! — kiáltott Marduk ijedten. — Csak ünnepi ruhát veszek hamarosan és megmosom a kezemet... úgy... csak segíts egy kicsit. És most még! — nagysietve teleaggatta magát amulettekkel, amennyit csak előszedhetett vackából, azután dideregve és fog-

vacogva felment Endymionba kapaszkodva, akit erőszakkal magával cipelt.

Ütközben azonban mégis gyötörte a kíváncsiság és bele-suttogta a görög fülébe:

— Vajjon miért halhatott meg?

Endymion vállat vont.

— Talán tudott valamit, aminek titokban kell maradnia. De most már nem fecseg ki semmit — ezzel símán, mint egy angolna, elszabadult a háznagytól.

Mikor Marduk az emeletre ért, Magdolna némán és elöregörnyedve ült a fekvőhely mellett, ahol egy fátylakkal letakart alak feküdt. Magdolna ruhája meg volt szag-gatva és a haja szétbontva, alig emelte fel a fejét, amikor Marduk beosont és alázatosan parancsai után kérdezős-ködött.

— Szamaritána, akit szerettem, meghalt — mondta Magdolna tompa hangon. — Úgy temessétek el, mintha a lányom volna. Hivass sirató asszonyokat, gondoskodj a szükséges fűszerekről és a gyolcsról, hogy a drága méltó temetésben részesüljön.

Marduk összegörnyedten csúszott elő.

— Ahogyan parancsolod, fönséges, úgy lesz minden. Megnézhetem a halottat, hogy megtudjam, mi kell?

Magdolna bólintott és felemelte a fátyolt. Szamaritána úgy feküdt alatta, mintha aludnék. Megtapogatta ütőerét, hiába figyelte szívverését — most már egy pillanatil sem kételkedhetett, hogy csakugyan halott. Meg volt győződve, hogy Magdolna ártalmatlanná tett egy kellemetlen rabszol-gát, hiszen az övé volt, — de micsoda eszközt használt fel? Ez a kérdés gyötörte, miközben mélyen meghajolt és félve kérdezte:

— Parancsolod, hogy Szamaritánát most a halottas kamrába vigyük és bebalzsamozzuk?

— Vigyétek! — és Szamaritánát elvitték, hogy elő-készítsék az eltemetésre.

Marduk a bebalzsamozásnál rettegve vette észre, hogy Szamaritána testén a legkisebb jele sincs az erőszakos

halálnak. Ezért természetes volt előtte, hogy túlvilági esz-
közökkel ölték meg, — s most az volt a kérdés, hogy be-
tudja-e adni észrevétlenül a szerelmi bájitalt olyan
varázslónőnek, mint Magdolna. Ha észreveszi az össze-
esküvést, akkor jaj neki. De ott volt az óriási jutalom, —
s a kettő közt való hánykolódás izgalmától talpig víz verte
ki Mardukot.

Végre elkészült minden és az utolsó gyolcsot is a
merev alak köré csavarták. A csendes, sötét kamra levegő-
jét, amelyben a holttestek eltemetésig szoktak maradni,
mirha, áloé és egyéb fűszerek átható szaga töltötte be.

A temetésnek este kellett megtörténnie és sietve vásárol-
tak hozzá új sírt. Magdolna maga ügyelt fel mindenre,
végül rábeszélék asszonyai, hogy egyék valamit és pihenje
ki magát. Maga is érezte, hogy erői fogytán vannak, azért
megpróbált enni és utána aludni ment.

Amikor belépett az üres és sivár szobába, amelyben
sohasem fogja többé látni Szamaritána édes kis arcát, el-
hagyta ereje. Gyorsan intett a szolgálóknak, hogy menje-
nek el, nem akarta, hogy lássák — aztán levetette magát
fekvőhelyére és görcsösen sírni kezdett.

Ólmos és kimerült álomba sírta magát és halálos ki-
merültséggel nyúlt ki, mint akit agyonvertek.

Marduk megrettent, amikor kezében az ezüst ivőedény-
nyel, macskamódon belopódzott s óvatosan előredugta fejét
az ajtófüggönyökön át és megpillantotta őt. Magdolna
kísértetiesen sápadt volt az elsötétített szoba félhomályá-
ban. Hanyatt feküdt, karjai ernyedten lógtak alá, feje hátra
hajlott, a szája félig nyitva volt s a haja tompán fénylő
fonatokban omlott a párnákra. Marduk nem mert közelebb
lépni hozzá. Komor csend volt a merev alak körül... és
mellette, ahol Szamaritána szokott ülni a legyezőjével,
valami bizonytalan és ijesztő árnyék kuporgott. Ruhájának
ráncai mozogtak és a legyező tollai föl és alá jártak.

Közelebbről észrevette volna, hogy az árnyék Mag-
dolna nappali ruhája volt, amelyet egy alacsony székre
dobott, a legyező tollai pedig alatta voltak és tollai lengtek

az enyhe légvonatban. De Marduk gyáva volt és rossz lelkiismeretű és félt a varázslónőtől, — megrétenve, roskadozó térdekkel osont ki az előcsarnokba. Nem tehetette, hogy titokban tegye oda az italt a szobába! Várnia kellett, míg az felébred és inni kíván.

Óvatosan letette a poharat egy hűtőedénybe, hogy meg ne melegedjék, azután melléje guggolt és várta, hogy az úrnő életjelt adjon magáról.

— Asztaróth, segíts! Nagyhatalmú Kybele, áldj meg! — mormogta. A ház félhomályos, mozdulatlan és néma volt, csak a szökőkutak lengő sugarai suhogtak a néma csenden át. Künn tikkadt és éles tücsökdal s fátyolozottan, sárgán és forrón zengett és hallgatott a dél.

Magdolna nemsokára nyugtalankodni kezdett álmában: valami határozatlan kín zavaros és forró árnyékai kezdték gyötörni. Rettenetes erővel akart megszabadulni valamitől, ami föléje súlyosult, de mindig vissza és visszazuhan az öntudatlanság szakadékába. S e mellett úgy tetszett neki álmában, hogy egy serleg után kell nyúlnia, mert égetően szomjas, de Szamaritána, aki mellette áll, mindig ellöki a kezét és a fülébe suttogja:

— Nem szabad innod!

Végre megszűnt a lidércnyomás s ő nyöszörögve emelkedett fel és forró homlokát tenyerébe hajtva leült. Hol van? Mi történt? Igen, Szamaritána meghalt, most majd el kell temetni és még annyi dolga van.

Az ajtó függőnye megrezzent. Marduk surrant be alázatosan hajlongva és ezüst ivóedényt adott a kezébe.

— Nyöszörögni hallottam az én úrnőmet! Nem akarsz inni valami üdítőt? Gránátalmából van készítve és lehűtve hóval Hermon hegyéről. Jót fog tenni!

Magdolna mereven nézett a szolgára, homályosan és határozatlanul eszébe jutott, hogy mit álmodott és ekkor észrevette, hogy Marduk sápadt és bizonytalan lesz tekintetétől.

— Add ide! — parancsolta végre és a serleg után nyúlt. Megszagolta és óvatosan megízlelte. Behűtött gyü-

mölcslé volt, kétségtelen; azonban Marduk túlbuzgóságból túlerős adagot kevert hozzá és Magdolna nyelve szokatlan izzt érzett ki belőle. Ez feltűnt neki.

— Miféle ital ez? — kérdezte metszően és idegesen.

— Ez egy... igen kitűnő... kitűnő ital, hogy nagy szomorúságot... megenyhítsen és le... lecsillapítson — hebegte Marduk, aki mindig jobban elvesztette lélekerejét.

— Örökre lecsillapít, nem?! — és Magdolna egész magasságában kiegyenesedett s a reszkető szíriai elé lépett. — Miért akartál megmérgezni, mi? — mondta neki haragvóan és rettenetesen.

Marduk tompa, zavaros bögéssel a földre vetette magát és ott fetrengett, mint valami féreg.

— Kegyelem, kegyelem, szellemek fejedelemnője... hatalmas Hekatél! Tudsz mindent és azt is tudod, hogy nem akartam semmi rosszat. A föld nyelje el szolgádat, ha csak egy hajad szálát is meg akarta görbíteni. Csak a túlságos hűség miatt volt...

— Ki vele: mi van ebben a kotyvalékban? Mondd meg az igazat vagy...

— Irgalmazz, magasságbeli! — nyöszörögte a szír. — Mindent bevallok... ő beszélt rá. Annyira szeret téged... annyira fájt nekem, hogy segíteni akartam rajta... Irgalmazz és ne ölj meg a szemeddel. Azt hittem, hogy neked is jó lesz. Annyira szeret és olyan gazdag, hogy az egész világot a lábad elé teszi, ha rá mosolyogsz...

— Fábíusz? — kérdezte Magdolna és orrcimpái vonaglani kezdtek.

— Ó, ő! Olyan előkelő és olyan gazdag. És megszántam, mert reménytelenül szerelmes. Igaz, neked egy fél-isten kellene...

— De ha az nincs, Fábíusszal is összekevertem, valami szerelmi bájitallal... nem?

— Te is mondod: ártatlan bájitallal... nem méreg, nem méreg! Fábíusz miatt tettem és te miattad. Ennyire vitt a túlbuzgóság, mégha a halál fenyegetett is. Tudom... — és Marduk rettegve hagyta abba, hogy a varázslónőt magára ne haragítsa.

— Na mit tudsz? Mondd meg! — parancsolta kemé-

nyen Magdolna. Az megrökönyödve emelte az ég felé kezét, mintha imádkoznék.

— Alvilági úrnő, ma reggel óta tudom, hogy... egy pillantással megölheted azt, akit akarsz!

A szobában halotti csend volt egy pillanatra, Magdolna megrettent és elállt a lélekzete. Marduk hasra feküdt a földön és magában Szíria és Fönícia valamennyi istenét segítségül hívta, mialatt felpislogott a rettenetes asszonyhoz. Magdolna pedig erőt vett magán:

— Azt hiszed, hogy én öltem meg Szamaritánát?

Marduk vinnyogott.

— Csak megbüntetted... megbüntetted... jogos haragodban!

Magdolna torkában érezte az útálatot, de ki kellett használni Marduk babonáit és fenyegetve rá támadt:

— És mégis meg akartál csálni? És engemet akaratom ellen irányítani! Örült!

Marduk közelebb csúszott és megragadta ruhája szegélyét.

— Azt hittem, hogy a mindenség anyja megvéd és csak azt akartam...

— Csak csönd! Én ismerem ezt a nótát, de most látod, hogy többet tudok, mint a te Kybeléd. Engedelmeskedsz vagy nem?

— A rabszolgád vagyok... a leghűbb!

Magdolna elfáradt és leült.

— Próbára teszelek! Ide hallgass: egy órán belül el akarok menni innét valahova, ahova hívnak. Fábíuszban nem bízhatom... nem szabad sejtenie sem, hogy hova mentem.

Marduk megrémült.

— De irgalmazz! Nem lehet, ő sejtí, hogy el akarsz menni és hogy a...

— Csend! Ne vedd a szádra nevét! Hogy Fábíusszal hogy boldogulsz, az meg a te dolgod!

Magdolna keményen nevetett és a szíriai újra meghunyászkodott pillantása előtt.

— Te vagy, aki parancsolsz, úrnő!... és mi legyen Szamaritána temetésével?

— Nem lehetek ott! Az után, ami most volt, el kell mennem minél hamarább. Legyen meg minél előbb, majd csak találsz valami kibúvót. Amikor a menet elment vele és senki sem lesz útban, odamegyek a kert ajtajához. Gondoskodj róla, hogy ott egy hátszamarat és egy rendes vezetőt találjak, aki engem Kafarnaumba visz. Megértetted?

— Igen, úrnőm — mondta Marduk rekedten. Felkelt és úgy állott Magdolna előtt, mint valami megvert kutya.

— Kapsz valamit, ha mindennel meg leszek elégedve. Most menj és gyere megmondani, ha már indulhatok.

A szíriai kiosont. A jutalom egy kicsit megvigasztalta, de azután ismét súlyos aggodalmak elé került. Mit tegyen Fábiusszal: az majd rajta bosszulja meg csalódását! Az ilyen nyugodt természetű emberek jönnek legkönnyebben dühbe, ha a szenvedély teljesen elragadja őket. A villa most mindenestül Fábiuszé és az tetszése szerint rendelkezik a rabszolgákkal. Ez éppen olyan kellemetlen volt, mint ahogy megsemmisülhet Magdolna varázsló tekintetétől.

Azért elhatározta, hogy mindkét esettel szemben fedezi magát és mindkét megbízójának egyszerre jár a kedvében. Ezért minden előkészületet megtett Szamaritána gyors eltemetésére, Magdolna távollétét túlnagy fájdalommal mentette ki és a két néma nubiai közül az egyiket a kertajtához rendelte. A másikat pedig egy kis kosár gyümölcssel Fábiuszhoz küldötte s a füge és gránátalma közé egy levélkét rejtett. A levelet a Magdolnát szolgáló szellemtől félve kotyvasztókonyhájában írta meg, bálványoktól és amulettektől körülveve és szakadatlanul segítségül hívva Baalitot és Asztaróthot, Számunt és Eszmunt, Molokot és Tanitot, a mindenség anyját, Kybelét és magát a nagy Baált is. A híradás homályos kifejezésekkel volt írva és így szólt:

— A paradicsommadár ki akar menekülni az aranykalitkából, miután a kínált édességeket elutasította.

Marduk azt remélte, hogy ezt csak megérti Fábiusz és akkor majd semmi szemrehányást sem tehet neki.

Ezalatt Magdolna lázasan kutatott egy nagy cédrusfaládában és egy összekötözött ruhacsomót vett ki belőle,

amelyet sietve bontott szét. Egy zsidó női ruha volt benne: kék köntös tarka övvel, fehér fátyol, durva bőrsaru és egy kis tarka sapka, három sor ezüst drachmával szegélyezve, ilyet viselnek az egyszerű sorból való lányok, akiknek hozománya ez a szerény összeg volt. Ez volt Mirjám ruhája, amikor megszökött hazulról a legátussal; sohasem tudta rászánni magát, hogy a ruhát eldobja — s most nagyon örült neki.

Félredobta selyemruháját és aranyozott szandálját és ezekbe a ruhákba öltözött. Nemsokára egy zsidólány állott a szobában, aki népének szokásai szerint befonta és a kis sapkával letakarta hosszú haját.

— Majdnem olyan vagyok, mint valamikor Mirjám — mondta halkan, amikor a sarokban álló ezüstitűkör visszatükrözte a régi képet. Azután búcsúzó pillantást vetett a szobákra, amikben olyan sokáig lakott, s az ékszertartóhoz ment és felnyitotta.

— Ezt a gyűrűt Marduknak, hogy szabadságomat megvásároljam! — és becsapta fedelét, most már nem törődve a feléje ragyogó pompával.

Lába megbotlott valamiben, ami a ruhákkal együtt szóródott ki a ládából, — megnézte, lehajolt és felvette. — Egy alabástromüvegcsé volt, átlátszó fala mögött nemes balzsam hullámozott és ragyogott; Magdolna csókot lehelt feléje.

— Leányéveim felett voltál talizmán... Egyetlen jószágom, ami miatt nem kell pirulnom: megfeledkeztem rólad és most megtalállak. Kövess új életem felé is! — és övébe dugta a kis üveget, amit gyermekes ragaszkodásból hozott ide, mert elhalt anyja ajándéka volt.

A házban felhangzottak a sirató asszonyok énekei, a fuvolák és az érclapok éles csengése, lépések mentek végig a termeken és közben súlyos terhet vivők lábai csoszogtak. Szamaritána temetése megkezdődött. Magdolna kinyújtotta mindkét kezét arrafelé, ahonnan a zaj jött.

— Isten veled, drágám. A lelkem veled megy és a tiéd velem jön... — s lehajtva fejét, sokáig suttogott a kicsiny és édes árnyak, aki úgy rémlett, hogy mellette állt. Ami-

kor a zaj lassankint elnémult, felvette fátyolát és indulni készült, mert hallotta, hogy Marduk közeledik.

— Végre — mormogta remegő ajakkal, ütőre vert és a mozaikpadló égett lábai alatt.

Marduk beosont és meghökkenve meredt rá, amikor Magdolna ruháját megpillantotta. De nem tartozott rá, hogy egy rettenetes varázslónő öltözetére megjegyzéseket tegyen. Azért hódoló meghajlással csak ennyit mondott:

— Minden készen van, fenséges úrnő, amint parancsoltad.

Magdolna bólintott.

— Jól van. Mától kezdve csak Fábiusznak kell engedelmeskedned. Gondozd a villát jól és ne nyúlj semmihez! Semmit sem viszek magammal, mindent itt hagyok.

— Igen, itt maradt minden, hírhedt ékszereim is! Ez nem az enyém, hanem Prokuluszé. Legyen gondod rá, hogy megkapja, talán meg tudja menteni vele életét. Semmit sem vihetsz el, mert az ékszerek jegyzéke a szekrényke fedelébe van vésvé. Csak ezzel a gyűrűvel rendelkezem szabadon, ez a legátusutolsó ajándéka és még nincs felírva... legyen a tied.

Marduk meghökkent, mikor meglátta a tündöklő opált, amely tompa fénnel szikrázott arany foglalatában; Magdolna lábaihoz borult.

— Kegyességed a földre sujt — dadogta az örömtől szinte részegen, mert a gyűrű árán megvásárolhatta szabadságát.

Magdolna elhúzta lábait, amiket a szír meg akart csókolni a rossz sarukon át is. Odadobta neki a gyűrűt, miközben vörösen villant fel az a fény, amely ott van minden nemes opál szívében.

— A jutalmad — mondta kurtán és kikerülve őt a csarnokba lépett. Ekkor előtte állott Fábiusz sápadtan mint valami halott s magából egész kikelten szólt hozzá.

— Hová, Szépek Szépe? És ebben a ruhában?

Magdolna megértette, hogy Marduk elárulta. Utána tekintett, de a szír ruhájának csücske éppen akkor tűnt el a háttérben, mert biztonságban akarta látni magát és zsákmányát és hogy hogyan intézik el nála nélkül ügyüket, azt két nagyurára bízta.

Magdolna egyedül maradt azzal a férfival, aki bájitalt szánt neki s merev és égő szemei többet mondtak, mint ajkai.

— Hová mész? — ismételte gépiesen, öntudatlan zavarban. Magdolna összeszedte bátorságát s szabadon és büszkén állt előtte.

— Ahová akarok — válaszolta kurtán és el akart suhanni mellette, de Fábíusz útját állta s tekintetük keresztezte egymást, akár a vívók pengéi.

Éles és kemény csönd volt. Magdolna mélyet lélekzett.

— Itt az ideje, — mondta egyenesen és óvatosan — hogy őszintén beszéljünk egymással. Rosszul esett, hogy barát helyett ellenséget találtam benned.

— Ellenséget? — kérdezte sötéten Fábíusz. — Vajjon ellenségeskedés-e a szerelem?

Az asszony komoran és súlyosan bólintott fejével.

— Ez keserűbb és epésebb az ellenségeskedésnél . . . Alattomban és varázslással nyomni vissza valakit a mocsokba!

Fábíusz hallgatott.

— Ez bizonyára már a Názáretitől való gondolat — mondta végül élesen és féltékenyen. Magdolna kiegyenesedett.

— Neked mindegy, hogy honnét való. De én megmondhatom, hogy ő keltette ismét életre mindazt . . . bennem voltak, mert anyám úgy tanított, hogy törvényeink szerint minden tisztátalanság utálatos az Úr előtt.

— Hosszú időn feledkeztél meg erről — gúnyolódott a római.

— Jaj nekem érte — s az asszony hangja mély és keserű volt. Fábíusz felkapta a fejét és tudta, hogy Magdolna őszintén beszél.

— Hát ennyire elvarázsolt? Annyira megfosztott önmagadtól, hogy — és hangja megremegett — bűnnek tartod a szerelmet is?

— A szerelmet is — ismételte az asszonyi hang a fél-sötét teremben, hangjának keserű és titokzatos dallamaival. — A szerelmet is. Mert íme: *annak* mi dolga itt *ezzel*? — s karja egy felszabadult és szenvedélyes félkörrel intett a márvány és a sarokban magasra nyúló karcsú virágok felé, a pompa felé, amely körülvette őt. — Művészetnek mondják és filozófiának, az élet örömének és szerelemnek . . . De *te* tudod-e, mi az? Futás és szemfényvesztés, hogy a halál sápadt félelmét elfelejtsük és öntudatlanná tegyük a rettegést. Fínom kendőzés, hogy az állatot eltakarjuk önmagunkban s alatta annál jobban elengedjük. Semmi több.

Fábiusz letörtén hallgatott. A szökőkút halkan és egyetlen hangon énekelt, a liliomok mélyen és kábitóan illatoztak a csendben és a hűvös félhomályban.

— Te megundorodtál Prokulusztól — mondotta végre. — De én . . . — és a hangja alászállt a bizonytalanságtól és a keserűségtől.

— Nemrég még jobbnak hittelek. De most? Tudom, hogy nem vagy sokkal különb, mint ők. Egy kissé finomabb vagy . . . — Magdolna hangja engesztelő volt és türelmes. De most megremegett az arca és a hangja csengővé vált, mint a fémmedencébe dobott ezüstgolyóé: — De ha jobb és nemesebb volnál is: semmi dolgom veled.

Megállt és kérően, majdnem suttogva mondta:

— Menj békével a magad útjain és kérlek: engedj engemet is!

— Hová? — kérdezte Fábiusz megzavarodva és bizonytalanul.

— Ahová a lélek hív.

Szavai halkan és titokzatosan hallatszottak és Fábiusz ereiben felgyúlt a vér.

— Hát azt hiszed, hogy engedlek ebbe a romlásba rohanni? Hogy ezt a lemondást kövesd, amikor én elégek miattad . . .

— Engedj el! — szakította félbe csengően az asszonyi

hang s dallama ismét alászállt a mélybe, sötétén visszhangzó fokain. — Vagy itt akarsz tartani?

— Itt . . . mert jót akarok. Az idő kigyógyítana ebből a keserű örültségből.

— Nem vagy jobb, mint Prokulusz . . . — s az édes leányarc körül megremegtek a hátrahajtott arcfátyol eddig mozdulatlan redői. — Pedig megveted!

Fábiusz szenvedélye kiömlött, mint a láva.

— Nincs igazad . . . én nem úgy vágyódom érted és jobban ismerlek, mint te gondolod. Tudom, hogy milyen gyöngéd vagy; én nagynak láttalak a legmélyebb megaláztatásban is, mint valami uralkodónőt. Enné teszlek, ha meghallgatsz. Mindenemet eléd szórom és olyan paradicsomot adok, amilyenről szent könyveitek szólnak.

Magdolna egyetlen szóval sem szakította félbe őt, olyan gyorsan beszélt. Azért hallgatott s végül kérően és türelmesen mondta:

— Jó! — S a mély hang, a liliumok illatában, a hűvös és illatos csöndben, amit a vízzugás szőtt át egyhangú zenével, ismét felfelé haladt a csengés kristályból és ezüstműből való fokain s szinte tündökölve villant Fábiusszal szembe: — De ha elfogadnám, amit ígérsz . . . nem volnék több, mint a többiek. Közöséges céda!

— Érosz* rózsa és arany bilincsei — mondta sötétén és fájdalmasan a római. — Te tudsz róluk. És csak a ti obszkrus törvényeitek szólnak róluk úgy, ahogyan beszélsz.

— Nem értenél, ha erre válaszolnék. Azért elég . . . és kérlek, ne tarts fel tovább.

Összehúzta ruháját és el akart menni Fábiusz mellett, de az hátrált és elébe állott.

— Az Alvilág minden sötét istenére — mondta égő dühvel és át akarta karolni. De Magdolna megrettent és kisiklott az ölelés elől s mivel más útja nem volt, az emeletre vezető lépcsőn menekült fel. Szélsebesen futott, mert Fábiusz utána rohant, miközben hevesen ledobta hosszú tógáját, mert a futásban akadályozta. Rövid biborszegélyű tunikájában, amely magas rangja jelét viselte, rohant fel a lépcsőn egyszerre két fokot is átugorva.

* A szerelem.

Végre fönn volt és körülnézett a lapos tetőn, a ragyogó sárga galileai délután forró ragyogásában.

Magdolna a tető szélén állt s mikor Fábiusz néhány lépést tett felé, Magdolna a mellvédőre ugrott. Szédületes magasságban állt az óriási tájék felett s alakja a hőség súlyos sötétsárga távlatá előtt élesen rajzolódott bele a forróságtól szinte krétafehér égbe.

— Ha tovább jössz, csak egy lépést is . . . leugrom — mondta kétségbeesetten. — Meghalok, de a bűnben nem . . .

Fábiusz megállott. Ezt nem várta.

— Örült vagy — kiáltott idegesen és rekedten.

— Te vagy az . . . Azt hiszed, hogy önmagam ellenére visszakényszeríthetsz a gyalázatba. Van még útja annak, hogy ebből meneküljek!

Félelmetes volt és szavai után mély és feszült csend lett kettőjük között. Magdolna úgy állt a párkány szélén, mint valami szobor. Fátyola és ruhája lassan lengett a forró szélben, de ő megfordult és keményen elnézett Kafarnaum felé. Szemei könnyesek és makacsok voltak: „Hű leszek te-hozzád!”

Erő és bátorság volt az asszonyi termet tartásában, amint felmeredt és Fábiusznak minden idegszála vonaglott az elutasított szerelem dühében. De ez a sértődöttség tele volt bámulattal és imádatlall és Fábiusz csodálta és megértette azt az átalakulást, amit a Názáreti idézett fel; benne és körülötte ott énekeltek a szavak, amiket Kafarnaumban hallott, amikor odalopódzott, hogy lássa, ki fogta le Magdolna lelkét.

Mozdulatlanul állt és hallgatott s a vágy és imádat ismét felszállt ereiben, mint a szédület. Egyszerre olyan gondolatai támadtak, amikről azt hitte, hogy már nincsenek. Olyan népből való volt, amely nagyra tartotta az erőt és erényt.

— Kérlek, — mondta lágyan és halkán — gyere le onnét. Gyere le onnét, úrnő — s a hangja megremegett, amikor így szólította őt. — Nem lesz bántódásod.

— *De hihetek-e neked ezek után?*

Az asszony hangja csengő és éles volt és a férfi arca sötét lett a szégyentől és a vértől.

— Rászolgáltam, hogy így szólj. De az a Lukrécia, aki többre becsülte a halált, mint a szégyent, ösanyáim közt volt s így öreá esküszöm, hogy elmehetsz. De előbb hallgass meg!

Magdolna élesen pillantott rá, azután lelépett a mellvédről. — Arca egy árnyalattal sem volt halványabb attól, hogy a halál előtt állt és Fábiusz egyre jobban csodálta őt. Köznapi zsidó ruházatában lágy és nőies volt, amilyenek sohasem látszott a római öltözetben s Fábiusz előtt az a finomságtól és édességtől duzzadó női arc rémlett fel, amely oly drága minden romlatlan férfinak, — s amelyet annyira megcsúfoltak a romlott római dominák.

Meghajtotta előtte fejét.

— Mariamne, csodállak!

Magdolna csodálkozó mozdulatot tett.

— Csak Mirjám a nevem! Így görögösen csak a jeruzsálemi fejedelemszonyokat hívják.

— Méltóan viseled . . . mint az a Mariamne, aki ártatlanul feláldozott asszony volt; azé a Heródesé, akit Nagynak mondanak hízelgői.

Magdolna elpirult. Fábiusz különösnek és megváltozott-nak látszott, szemében egészen más fény égett. Önkénytelenül is teljesen megbízott benne és szó nélkül, lassan lement vele az ebédlőbe, amikor kérte, hogy oda menjenek.

Ott leült egy nyugvóhelyre.

— Mit akarsz mondani?

Fábiusz állott előtte és egészen nyugodtnak látszott.

— Ne haragudj, ha újra szerelemről beszélek. De megértesz, ha meghallgatsz. Azt akarom mondani, hogy úgy állsz a közönséges asszonyok felett, mint Hermon hegye ott túl a Libanon dombjai felett. De én se vagyok akárki . . . jó pár lennénk és hősi nemzedék származnék tőlünk. Akarsz-e házam dominája lenni Rómában, az Aventinuson és mint életem társnője, akarod-e a szent tüzet őrizni tűzhelyemen? Házam isteneire mondom: szeretni és becsülni akarlak, míg szívem a haláltól ki nem hűl!

Elhallgatott, de mintha tűz gyulladt volna fel benne s a láng keresztülvilágítana arcán. Azon az arcon, amelynek vonásait a közönyösség, gőg és kéj hamuja tette szürkévé.

Magdolna mereven nézte őt és nem akart hinni füleinek, — hát valóban asszonyául és úrnőjéül kívánta a római nagyr, asszonyául és úrnőjéül őt, aki az alacsony és megvetett nép alacsony rendjéből való. Egészen mozdulatlan volt a felindulástól.

Fábiusz azt hitte, hogy ez a némaság beleegyezés.

— Ne kételkedj! — mondotta felhevülten. — Atyám az én szemeimmel lát, és minden lányt szívesen fogad, akit házába viszek. Bíz rád magadat és engedd meg, hogy mint jegyesemet vigyelek Rómába. Viseld értem a bíbor flammeumot, illesd kenettel ajtófélfáimat és koronázd meg őket. Én pedig átmegeyek házam küszöbén, amikor azt mondod: „Ubi tu Gaius, ibi ego Gaia” . . . és tudni fogom, hogy hozzád képest minden drágakő por és hamu. — És várakozóan nézett Magdolnára.

Magdolna pedig szédült és kábultan hordozta körül tekintetét. A hangja remegett.

— Nagy dolog az, amit mondtál, Klaudiusz Fábiusz fia — és Fábiusz szemei felvillantak krétafehér arcában, amikor ezen a néven hallotta illetni magát. De vonásai elkomolyodtak, amikor Magdolna tovább beszélt:

— Értékem felett becsülsz és köszönöm neked, de ha nagylelkűséged meg is hat, nem ámíthatom magamat. Van közöttünk valami, ami örökre elválasztana bennünket.

— Mi? — lehelte a fiatal férfi rekedten és szenvedélyesen.

Magdolna egy szót sem szólt. Fáradtan és ingadozva emelkedett fel és nehezen, mintha ólomból való lenne, fel emelte a függönyt, amely a szobáihoz vezető bejáratot takarta. A mozdulata súlyos és fájó volt, amint beintett az első szobába; mint mindegyiket, ezt is Prokulusz rendezte be neki, tikkadt és ernyesztő pompával.

— Ez van köztem és közted — mondta keményen, a függöny kihullott a kezéből, ő maga pedig újra leült.

Fábiusz megvetően nevetett.

— Csak ez? Tudd meg, hogy a császári trónon ültek olyan asszonyok, akik nem méltók saruid szíját megoldani. S tisztességesnek nevezett domináinknak pirulni kellene előtte.

— Én másképen gondolom — intett Magdolna fáradtan és keserűen. — Mi a legnagyobb bűnnek tartjuk a házasságon kívül szeretni és nagyon könnyelmű voltam, amikor megfeledkeztem erről. Nem lehetek többé senkié . . . és ne becsülj értékemen túl. Nem is tudnád elfeledni, mi voltam.

— De még többet is tudnék — mondta lázasan Fábíusz. Szemei merevek voltak és ajka lázasan cserepes. Szinte magánkívül volt, leborult Magdolna elé és átfogta térdeit.

— Vigyél magaddal a Názáretihez! Engedelmeskedem neki, kéz a kézben veled.

Rettenetes csend lett.

Magdolna Fábíusz homlokára tette hideg, reszkető kezét.

— Térj magadhoz, kedves!

Egészen fel volt indulva és a hangja lágy volt, mint valami gyermekét vigasztaló anyáé. De Fábíusz nem hallotta, hanem szinte önkívületben elárasztotta könnyörgő ígéretésekkel, mint a tűzzel és sötét szemei szinte síróan ragyogtak.

Magdolna szédült.

Ez a mély és hűsleges vonзалom volt az egyetlen szilárd valóság a benne és körülötte hömpölygő bizonytalanságban. Ez a bátor szerelem, amely semmi áldozattól sem riad vissza, nem érdemel jutalmat? Hátha Ő küldötte és *Ellene* cselekszik, amikor eltaszítja? És nem kell-e talán egy nemesedni induló férfilelket is *Hozzá* vezetnie — és nem tudta, mit válaszoljon Fábíusznak. Ujjai odasimultak a férfi hajának sötét, csapzott csigái közé, mintha valami kisfiú feje volna és szemei egészen belemerültek a római szemeibe.

Csönd és félhomály, a szökőkút halkán zúg és a függönyöknek szinte kőbevésett redői lassan meglengenek a légvonatban. Hűvös lehellet érte Magdolna verejtékes homlokát és amikor felemelte szemét, egy tekintetet érzett magára szegeződni a semmiből.

— Egy hiányzik még a lakomáról — mondta egy hang, olyan mélyen, hogy csak ő hallhatta és erre felriadt. Ami rá vár és hívta őt, az mindezeknél több volt . . . s az arca sötét lett a szegígyen égő színétől.

Felkelt és kiszabadult a karokból, amelyek azt hitték, hogy fogvatartják őt.

— Ne gyötrődj — mondta lágyan és kérlelően. — Nem tudod, mit kívánsz és megátkoznál, hogy engedtem ennek a felindulásnak. Nem áldozhatlak fel és nem vagyok beléd szerelmes.

Fábiusz még sápadtabb lett. Lassan kelt fel és vonásai kezdtek keményedni. Torkába a gőg és megalázottság fulasztó nyomása volt.

— Ennyire semmi neked ez — s a hangja vonaglott a súly alatt: ami a szenvedély és makacsság volt. — És arra sem tartasz méltónak, hogy a bálványod után menjek?

Magdolna hátrább lépett.

— Hívott-e téged? Te csak miattam akarsz magadra venni olyan dolgokat, amiket útálsz.

— Világos, hogy miattad! Mi dolgom volna vele más-kép!

— Ez még nehezebb lenne — mondta lassan Magdolna. — Még nehezebb lenne, mint a velem való házasság!

— Nem tudom! — mondta Fábiusz s arca szép és keserű volt ebben a pillanatban, vonásain egyre epésebb és sötétebb az árnyék.

De Magdolna nem vette észre.

— Minden dolog közt ez a legnagyobb: a Hívás . . . és lássad meg te is az ő világosságát. Irányítsa ő szíved útjait, de a mieink nem futnak együtt. Felejts el és úgy gondold rám, mint testvérré, aki elment melletted és hozzád ért az útban, amelyen az Üdvösséget kerestel!

De Fábiusz mereven állt előtte, mintha kövé vált volna, s éles és rettenetes volt szívében a gyűlölség. Hát szerelmet koldult ettől a makacs és becstelen zsidólánytól? Ő?

Lassan lehajolt, fölemelte a földön heverő tógát és magára dobta. Nyugodtan rendezgette redőit. Ő nem Prokulusz, aki kinzópadért és korbácsért kiált dühében.

Elfordult és lenézően nevetett.

— Hihetetlen, hogy mennyire orránál fogva lehet vezetni egy asszonyt. Ez a nyomorult azt hitte, hogy igaz ez a komédia. Szórakozásból játszottam és most jön az igazság! Hé, Marduk, Endymion!

Marduk és Endymion már ott is voltak. Hallgatóztak és most nem tudták, mit gondoljanak: varázslónő-e Magdolna vagy sem. Aki olyan ostoba, hogy egy Fábiuszt elutasít és a bűnbánatot hirdető után fut, annak nem lehetnek varázserői. Viszont mégis lehetséges, hogy titkos céljai vannak, — és Magdolnától is, Fábiusztól is félve, mind a kettő előtt egyforma mélyen hajoltak meg.

De Fábiusz számára minden rabszolga csak levegő volt és nem látta meg ezt. Hátraszegte a fejét és Magdolnára mutatott, aki titokzatosan hallgatva állt ott.

— Ennek a becstelennek nincs itt semmi tennivalója — mondta keményen és dühödt hangon. — Dobjátok ki az utcára! Oda való!

Ez úgy jött, mint a villám. Marduk és Endymion egymás háta mögé akartak bújni az ijedtségtől; azt várták, hogy a varázslónő egyetlen halálos pillantással agyonsujtja az elvetemedettet. De semmi ilyen nem történt. Magdolna arca meg sem rezzent.

— Bizonyára meg fogod engedni, — kérte lágyan és nyugodtan — hogy a háta szamarát használhassam. Már fel van nyergelve és a rabszolga visszahozza, amint megérkeztem Kafarnaumba.

— Semmit — dühöngött jéghidegen Fábiusz. — Nem használhatsz semmit abból, ami ezé a házé. Menj gyalog. Jó kezdet lesz a bűnbánathoz. Ti pedig dobjátok ki és ha újra be merne lépni, korbácsoljátok el.

Magdolna bólintott. Hűvös nyugalma rettenetesnek hatott.

— Minek? Örülök, hogy elmehetek — és elindult a kijárási felé, de még visszafordult:

— Más módon akartam elbúcsúzni.

Semmi kétség: a félelmetes asszony közönséges emberfia volt és Marduk megfizethetett neki.

— Talán jó lenne a körmödre nézni — és duzzadt arca ocsmányul vigyorgott. — Utóbb még elviszel valamit, drágaságom!

Karonragadta őt, azzal a kézzel, amely az ő opálgyűrűjét viselte. És amikor a nyers fogástól összerezzent, röhögve nevetett:

— Ez nem fáj úgy, mint a stílum!

Magdolna lehajtotta fejét.

— Rászolgálók — mondta mély hangon és arca merev volt, mint a kő, amikor Endymion ugyanolyan durván megragadta másik karját és mind a ketten előre rángatták.

— A szurkálásnak vége, érted? — nevetett a szobor-szép görög. — Most magadra vigyázz majd, nehogy téged üssenek . . . — s kiáltások és gúny éles kacagása hallatszott köröskörül. Rabszolganői kiabáltak rá: Bűnbánó és képmutató, aki adja a jámbort. Három várost raboltak ki ékszereiért, bor és számartej volt a fürdője, arcán kenyértésztából való álarcot hordott, hogy bőrét frissen tartsa, míg munkálkodó asszonyok voltak éhezők és gyermekeik kenyérért kiáltottak . . . De most ki vele. A piszokba és a porba, a koldusok és poklosok közül

Csapatuk ott viharzott körülötte, énekeltek, táncoltak és lökdösték s Marduk és Endymion alig bírtak vele átvergődni köztük. Ő pedig engedte, hogy kiutasítsák mint valami tisztességes házba tévedt utcai lányt. A szíve tele volt alázattal és hálával, hogy megkezdheti a vezeklést.

Csak a villa előcsarnokában állt meg. Pillantása, amely Fábiuszt utoljára érte, súlyos volt és bánkódó: a folyosókon át látta, hogy Fábiusz ott áll a tablinumban.

Megfordult és lerázta magáról az őt szorongatókat, mint valami nemes vad a kutya farkát és biztos léptekkel eltávozott s a gyalázkodó nevek özöne ömlött utána.

Fábiusz egész idő alatt úgy állt ott, mint valami gyönyörű démonnak állig tőgába burkolt szobra. A súlyos ráncok mozdulatlanul omoltak köréje, szeme lázasan és szárazon égett, arca csúf volt és mereven nézte a Szeretettet és Gyűlöltet, amíg csak eltűnt odakünn . . . csak ki vele és földél nélkül legyen a beálló éjtszakában, ne ismerje az utakat, essék rablók kezébe és adják el őt, adják el őt, — és a düh szörnyű képeket táncoltatott előtte, hogy a bosszú érzése átömölhessen erein.

Végre megszűnt a zajongás, a cselédség szétfutott és furcsa, rossz csönd lett. A ház üresnek és elhagyatottnak látszott. Magdolna szobái felől finom illat ömlött a tablinum

sötét, élő szobrához s ugyanaz a légvonat némán lengette az ajtófüggönyt, végigrezgett egy kithara húrjain s azok dalamosan sóhajtottak a széken, ahol a zeneszerszám hevert. S a csendben és a forró szélben egy fülemüle kezdett csatogni künn a kert bokrai között.

. . . Csak most ne lágyuljon el és legalább játszani tudja a gögöt és közönyt!

Odahívatta az énekes és fuvolás rabszolganőket és a trikliniumban mindent előkészítettett a lakomához. Fél éjtszakán át tombolt velük, míg eszméletlenül és süketen nem hevert a pamlagon.

De nem tudta elkergetni a rémületes látományt, amelylyel viaskodott, míg a részegség súlyos álmában fetrengett. Úgy rémlett neki, mintha Prokulusz mellette feküdnek, de nem az a vidám, életnek örvendő legátus volt, akit ismert. Viaszsárga volt, nyaka körül ott, ahol a hóhér pallosa elmet szette, vérvörös vonal. A halott lehellete jéghideg volt és rekedten suttogetta fülébe:

— Nem mondtam, hogy nem fogsz örülni Magdolnának? Van még nemezis!

Rettenetes igéi még akkor is hatalmukban tartották, amikor — már fényes nappal — magához tért mámorából.

Nem tudott tovább maradni a villában, nem bírta ki az üres terem süketen hallgató vádjait. El innét. Odaparanccsolta gyaloghintóját és belevetette magát a nélkül, hogy megfürdött vagy valami frissítőt vett volna.

Amikor át kellett lépnie a küszöbön, amelyen át elmentek áldozatai, Prokulusz és Magdolna, lába nehéz lett, akár az ólom. Kényszerítenie kellett magát, hogy a lépést meg tudja tenni. De végre künn volt és a gyaloghintó rabszolgáinak úgy kellett rohanniok, mint még soha.

A következő napon elutazott; egyelőre Antióchiába akart menni, ennek derűjében akart szórakozni és feledni.

Igy lett árva és gazdátlan a kertjei közt álló magdalai villa, ahol annyi mindenféle történt. Csak a rabszolgák maradtak ott Marduk felügyelete alatt, aki megvásárolta szabadságát, hogy annál zavartalanabbul zsarnokoskodhassék.

Magdolna künn volt a forró és kemény utcán s kábultan attól, ami mögötte és előtte volt, ment a hétköznapi zajában. Útja Tibériás szűk utcáin át vezetett az utcának és a mesterségeknek sokféle bűzében, gyalogosok, számaron ülők, teherhordók és tevék között. Még sohasem volt gyalog a város utcáin, csak gyaloghintóban — és most magános, koldus és elhagyatott volt a tolongásban, mint a többi közönséges asszonyok; ezek voltak új élete első lépései.

Magdolna azonban nem vesztette el kedvét, bátran vágott neki az áradatnak, és végre mögötte volt a város és a poros országúton ment, amely Kafarnaum felé vezetett. Már jól aláhajolt a délután, de azért azt hitte, hogy még az éjszaka leszállása előtt odaér vagy legalábbis valami közeli vendégfogadóba. Az égről eltisztult a sárga és zavaros párafátyol és a nap újra égetően sütött.

Magdolna másnap reggel Kafarnaumba való érkezése után azonnal fel akarta keresni Jézus anyját, akinek a lakását megjegyezte, hogy ott megvárja őt . . . az ezért való feszültség indította arra, hogy minél erősebben nekivágjon a gyaloglásnak. De minél tovább ment és minél jobban látta környezetét, annál bizonytalanabban érezte magát. Magdala és Kafarnaum között nagyon népes volt az országút, nemcsak a Genezáret-tava körül fekvő városok forgalma bonyolódott le rajta, hanem egyik szakasza volt a Jeruzsálem és Damaszkusz között lévő nagy országútnak is. Azért tele volt mindenféle néppel, utasok és kereskedőkaravánok egész csapataival lehetett találkozni.

Magdolna azonban még ebben a ruhában is más volt, mint a többi asszonyok, akik a homokos úton gyalogoltak teherrel a fejükön. Feltűnő volt, hiába húzta szorosra arca elé a fátyolt, a lengő léptek elárulták a táncoló szép leányt. A lompos asszonyok gyalázkodó szavakat mondtak neki, a

férfiak pedig tréfákat és ocsmányságokat kiabáltak utána. Végre egy piszkos fickó, aki számaron ült és egyre erőszakoskodott, hogy felüljön, olyan tolakodó volt, hogy egy éppen oldalt nyíló mellékútra kellett menekülnie. Olyan gyorsan rohant, ahogyan csak tudott, amíg csak üldözőinek kiáltásait hallotta maga mögött, — végül a számar megcsökönyösödött és annak félbe kellett szakítani a menekülő lány kergetését.

Az útsapás arrafelé vezetett, amerre az országút és Magdolna elhatározta, hogy meg is marad rajt, hogy a rá váró többi tolakodást elkerülje. Egyideig akadály nélkül és háborítatlanul vándorolt. Az alászálló este tiszta és csendes volt, csak a pásztorsípok síró trillái szóltak itt is, ott is, amint a nyájakat hívták haza.

A nap végre leszállt a szemhatár alá, ekkor köd szállott fel és a fehér párák elfátyolozták a vidéket. Az ösvényt alig lehetett felismerni, amint keskenyen és kanyarogva vitt az embermagasságú füvek és bozótok közt, amelyekben juhok és kecskék csörtető árnyékai ugráltak a hívogató furulyák felé. És íme: észrevette, hogy eltévedt.

Megállott és körülnézett, hogy nem jön-e arra valamelyik pásztor, akitől az útírányt megkérdezhetné. De a fuvolák elnémultak a messzeségben, az utolsó gödölye is tovaugrált s csak a magas fűszálak hullámozottak körülötte halk és puha nessel az esti szélben.

Nem maradt más hátra, mint hogy tovább menjen a megkezdett úton, amelynek végre is valamely lakott helyhez, faluhoz kell vezetnie. Útja azonban mindig bizonytalanabb lett, mert a sötétség teljesen leszállt. A kelő hold csak tompán világított, mert egyre jobban eltakarták a felszálló párafelhők. Azonkívül egyre éhesebb és fáradtabb lett és nem is gondolhatott evésre és pihenésre. Tudta, hogy a nedves ködben nem lehet letelepedni. Ha az ember ilyenkor elalszik, gonosz lázat visz magával a csontjaiban. Tehát tovább kellett vándorolnia a sötétségben és bizonytalanságban.

— Te megmutattad azt, akit megígértél — imádkozott magában hangtalanul — és én követtem az intést, íme elin-

dultam keresni Öt. Ne engedd, hogy hiába járjak és ne hagyd, hogy elpusztuljak vagy elvessek az úton. Vezess engem jó úton a te neved miatt, hogy ne féljek a sötét völgyben, hanem karodnak erősségét érezzem és én hálával leszek Tenéked mindörökké.

Fölötte a levegőben zúgott valami. Lépései két galambot riasztottak fel éjtszakai nyugalomból; most körülröpködtek, aztán aláereszkedtek vállaira, közben bizakodva turbékoltak. Magdolna felkiáltott örömeiben. A saját aranyoslábú galambjai voltak, amelyeket tegnap az Úr után küldött, midőn az az ő útján ment. A hűséges kis állatok felismerték úrnőjüket éles ösztönükkel és az, hogy itt voltak, enyhítette teljes elhagyatottságát.

— Jöttetek, hogy megvigasztaljatok? A Magasságbeli jele vagytok, hogy erős védelem alatt állok? — beszélt a galamboknak és megsimogatta síma és puha tollaikat és karjába vette őket, ahol megbújtak mint valami fészekben, míg tovább folytatta fáradságos útját.

Nemsokára erős faágat talált és rátámaszkodott s azzal vonszolta magát tovább, égő lábakkal és bizonytalan lépésekkel, majd előre nyújtott bottal tapogatódzva és már úgy tetszett, hogy az örökkévalóság fele elmúlt, amióta az éjtszakában és a félelemben járt. Ekkor megszakadt az út és a pusztaságba vezetett, ahol sziklás és kavicsos volt a talaj s csak itt-ott voltak tamariszkok és oleander-bokrok. Távolban sakál üvöltött. Magdolna jeges rémülettel gondolt arra, hogy hiénák is kóborolhatnak az éjtszakában. Ekkor egy vöröslő pontot látott fényleni a messzeségben. Tűz volt, — s ahol tűz van, ott emberek is vannak.

Magdolna magához tért abból a tompa kábulatból, amelybe az utolsó órában esett és nagy lépésekkel törtetett a barátságos látvány felé. De azután eszébe jutott, hogy mégis csak jobb lenne, ha óvatos volna. Erre lassabban és amennyire csak lehetett, zaj nélkül ment, hogy ő maga lásson, mielőtt meglátnák.

A tűz alacsony, fekete arabsátor előtt égett. A sátor üresnek látszott, mellette egy hátas teve feküdt térdein és

kényelmesen kérődzött; a homokba hosszú lándzsa volt tűzve, lebegő tollbokkrétával. A tűz előtt egy magános ember ült, háttal Magdolnának és sült húst evett nyársról — a többi ennivaló deszkán volt előtte a földön.

Magdolna megőrült. Ismerte a sivatagi arabok szokásait és tudta, hogy a vendégbarátság megtörhetetlen hűségét kell biztosítania magának, e nélkül veszedelmes lett volna egy félvad férfinak közelébe kerülni.

Zajtalanul surrant oda és mielőtt a meglepett ember tudta volna, hogy mi történt, elkapott egy darab kenyeret és a sóba mártotta:

— A sóra és a kenyérre, — mondotta és letérdelt — amiket nálad megízleltem, kérem vendégszereteted védelmét.

A férfi felugrott és kardja után kapott. Körülfigyelt mindenfelé, nem mutatkozik-e valami gyanús nesz. De amikor látta, hogy csak egy agyonhajszolt, magános asszony menekült hozzá, sötéten mondta:

— Megszerezted a vendégjogot: a tiéd!

Ugyanabban a pillanatban, minden teketória nélkül félrevonta Magdolna arcfátyolát. Vonagló megrezzenés futott végig szép és vad arcán, amikor az asszony finom vonásait megpillantotta. De távolról sem sértette meg a tisztességet és csak ennyit mondott:

— Ül le és igyál.

Magdolna megkönnyebbült, amikor látta nyugodt viselkedését és nem kínáltatta magát másodszor. Egyetlen korttyal ivott meg egy csésze kecsketejet, azután a barnára sült hús felé nyúlt, amelyet a férfi levágott neki s az olajbogyókenyér és a saláta után, amik a deszkán voltak.

Az idegen látta, hogy ki van éhezve és más dolgokat is megfigyelt, de nem kérdezett semmit, mert ez a vendéglátás törvényei ellen lett volna.

Mindketten hallgatva ettek. Csak akkor, amikor Magdolna valami zajt hallott és óvatosan körülnézett, törte meg a csendet a férfi:

— Nem kell aggódnod, nincs itt senki. Jól el vagy rejtve.

— Azt hiszed, hogy el kell rejtőznöm? — szólta el magát akaratlanul Magdolna.

A férfi merev vonásain végigfutott valami, ami hasonlatos volt a mosolyhoz. Rámutatott az asszony ruhájára:

— Közönséges ruha és finom kéz, durva saruk és finom bokák... mirha- és ámbraillat a közönséges fátyol alatt! Aki álruhába öltözik, az el akar rejtőzni — azután újra a húshoz látott. Nagy darabot vágott le magának, sóba mártotta s egy marék salátával megette.

Magdolna maga is jól megnézte gazdáját, de vigyázott, hogy semmit se áruljon el gondolataiból. Kétségtelenül rabló volt. Szakadozott ruhája dús szövésű volt, átfonva aranyfonalakkal. Úgy vehette el valakitől. A használat, szél és viharok most már nagyon elnyűttek, és mindenféle csatokkal volt összetűzve s azok részben asszonyi holmikból kerültek elő. Aranyláncok függtek a nyaka körül és átfonódtak turbánja ráncain. Kardján kívül még két tört hordott övében, hátán pedig íj és tegez függöttek. Még pihe-nés közben sem akarta letenni fegyvereit. Vajjon valami hordáshoz tartozik-e vagy egyedül van?

Úgy látszott, hogy legalábbis ma egyedül van, mert amikor a vacsorának vége volt, megszólalt:

— Te a sátorban alhatsz. Én a tűznél maradok!

Ezzel hátat fordított Magdolásnak, a tűzre még fát dobott, azután lefeküdt a még izzó parázs mellé, köpenyébe burkolózva, de a kezét a kard markolatán tartotta és minden zajra figyelt.

Magdolna hálásan pillantott rá és a sátorba ment, ahol egy kis tapogatódzás után egy rakás szőnyeget talált, ami lágy fekvőhelynek mutatkozott. Ledőlt rájuk, de előbb a sátorrúdra tette a megriadt galambjait, amik eddig szelíden és mozdulatlanul húzódtak meg a vállán. Azután hamarosan kimerült és mély álomba zuhant, mialatt künn a párás és zavaros holdfényben gomolygott és füstölgött a köd, a sakállok üvöltöttek, a rabló pedig aludt a tűznél...

Magdolásnak úgy tetszett, mintha csak néhány percig aludt volna, amikor különös zaj ébresztette fel. Körülnézett: A virradat szürkén, sápadtan derengett be a sátor nyílá-

sán. Künn még köd volt. A kialudt tűznél nehéz álomban dobálta magát ide-oda a férfi, nyöszörgött és tört szavakat mormolt.

Ijesztő látvány volt, amint hamuszürke arccal és alvó szemekkel küzdött egy láthatatlan hatalom ellen.

— Nem győztök le. Nem kötöztök meg — lihegte. — Most... — és szétütött maga körül, de csak erőtlenül vergődött. Ekkor mereven és egyenesen szétnyújtotta mind a két karját és úgy feküdt ott, mintha keresztre kötözték volna.

— Ó... ó!... — hörögte hozzá félelmetesen, — ne úgy! Nagyon kemény! Belevág a... húsomb! Jaj! A nyelvem... elszáradt és ti... — és élesen felüvöltött: — Jaj!

Magdolna jéghideg megrettenéssel nézte. Fel akarta ébreszteni; de a Diszmászra nehezedő rémületes álom megszünt ebben a pillanatban és a férfi tágranyitott, zavaros szemekkel felébredt. Durván lökte el magától a rémülettől sűrke arcú asszonyt, aki föléje hajolt.

Magdolna mentegetődzött:

— Nyöszörgöttél álmodban! Azt hittem, beteg vagy! Az felült, bizalmatlanul és élesen nézett Magdolnára.

— Úgy? Nehéz álmaim voltak? — kérdezte. — Mit beszéltem álmomban?

— Szavakat össze-vissza! Nem értettem semmit — felelte Magdolna óvatosan s a rabló, úgylátszik, megnyugodott.

Felállott, kinyújtózkodott és keletfelé nézett. Közvetlenül napkelte előtt volt. Azután a sátor mögé ment, ahol a tevének kívül néhány kecske is volt. Egy csésze tejet fejt és odanyújtotta az asszonynak:

— Idd meg és egyél kenyeret is. És menj el, mert a többiek nemsokára megjönnek a portyázásról. Nem lenne jó neked, ha itt találnának.

Magdolna meg akarta köszönni, az azonban újra a tevénél volt, fölnyergelte és fölkantharozta, közben mély torokhangon halkán és kedveskedve beszélgetett az állattal. Magdolna gyorsan felszűröcsölte a meleg italt, útravalóul egy darab kenyeret vett magához, vállára csalogatta galambjait és felkötötte ruháit az indulásra. A rabló minden bizonnyal

megfigyelte, mert abban a pillanatban, amelyben elkészült, megfordult és élesen így szólt:

— Melyik utat mutassam meg neked, magdalai Mirjám? Magdolna összeresztette:

— Ismersz?

— Ó, sokszor láttalak, amikor villádat kerülgettem. A kincseidhez akartam hozzájutni... És a te arcodat nem könnyen felejtí el az ember. — Magdolna megdermedve állott. A férfi pedig még nyersebben nevetett.

— Hercegnőm, sokszor voltam töled alig három lépésre valamelyik bokorban. Csodaszépen tudsz táncolni és énekelni... Egyszer nem is vigyáztam magamra és a szolgálád megfogtak a nagy magnóliabokor mögött, ahol feküdtem.

— Téged? A rabszolgák a kertben? Téged? — És hitetlenül nézett a férjira.

Az pedig gúnyosan hunyorított:

— Ha úgy foglak volna meg, ahogy előtted állok, aligha élnék. De félig béna koldust találtak, bekötött fejűt, aki hulladékot akart lopni az ünnepi asztalról. Üvöltött és jajgatott az ilyen népség módja szerint, amikor a rettentő legátust megpillantotta. Emlékszel most már? A mult tavasszal volt!

— Te lettél volna?

Emlékezett egy öreg koldusra, akit megsajnálott akkor, mert Prokulusz és a centuriók a megcsípett embert a szelindekek elé akarták dobni. Magdolnán újra végigáradt a hideg, amint az eszébe jutott. A rabló pedig bölintott fejével.

— Én voltam és te gyönyörűen könnyörögtél értem. És hálából volt, hogy úgy bántam veled ma éjtszaka, mintha tiszta hajadon lennél, nem pedig a magdalai Mirjám!

— Meg fogom mutatni, — suttogta Magdolna — hogy méltó voltam erre... — és hangja megremegett az utolsó szónál... szemeinek mély és sötét kútjában könnyek kezdtek nedvesen égni.

A rabló elgondolkozva nézte.

— Úgy égne a szemeid, mint az ékszerek. Szeretem a drágaköveket és a gyöngyöket; van egy kis ládám tele drágasággal, órák hosszat gyönyörködöm tűzükben... és

ha otthon leszel, Mirjám, keresel néhány szép sötétvörös rubint és elküldöd nekem, vendéglátásomért!

— Megtenném szívesen — és újra könnyű borzongás futott át Magdolnán, mert a vére és a rémületre gondolt, amivel összegyűjtötte drágaságait a férfi. — Szívesen küldenék neked szép drágaköveket, ha még volnának. De ékszereim most már nem az enyéme.

— Na? Elvették, mert az a kutya legátus elment? Elkergettek, azért vagy így? . . . Azt hittem, szerelmi kalandra mégý álóltözetben és eltévedtél . . . szóval most így vagy!

Egy darabig bizonytalan és rekedt csend volt.

— Ha elhagyatva vagy, — mondta lassan a férfi — akkor . . . nálunk is itt maradhatsz. Éppen annyi eszed van, mint amilyen szép vagy, nagyon jól eszelted ki tegnap este, hogyan szedj rá. Királynő lennél köztünk . . . és visszahozzuk minden drágaságodat, ha megmutatod a módját. Most nem őrzik olyan jól a villát, mint előbb . . . visszakapsz mindent és én is adnék egy csomó láncot és kar kötöt.

A férfi egészen közel lépett Magdolnához, fehér fogai ragyogtak sötét arcában, mint valami vadállat fogsora. Magdolna megrezzent és hátralepett. De ez a férfi más volt, mint azok az előkelők, akikkel ő érintkezett volt, amikor látta, hogy Magdolna mennyire megriadt, nyers jószívűséggel mondta:

— Azért ne féljl Én hálás vagyok, te pedig sérthetetlen. Én csak kínálni akartalak, szerettem volna, ha asszonyaink között látlak. Ki vagy taszítva a tieid közül és hozzáánkvaló vagy, akik kitaszítottak vagyunk. Nem vagyunk akármilyen útonállók.

— Kik vagytok?

A férfi arcán gögös és vad öröm villant fel.

— A dús kalmárok, birtokos emberek és pénzváltók réme vagyunk Judeában és Galileában. Gyűlöljük a rómaiakat . . . és te karcsú gazella, már hallottad a nevemet. Én vagyok Dizmász.

Magdolna térdei megremegetek a rémulettől, de összeszedte magát.

— Ha embertelen lennél, — mondta bátran — nem volna ilyen szent előtted a hála és a vendégszeretet.

— Azt hiszed? — A férfi barátságosabban nézett Magdolnára és hallgatott. Amit azután szólt, nem is neki mondta, hanem önmagának:

— Nem. Jobb lesz, ha elmész, ne lássanak meg itt a többiek. Hová készülsz?

— Kafarnaumba.

— Oda? Minek? Menj Tibériásba, ott hamarabb akad valakid. Kafarnaumban egy szigorú próféta lakik most, aki bűnbánatot hirdet.

Az asszony felnézett.

— A názáreti Jézust gondolod? — kérdezte lassan.
— Hozzá készülök!

A férfi füttyentett.

— Te? És mit akarsz te nála?

— Hosszú ideig jártam rossz úton . . . Azt akarom, hogy mondja meg, miképen jut az ember Isten országába.

— Azt mondják, — mondta bizonytalanul, kicsit szégyenkezve a férfi — hogy nehéz és fáradságos út. És neked másképp is olyan jó sorod lehet, ha akarod!

— . . . És te magad is megvetsz azért, mert olyan sorom volt. De most már nem akarok úgy élni.

Diszmász kíváncsian nézte őt és látta, hogy őszintén beszél. Megcsóválta a fejét.

— Honnét és miért változtál el így? — és figyelmesen hallgatta az asszony beszédét, nem engedte elhullani egyetlen szavát sem. És míg Magdolna beszélt, a napfény áttörte az egyre ritkuló ködöt s az asszony ott állt a hajnali napfény aranyvörös, szinte lila sugárzásában.

— . . . Nem érdemlem meg, de mit tehetek mást, mint hogy rábírom magamat — fejezte be s egy önkénytelen lendülettel felemelte karját Kafarnaum felé. A két fehér galamb megrebbent vállán és szorosabban simult hozzá: odasimulásuk szinte jelképes volt és Diszmász hangja bizonytalan volt, amikor felelt.

— Most elhiszem, amit mondanak, hogy csodákat tud tenni, mert veled is valóban csodát cselekedett.

Az asszony sötét szeme rásiklott és végigsimította a férfit, puhán és tündökölve, akár a páva toll:

— Bárcsak veled is tenne csodát — mondotta lágyan. Dizmász összeborzadt.

— Hogyan gondolod? — kérdezte élesen.

— Tudod mit gondolok. Ismered, amiket tanít!

— Igen, tudom, de őt magát még nem hallottam beszélni, csak a Keresztelőt, aki őhöz küldött bennünket. De ismertem őt . . . és most kell sokat hallanom felőle, amikor már késő!

Az asszony aggódva nézte:

— Az nem lehet! Nekem sem volt későn . . . és te nem is gyűlölted őt, mint a farizeusok.

— Nem gyűlölöm — mondta bizonytalanul és nehézkesen Dizmász. — Csak őt nem. De . . . — s az arca sápadt és beteg volt, amikor lassan leült a földre.

Az asszony letérdelt melléje.

— Ismered őt? — kérdezte sápadtan. Dizmász bólintott.

— Ismertem. Évekkel ezelőtt, amikor gyereksorból felnőttem és Názáretben voltam; rokonoknál. Mesterséget tanultam. Sokszor láttam őt; amint mondták, az öreg József fogadott fia volt és az ácsműhelyben dolgozott. Az egyivásuk nem szerették, tartózkodónak mondták. Én szerettem.

Töredezetten és lassan beszélt s a térdelő asszony tovább kérdezte:

— És sokat voltál vele?

— Nem mertem. Különös és magános volt. Egyszer a hegyek közé menve találkoztam vele, mivel szokása szerint szerette egymagában tölteni a pihenést. Egy öreg tölgy árnyékában ült, iratkeercset tartott térdein. Elmerült benne és nem vette észre és nem mertem megszólítani. Mintha csak tegnap történt volna. Bárcsak megszólítottam volna!

Elhallgatott és sokáig csönd volt.

— Talán nem maradtál sokáig Názáretben? — kérdezte tovább kíváncsian az asszony. Az pedig összeráncolta homlokát.

— Nem. A nagybátyám kitagadott. Szigorú farizeus volt, minden jókedvet bűnnek tartott. Titokban mentem az

öröm után. Jött egy história egy táncosnővel és egy karperreccel. Jó szó kellett volna, de a nagybátyám . . . — és Dizmász legyintett. A keze ökölbe szorult, — Magdolna szemében könnyek kezdtek égni.

— Tibériásba mentem — mondta Dizmász. — Munkát kerestem, mert kőfaragó vagyok és Heródes akkoriban építkezett sokat. Jó szándékaim is voltak, özvegy anyám van. Olyan városban akartam élni, ahol nem találkozom nagybátyám-fajta emberekkel. Nem is találkoztam, de találtam cimborákat. De azért nem volt senkim és így rám jött ez . . . Ez a gonosz élet. Nem tudom megmondani, hogyan jött. Félek rágondolni.

Szemei félelmetesen és idegenül ragyogtak, de Magdolna nem húzódott el tőle.

— Értelek — mondta lágyan, suttogva. — A gonosz szellem, én is ismerem. Mintha valaki szólítana és húzna, hogy olyat tegyünk, amitől borzadunk.

— Te is tudod? — Dizmász fázza kuporgott a térdelő, sápadt asszony előtt. — Csapszékekben ültem kockajáték mellett és az aranyak fényesek voltak. Egy este a nyelő után mentem, csak el akartam venni tőle, de nem engedett és volt nálam egy kés. Akkor úgy elvesztettem a fejemet, hogy még az élettelen testet is soká szurkáltam . . . Később ki szerettem volna vágni szívemet testemből, hogy másképp legyen, de késő volt.

Arca sápadt volt és fogai csikorogtak.

— A hegyek közé kellett mennem, rablócsapatba állni!

— Ó, ha akkor . . . — mondta habozva Magdolna. — Ott az erdőben . . . De most se késő. Gyere Kafarnaumba!

— Hogy a keresztre jussak! — nevetett rettenetesen Dizmász. — Mit gondolsz, mi történnék, ha hallanák: Dizmász fegyver nélkül jött Kafarnaumba! Bűnbánatot akar tartani! . . . Még Ő se tudna megmenteni.

Magdolna lehajtotta fejét. Dizmász tovább beszélt:

— Ne vedd szívedre! Egyszer úgyis meglesz, hogy valahol a rövidebbet húzom . . . — s a szemei ijesztően kitégultak. — Nekem megjövendölték már gyermekkoromban, hogy a kereszten fejezem be . . . De nem akarok nagyon korán oda jutni!

Nevetni akart, hogy az asszony tréfának higgyen mindent. De nevetése görcsös nyögésbe csapott át és vonásai eltorzultak, mint éjjel, amikor álmodott.

— Az üldöz engem — mondta és Magdolna tudta, hogy a keresztet érti. — Érzem a köteleket, amint átmetszik a húsomat. Az ember olyan rajta, mint valami felnyársalt légy.

Az asszony egész közel hajolt hozzá és a vállára tette kezét:

— Nem lesz jobb? — kérdezte suttogva, lágyan — a keresztrefeszítés? És Isten bocsánata inkább, mint az életed így, szörnyű gyötrelmeidben.

Dismász elhúzódott, de megragadta Magdolna karját:

— Megörültél, asszony? — ordította. — Miket beszélsz te itten?

De az asszony szemei megfélemlítették. Eleresztette és felugrott:

— Még nem vagyunk annyira — ordította tettetett elszántsággal. — Még élek és akik hóhéraim lesznek, reszketnek előttem. Te pedig ne sírj, Magdalai Mirjám. A Názáreti se tud rajtam segíteni.

— Talán mégis — próbált ellenkezni Magdolna. De Dismász intett és a messzeségbe figyelt. Távolból kürtszó hallatszott.

— Az enyéim! Sokáig beszélgettünk, gyorsan a tevérel Ne találjanak itt. Ide hozzám.

Olyan hevesen ragadta meg, hogy galambjai ijedten rebbentek fel. Mint valami pelyhet, dobta a térdelő tevé hátára és mögéje ült.

Egy lökés előre, egy lökés hátra: a tevé lábain állott és gazdája csettintése után a meharik* hintáló, erős ügetésbe fogott. Úgy tetszett, mintha a föld repülne mögöttük és alattuk hátra.

Magdolna bátran tartotta magát. Nemsokára hallotta, hogy egy csapat férfi kiabál és lármáz az elhagyott sátor előtt. Megborzadt, ha arra a sorsra gondolt, amiből a férfi megmentette — megköszönte szívből.

* Egy tevefaj.

— A Mindenható fizessen meg azért a jóért, amit velem tettél.

— Kár lett volna érted — mondotta Dizmász szárazon.

Tovább és tovább repültek, hosszú legelőföldeken keresztül, ahol magas füvek horzsolták a teve térdeit és lábai alatt eltaposott fűszerek illatoztak, gabonaföldeken át, amelyeken az árpaszárak tengere hullámozott, vad és puszta földeken, ahol lepkék libegtek égőszínű virágok között és az akantusz bontogatta levelét. A nap egyre magasabbra emelkedett és fehéren tündöklő hősege felszárította az éjszaka minden nedvességét.

— Azok ott Kafarnaum falai. Azt mondom, pihenj itt meg a hűvösben és várd meg, míg beáll a déli nyugalom, akkor zavartalanul mehetsz végig a városon. Szebb vagy, semhogy baj nélkül mehetnél végig a bazár során.

A teve letérdelt, gazdája leugrott és lesegítette Magdolnát. Az asszony még szédült a gyors száguldástól és lábai megінogtak, amikor támasztékot keresett, a férfi fogta meg. A galambok, amelyek utána repültek, ismét lecsaptak a levegőből és vállára ültek.

— Kedvező jel! Bárcsak sikerülne szándékod a Názaretinél és megtalálnád a békédhez vezető utat — mondta lágyan a rabló.

Egy darabig még habozva és nyugtalanul állt ott, azután hozzá tette:

— Ne vélekedj felőlem rosszul!

— A bűnös asszony mindig megemlékezik imádságában a bűnös férfiúról. Te is találj meg az utat, amerre a te jobb valód vonz — válaszolta könnyes szemekkel Magdolna.

A férfi bólintott, felugrott tevéjére, az pedig felállt és elügetett vele, mielőtt Magdolna még egy köszönő szót tudott volna mondani. Azután tanácsa szerint cselekedett és megpihent a fák árnyékában. Megosztotta kenyerét a galambokkal és szedett néhány gyümölcsöt a vad fügefáról. Az erdőtől nem messze vezetett a nagy országút, elért hozzá a zaj. Egy vagy két óra múlva, amikor a déli pihenő ideje elérkezik, zavartalanul végiglopózkodhatik rajta, hogy Kafarnaumba menjen és felkeresse Jézus anyját.

A CSODÁLATOS ASSZONY

D iszmász helyesen jövendőlte meg, a reggeli hőség dél felé viharra készült átváltozni. Az ég komor, sárga párákba burkolódzott, s a nap sápadtan izzó rézlap volt fátylai mögött, a levegő súlyos, akár az ólom, — Kafarnaum utcáin izzó üresség, súlyos, vakító és árnyéktalan napfény, néptelen utcák, üres bazársorok: mintha a sápadt nap holt város felett világítana. Magdolna erősen beburkolózott fátyolába és végigsurrant a mozdulatlanul perzselő csenden és összerez-zent, amikor egy-egy kavics elgurult saruja elől és valami hangot lehetett hallani a szörnyű némaságban.

Újra és újra emlékébe idézte Szamaritána útbaigazítását, — így jutott el a szőnyeگزszövők utcájába, ahol megállott és körülnézett.

Az utca végén egyszerű ház állott, frissen festett barna ablakráccsal és gyümölcsárus hellyel; ennek kellett Náthán házának lennie, ahol Jézus anyja lakott. Magdolna szorosan arcára vonta fátyolát, amikor megállott a gyümölcsárus-bolt előtt, ahol egy öregember aludt gyékényen, dinnye-, tök- és ugorka-halmok s datolyával és fügével telt kosarak között.

Amikor Magdolna közelebb jött, fölébredt és megkérdezte, mit akar. Csodálkozott, hogy valaki ilyen időben akar gyümölcsöt vásárolni.

Magdolna szíve erősen vert. Megkérdezte:

— Ebben a házban van Názáreti Mária? — s hangja gyöngye volt és akadozott.

Az öreg bizonytalanul és bizalmatlanul nézte végig. De amikor meglátta, hogy nő és illően el van fátyolozva s megpillantotta karján a galambokat, arca barátságosabb lett.

— Ugye galambokat akarsz neki hozni?

Magdolna a mentőhorog után kapott, amit a kérdés kínált és szorongva bólintott.

— Igen, igen! Gyakran kap ajándékot — mondotta Náthán. — Rá is szolgál. De téged ki küldött?

— Szamaritána, a magdalai Mirjám szolgálója — felelte Magdolna, aggódva a kérdezgetés miatt.

Az öregember arca erre felderült.

— Szamaritána?! Jóravaló teremtés, minden erényben jártas . . . Kár, hogy rossz asszonynál szolgál. Jól megy a dolga?

A válasz suttogó volt és félig elfojtott:

— Nagyon jól

— Örülök neki, örülök. Üdvözöld a nevemben, asszony, ha ismét meglátod. És menj csak galambjaiddal itt az ajtón keresztül a kis udvarba. Mária a hátsó szobában lakik. Hallani fogod, mert nem alszik, hanem szövőszéke mellett van. Egyszerűen csak menj be hozzá! — és az öreg kényelmesen ledült és már aludt, mielőtt Magdolna még a házba lépett volna.

Egy csinos tiszta kis udvarba jutott, ahol egy kút csobogott a mirtuszfák között. Náthán itt állította fel gyümölcsös kosarait, hogy mindene friss maradjon. Magdolna fellebentette fátyolát és letörölte nedves homlokát. Azután letette galambjait a kút szélére és a nyitott ajtó felé tartott, amelyen át kihallatszott a szövőszék egyhangú kattogása: itt ebben a hőségben és ebben az órában is dolgozott valaki.

Egy asszony volt, aki munkája fölé hajolt és mivel háttal ült, nem hallotta a belépő nesztelen lépteit. A szoba eléggé tágas volt, berendezése nagyon egyszerű és nagyon tiszta. Világosságot egy ablakon át kapott, amely magasan fent volt a falban. A fény egy fehérfátyolos, lehajtott fejre s két finom és édes kézre hullt, amely fáradhatatlanul röpitette a vetélt a fonalakon át. A nő férfiruhát szőtt, varratlan köntöst egy darabban, amilyent csak legügyesebb szövőasszonyok tudtak csinálni. A köntös bíborszínű volt és a felülről beáradó világosságban úgy fénylett, mintha vérbe lett volna mártva.

Magdolna szédült és reszketett a várakozásban. Végül egészen hátracsúsztotta fátyolát, úgyhogy egészen meg lehetett ismerni . . . a hangja rekedten és remegve hangzott a hosszú várakozás és felindultság után. Így szólt:

— Te vagy a Názáreti Jézus anyja?

Az asszony, aki szőtt, megfordult és felemelkedett.

— Én vagyok.

Magdolna előtt ott állt felnyúlva magasan és karcsún a Titokzatos Férfiú anyja és neki meg kellett zavarodnia tőle, mert ez az asszony leány volt. Ott állt előtte a tiszta-ság és a báj együvé olvadt, megnevezhetetlen víziója és megkérdezte tőle:

— Mit akarsz, kedves?!

Ezek a szavak villámként olvadtak fel nyomorúsága felett, kéjbe és mocsokba taposott élete felett, — minden, amit régen elfeledett, titkolt és szégyenlett, most gúnyosan és gögösen arcába nevetett, az Adósság rettentő Levelének egyetlen betűje sem volt kitörölve, s a Törvény, Azé, Aki-nek nevét sem szabad kiejteni, rettentő súlyként meredt fel előtte. A Csodálatos Asszony pedig ismét megkérdezte:

— Mit akarsz, kedves? — és meg akarta fogni az idegen leány kezét.

Magdolna azonban hátralépett és leeresztette kezét fakóra válott arcáról és így szólt:

— Ne nyúlj hozzám, mert nem vagyok méltó arra. Én a magdalai Mirjám vagyok!

Vele szemben, mint valami örvénynek vagy tengernek mélye, sötétkéken, szinte lilán sugároztak a Csodálatos Asszony szemei és pillantása még mélyebb és titokzatosabb lett a könnyektől, amelyek szemei mögött nedvesen és tündökölve kezdtek égni és izzani.

Hosszú ideig csend volt.

— Sokat szenvedhettél! — mondotta végül halkán az asszony és többet nem mondott.

Magdolna mereven és megrettenve nézte őt a szemében égő könnyek tündöklő szivárványán át, — és ekkor látomása volt; látomás, amely úgy nehezedett rá, mintha vállain kellene viselnie a föld egész rettentő súlyát: a Csodálatos Asszony fehér és édes lányarca mögött eltűnt és ismerős vonásaival saját anyjának arcát látta, a saját anyjaét, és rendkívüli volt: úgy rémlett neki, mintha ebben az asszonyi arcban mindenkinek a saját anyja arcát kellene megpillantania s az arc édesen és mozdulatlanul és fönségesen áll ebben a szobában és a sárga ég alatt forró és néma

csöndjében alvó Kafarnaum fölött, a napégette Judea és Galilea fölött és az országok felett, amik köröskörül vannak. Ekkor térdre roskadt a súlytól, amely ránehezedett erre a gondolatra, átkarolta az asszony térdeit és keservesen sírni kezdett.

Rettenetes és hangtalan sírás volt. Magdolna lenyelte torkán könnyeit és zokogását, mert félt, hogy mások is meghallják a csendben.

— Szeretném . . . látni . . . hozzá jöttem . . . a fiadhoz — s a hangja keserű lett és megreszketett ettől a névtől.

Az asszony pedig leült és magához vonta az aranyvörös fejet, mint valami nedves és súlyos virágot s kezait édes és hűvös liliomokként tette annak könnyektől forró homlokára.

— Ő azért jött, hogy felkeresse és üdvöztse, ami elveszett — suttogta halk és mély hangon. — Sird ki magadat édes és légy erős!

És ekkor Magdolna a fejfájás és sírás kábulatában mindent elmondott neki. Útja bontakozott ki tört szavaiból: a nyomasztó, szűk szoros, amelyben járt, azután a kertek — s végül mocsok és törmelék közé jutott s csak arra volt jó az embereknek, hogy szemetjükkel megdobálják. De az Emberfia megkönyörült rajta s ő kitaszítottan is megértette hívását. Fölemelkedett és menekült a büntől s csak az volt a vágya, hogy a Szoros Kapun át bejusson Isten Országába.

S Mária sírt szomorúságában és örömében s szerette őt Fia miatt, mert íme: aki ezt az asszonyt megmentette, azt ő hordozta méhében.

— Légy nyugodt, kedves, — vigasztalta őt — itt maradsz és elrejtelek, míg a fiam nem jön s akkor minden jó lesz.

Ezután megtett minden anyai tennivalót új leányával szemben. Lefektette és vizet adott neki és nedves kendővel hűsítette szemeit. Még a galambokat is kezéből etette meg és olyan barátságosan bánt velük, mint gazdájukkal. Azt mondotta, hogy a galambok bizonyára ott voltak fiánál, amint Magdolna meghagyta nekik.

Azután ismét a szövőszékhez ült, mialatt Magdolna kellemes elernyedésben feküdt és egészen gyermeki bizalommal nézett rá.

— Be kell fejeznem munkámat, — mondotta neki Mária — köntös lesz fiam számára.

— Olyan, mint valami királyi köntös, — suttozta Magdolna — viseli-e majd, amikor Jeruzsálemben megkoronázzák?

Mária megrettent ettől a szólól, a hangja mély és súlyos lett és lehajtotta a fejét.

— Nagyon drágán szerzi meg ezt a koronát . . . és meg kell lennie, mert ezért jött a világra.

Ezek a Titkok és a Végzet hangjai voltak és Magdolna nem mert tovább kérdezősködni. Szótlanul feküdt és nézte, hogy a fehér kezek mint dobálják a vetélőt a bíborfonalakon keresztül. A levegő egyre nehezebb lett, a borulat egyre mélyebb és mélyebb. A távolban egész halkán dörögni kezdett az ég.

A szövőszék egyhangúan zúgott tovább a tikkadt levegőben és Magdolnának úgy tetszett, mintha a tompa kattogás valami dallamba menne át, amelybe lassan szavak fognának, mint hárfahang a vízzúgásba. A szavakat egész tisztán ki lehetett venni és úgy tetszett, mintha Jézus anyja is hallaná azokat.

Igen: tiszták és érthetőek voltak a dal rémületes hangjai. S a hangok és szavak, mint valami látomást adták azt, amiről énekeltek, — a szövőszéken szövődő ruháról, — egy Fáról, amelynek kifaragására már készen áll a bárd, — a Nádszállról, amely jogar lesz s egy Töviscserje ágairól, amelyből korona készül majd; s ez a dal, a Trónusról, Jogarról és Koronáról: tompán és titokzatosan zúgott a közeledő vihar előtt a szövőszék tompa kattogásában.

A szövőszék egyszerre csak megállott, a dal elnémult és asszonya ölébe tette összekulcsolt kezeit és tágranyitott szemekkel meredt maga elé. A messzeségben megint dörögött az ég.

— Rettenetes ének volt — mondotta Magdolna a borzalomtól egészen elfogódva. — Mit jelent?

Mária fájdalmasan intett.

— Nem az én dolgom, hogy megmagyarázzam, kislányom. Ezt a Mindenható nyilatkoztatja ki, majd ha ideje eljön. Már harminc éve követ ez az ének, ébren és álomban, ez és egy másik, mint két dallam fonódnak át az életemen. Az első égő és tiszta, mint a napfény, a második sötét és mély, akár az éjtszaka. És hallok mind a kettőt akárhol állok és megyek és hallok mindaddig, amíg csak el nem jő a harmadik, amelyre várok, amely kiengeszteli a fájdalmat és az örömet és örömeinkben oldja fel.

— Legyen úgy — mondta Magdolna és félelemmel tekintett fel az asszonyra, akinek az arca édesen és fehéren rémlett feléje a közeledő vihar sötétségében.

Egy pillanatra úgy tetszett neki, mintha valami mély és lágy sugárzás világolna az asszonyi fej körül, de ez a fényesség gyorsan elröppent. Helyette villámként cikázott át a sötétségen, azután éles, fenyegető mennydörgés moraja olyan hangon, mint az álmából felébresztett oroszlán mély és hörgő üvöltése.

Magdolna felugrott fekvőhelyéről és az anya lábaihoz kuporodott.

Ekkor lépések hangzottak fel a kis udvaron. Az öreg Náthán sietett be feleségével, Debórával.

— Mária asszony, — mondták alázatosan — rémítő vihar készülődik; kijössz hozzánk vagy mi maradunk itt, míg a zivatar tart?

— Maradjatok nálam! — mondta Mária barátságosan — amúgy is beszélnem kell veletek ő miatta, aki oltalmam alá menekült.

Az öregek csak most vették észre az idegen asszonyt és kíváncsian nézték meg — azután felismerték magdalai Mirjámot és visszariadtak, mintha kígyót láttak volna meg.

— Tudod ki ez? — kiáltotta Náthán. — Hogyan mer a közeledbe jönni?

Debóra sipító hangon indulatoskodott.

— Neki itt nincs keresnivalója! Kifelé! — És összefogta ruháját, hogy hozzá ne érjen a Bűnös Asszonyhoz.

Magdolna felugrott, az arca égő és vörös lett. Mária

azonban megfogta a kezét és magához vonta s magas alakja az ő termete fölé nyúlt.

— Fiam meghívta őt Isten országába. Mit akartok ellene mondani? — kérdezte komolyan s szemöldökének finom félholdjai összevonódtak.

Debóra vállait vonogatta.

— Ez a Mester dolga. Ő irgalmában leereszkedik mindenféle bűnösökhöz és vámosokhoz. De rólunk nem tételezheti fel senki, hogy befogadjunk a házunkba egy parázna asszonyt és ő hozzád sem való, Mária asszony! Téged is lealacsonyít. Ezt tőled sem kívánhatja a Fiad.

Mária asszony felindulás nélkül válaszolt.

— Nem ismered a Fiamat — s a hangja éppen olyan kellemes volt, mint előbb. — Ő a mennyek országát hirdeti a bűnösöknek és rosszul illenék anyjához, ha nem ő volna az első, aki szavait megtartja. Mondom nektek, hogy Mirjám, a bűnös asszony, hozzá hivatott és megérdemli, hogy a hívást kövesse, mert bánkodik és vezekel és új lelket nyert.

Debóra feleletét túlharsogta egy hosszú mennydörgés s ez jó is volt, mert míg beszélt: az arca sötét, eltorzult és gonosz volt. De férje tartózkodóbb és megfontoltabb volt.

— Ha te mondd, Mária asszony, akkor nem illik ellentmondanunk. Ugye, Mirjám, te szólottál Szamaritánáról is, amikor Mária asszony után kérdeztél?

Magdolna némán, elszorult torokkal, megalázva intett.

— Emlékszem, — engesztelte feleségét az öreg — emlékszem, hogy Szamaritána sok jót beszélt úrnőjéről, amikor idehoztam magammal, hogy a Mestert meghallgassa. De miért nem hoztad magaddal őt, Mirjám? Most tanúskodhatnék melletted feleségem előtt.

— Meghalt — mondta Magdolna elfulladó hangon. — Most Ábrahám atyánknál van.

Náthán sajnálkozva rázta a fejét.

— Milyen jó gyermek volt. Kár! . . . Hát miért mondtad, hogy ő küldött.

— Mert valóban igaz. Halála óráján hozzátok utasított, hogy Nálatok találhatom meg a Mestert.

— Úgy? Akkor nincs más hátra, minthogy üdvözlünk? Nem gondolod te is, Debóra?

Még tovább is beszélni akart gyöngé, öreges hangján, de Debóra nem engedte szóhoz. Egész korlátolt gyűlölettel dühöngött a bűnös asszony ellen: — Náthán beszélhet, amit akar. Ő csak azt feleli, hogy nem és újra nem. Azt nem kívánhatja tőle sem a Mester, sem anyja, hogy egy paráznát befogadjon, mert egyszerre csak bűnbánó gondolatai támadtak. Ez egész életet töltött henyelésben és pompában, míg ő éjjel-nappal vesződött gyerekekkel, háztartással, keserves munkával, szórakozás és üdülés nélkül. Gyönyörű volna, ha egy ilyen ugyanazt a jutalmat akarná, amit az, aki egész életében a Törvény útját járta. Nem volna érdemes becsületesnek és erényesnek lenni!

Lobogó villámlás és dörgés csaptak bele beszédébe. A ház alapjaiban rendült meg. Debóra bedugta füleit:

— Adonáj, Adonáj! — kiáltozott tovább — látjátok-e, hogy maga a Magasságbeli szólott. Nem akarja, hogy egy tisztátalan nőszemélyt fogadjatok be házába.

— De asszony . . . — igyekezett kétségbeesve tartani őt Náthán. Magdolna pedig gyöngéden kivonta vállát Jézus anyjának karja alól.

— Ne méltatlankodj tovább — mondta csendesen, méltósággal és vádlója elé állt. — Elhagyom házat, hogy be ne szennyezzem. Kimegyek a viharba. A menyei Atya, akit a Mester hirdet, gondoskodik majd rólam és ad egy zugot, ahol életemet tengethetem: — és odafordult Máriához — Isten veled, csodálatos asszony. Isten veled és légy áldott a jóságodért. Ha künn lecsap rám a villám, mondd meg fiadnak, hogy halálíg hű maradtam hozzá.

Elindult az ajtó felé, de amikor odaért, kékes villanás és éles, lecsapó dörgés tántorította vissza; Náthán és Debóra átkarolták egymást, hogy el ne essenek. Ugyanakkor súlyosan, nagy zajjal és a szakadatlan villámlástól kékes kristálysugarakban aláhömpölygött a földre a felhőszakadás. Az ajtót mintha vizes és vastag függönye zárta volna el.

Jézus anyja azonban nyugodtan állt az elemek fölzen-dülésében.

— Várj, Mirjám, veled megyek. Együtt keressük fel fiamat!

— Mária asszony! Itt akarsz hagyni? És ebben a viharban?! — Debóra belekapaszkodott a karcsú, magas asszony ruhájába.

— Jobb künn, mint itt — mondták a Csodálatos Asszony hangjának harangjai mélyen és komolyan. — Mit keressek olyanoknál, akik megvetik fiam parancsát? Olyan embereknél, akiknek igazsága olyan, mint a farizeusoké.

— Nem úgy gondoltam! Én . . . sem a Mestert . . . sem téged nem akartalak megharagítani.

— Fiamnak nincs szüksége arra, hogy ajkakkal szolgáljak! Nem gondoltam, hogy ilyen vagy és itthagynom a házat.

Debóra izgatottan tördelte kezét és fenyegetődzött:

— Temiattad van ez az egész . . . Te . . . Te! . . . Ó, Adonáj, Izrael Istene, adj jelet, add, hogy ne hívjalak hiába. Süjtsd porrá ezt a becstelent a mennyei tűzzel és szabadíts meg minket egy parázna asszony jelenlététől, aki kihasználja egy szent asszony jóságát és tiszta házamat beszennyezi. Fölhivlak, Uram, adj jelet!

Megdermedve álltak valamennyien és visszafojtották lélegzetüket, — Debóra asszony haragja és átka túlságosan vakmerő volt. De künn: csak az eső zuhogását és a szél süvöltését lehetett hallani, amint mind a kettő vad rohamokkal jár a ház körül. Mária átölelte Mirjám vállát, s mintha a messze távolba figyelne, mintha hallana valamit, amit a többiek nem hallanak. Náthán mindkét féltől félt, azonkívül a villámoktól is, — most civakodó felesége mögött lapult meg. Debóra igazának tudatában egyenesen állt és várta, hogy a Mindenható véleményét fogja nyilvánítani.

De a villámcsapás, amit kért, elmaradt és már nem is dörgött. Az eső zuhogása hirtelen elállt, a szél elhallgatott, az égről hirtelen elvonódott a súlyos felhőfüggöny, a nap újra sütött, a kristálytisztává lett levegő üdesége és illata ömlött be újra a szobába. Mind némán fogadták ezt a fordulatot, Jézus anyjára néztek, aki most ragyogó arccal lépett elő, mint valami prófétaasszony.

— Nos, Debóra! — s Debóra szinte porrá zúzva állt ott. — A Magasságbeli nem adott-e jelet istentelen imádságod-

ra? Ime, válaszolt neked, mint Illés prófétának. Az Úr nem a földrengésben, nem a szélvész és tűz zúgásában jött el, hanem a lágy szellőben, hogy a Túlszigorút kioktassa. Ekként jött hozzád is, Izrael igaz leánya! Imádd őt és gondold arra, mit mondott fiam a szőlőmunkásokról. Ne haragudj erre: ő a tizenegyedik órában hivatott, míg te a nap terhet és hevét viselted. Te is ugyanezt a jutalmat kapod. Azért szemed ne legyen álnok a miatt, hogy az Úr jóságos, hanem add meg neki a tiszteletet és a bűnbánót is úgy fogadd, mint Isten gyermekét!

Ez sok volt Debórának. Elkezdett keservesen sírni s félénken és leverten lépett Magdolnához. Kemény, durvára dolgozott háziasszonyi kezét a bűnös asszony fehér jobbja felé nyújtotta:

— A Magasságbeli nevében békét ajánlok neked, Magdalai Mirjám. Légy üdvözölve házamban és légy vendégem. Rajta leszek, hogy ne gondolkozzam rosszul felőled!

Mirjám megragadta az odanyújtott kezét.

— Köszönöm, hogy kész vagy kipróbálni engem! Rajta leszek, hogy méltónak láss vendéglátásodra.

Udvarias alázattal szólt, ami meghatotta Debórát; az öregasszony láthatóan elérzékenyült, mert alapjában véve nem volt rosszindulatú.

— Jól van — mondta és egészen megzavarodott. — Csak mondd meg, mit tegyünk veled és kérd Mária asszonyt, bocsásson meg nekem és maradjon e házban.

A Csodálatos Asszony mosolygott. Ez a mosoly éppen olyan csodálatos, mint ő maga: többet mondott minden szónál.

Náthán és Debóra erre gondosan elkezdtek foglalkozni Mirjám ügyével: egészen belemerültek viszontagságaiba, amiket Magdolna röviden elmondott nekik. Végül elhatározták, hogy a vendéget egyelőre mindenki szeme elől elrejtve tartják, míg meg nem érkezik a Mester, akiről nem tudták, hol van. Debóra félénken mondta, hogy olyan kényelemhez szokott hölgy, mint Mirjám, bizonyára nem érzi jól magát náluk.

Magdolna azonban fejét rázta ezekre a beszédekre.

— Szegény emberek lánya vagyok és meg akarom mutatni, hogy a régi ruhával régi szokásaimat is fölvettem! Távol legyen tőlem minden kényeskedés és uraskodás. Én Mirjám, a bűnbánó vagyok és nem akarok más lenni. Engedd meg, hogy majd dolgozzam neked, Debóra anyó! Én fiatal és erős vagyok, neked pedig nincs szolgálód. Nézd csak meg, mit tanultam otthon, Márta nővéremnél!

A malomhoz sietett, amely az udvarban állt, hozzáértő kezekkel öntött gabonát belé és megindította.

— Látod, hogy tudok örölni!

Debóra asszony összezsapta kezét.

— Igazán tudsz! És szőnyeget szőni?

A kis pítvarban, ahol Debóra szövörámája állott, csak hamar felhallatszott a zúgás, a szövőszékek zörgése és kellemes hangja, amint szólt: Magdolna ujjai fonták és sodorták a tarka fonalakat, — a fehér kezek ide-oda villantak a festékbe áztatott szaladó fonalak közt, alig lehetett követni röptüket. Debóra szinte sugárzott az örömtől és oldalba lökte férjét, aki csodálkozva állt mellette.

Megfontoltan bólintott:

— Hallod, Mirjám! Nem így gondoltuk, hogy dolgozz, mint valami rabszolganő. Ha egy keveset akarsz segíteni, jó; de csak azt tedd, amihez kedved van.

— Szívesen teszem, csak engedjétek! Hiszen abból látom, hogy nem vettek meg, ha dolgozni engedtek, mint lányokat.

Ez azután tökéletesen kibékítette vele Debórát. Utolsó idegenkedése is elolvadt, mint a hó a nap előtt.

Egyszerűségében eddig szörnyetegnek képzelte az olyanokat, mint amilyen Magdolna volt és most úgy találta, hogy éppen olyan emberfia, mint mások, minden asszonyi munkához ért és tele van azzal a mély vággyal, hogy bűneit jóvá tegye. Nem tehetett mást: ő maga is megbocsátott. Lányának szólitotta most már, amikor éjszakai nyugvóhelyet adott neki, egy kis kamrát, nem messze Mária szobájától. S amikor Magdolna alázatosan megköszönte, szinte kételkedni kezdett, hogy ő az, akit olyan sokszor látott rómaiak és egyéb hitetlenek társaságában, amikor Magdalába ment. Dehát mégis csak ő volt, — s az öregasszony arra az ered-

ményre jutott, hogy minden bizonnyal: az ördögtől volt megszállva akkoriban s a Mester kiüzte ezt az ördögöt. Végül is akkor nyugodott meg, amikor végre asszonyi módon másra tolhatta a hibát. S mielőtt aludni ment volna, megmagyarázta férjének:

— Márta mindennek az oka, mert nem értett hozzá, hogyan kell hűgával helyesen bánni. Ha én neveltem volna Mirjámot, derék asszony lett volna belőle, és most boldog feleség és anya volna, mint a mi boldog Abigailunk és a mi Noémink és a Juditunk. Milyen kár, hogy nem a mi lányunk volt.

Náthán, mint mindenben, ebben is igazat adott erőszékű feleségének és mind a ketten elaludtak abban a jóleső tudatban, hogy a Mester parancsai szerint cselekedtek.

Magdolna pedig kinyújtózkodott kemény fekvőhelyén és álomnak rémlett előtte, hogy nemrég még egy dús villa és sok rabszolga parancsoló asszonya volt. De most a zsidó ruhával együtt újra felvette népének erkölcsait és szokásait s az idegen élet távoli lett, úgy készült elsüllyedni belőle, mint ő maga az álom mélységeibe.

Csak egyet tartott emlékezetében, Szamaritánát, aki mintha most is ott állott volna mellette s egészen jól látta a kicsiny és édes arcát, amely most lehajolt hozzá. Hallotta jól ismert, kissé fátyolozott és gyermeki hangjának csendülését a sötétben:

— Örvendezz, Mirjám, mert nemsokára jó a te örömnapod . . . — Magdolna válaszolni akart, felé is ölelt, de az eltűnt s az ölmos fáradtság elfátyolozott mindent a félálomban fekvő elől. Hirtelen zuhant mély álomba, mint a gyermek, akit valami bölcsődal ejt álomba.

Magdolna most már egy hete volt új otthonában s a szövőszék tompa kattogása szólt előtte s künn a délután aranyórái múltak. — Ő, a szőnyegszövést tompa zúgása s a délután tompa aranya, — a boldogság aranya, Magdolnának úgy tetszett, mintha paradicsomban élne, a boldogság és mély békesség hűvös, smaragd tavai közt, a világ elől a hűvös, meszelt falaktól eltakarva, csupán arra gondolva, hogy a mennyei Atya akaratát teljesítse, munka és imádság

között, amik felett az izzó acél hósápadt fényével világol egy asszonyi arc, az a rendkívüli asszonyi arc, amit egyszerre látott Szűzinek és Anyainak s amiről úgy tűnt fel neki, hogy Anyja és Menedéke mindazoknak, akik a bűnök útjain járva az égre tudják emelni tekintetüket.

S Mária napról-napra nagyobb szeretetet érzett iránta s hivatásának látta: a tévelygésből hozzá tértet szívére vonni és tovább vezetni őt. Ezért Magdolnával többet is beszélt olyan dolgokról, amelyek Jézust illették, mint az emberekkel különben tenni szokta.

Szent és arany órák a Csodálatos Anya lábainál, közötté a hőség ellen elfüggönyözött ablakok félhomálya s egy mély és tiszta hang, amint fiáról beszélt, — s anya még nem beszélt így fiúról: a tisztelet, a megilletődöttség s a szeretet lépcsősorait járta ez az ezüsthang s Magdolna sötéten égő szemekkel itta Mária szavait.

Ezen a délutánon csak a szőnyegszövés tompa kattogása hangzott Magdolna körül, amikor egyszerre csak szólította őt az ezüsthang. Mint valami fémgolyó zengő koppanása egy aranytál mélyén, úgy ujjongott s csengése tele volt a meglepett boldogságát zúgó dallamaival:

— A fiam jön hozzám! Segítsetek mind, hogy a házat feldíszítsem neki!

Mielőtt Magdolna magához térhetett volna a boldog ijedségből, már előrohant Náthán is, akinek gyors lábú hírnökfiú hozta az üzenetet: — A Mester födeled alatt tölti az éjszakát. Tudasd anyjával!

Mintha valami királyra vártak volna a gyors, tisztító és díszítő kezek, de a versenyben senki sem előzhette meg az anyát, aki végre ismét: fiának dolgozhatott. Magdolna és Debóra azon vetekedtek, hogy az öreg lakását kitisztítsák s az valóban úgy is fénylett, mint valami tükör acél-lapja — a zárt kis udvar is megszabadult minden lim-lomtól s Magdolna fonta a koszorúk és füzérek hószinú és tarka íveit, amik köröskörül függöttek. Amikor pedig minden készen volt, várakozó csönddel lett tele a ház. Mindenki Őt várta. Anyja kamrájában maradt, Magdolna nyugtalanságban és félelemben kínlódott az udvar egyik sarkában, Náthán és Debóra pedig a bejáratnál várakoztak.

Már alkonyodott, az udvar felett arany, lila és rózsaszín árnyalatokból összeolvadó fénye vöröslött az estnek s az utca végéről lassan közeledő zajt lehetett hallani: emberi hangot, beszédet és lábak dobaját — az áradat egyre közelebb ömlött, azután mintha összeszorult volna s végül megtört a moraja; az elhalkult zúgáson át egyetlen hang hallatszott tisztán, amint néhány búcsúszót mondott.

S a zaj erre elcsendesedett.

Egy magános lépés közeledett. Istenét fel lehetett ismerni ezer közül is. S a saruk átlépték a küszöböt s a Közelgő így szólt: — Békesség a háznak!

Magdolna egyenesen odaláthatott csöndes zugából, amint a beálló alkonyatban a meggyújtott mécsesek erős fényénél ott állott az öregek szobájában, akik meghajolva és tisztelettel üdvözölték. Igen barátságosan beszélt velük és szeretettel hallgatta őket. Anyja is láthatta őt, mert ajtajának függőnye megmozdult, de a fehér és finom kéz visszaeresztette a redőket, — Isten Fia jönni fog, amikor jönak látja!

Hogyan közelíthetett volna hozzá ő, a Bűnök Közül Jött Asszony? Magdolna térdein maradt az udvar mirtuszfái között, kezeit összekulcsolva tartotta és úgy tetszett neki, hogy szívének erős dobbanásai betöltik az egész udvart.

Végre a Mester elkészült az öregekkel és a ház belseje felé tartott. Olyan közel ment el a térdelő asszony mellett, hogy ruhája szegélye érintette őt, de nem szólította meg. Csak köszönésképen bólintott és áldásra emelte kezét. Mikor Magdolna szerényen vissza akart húzódni, intett, hogy maradhat — s ő láthatta találkozását Anyjával. Az ajtószönyeg felvonódott s a Csodálatos kijött, úgy sugározva, mint a hold, hogy Egyszülött Fiát üdvözölheti, akit mint Szűz, méhében hordott.

Mária átölelte két karjával, fehér kezei közé vette a sötétfürtös főt, elsimította haját nedves homlokáról és megtörölte fátyolával — s az arany est visszafojtotta lélekzetét. Mária úgy nézett fiára, ahogyan földi anyának szabad volt: hogy nem fáradt-e el a sok munkától, az emberek nem gyötörték-e agyon kívánságaikkal, gonoszságukkal és hálát-

lanságukkal, aggódva kérdezte, vajjon gondozzák-e elegendőképen, ruhája jó-e és épek-e még a sarui?

Jézus mosolyogva hagyta. Végül megfogta anyja kezét s homlokon csókolta őt:

— Te tudod, hogy nekem abban kell lennem, ami Atyámé és az ő művét kell munkálnom?

Anyja felsóhajtott, fia vállához símul és ott tért magához — és kérte őt:

— Engedj egy pillanatra így maradnom, hadd gondolhassam, hogy még Názáretben vagyunk és te munkáról jöve haza: egyedül az enyém vagy! — és behunyta szemeit. Jézus nem mozdult, hogy ne zavarja anyját s titokzatosan beárnyékol szemei alánéztek reá.

Mária azonban hamar felijedt a boldog elmélyedésből, — egy halálban vergődő madár jajkiáltása hallatszott egyszerre a magasból. Magdolna fehér hímgalambja volt: játszó gyermekek nyila találta el s most véresre sebzett szárnyakkal hullott elébük. Párja riadtan csapott alá hozzá a fészekből és hosszan, szinte sírva bűgött mellette. S akkor az Emberfia kibontakozott anyja öleléséből. Aláhajolt a megsebzett galambhoz, — az kérően nézett rá kerek szemekkel s a vére rögtön megszűnt folyni, amint a karcsú ujjak hozzá értek — ugyanezek az ujjak összeigazitották az eltört szárnycsontot s a galamb nyugodtan, egészségesen meglendült s felemelte szárnyát és beleröppent a magasba, mintha semmi baja sem történt volna. Ott keringett párjával a fehéres fényben világló fej körül; Magdolnának úgy tetszett, hogy a maga módja szerint kívánva hálát mondani: szeretetében és ragaszkodásában nem tudta, mihez fogjon — állat volt és nem ember.

Az Emberfia tisztán látta ezt a különbséget és nagyot sóhajtott. Azután átvonta fiát a küszöbön s szobájában elkészítette neki a vacsorát, mint otthon Názáretben. A függöny összehullott mögöttük. Magdolna pedig kiáradásig tele szívvel osont Náthán és Debóra szobájába, mert érezte, hogy ezt az ünnepi órát csak zavarná egy harmadik. Csak azt látta még, hogy a szobában egy mécses gyulladt ki s vöröses fénye a függönyre veti az anya és fia árnyékát, amint az anya a fiát ellátta és amint ő az asztalnál ülve

megáldotta és megtörte a kenyeret. S Magdolna örült, mert ő örölte a lisztet és ő sütötte kenyérré.

Zavart és szégyenkező örömmel tele említette meg ezt az öregeknek, akik kissé csalódva fogadták, hogy a Mester semmi határozott választ nem adott nekik, amikor Magdolnáról beszéltek. Nyugodtan figyelt oda, barátságosan bólintott, azután továbbment. De Magdolna még csak nem is csodálkozott ezen; tudta, hogy Jézus többet tud róla, mint ő saját maga. Azért csak azt mondotta az öregeknek, hogy Jézus annakidején törődik majd vele, ha jónak látja.

Velük együtt vacsorázott és mikor Náthán és Debóra lefeküdtek, visszament az udvarra; ott akart hálni az egyik bokroktól körülzárt sarokban: a saját kamráját átengedte Máriának, mert annak szobájában viszont fia készült az éjtszakát tölteni.

Ők még beszélgettek, hallani lehetett elfojtott hangjukat. Magdolna visszafojtott lélekzettel feküdt le a gyékényre és figyelt a mécs fényével átvilágított függöny felé. Végül kijött Mária — s amikor visszafordult a küszöbről: a szeretet, gyöngédség s a báj intettek búcsút onnét fiának. Azután nesztelenül átjött, szinte átlebegett az udvaron. Leült a kút szélére, keresztbe fonta mellén karjait és feltekintett az égre, amely átlátszó, szürkés és mégis sötét kékséggel állt az udvar felett. A hold sütött körülötte s ő úgy ült fényében, mint valami elvarázsolt virág valami elvarázsolt tó közepén. Látszott rajta, hogy nagyon boldog, de nagyon fáradt is, mintha valami súlyos teher alatt kellene gőryednie.

Vajjon melyiket hallotta most az életét kísérő dallamok közül? Magdolnának úgy tetszett, mintha mind a kettő körülötte lebegne édes és csengő ütemekkel, s ekkor ő maga is közeledni akart feléje. De bármilyen nesztelenül lépkedett is, az anya mégis meghallotta és visszaintette őt.

— Az Atyával beszél — mondta halkan, szinte hangtalanul. S Magdolna visszaosont helyére, zavartan, dobogó szívvel és összezárt ajkakkal, hogy még véletlenül se adjon hangot. Jézus imádkozik... Az Atyával beszél...

A holdvilágos éjtszaka ragyogva hallgatott.

Az anya a kútnál ült, mint valami szobor, mint valami őrszem, szinte szoborrá merevülten a vigyázatban és virasztásban, csak a szemei éltek, amint pillantása felrepült a magasba, szinte követve fiát az Istennel való beszélgetésben. Magdolna lelke is arra felé szállott s egyszerre úgy tűnt fel neki, mintha lelke kioldódott volna testéből, — és látta azt, amit a test szeme nem lát.

Ime, nemcsak a Csodálatos Asszony és ő voltak az udvaron. Nem az emberi nemből való lények táboroztak ott: olyan könnyedén lebegve, mintha a hullámok habjából lettek volna, kékesen sugárzó, túlvilági fényben ragyogva álltak és lábaik nem érintették a földet. Szárnyak — oly tündöklő fehérek, mint a hó — csüngtek alá vállukról és kezük imádságra és imádásra volt kitérve.

A levegőben voltak és Magdolna szeme, amint egyre élesebb és élesebb lett, egyre többet és többet látott meg: végül már lágy sugárzásuk töltötte meg előttük a levegőt s a fény hullámai a végtelenségbe mosódtak — eddig nem látott és nem sejtett magasságba, a Szépség legtisztább tengerébe, amelynek minden hulláma egy-egy szárnyas angyal volt, napfényből és rózsailatból, holdsugárból és a napkelte aranyvörös derengéséből szöve. S a sugárzó és hullámzó milliók az Emberfia kedvéért voltak itt és a szférák éneke kísérte az Atyával való beszélgetést — s a dal zúgó összhangját csak a Kiválasztottak érthetik meg:

— Szent, szent, szent a seregek Úra és Istene. Ég és föld tele dicsőségével. Hozsanna a magasságban. Aldott, aki az Úr nevében jön. Hozsanna a magasságban.

Magdolna nézte és hallgatta, azután sok, nagyon sok lett ez neki s érzékei többé nem szolgálták őt...

MÁSODIK RÉSZ

AZ EMBERFIA

Egy könnyű kéz hullott a homlokára és Magdolna felriadt.

Künn már megvirradt; kék és arany reggel állt a mirtuszok halk és hűvös suttogásával telt kis udvar felett, az ő ágya mellett pedig a Mester anyja állott.

— Kelj fel! A fiam már elment.

Magdolna felállt.

— És én aludtam akkor — mondta riadtan. — Nem haragszik érte?

A finom és édes arcon mosoly villant fel egy pillanatra.

— Nem. Most még nem akar veled beszélni. De mindnyájatokat, akik benne hisznek, Hattin hegyére hív holnapra. Ott akar tanítani.

... Még nem akar veled beszélni... — Magdolna nyugtalanul kérdezgette magában, miért, s közben Mária, mintha leánya lett volna, behívta őt a maga szobájába: együtt ették meg, ami a tegnap esti vacsorából megmaradt.

Nem tudta, mit kell tennie. Hogyan közeledjék hozzá? De nem merte megkérdezni Máriát és azt határozta el, hogy nem lesz türelmetlen; talán a hegyen is megtud valamit.

A ház tele lett zajjal. Náthán vejei is mind tisztelték a Mestert és most eljöttek asszonyaikkal együtt, hogy apjukat a hegyhez kísérvék. Már tudták, mi történt Magdolnával és barátságosak voltak hozzá, amikor megtudták, hogy ő is velük megy. Takarókat és ennivalót raktak Náthán háta szamarára, mert éjszakázniok kellett útközben. Maguk is jól felkészültek, jól megkötözték saruikat, botot vettek magukhoz, az asszonyok felvették a fátlyolt, — s mind útra készen álltak.

Debóra otthon maradt Jézus Anyjával.

— Én nem megyek — mondta Mária, amikor Magdolna szemében meglátta a kérdést. — Ő nem akarja — s rátette kezét a lány fejére. Azután visszament a szövőszékhez és a készülő varratlan köntös felett, mint valami egyhangú ének, ismét felhangzott a tompa kattogás. Ők pedig nekivágtak az útnak a harmattól hűvös hajnalban.

Sokan mentek az úton olyanok, akik szintén a hegyre indultak, de Magdolna senkinek sem tűnt fel, jó helyen volt az új ismerősök közt és senki sem zaklatta.

Amikor beértek Betszaidába, az egyik asszony megmutatta a Simon nevű tanítvány halászkunyhóját; azét, akit a Mester Sziklának nevezett el.

Ekkor már égetően sütött a nap. Betszaidából kiérve tovább mentek a forró és poros országúton és a súlyosan izzó sötétsárga hőségben, a lassankint mézsfehérre sápadó ég alatt feltűntek Magdala falai. S a falak előtt, a villa, amint oszlopai és fémrácsai mint a hó és arany villantak elő kertjeinek dús zöldjéből.

Magdolna erősen beburkolózott fátyolába.

Közünyösen ment el régi birtoka mellett, míg a többiek élesen figyelték, nem kél-e sajnálkozás szívében, hogy anynyi fényt és pompát elhagyott, — de semmi ilyesféle nem mutatkozott Magdolna arcán. De mégis valami csodálkozó tünődés: hogy már ilyen messze van tőle a mult, és különösnek tűnt fel, hogy valamikor neki is köze volt mindehhez. Azután pedig halvány mosoly visszfénye látszott arcán: egy elhízott, szakálltalan férfi ült a lugasban a fal mellett, — egy rabszolga legyezte, egy másik pedig aranykelyhet tartott elébe. Marduk az egészen előkelő urat adta.

De Magdolnának fájt ugyanott látni őt, ahonnét ő maga először pillantotta meg az Urat. Ezért elfordította fejét és nem vette észre azt a sánta koldust, aki mankón osont el a villa fala mellett s a feje annyira körül volt tekerve mindenféle ronggyal, hogy csak merészen kiugró sasorrát és metsző pillantású sötét szemét lehetett látni. S ezek a szemek nem voltak semmiféle nyomorék szemek! Szokatlanul élesek voltak s idegesen és erőszakosan villantak

jobbra-balra, mindent megfigyelt és észrevett — a lugasban ülő gazdag urat is.

De Magdolna ezt már nem látta, hanem keményen gyakorolt a velevalókkal, míg délben Tibériástól nem messze betértek egy zsidó vendégfogadóba, — az olyan zsidók, akik megtartották a Törvényt, nem lépték át a pogányok bálványimádásától megfertőzött város kapuját.

Itt már sokan voltak olyanok, akik mind a Hegyre törekedtek és itt pihentek meg. Az utasok kiterítették takaróit a tágas, nyílt színekben, amelyek körülfogták az udvart, kényelmesen megtelepedtek, itt ettek a magukkal hozott eleségből és aludtak egy keveset, hogy a további útra megerősödjének.

Magdolna ébren maradt.

Fejét kezére támasztva feküdt a takarón, a forró csend és mély gondolatai voltak csak vele, amikor egyszerre csak megrántotta a karját valaki s egy halk és rekedt hang fülébe súgta:

— Üdvözöllek, testvér! Te is tudod már, hogy a mi életünk nem ér semmit, és te is követed a Mestert?

Magdolna megfordult és megijedt. Egy asszony guggolt mellette, akire mindenféle bűn és kicsapongás sütötte rá förtelmes bélyegét, — de amikor jobban megnézte, az elállatiasodott arcból egy kutya hűséges és alázatos vonásai néztek vissza rá s a szennygödörből való teremtés így szólt mély hangon:

— A Mester az égből jött le, hogy minket szegényeket megmentsen és rajtunk segítsen.

— Igen, testvér — felelte Magdolna és undor nélkül fogta meg az asszony kicsiny, sovány és barna kezét, amelybe sötétszínű csillag volt tetőválva. S az fejet bólintott és nevetett.

— Bilhának hívnak és Jaffától Akkonig minden kikötői csapszékben ismertek engem, mint valami piszkos, kóborgó kutyát. Sokszor láttalak téged Magdalában, amikor még finom hölgy voltál és csodáltalak a ruháid miatt és hogy úrnő vagy, de csak messziről néztelek, mert a rabszolgáid korbáccsal vertek volna el onnét, ha közeledbe merészke-

dem. Pedig alapjában véve te sem voltál jobb, mint én. Hogy finomabb-e vagy durvább: nem azon fordul meg a dolog!

— Igazad van — mondta Magdolna halkán. — Nem azon fordul meg. Hanem azon, hogy az ember megtér a bűn útjáról.

— Igen, igen! És neked nehezebben eshetett, mint nekem. Mert neked mindened megvolt, amit az ember csak megkívánhat. Persze: a pompa aztán nem tart sokáig. Velem is így volt. Először selyemben meg finom vászonban jártam, azután gyapotban, azután rongyokban. És jött az éhezés! Az éhezés! A végén már loptam, mint egy sakál, csak hogy valamit tömhessek a gyomromba. Egy kafarnaumi pék megcsípett, amikor kenyeret loptam. Megkorbácsoltatt a pribékkel — a bőr meg a hús cafatokban lógott le rólam. Azután kikergettek a városból és az út szélére dobtak, mint valami halódó állatot, — nem volt ember, aki felém nézett volna, amikor nyöszörgöttem. Amikor már lélekzeni is alig tudtam, akkor Ő, egyedül Ő volt, aki meghallotta nyöszörgésemet az út zajában is és hozzám jött emberein át, amikor azon az úton jött. Mind azt ordította, hogy hagyjon csak elpusztulni; megérdemlem, de ő fölém hajolt s szelíd volt és jóságos. Aldott kezével intett sebeimnek, amik akkor begyógyultak, vizet és kenyeret hozatott nekem s azt mondotta, hogy többé ne vétkezzem... És inkább a villám sujtson agyon, mint hogy olyant tegyek, ami ellenére van!

Magdolna mélyen megindult attól a mély forróságtól, amely a szegény teremtés szavaiban reszketett.

— Miből élsz most?

— A Mester ezekhez az emberekhez küldött, s ők az ő kedvéért fölfogadtak és dolgoztatnak. Így élek... Most is újra munkába kell állanom, csak gyorsan üdvözölni akaralak, mert mindig örülök, ha valaki felhagy a gonosz élettel és a Mester parancsainak kíván engedelmeskedni.

— Köszönöm neked ezt az örömet, testvér — mondta Magdolna alázatosan és odahajolt, hogy megcsókolja; üde, sötétvörös ajkai érintették Bilha ráncos arcát. — A Mindenható áldjon meg tégedet és vezessen téged a te utadon

békében. Kevés elajándékozni valóm van, mert íme, szegény lettem. De abból, amim van, nézd, ezt szeretném adni!

Levett néhány drachmát a sapkájáról s a testvérének és barátnőjének érzett asszonyinak adta, aki — mivel az ajándék pénz volt — először nem akarta elfogadni, de később mégis megtartotta; „emlékül” — amint mondotta.

Magdolna pedig mélységes csodálkozással lett tele az Úr iránt. Ez a csodálat énekelt szívében, amikor újra útra kerekedett azokkal, akikhez tartozott és ezekkel együtt csatlakozott azok csapataihoz, akik a Hattin-hegy lábánál ütöttek tanyát, hogy a Mesterre várjanak.

Éjtszaka takarójába burkolódzva egy kiszögellő szikla védelme alatt feküdt és a számtalan őrtüzet nézte, amelyek egy mákmező szétszórt, vöröslő virágfejeként égtek az éjtszakai hegyoldal lankásan aláhúzódnó bársonyos, fekete szőnyegén. S fenn a magasban és mégis olyan közelnek tetszően, hogy azt lehetett volna hinni, hogy az ember elérheti őket kezével: nedves szélfújta lángokhoz hasonlóan szikráztak és tündököltek a csillagok nyugtalan gyémántjai. Ekkor úgy tetszett neki, hogy a köröskörül alvók: békés hadsereg, amely Vezérének parancsaira vár és Istennek oltalma alatt szunnyadozik!

Az új nap: új lelkek üdvösségre szomjas sokaságát hozta, jöllehet már ezren meg ezren voltak egybegyűlve. Emésztő várakozás, szinte lázas feszültség látszott minden arcon és hallatszott minden beszédből. Most ki kellett tűnnie, mit kell tartaniok a csodálatos tanításról és csodatevőkről. Mindenki valami nagy és hatalmas eseményre várt. Ezer és ezer szem figyelt egy széles és lapos kösziklára a hegyoldal közepén, amelyet egészen szabadon hagytak, mert mintha egyenesen szószéknek készült volna.

S egészen magától adódott, hogy a szónoknak ezt a helyet kell választania.

A sziklatömb mögött meredeken nyúlt felfelé a hegy, előtte volt a lejtős hegyalja, sok néppel. Távolról a Genézaret-tó látszott ide a hajnal tiszta és csípős illatával telt levegőn át, sápadtan és kéken, mint valami acéltükkör, még messzebb, északon a Hermon havas tömege lebegett a látó-

határon kéken, fehéren és rózsaszínben, mint valami felhő vagy látomás.

A levegő mozdulatlan volt.

A színes vadliliomok, amelyek kéken és sárgán égtek a zöld mező szőnyegén, mozdulatlanul tartották föl leveleiket, mintha imádkozó kezek volnának. Csak fönnt, egészen fönnt, a felhőtlen, tiszta napnak immár a kora reggelben is közelgő hőségétől ezüstösre fakult égében lebegtek kicsiny, fekete pontokként a pacsirták s trilláik messze szóltak az ég alatt.

A hegy lábától elindult moraj kezdett közeledni feléjük:

— A Mester, a Mester! — járt szájról-szájra, de csak ennyi, utána minden szó elhallgatott, mintha elvágták volna.

Kicsiny férficapat jött le a hegyről. Középen jött az, akinek minden várakozás szólt.

Magdolna szíve ijesztő, üres ütésekkel dobolt, úgyhogy azt hitte: szívének meg kell szakadnia!

— Jössz, Megmentő? — kérdezte hangtalanul sápadt szája és kezét görcsösen egymásra fonta, mert most jött el a legfőbb döntés órája.

Az Emberfia pedig hosszan végigtekintett azokon, akik rá vártak. Könyörületre indították őt, mert olyanok voltak, mint a juhok pásztor nélkül s arca olyan jószágos lett, mint valami anyai arc. Azután pillantása megegyeszer végigsiklott a tömegben és közben mindenki úgy érezte, hogy egyedül őt nézi annyi ember között. Végül pedig felemelte szavát, amely olyan tiszta volt, hogy minden erőltetés nélkül betöltötte a teret s az ég és föld meghallották igéjét, amelyet hirdetett:

— Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa...

Nyolcszor ismételte a boldoggá nyilvánítást, nyolcszor ígérte meg az Örök Élet koronáját, de nem azoknak, akiknek a világ adja a koronát. Hanem a szegények, szomorúak, szelídek, a békességesekek, az irgalmasok, az üldözöttek, akik éheznek és szomjúhozják az igazságot, azok örülhettek és örvendezhettek, mert azoké volt Isten Országa.

Azután megmutatta, milyennek kell lennie az igazi jámborságnak. S azt, mint valami épületet, szédítő magasba emelte, úgyhogy hallgatói szíve tele lett félelemmel, mert ezek szerint: micsoda asszonyszülött lehetett igazzá? De megvigasztalta őket: ezt a mennyei Atya kívánja tőlük s ő segítséget és oltalmat ad, hogy a Szűk Kapun bejuthassanak, — mert ő nem halálát akarja a bűnösnek, hanem azt, hogy megtérjen.

S a beszéd roppant árja tovább hömpölygött.

Az emberiség most tanulta meg, mint kell Atyjához imádkoznia, Ahhoz, aki fejünkön minden hajszálat megszámlált, akinek akarata nélkül egyetlen veréb sem esik le a háztetőről, aki az ő napját felvirrasztja a jókra és a gonoszokra.

— Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben — ismételték ezren és ezren az Úr imádságát. S az úgy hangzott, mint valami hatalmas tenger mormogása, az ember szívébe pedig bevonult a jóságos és szerető Isten, mint a tavaszi nap a téli tájra.

Ekkor a Beszélő egyszerre egy mozdulatot tett és halvány, fehér keze messze világított, amikor rámutatott a liliomokra, amelyek úgy álltak szószeke tövénél, mintha imádkoznának.

— Nézzétek a mezők liliomát — mondotta és megkérdezte a kicsinyhitűeket, nem akarnak-e róluk venni példát.

Azután fölfelé mutatott, ahol a pacsirták énekeltek és új parabolát mondott.

Ettől a szegények, szomorkodók, az elnyomottak, az élet harcától elfáradottak lelkében nőtt a bátorság. Mostantól fogva a szükségben őket segítő Megértőt láthatták Istenben, nem pedig kegyetlen Zsarnokot, amilyenek őt a rabbik tanították.

S a Beszélő egyre szélesebbé vetődő kévekben sugározta szét a lélek derűjét: maga a Nap volt az, amely a gyötrődő emberiség felett feljött itt a Hegyen és a felszabadított lélekzés, halk hálamormogás, a megszabadított szívek zokogása kísérte a kegyelem ömlő forrásának minden szavát. Idő és tér eltűnt az emberek előtt, elfelejtettek min-

den kicsinységet és kicsinyességet; gyűlölet, irigység és egyenetlenkedés hallgattak; néhány boldog pillanatra ezek a közönséges emberek mind szentek és hősök voltak: Isten országa táborozott felettük, az angyalok szárnycsapásai suhogtak a levegőben s a Pokol Hatalmasságai megrendültek.

Igy csak az beszélhetett, akinek ehhez joga és hatalma volt, és csak az fejezhette be úgy, ahogy ő befejezte, a hatalom föltétlen biztonságával, mint akit a döntés minden dologban megilletett.

Jézus felemelkedett és alakja — élesen belerajzolódva az égbe — teljes nagyságában állott a sziklán, úgyhogy messziről is mind így láthatták. Leomló fehér ruhája felett a királyi fő, — keze áldásra emelve az egybegyűlt nép fölét, — sötétbarna hajfűrtjei lobogva járnak a szélben, amely körülötte ömlik. S a hangja zengve és csengve szólt:

— Nem mindenki, aki mondja nekem: „Uram, Uram“, meggy be a mennyek országába, hanem aki mennyei Atyám akaratát cselekszi, meggy be a mennyek országába!

Nem rémlett-e körülötte valami túlvilági fény ezüst derengése? Nem lebegett-e felette ezüstsugaras dicsőség?

Nem volt-e földöntúli lény? Ember volt-e, mint mások? Ez a kérdés kínozott mindenkit. Senki sem mert megmozdulni, vagy a halotti csöndet megtörni, amikor ő — a Titokzatos és Hatalmas — a szószékről egyszerre csak eltűnt. A tömeg pedig mozdulatlanul, az elhangzott szavak titokzatos ígézetétől lenyűgözve, helyén maradt.

Tanítványai közül előfehérlő ruhája már csak messziről ragyogott oda, amikor végre megmozdultak a hallgató csoportok, — a mozdulat és a megszólalás mint valami sóhajtas futott végig a megbűvöltek tengerén. Azután a zaj és morajlás hullámai torlódtak fel mindenütt s a hegyoldalról mintha a beszédnek és vitatkozásnak patakjai ömlenének szét a szétszéledő roppant táborral. Mindenki egyszerre beszélt és nem találtak elegendő szót, hogy gondolataikat és véleményüket kifejezzék. Így hirdetni a Törvényt még nem hallották, — ez minden régen helyesnek hitt magya-

rázatot megfordított, nagyszerű volt és félelmetes, metsző, mint a kardpenge és oly lágyan ragyogó, akár a napsütés aránya a levegőben... Olyan volt, mint... nem tudták megmondani, milyen, mert:

„Ő hatalmasan prédikált — másképen, mint az írástudók és a farizeusok!”

Közben eljött és elmúlt a dél; a tömeg egy forrás köré telepedett le, előszedték ételeiket, hogy egyenek a visszatérés előtt. De újra és újra arról a Rendkívülről beszéltek, amit hallottak. És a Názáreti nevéhez úgy csatlakozott hozzá egyre több és több ajkon a Massiah név, hogy végül is szinte maga a levegő mondta suttogva utána.

Ekkor már Magdolna is magához tért. Újra látta, hogy emberek vannak körülötte és ismét tudta, hol van, — eddig nem volt itt, hanem túl volt minden földi dolgon. És tudta azt is, hogy még sok tennivalója van, hogy a teljes bocsánatot megnyerje: az Ige nem az Almodozóknak, hanem a Cselekvőknek hangzott el itt a Hegyen. Ime: ki kell mennie az emberek közé, szabadon meg kell vallania bűnösségét, vállalni a következményeket s a jó mellett állhatatosan és erősen megmaradnia. A megbocsátás árja csak bátorsággal koszorúzott főre szállhat, amely szembe tudja fordítani arcát a viharra és állani tudta: keserűség és zúgolódás nélkül — s azok előtt, akik vele voltak, úgy tetszett, mintha megnőtt volna, amikor kicsiny csapatjuk alkonyat felé megindult, hogy hazatérjen.

A nap vörösödni kezdő korongja már mélyen aláhajolt a föld felé, amelyből kezdtek felszállani az este kékes árnyai, a havas Hermon violaszínű lett, mint valami meséből előúszott lila fátyol. A lábainál zúgó cédruserdők — amelyekből a templomépítéshez vitték a fát — úgy tetszett: megremegetnek. Az évezredes törzsek ágai és lombjai zúgtak és remegtek s a jeruzsálemi templom mennyezeteibe beépített romolhatatlan gerendák s a falak illatos fatáblái megéreztek a messzeségben anyaerdejük fáinak vonaglását s recsegetek és pattogtak egész éjtszaka, mintha megéreztek volna, hogy idejük lejárt. Mert ime a Genezáret-tó felé,

amely mint valami sápadt acéltükör terült el partjának fehérlő városai között, ma minden oldalról olyan emberek özönlöttek, akik Új Templomról hallottak ma, amelynek nem cédrusfákból való gerendái alatt: Istent lélekben és igazságban kell imádni.

Az éjszakát övéivel együtt abban a vendégfogadóban töltötte Magdolna, ahol a szegény Bilhával megismerkedett. Ismét ott találta — a hálószínektől körülvelt udvaron, ahol itt is — ott is tüzek égtek — és elmondott neki mindent. De Bilha nem sokat értett meg a beszédből, csak áhítatosan bölintott fejével és ezt ismételte:

— A Mester azért jött az égből, hogy megmentsen minket bűnösöket — s hűséges szemei alázatosan meredtek bele az udvar árnyainak vörös és fekete hullámozásába. Magdolnának az jutott eszébe, hogy Ő boldogoknak mondta az egyszerű szívűeket. De a hozzá hasonlóknak is szólott egy ígéret: hogy be fognak telleni azok is, akik éheznek és szomjúhozák az Igazságot.

Másnap korán megindultak, hogy jókor hazaérjenek s Magdolna előre örült annak, hogy a Mester anyját újra láthatja. S a szíve előre nyugtalanul és várakozva vert: hátha a Mester is Kafarnaumban lesz már?! Ezt nem lehetett tudni biztosan, mert az volt a szokása, hogy mindenütt váratlanul jelent meg a nélkül, hogy jövetelét jelezte vagy útja célját megmondta volna.

S ő nyitott szemekkel álmodott róla. Folytonosan ismételtetett mindent, amit Jézus mondott, — nem is tudott volna arról, hogy már Magdalában vannak és ott mennek el régi villája mellett, ha kísérideinek zaja nem téríti ismét magához.

A villa romokban, földig leégve állt szintén leégett kertjében. Csak az előcsarnok feketévé kormozódott márványoszlopai állottak, köztük még ömlött a füst, — a ház leomlott belsejének sivár romhalmaza alatt még égett — láng nélkül — a kialvó parázs, annak füstje volt.

A tűz félelmetesen dühönghetett, mert a kert fái fekete vázák voltak csak, a mirtuszok és borostyáncserjék megpörkölődtek és a széttaposott virágággyakon mintha lovas-

csapatok száguldottak volna végig. A tündöklő pávák eltűntek, csak egy gubbasztott haldokolva a szökőkútnál, — s a romlás és halál iszonyatosságában csak ez maradt épen: a szél csobogtatva lengette felszálló vízsugarainak ezüstös vízporát.

— Rablók jártak itt — mondták az egy csoportba összeverődött utasok.

— Csak Dismász lehetett! — mondták a férfiak.

S a nők bizonytalanul ismételték a félelmetes nevet, amely komoran hangzott a halotti csendben. Magdolna megdermedve állt rémületében. Félelmetes sivatagi vendég-látója, akinek halával tartozott és akit nem tartott talpig gonosznak: újra hallatott magáról és újabb gyilkosság fecskendezte be sötét vérrel sötét nevét, — bűnei mértékének hamarosan be kellett telnie és el kellett érnie őt az Igazság rettentő ökleinek és hurkainak, amelyek nyugtalan éjszakáin megragadták és csontig tapadtak húsába.

— Ha Dismász volt, — mondotta Náthán — akkor nem kell félnünk. Csak gazdag embereket foszt ki, a magunkfajtat békében hagyja. Szerencsés vagy Mirjám, hogy ezt a helyet itthagytad, most te feketnél holtan a . . .

— Csönd! — szakította félbe Magdolna. — Valaki nyöszörög a kertben.

— A szél a fák között . . .

— A tűz a ház belsejében . . .

— A páva a szökőkútnál . . . — találgatták a többiek össze-vissza.

De Magdolna fejét rázta:

— Ember az!

Félelem nélkül ment be a kertbe az összeomlott kapun keresztül, amelynek szárnyai még lógtak sarkaiban. A többiek szörnyülködő kíváncsisággal követték.

Egy sarokban, a füstölgő romok mellett egy összeégett, szinte félig megsült ember feküdt — valamikor Marduk volt. De még élt és mozgott.

Az asszonyok iszonyodva földték el arcukat. Csak Magdolna hajolt le a nyomorult fölé, a rémület könnyei mint merev, óriási kristályok függöttek szemében. Gyöngéden,

lány kezekkel emelte föl fejét és kicsiny, kézi útitömlőjéből vizet próbált adni neki.

A haldokló még tudott inni.

Mohón itta meg a vizet, azután felnyitotta szemeit.

— Te vagy az, úrnőm? — A nyelve súlyos volt, szavai dadogók.

— Szegény Marduk! Hogy történt?

A háznagy olyan hűséggel és alázattal nézett reá, ahogyan egészséges korában soha. S a hangja már egészen hörgő volt, amikor válaszolt.

— A rablók megvárták, míg mind lerészegedtünk. Azután felgyújtották a házat és betörtek. Amikor felébredtem, már égett a ház, én magam is. Futni kezdtem . . . itt estem össze . . . hemperegni kezdtem, hogy ruháimat eloltsam . . . Inkább már akkor meghaltam volna.

Magdolna megint megítatta.

— Nem jött segítség? — kérdezte sápadtan az egyik férfi.

— Segítség? A város messze van. Fábiusz Rómában. Ki segített volna?

— És a többiek?

— Endymiont láttam . . . itt valahol . . . széthasított koponyával. Amikor futottam, a rablányokat hallottam sikoltani . . .

Marduk hangja egyszerre elakadt, látni lehetett, hogy hamarosan vége lesz. De azért mégégyyszer összeszedte magát.

— Rosszat jóval, úrnőm? — kérdezte hörögve. Ezt úgylátszik meg kellett kérdeznie.

— Így parancsolja az, akit követek — felelte Magdolna szelíden. — Megbocsátok neked, Marduk. A Mindenható is könnyörüljön rajtad — mondotta még, mert látta a haldokló megtört szemében, hogy könnyörög és hálás ezért a fohászáért.

Azután megtámasztotta az eltorzult, sebes főt és megvárta, míg minden elmúlik s a halál megszabadítja a magdalai villa rossz sáfárát a kínoktól.

A többiek szóltanul állottak mellette. Azután a férfiak

fölvették Marduk holttestét és az épségben maradt kis kerti házikoba vitték, nehogy a hiénák zsákmánya legyen.

A kis csapat mélyen megrendülve távozott a borzalmas helyről. Egyikük sem szólt egy szót sem, míg Kafarnaum falait újra nem látták.

Magdolna majdnem egész éjszaka ott ült Jézus anyjának lábainál és elbeszélte mindent, ami történt.

Másnap tartózkodás nélkül ment ki az utcákra, hogy megtudakolja, mikor jön a Mester. Sokan fölismerték és kigúnyolták vagy elfordultak tőle. De ő ezzel nem törődött, hanem hősiesen viselte el, amit megérdemelt és folyton csak kérdezte: — Jön-e a Názáreti Jézus? Semmit sem hallottak felőle?

Igen, Kafarnaum hallott felőle! A kafarnaumi százados szolgáját meggyógyította a nélkül, hogy látta volna, pusztán a távolból, szándékának erejével. Ilyen természetfölötti hatalom lángra lobbantotta mindazt, amit a Hegyi Beszéd a Názáreti fehérruhás alakja körül vont.

Magdolna rémülten vette észre, hogy ellenségei nagyobb számmal vannak és a városnak majdnem minden lakója ellene van. De járt-kelt a városban, míg egy napon kimerülten ült az utca egyik szögletkövén — oda nem kiáltotta neki valaki:

— A Mester, akit vársz, megérkezett! A nagy téren van, a Keresztelő tanítványaival beszél, kiket a börtönből küldött hozzá.

Vége!

Magdolna fölugrott, hogy odasiessen. Ekkor észrevette a farizeus Simont, aki egy másik farizeussal ment előtte az utcán. Simon néha érintkezett Jézussal, — ő volt az, aki gyalázó szavakat mondott Magdolnának, amikor annakidején áthajolt a kertfalon, hogy az Urat lássa. Ezért előre engedte és alkalomra várt, hogy elhaladhasson a két férfi mellett, amikor egyszerre Jézus neve érte a fülét.

Az idegen farizeus beszélt.

— Esztelenség tőled, Simon, ezzel a Názáreti Jézussal tartanod. Megfigyeltem és kijelentem, hogy számunkra használhatatlan. Nem tekintve azt a nagyon is megfontolandó

kérdést, hogy gyógyításait nem Belzebub segítségével végzi-e, el kell ismerned, hogy nagyzási hóbotban szenved, beszédeiben egyenesen az istenkáromlásig megy és sokkal öntudatosabb, semhogy engedné magát tőlünk befolyásoltatni. Nekünk nem használhat a római uralom ellen való harcban.

Simon nevetett és szakállának tekercseit simogatta.

— Tüzesfejű ember; néha eljár a nyelve, ennyi az egész. De ez engem nem riaszt meg. Te magad sem hiszed, hogy Belzebubbal dolgozik. És rosszul ismerném az embereket, ha nem látnám, hogy nagyszerű ékesszólásával és tulajdonságaival született hadvezér, aki csapatainkat a háromszor átkozott római bálványimádó ellen fogja vezetni. Csak akarnia kell és az emberek tűzbe mennek érte. Csak jól kell hozzáfogni és engedni, hogy magára hagyjuk az első siker mámorában. Egy-két kudarc és kiábrándulás és látja majd, hogy égi ábrándozásokkal nem sokra megy . . . s akkor majd lehet vele beszélni. De ehhez türelem kell és éppen most nem szabad vele szakítanunk, különben rossz kezekbe kerül és akkor egészen megjárhatjuk vele!

Egy házban tűntek el és Magdolna elérhette a piac-teret.

De itt is vihart és nyugtalanságot talált.

Az elégedetlenek nagy tömege ide tolakodott, csak egy kis csapat hívó állt a Mester és tanítványai mellett, a magas fehér falaktól közrefogott tér forrongott, zajlott és sziszegett a csíkos ruhás zsidóktól, mint a tenger: — az ellentmondás tengere.

De az ő szava — most mély és lágy torokhang — keresztülhangzott a zaj ellenetorló hullámain a napsütésben ragyogó fehér házak között s a hallgatókhoz volt mérve.

Ahhoz az üzenethez fűződött, melyet a fogságban levő Keresztelőhöz küldött, hogy megvigye neki a vigaszt, hogy igazán az jelent meg, akire Izrael vár. Éppen az imént hagyták el Jézust János tanítványai s a nép azért lázongott, mert a nekik adott üzenetben a Mester magának igényelte a messiási méltóságot.

De a válasz, amit az ellenállók kaptak: kardként ment

keresztül a lelkeken s a beszéd vége szinte gránitsziklát függesztett a város utcái fölé:

— És te, Kafarnaum, vajjon az égig magasztaltatol-e? A pokolig szállasz alá, mert ha Szodomában történtek volna a csodák, amelyek tebenned történtek, megmaradtál volna e napig! De mondom nektek: Szodoma földjének könnyebb sorsa lesz az utolsó napon, mint neked.

Ez sok volt!

A levegőben, amelyben a bazárok sötét pora terjengett forró, fojtó és aranyos ködként az alkonyati napsütésben: zürzavaros fecsegés, fenyegető kiáltás zúgott, a zsidó nyelv mély sziszegő hangjai, az emberek fenyegető falkával tolongtak a vakmerő körül, akinek fehér ruhája elütött a sötét tömegtől, amely körülük viharzott . . . S különös volt: a nap, amelynek ferde fénye még sütött a város felett, éppen ezekben a percekben nyugodott le: a levegő szürke lett, a falakon a napnyugta távoli vörösségének visszfényei kezdtek égni, mint a vér valami elítélt város falain. S a szürkület hirtelen és sötéten rátört e városra.

A szürke homályban zürzavaros kiáltozás, vád, szitok és fenyegetések hullámmoztak és zajlottak egy ember körül, akit aggódón vett körül a hívek és tanítványok kis csapata. Karok és kezek hadonáztak vad mozdulatokkal a levegőben, gyűlölettől elváltozott arcok bukkantak fel az embertengerben az Emberfia körül.

De ő egész nyugodtan és mozdulatlanul állt, mint valami fehér márványszikla a körülötte zúgó sötét árban. A nyugalom mint valami sápadt fény, szinte sugárzott arca és homloka körül. Pillantása megfélemlített és leigázott mindenkit, mint a tüzfény a sakálhadat. Csak állt és nézett, mást nem tett, még mellén összefont karját sem mozdította meg. Állt és nézte ellenségeit — és győzött.

A legelől álló dühöngők kezdtek szünetet tartani. Azután elhallgattak és hátrább igyekeztek vonulni. Egyszerre csak kezdtek széledni a többiek is — s a szenvedélyes düh és gyűlölség tengere lassankint visszatért medrébe: az emberekkel együtt, akiknek tömege lassankint szétfolyt a térből szélfutó utcákban. — mintha szétvert kutyák tértek volna

vissza óljaikba. A piactér egyszercsak holt és üres lett az alkonyati sötétben.

Magdolna egy sarokban kuporgott a földön, szédült, félig eszméletlenül az elmúlt aggodalomtól. Amikor a térre ért és látta a tömeg dühét, először odavetette magát az emberek közé és készen volt rá, hogy szükség esetén akár karjával is megvédi őt. De amikor a metsző pillantás lecsilapította az embereket, mint a kutyafalkát, leroskadtt az egyik fal mellé és megvárta, míg elfogynak — s utána neki is szóltak az áldó szavak, mint mindazoknak, akik az Údvösseget szomjúhozták. S ha lelkében maradt volna valami, ami nem volt a Világ Megváltójáé, e pillanattól kezdve övé volt mindörökre.

De az idő múlt és ő még mindig hallgatott. A tanítványok halkán tanácskoztak egymás között, hol töltsék az éjszakát: nagyon fáradtak és éhesek voltak s nyugalom és alvás után kíváncsiak. Így álltak sokáig a fehérülő holdsütésben a piactér fehér kövein, a falak feketés árnyékai között.

Tarkacsikos farizeus-ruha közelgett az egyik utcatorkolat felől. Simon farizeus jött — leereszkedő köszöntéssel ment végig a tanítványok közt, akik utat nyitottak neki. Nehézkés és udvariatlan bizalmatlansággal vert a fehér ruhás férfi vállára:

— Kedves Rabbim, itt az idő, hogy a földiekre is gondolj. Későre jár és leszállt az éjszaka. Jöjj hozzám házamba tanítványaiddal. Hadd gondoskodjam szállásról és vacsoráról.

A Názareti mintha álomból ébredne fel: felemelte fejét. A csodálatos arc körül megrezzentek a fürtök, amint a farizeus keze vállát érte. A tanítványok pedig merev, ellenséges arccal nézték és arra vártak, hogyan fogja visszautasítani. Mintha nem éppen az előbb mondotta volna Jézus: — Szelíd vagyok és alázatos szívű!

És íme, szavai szerint cselekedett és barátságosan monddta Simonnak:

— Elmegyek!

Péter odahajolt Andráshoz:

— Csak az hiányzik még, hogy ezt az embert jóságával elbizakodottá tegye — mondta neki halkán és kedvetlenül.

— Talán valami különös szándéka van vele! — próbálta neki magyarázni András.

— Amit ő tesz, — mondta János, Zebedeus fia — az jól van tőve.

Az Iskarióti pedig vörös szakállába nevetett és így szólt:

— Legalább jó éjjeli szállást kapunk és megkíméljük a zacskónkat.

Ezzel mindnyájan követték a Mestert és a farizeust.

Magdolna utánuk lopódzott, mert a szíve égett a Jóságos után, aki még egy Simonhoz is jó szívvel volt, és nem is keltett semmi feltűnést, hogy a beözönlőkkel együtt egy asszony is belépett a farizeus házába. A szolgák azt hitték róla, hogy koldusasszony. Az ebédlő ajtófüggönye mögé bújt és mindent láthatott, ami a teremben történt.

Simon barátságosan intett a belépőknek:

— Éreztétek magatokat jól és lakjatok jól, mert van itt elegendő mindnyájunknak.

Ezzel a gazdagon megrakott asztal felé fordult és szinte megvetően: nem érdemesítette vendégét a szokásos békecsókra. Hogyisne! Az egyszerű rabbi örüljön, hogy egyáltalában meghívták! Simonnak nem is jutott eszébe, hogy udvarias legyen és látogatóinak vizet adasson, hogy lábaikat megmossák a nap forró porától. Ez fölösleges — hadd értse meg a Názáreti, hogy micsoda kegyelemben és leereszkedésben van része.

A tanítványok kedvetlenül suttogva fogadták el a megálázást, de a Mester elbűvölő és lefegyverező türelemmel hallgatott, barátságosan hajolt Simon gúnyos arca felé és arra a pillanatra várt, amelyben ebbe a zárt, hideg és kicsiny lélekbe is bebocsáthatja kegyelmének egy sugarát.

Égő lábáról csendesesen engedte le saruit és a lábmosás enyhülete nélkül helyezkedett el az egyik pamlagon. Ezután vett a farizeus ételeiből és hálát adott a mennyei Atyának.

Magdolna pedig mindent megfigyelt rejtekéből a füg-

göny mögül. A lángok koszorúi élesen ragyogtak a falon, de elhomályosultak előtte, amikor látta a megaláztatást.

És tekintete szakadatlanul arra a két elnyűtt lábfejre tévedt, amelyeket jól láthatott, — látta a véraláfutásos foltokat és horzsolásokat, ahol a szíjak belevágódtak az érzékeny bőrbe és felsebeztek. És az járt az eszében, hogy ezek a lábak miatta jártak ezen a rossz úton, amelyet egykor a magáénak nevezett. Mennyi kemény úton és ösvényen jártak ezek a lábak, hegyen és völgyön, tüskében és köveken át, esőben és hidegben, porban és forróságban. Azért, hogy felkeresse és hazavigye azt, ami elveszett, mindezt értünk, emberekért és az üdvösségünkért . . .

És a szíve majdnem megszakadt a szeretettől és a fájdalomtól. S íme: egyszerre csak tudta, mit kell cselekednie.

Kisurrant a házból a sötét előszobákon át és Náthán házához futott. Alig tudott néhány magyarázó szót dadogni, mert mindenkit megijesztett külseje; elvesztette fátyolát és futás közben szétbomlott a haja, úgyhogy szabadon szakadt vállára. De nem törődött semmivel. Elővette ládájából az alabástromedényt, ezzel ismét elfutott a mindent megértő, Csodálatos Asszonyra bízva, hogy a többiek felvilágosítsa és visszaroht a farizeus házába.

Lélekzete fullasztóan égett torkában és a szíve úgy vert, mintha szét akarná vetni mellkasát. Nem gondolt többé semmire, nem akart többé semmit, saját magát is elfelejtette. Még bűneiről, vezeklési szándékairól és feltételeiről is elfelejtkezett. — mindez elmerült és beleveszett a szeretet tengerébe beleolvadt az égő, imádó örök szeretetbe. amely íme: több a hitnél, a reménynél, erősebb a halálnál és kárhozatnál és mindörökké fog tartani.

Nem gondolt magára és nem engedte magát feltartóztatni.

Lerázta magáról a szolgálkat és behatolt az ebédlőbe. Gyalázó szavak, gúnyos megjegyzések és durva sértések hullottak eléje, de ő alig hallotta őket. Nem törődött semmivel se, csak lelke mélyében homályosan, még csak szavakká és fogalmakká sem formálva mozdult meg a gondolat: — Csak hadd hulljon e bűnökkel koszorúzott fejre min-

den gyalázat; csak ő nem vet meg, aki bűneimet is ismeri, a szeretetemet is.

És térdrehullott a két megviselt Láb előtt és könnyei forrón ömlöttek rá s megfűrösztötték a Szeretet árjában. Azután vette haját és annak palástjával törölte meg Jézus lábait és csókolta meg alázattal és odaadással. S megkenste sebeit a balzsammal és nem tudta, mit tegyen még; hogy szeretetét kimutassa s az emberek vakságát és hálátlanságát jóvátegye.

Simon, a farizeus pedig íme ezt gondolta szívében:

— Ha próféta volna, minden bizonnyal tudná, kicsoda asszony az, aki őt illeti.

De Ő látta gondolatát — s szóval és példabeszédben olyan választ adott, hogy a farizeus elhallgatott és nem mert többé szólani. Mert az Emberiség Királya úgy beszélt a Megtévelyedett Asszonyról, ahogyan előtte senki sem mert beszélni. Az angyalok pedig örültek a mennyekben, a gögösek reszkettek s a Sátán fogait csikorgatta dühében. Ez volt a megvetett és meggyalázott asszony dicsőségének órája:

„Megbocsáttatnak néki sok bűnei, mert igen szeretett.”

Ez volt lesujtása a szűkkeblűeknek, vakoskodóknak, gögöseknek, akik a megtévelyedettől megtagadják a reményt, semmibe sem veszik fájdalmát, könnyeit és szégyenét s jog-nak hiszik, hogy minden elégtétel mellett is beszennyezett és megbélyegzett legyen!

S azután az Úr magához Magdolnához fordult s a feloldozás ígéivel illette őt:

— Megbocsáttatnak néked bűneid.

S amikor azok, akik vele az asztalnál ültek, csodálkoztak, hogy hatalma van a bűnöket megbocsátani, így szólt a feloldozottnak:

— A te hited megszabadított, menj békével!

MÁSODIK FEJEZET

Egy év múlt el, február hónapban voltak s márciusban volt elkövetkezendő a Pászká Ünnepe. Az Ünnepre Jeruzsálembe készült a Názáreti, a Templomba, s az egész világ várta ezt: hívei reménykedve, hogy végre rábírják a királyi méltóság elfogadására, ellenségei pedig azzal az elhatározással, hogy végre most: elteszik láb alól.

Egyik ólmosfényű márciuseleji napon, amikor a levegő és a föld tele voltak a Tavasz minden nyers és vad illatával, Magdolna — aki ekkor otthon élt Betániában — kopogást hallott a ház ajtaján s kiment, hogy kinyissa.

Az ajtó előtt egy asszony várakozott; számon ült, — egy öregember vezette idáig kantárjánál fogva az állatot.

— Náthán . . . És Anyám! — kiáltott fel Magdolna örömmel és ijedtséggel s odarohant hozzájuk — erős karjával szinte úgy emelte ki a Mester megsápadt és megfogyott Anyját a nyeregből. — Márta és Lázár! Siessetek gyorsan elő! Urunk anyja itt. Nemsokára ő maga is jönni fog — és csókokkal borította el a lágy, keskeny, halvány kezeket.

A ház visszhangzott az üdvözlésektől. Diadallal vezettek be a csöndes, meszelt szobákba; nyugvóhelyet készítettek neki, gyümölcsöt, virágot hoztak neki: mintha valami királynő tartotta volna bevonulását a betániai házba.

De ez a Királynő: a Fájdalom Királynője volt. A Jóság, amely csodálatos lényében égett, még mindig úgy sugárzott ki belőle, mint ahogy a láng ragyogása az alabástromedény falán, de ez a Jóság bármily sugárzó tündökléssel fénylett vissza minden szeretetre, mosoly most nem látszott ezen a Csodálatos Arcon és a sötét szemekben. Ezek a vonások és a két óriási szem: most zártak és keskenyek voltak valami titokzatos fájdalomtól.

— Kértem Náthánt, hogy hozzon ide. A Lélek azt su-

gallja, hogy mostantól kezdve Fiammal kell lennem, mert elérkezett mindkettőnk órája. Az övé . . . és az enyém! — Ez volt a válasza az üdvözlésekre és a faggatásokra s mindenki azt gondolta, hogy Fiának koronázására siet. Csak Magdolna vette észre benne a titokzatos változást. De ő is azt hitte, hogy az utazástól fáradt ki, azért azon volt, hogy Mária minél korábban nyugalomra térhessen. Saját kamráját rendezte be neki és ő maga Márta szobájában akart hálni, hogy ne zavarja a csodálatos Vendéget. De Mária ezen az estén azt kívánta, hogy maradjon vele:

— Maradj nálam, gyermekem — mondta nyomott hangulatban. — Nehéz lesz elviselnem egyedül a hosszú, fekete éjszakát. Szükségem van arra, hogy hűséged együtt virasszon velem!

Magdolna mélyen megfélemledett. Beteg volna talán a Mester Anyja? Azonnal néhány takarót hozott, leterítette őket Mária fekvőhelye mellett, azután megágyazott Máriának is s most már megdőbbsenve vette észre, hogy a finom, virágszerű termet lázasan didereg köntöse alatt. Fűszeres italt hozatott neki és kérte, igya meg. Mária bágyadtan engedett neki és kiürítette a csészét. A forró bor és a fűszer felüdítették s valamivel nyugodtabb lett.

— Hogyan üvölt a szél! — mondta s óriási, sötét szemei árnyékaitól még nagyobbra növesztve néztek a szoba félhomályába, amelyben a kicsiny mécses nyugtalan, homályos fénye sugárzott. A hegyvidék tavaszi vihara valóban metszően üvöltött a kis ház körül s az eső súlya patakokban verődött a köfalakhoz.

— Fázol? Adhatok még egy meleg takarót? — kérdezte Magdolna aggódva és alázatosan. De ő csak fejét rázta.

— Nem. Csak azt a csomagot add oda, ami a számaron volt és most ott van a sarokban!

Magdolna előhozta a csomagot és Mária ölébe tette. Az pedig reszkető kezekkel oldotta fel a zsinegeket és egy férfiruhát vett elő, azt a bíborszínű varratlan köntöst, amelyet egy év előtt Kafarnaumban szőtt.

Magára terítette.

— Ez alatt akarok aludni ma éjtszaka.

— Nem ez az a koronázási ruha? — kérdezte Magdolna és hangját lefogta a félelmetes visszaemlékezés a Csodálatos Asszonynál Náthán házában töltött első éjtszakára.

— De ez az! A fiam eddig nem akarta elfogadni; most minden bizonnyal viseli majd — s a hangja megremegett a könnyek égő súlyától. Magdolna pedig nem mert válaszolni. A szobában fullasztó, halotti csend volt, ami kétszeresére fokozta a vihar hangját. A szél úgy járt a ház körül, mint valami élőlény, ember vagy állat, — néha elhalóan sóhajtozott, máskor élesen és metszően sikoltott; tomboló rohamokkal vágatott neki a falaknak s a mennydörgés tompán rezgettette az ablakokat. S az eső roppant sugárai mint a korbácsütések csapásai sírtak köröskörül.

Magdolna megszokta a hegyi viharokat, de ma mégis borzadt. Felült a hideg téglapadlón, amelyre éppen csak néhány gyékénytakarót dobált fekvőhelyül s Máriához simult.

— Nem hallod, Anyám? A vihar emberi hangon beszél. Egy dalt énekel.

— De hallom. Jól értem minden szavát!

Tudták, hogy csak ők értik, de megértik: a vihar most egyenletes ömléssel száguldott el a ház mellett a jéghideggé vált tavaszi éjtszakában s úgy szólt, mint valami gigantikus víziorgona panaszos és síró bronz-sípjai:

Bűnösök, halljátok a hírt,
már szabadulásotok int, —
minket égek üdve vár.

Adám sarja, Rossz zsákmánya,
most megvált Isten Báránya,
várja őt kínos halál.

Magdolna felkiáltott és befogta füleit.

— Ismét a szörnyű dal, amit a szövőszék énekelt! Miért kell ennek éppen most felhangzania?

— A Megváltás Órája közeledik — felelt egy sápadt hang a félhomályból. Az egész természet így reszket, csak az emberek nem sejteneek semmit.

Magdolna egyszerre megértette:

— Hatalmas és irgalmas Isten! Hiszen ez nem lehet. nem szabad, hogy bekövetkezzék . . .

Mária keze gyengéden odanyúlt és összecsuksa Magdolna száját:

— Hát te nem sajnálsz az elvesztett világot? Hallgasd csak, hogyan panaszkodik!

Ekkor Magdolnának úgy tetszett, mintha a szél szavaiban a teremtés minden szava visszhangzanék. A Bűn kiáltozott benne, az Éhség sikoltozott benne, — itt a Fájdalom sóhajtozott, ott a Gyűlölet csikorgatta fogait s a Kétségbeesés nevetett. Milliók fájdalma tört utat és tépdeste a levegőt.

S a két asszony egymást átölelve ült a mécs síri fényében és hallgatta vihar nehéz sikolyát. A mécs fénye lomhán inog. Rémületes dolgok elkövetkezését jelzi — s Magdolna előtt elvonult az a békés és boldog év, amit Magdalából való eltávozta óta töltött.

Mert egy év múlt el azóta, hogy ő, a Bűnös Asszony az Úr kíséretébe választatott. Követhette Jézust és néhány más asszonnyal együtt gondoskodhatott arról a kevésről, amit e földről igényelt: szolgált Jézusnak. Ő, boldog napoknak titokzatosan kéklő és aranyló fátyola: a szeretet szolgálata és a szolgálat szeretete, s e fátyol felett a Kegyelem súlyos és ragyogó koronája, amely a Bűnök Megbánójának királynőjévé teszi őt s ragyogása alatt napról-napra egyre égőbb pompával bontakozik ki lelke. Nem volt a Mester hallgatói közül senki, aki több bensőséggel és ragaszkodással fogadta volna magába az Üdvösség hírét. S az a mély megértés: szeretetből született. Akkora szeretetből, amely Anyjának szeretete után a legmagasabb és legnagyobb volt Jézus számára s amely hasonló mértékben fordította Magdolna felé ennek a szeretetnek tudomásulvételét és elismerését.

Keresztülvándoroltak Judeán s Magdolna, Jézus kíséretével, ismét övéihez érkezett; a régi falak maguk közé fogadták a Hűtelent, aki visszatért. S valóban, mintha nemcsak a két testvér örvendezett volna, hanem maguk a falak is. De a régi falak, a régi udvar és a régi kert: álommal lettek Magdolna számára abban a pillanatban, amint a

Mester a vacsorára várakozva leült bátyjával beszélni s ő odaült a közelükbe, hogy hallgassa őket. Mindig így tett s tőle elszakadni most is lehetetlenség lett volna. És nem is tudta, hogy a Mester olyannak tekinti őt maga mellett, mint egy virágot a pusztaságban. Mert minél tovább tartott tanítási hivatalának ideje, annál inkább sokasodtak ellenségei minden oldalról, annál több gyűlölet és ellentmondás sugárzott feléje minden tekintetből, annál vadabb dühvel kelt fel az Üdvösség hirdetése ellen a Gög és Korlátoltság, a keményszívűség és megátalkodottság. Azért jól esett neki, hogy van valaki a közelében, aki csak érette él. És ha fel kellett sóhajtania azért, hogy tanítványai lassan gondolkodnak, híján vannak a valódi megértésnek, felüdítette Magdolna gyors felfogása. És hűséges szeretete balszam volt neki. De Magdolna bűnbánó alázatossága nem is sejtette, hogy ő valaki lehet is Ura előtt — ilyen gondolatot elutasított volna. Ő Jézus teremtménye volt, a megváltott, megtisztított, a kegyelemre méltatott, s lelke övé volt — s így ült Jézus pamlaga közelében és leste szavait. De ez az elmerülés nem tetszett Mártának. — De ha megbocsátással fogadta is és húga nyilvános bűnvallomása kikényszerítette tiszteletét, mégsem tudta magát Magdolna lelkébe beleképzelni, annyira más természetűek voltak ők ketten. S ezért meglehetősen heves volt, amikor — amint ez meg van írva — rátámadt húgára, hogy munkára ösztönözze. De:

Egy a szükséges, Mária a legjobb részt választotta.

— S ezzel Jézus most már mindenki előtt igazolta a hűséges tanítványt. Márta: először szívére vette, később szívébe véste a rendreutasítást és soha többé nem szólt húga ellen.

Később egyenesen felismerte húgában a Kegyelemre Méltatottat és egyenesen tisztelni kezdte őt. Ez akkor jutott legjobban kifejezésre, amikor Lázár súlyosan megbetegedett és betegsége aggasztó fordulatot vett. Ekkor Márta aggodalmában egy férfit küldött Magdolnáért, aki a Mesterrel és kíséretével Pereában tartózkodott, ahova a farizeusok ellenségeskedései miatt vonult vissza. Magdolna azonnal hazasielt és megijedt, amikor bátyja állapotát látta.

— Miért nem kérted a Mestert, hogy jöjjön velem? — kérdezte szemrehányóan. De Márta csak kezeit tördelte.

— Nem mertem. A farizeusok meg akarják kövezni, ha itt újra mutatkozni mer.

— Semmit sem tehetnek ellene, mert az Úr angyalai őrködnek felette — felelte Magdolna sziklaszilárdan. — Hivatnunk kell őt, ha Lázárt életben akarjuk tartani!

Márta ekkor engedett neki és újra elküldötte a híradó férfiút, hogy hozza el a Segílt. A várakozás súlyosan égő órái jöttek. — Lázár pillanatról-pillanatra gyöngült. Az órák forró ólommal megterhelve ömlöttek tovább, napok lettek belőlük, de akit vártak: nem jött. Valami feltartóztatta, valami történt vele — és a két nővér némán szenvedett a viaszsárga arc mellett, amelyre a halál egyre láthatóbban vetette árnyékait. Reszketve és fájdalommal gondoltak arra, hogy a segítség későn érkezik és rendületlen imádságokkal ostromolták a Távollevőt. Ő azonban késett s más nem maradt hátra, mint súlyos terhüktől meggörnyedve ülni a halálos ágy mellett.

A második nap estéjén meghalt Lázár. A következő reggelen temették el és Márta meg akart halni fájdalmában. Egészen felolvadt a hangos siránkozásban. De Magdolna higgadt és nyugodt volt s tele valami csodálatos nyugalommal. Ő ezen is segíthet — felelte Márta jajveszékélésére. És el is jön, ha itt lesz az ideje. Tudja, mit kell tennie és segíteni fog rajtunk.

S a negyedik napon: Jézus feltámasztotta Lázárt.

Ettől az órától kezdve hitte Márta is, hogy a Halál legyőzője az Istentől küldött Massiah, s Betánia népe is hitt vele együtt. Ezt a csodát látván: királlyá akarták őt kikiáltani, de ő Efrembe menekült, amely közel volt a pusztához, — mert „nem jött még el az órája”.

Magdolna ide nem kísérhette el, otthon kellett maradnia övéivel s ő nem szokta kérdezni: Uram, miért? Beleyugodott az elválásba, amely nem tarthatott nagyon sokáig, legalábbis ezt gondolhatta a Mester néhány elejtett szavából. S mint mindenki, Magdolna is azt hitte, hogy ez idő múltán elkövetkezik a Mester győzelme ellenségei felett.

Mert a papok fenyegetései és ellenségeskedései nem félemlítették meg a népet — a betániai ház lakóit sem. Aki a sírból halottat tudott előhívni, az elbánt minden ellenséggel, azonkívül pedig ezrek akartak mellette síkra szállni. Veszedelemről nem lehetett szó, — inkább a diadal gondolata lebegett mindenki előtt: a messiási Királyság eljövetele, amelyről a próféták kezdettől fogva jövendöltek.

Magdolna lelkében nagy reménykedés és örvendezés volt. Napról-napra ott ült övéi között és beszélt mindama dolgokról, amelyeket Krisztust kísérve látott, megismételte beszédeit és nem szűnt meg nevében az Örvendetes Hitet hirdetni. Hallgatóit néha olyan vágy fogta el, hogy mindenki áhítattal várta a bekövetkező dicsőséget s egyik-másik az ajtóhoz is ugrott, hogy lássa: jön-e már Sion királya.

Az öregemberek csodálatos dolgokról emlékeztek meg ilyenkor. Ezek a Templomban történtek Harminchárom Évvel ezelőtt, amikor a gyermek Jézust ott bemutatták s a tiszteletreméltó Simeon, a Lélektől eltelve csodás dolgokat jövendölt a gyerekekről. Anna prófétaasszony pedig, Fánuel leánya örömujjongásba tört ki és az Újszülött Gyermekeket Izrael szabadítójának nevezte. Mindezek most felújultak a várakozó Nép lelkében. Az agyonkínzott, a farizeusoktól és rómaiaktól egyaránt sanyargatott nép fellélekzett. Közelgett a Szabadító — üdv Izrael Királyának.

Ime: mindeddig ezt gondolta maga Magdolna is és most a mécses lobogó, félelmetes fényében hallotta a Világ szenvedéseinek hangjait, amint a viharral együtt üvöltöttek.

Ekként hangzanak fel Istenhez Ádám bukása óta — mondotta Mária. — Hát ne hallgasson a fájdalom jajára? Ne küldje áldozatul Fiát?

— De hát a Legtökéletesebb áldozatával kell megvásárolni a bűnösök boldogságát? — kérdezte Magdolna, aki most már sejteni kezdte, hogy másképen lesz, mint ahogy valamennyien hitték; koronázás helyett kínzás és fájdalom köszönt az Úrra!

— Senki másnak szenvedése nem volna tökéletes elégtétel a bűnösök megváltásáért!

A szél süvöltött odakünn s a lámpa lángja lengett a falakon.

— Más megmentés nem lehetséges? — kérdezte Magdolna.

— Semmi más! Az embernek nincsen semmije, amivel megválthatná magát; ez csak a Legnagyobb áldozata árán történhetik!

— Mióta tudod mindezt, Anyám?

— Mindíg tudtam!

— És tudtál ezzel a titokkal szívedben élni?

— Az Úr szolgálóleánya vagyok. Az ő akarata az én akaratom!

Magdolna nem válaszolt. A földre rogyott és könnytelen zokogás rázta ott kegyetlenül s nem látta, hogy a mécs fénye mint válik egyre sárgábbá, szinte sötétebbé egy másik fény hősápadt sugárzása mellett — ama fény mellett, amely Mária arcáról sugárzott elő, amint az felállt s kezeit imádságra tette össze:

— Legyen meg a te akaratom — suttogta maga elé s hangjának ezüstcsengői mélyek voltak: ebben a néhány szóban a fájdalom és megadás egész világa volt és belőle édes és fájdalmas ütések Magdolna szívére. Hát gyöngébb legyen ő? Szeretete önzően magánál akarja tartani az Urat, hogy jelenlétének boldogságát tovább élvezze, miközben az egész világ megváltásáért eseng? Ő, a bűnös asszony kívánhatja-e, hogy más bűnösök elessenek a Kegyelemtől? — Az Úr: irgalomból vonta egykor magához. Hálából hát irgalmatlan legyen? Akkor megérdemli-e, hogy szemébe nézzen Jézus Anyjának, aki panasz nélkül, megtörő szívvel: a legnehezebb áldozatot hozza, amit *ember* hozhat. S ebben a pillanatban értette meg, hogy a mennyben és a földön a legnagyobb dolog nem az önző boldogság, hanem az önzetlen szeretet. A tevékeny, mindent megértő, mindent elviselő szeretet, az az *erős szeretet*, amely a szeretetben elvész és saját magáról annak minden java mellett megfeledkezik. Isten nem volna Isten, ha nem tudna szeretni és szenvedni. S ha ő kész szenvedni, kell, hogy teremtetése kövesse.

Magdolna végre felegyenesedett. Görnyedt alakja lassankint teljes magasságban állott a kicsiny kamra meszelt

falai közt a mécs sugárzásában, — két karját magasra emelte, mint valami szirmai széttáró karcsú liliom s nem szólt egy szót sem, csupán felfelé tekintett, most reszkető ajkairól egyetlen hang sem tudott aláhullani. De a szíve beszélt s önként és nagylelkűen: felajánlotta neki minden boldogságát, mindenét, az emberekért s üdvösségükért. Azután letérdelt Mária fekvőhelye mellé, kezébe vette halvány, türelmes kezét és a saját forró homlokára tette:

— *Mennyei Atyám, legyen meg a te akaratod.*

A következő napon Jézus Betániába érkezett.

Fényes tavaszi nap jött, ragyogó derűtséggel, a levegő kék és arany; sugárzásában álommá halványodtak az éjtszaka hangjai és árnyai. De ezek az árnyak ott táboroztak az Emberfiának arcán, Magdolna most már felismerte őket s tudta, hogy valóra válnak.

S ha lett volna, hogy lehetett volna az ő arcán valami új, akkor mondhatni: Jézus vonásai új kifejezést kaptak. A Titokzatosság még nagyobb mértékben sugárzott elő belőle s valami különös nyugalom, azonkívül valami ünnepélyes szomorúság árnyékolta be, amelyen hajlíthatatlan elhatározás fénye világított keresztül. Magdolna látta benne mindannak megerősítését, amit anyja neki előre jelentett s magában szakadatlanul azzal a rejtéllyel viaskodott, hogy hogyan és mikor történik az áldozat. Jézus anyjánál keresett volna vigasztalást, de most nem merte zaklatni, mert látta, mennyire beissza annak egész lénye fia jelenlétének fényét, — úgy élt abban, mint a virág a nap sugárzásában s egész viselkedésében volt valami búcsúztatás és búcsúzkodás.

Mióta fia a közelében volt, Mária bizonytalansága eltűnt. Az a nyugodt elszántság, amely zártakká és mélyekké tette fia vonásait, rá is átsugárzott és betöltötte a nyugalom roppant méltóságával. Csak egyben nem tudta anyai szívét megfékezni: nem tudott fiától távol maradni s akárhol volt Jézus, ő mellette állt és járt és szolgált neki minden módon. Még Magdolna is kiszorult megszokott tisztéből, de megértette, hogy az most az Anya tisztje: fiát a szeretet szolgálataival körülvenni s bele is nyugodott ebbe.

Ezenfelül sok dolga is volt Márta mellett, mert a ház, mint minden ház Betániában, tele volt vendégekkel, akik a húsvéti ünnepekre jöttek Jeruzsálembe. Elsősorban rengeteg volt ott a galileai, akiket a leendő király hírének egyre messzebb és egyre magasabban csapkodó hullámai sodortak oda. Az utcákon úgyszólván csak a galileai nyelvjárás mély torokhangjait lehetett hallani az előkelő júdeai helyett s mindenütt ott lehetett látni a szikár galileaiakat, éles szemükkel és szabályos arcvonásaikkal, amelyek anynyira elütöttek a tisztavérű júdeaiak erősen hajlott orrától és nyugtalan szemétől. S a júdeaiak megvetéssel néztek északi rokonaikra és nem nézték jó szemmel idesereglésüket. De mostanában nem léphettek fel ellenük, mert a galileaiakat sok szál kapcsolta az eljövendő Messiáshoz. Még az volt a szerencse, hogy legalább ő maga származott Dávid törzséből — s ezért eltűrték a galileaiak „tolakodását” azzal a szándékkal, hogy majd ha Dávid trónját ismét felállítják, csak tisztavérű zsidókat tűrnek meg körülötte.

A galileabeliek azonban keveset törődtek a júdeaiak tartózkodó magatartásával, hanem inkább örültek a tavasznak, amely kitárt napfényes karokkal közeledett feléjük a földek felett. Alig várták, hogy aranyfátyolai alatt bevonulhassanak Sionba Dávid Fiával. És eddig is felhasználták minden alkalmat, hogy láthassák és hallhassák őt. Sokszor annyira körülvették Lázár házát, hogy sem bejönni, sem kijönni nem lehetett köztük.

Az Emberfián és Anyján kívül ott volt vele a Tizenkettő is, köztük Dávid törzsökéből való rokonai is, akik későn, gyanakodva és vonakodva, de azután annál tüzezebb ragaszkodással csatlakoztak hozzá. Unokatestvérét, Jakabot a fiatalabbnak nevezték megkülönböztetésül a másik Jakabtól, Zebedeus fiától, akit az idősebb név illetett, mert előbb követte a kegyelem hívását.

Most pedig az ifjabb Jakab anyja is megérkezett Názaretből, hogy jelen legyen rokona felmagasztaltatásán. Jakabon kívül két másik fia, Simon és Júdás, szintén az apostolok között volt. Ezért nem hiányozhatott ő: Mária, Kleofás felesége. Éppen így ide zárandokolt Betszaidából Szalómé, János és az idősebb Jakab anyja is, ugyanaz, aki

titokban még mindig remélte, hogy fiai Izrael királyának jobb- és baloldalán fognak ülni, ha ő már teljes fényben országol Salamon trónusán, jöllehet a Mester már rég meg-
rótta ezért a balga reményért.

Mária, Kleofás felesége különben nem lakott Betániában; férjével és néhány más rokonával Jeruzsálemben talált szállást. Innét jött át szállásadójával, egy Mária nevű özvegyasszonnyal és fiával, akit Márknak neveztek és körülbelül tizenöt esztendő volt.

Ennyi ember szorult össze a betániai házban és mind türelmetlenül várták, hogy beteljenek az arany messiási álmok. Csak hárman voltak, akik nem ennek az álomnak a világában éltek: ő maga a Titokzatos, aki egyszerre volt Főpap és áldozati Bárány; a Fájdalmas Anya, aki előre tudta és előre szenvedte a vértanúságot és amíg e miatt szívébe tör mélyedt, mosolyt kényszerített arcára, hogy Fiát ne szomorítsa meg — és a kegyelemre méltatott bűnös asszony, akinek szemei megnyíltak úgy, hogy lássa, amit a többiek elől eltakart a fátyol.

Magdolna néha úgy érezte, hogy most már nem bírja el a rettenetes titok terhét. Úgy tetszett, mintha egyedül lenne látó és halló annyi süket és vak között. Egy másik *látó* után sóvárgott. Kereste a vidám arcok között, hogy nincs-e még másvalaki, akinek arcvonásai szintén sötétek, — s talált is egyet, jöllehet nem ez volt az az arc, amelynek szűrő komorsága akárkinek is tetszhetett. Ő volt az egyetlen a Tizenkettő között, aki nem osztozott az általános várakozás örömében, hanem sötéten és magában töprengve oldalvást ült és nyugtalanul rángatódzó ujjaival babrált vörös szakállában és szeme kutató pillantásokkal villant a Mesterre. Iskarióti Júdás volt.

Magdolna mindig idegenkedést érzett iránta és Júdás nem szalasztott el egyetlen alkalmat, hogy megbántsa és megalázza őt. Egymás iránt: ellenségeskedés volt vérükbe írva és önkénytelenül is összerendeztek, ha csak a ruhájuk szegélye is összeért. Most pedig Magdolna ellenszenve undorodássá nőtt, amikor meglátta az Iskarióti igazi arcát.

Egy reggel az Iskariótinak egy elhullatott megjegyzé-

sét hallotta, amely gondolkodóba ejtette őt. Magdolna éppen a kútról jött és Júdás nem vette észre őt — éppen egy idegennel beszélt, aki a leviták ruháját viselte. Júdás így szólt hozzá:

— A nép miatt nem kell aggódnia a Főtanácsnak! Mindenki azonnal elpártol, amikor megtudja, hogy olyan országról van szó, amely nem e világból való.

— Hát kitart álmai mellett, amikor olyan sok kínálkozik neki? — kérdezte a levita.

Júdás durván, recsegően nevetett:

— Igen, képes rá. Hiszen azt tartja magáról, hogy ő Isten egyszü...

— Hallgass, ki se mondj ilyen káromlást, nem is szabad ilyet hallanom! — vágott közbe a levita. Júdás arca pedig eltorzult az ideges indulattól: — Majd fogod te még többször is hallani.

Aztán egyszerre megpillantotta Magdolnát, mire beleskarolt kísérőjébe és elvonszolta magával, úgyhogy Magdolna nem hallotta a beszélgetés végét.

De most arra várt, hogy négyszemközt beszélhessen Júdással.

Csak délután tudott vele találkozni a kertben, Júdás állat kezére támasztva ült és állatj örömmel nézte egy tompa zöldaranyban csillogó gyík végső vonaglását, amelyet durván széttaposott, amikor az állat a napon sütkérezni akart. Mosolygott, mikor a hajlékony testet rángatódzni és halálában vonaglani látta.

Ekkor egyszerre egy kéz nehezedett vállára, két sötéten égő szem fúródott arcvonásaiba s egy mély női hang beszélt fülébe:

— Te ostoba, aki látsz és vak vagy. S megveted, akit imádnod kellene. Gondold meg, hová visz a gyűlölség, és amint ez a gyík tekergőzik lábaid előtt, úgy fogsz te is egykor Isten előtt hemperegni és megalázkodni, lesujtva és megsemmisítve igazságos haragjában.

— Nyomorult asszony... te akarsz... — És Júdás vak dühvel állt fel, de Magdolna már elosont. Súlyos jégszürke felhő került éppen a nap elé s az árnyékban éles, hideg tavaszi szél fújt alá a hegyekről. S előtte mereven

és holtan nyujtózkodott a gyík. Jeges hidegség futott rajta végig.

Most már nem tudott egyedül maradni. A házba sietett és tüntető buzgósággal tolakodott a Mesterhez, igyekezett állandóan beszédben lenni vele és nem tágitott mellőle.

Magdolna látta ezt és összeborzadt. Az Iskarióti olyanak tűnt fel előtte, mint maga a Sátán. Alig tudta elviselni, hogy lássa, amint vörös szakállú arca az Emberfia arcához hajol és lélekezete őt éri. Szerette volna elrántani őt onnét, mint ahogy a csúszó-mászó hernyót szokták leverni a rózsa leveléről.

Júdás nagyonis észrevette Magdolna iszonyát s ez csak ingerelte arra, hogy gyötörje őt.

Ettőlfogva valósággal csüngött a Mesteren és sikerült neki közelében kapnia helyet azon a lakomán, amelyet Simon adott az Úrnak és barátainak.

Simon meggyógyított belpoklos volt, akit az Emberfia meggyógyított betegségéből. Hü és hálás volt és eléjük szórta volna mindazt, amit csak háza nyujtott, hogy megtisztelje és kiszolgálja előkelő vendégét.

Ez a vendéglátás egyúttal búcsúlakoma is volt, mert Jézus másnap készült felmenni Jeruzsálembe. Most először történt, hogy nem idegenkedett attól, amire unszolták, hogy ünnepélyesen tartsa meg bevonulását Jeruzsálembe.

A lakomához az asszonyokat is meghívták. Egy szomszédos szobában vendégelték meg őket s ők segítettek a háznépnek kiszolgálni a férfiakat, akik a nagyteremben ültek az asztalhoz.

Simon, Abrahám törzsatyához hasonlatosan, hizlalt borjút vágatott le vendégeinek. A nyárson sült húst a szakács darabolta föl és hatalmas fatálban kínálták a vendégeknek. Az asztalon öblös csészékben állott a sültthöz a mártás, amelyet kenyérrel mártogattak ki a vendégek. Egész hegy főtt rizs tornyosult mellettük. Olajbogyó, vörös és fokhagyma és keserű füvek voltak elkészítve salátának. A tálakon füge és datolya halmai. A szolgálók egyre hordták a friss, hamuban sült lepényt és mindenki elé tettek,

hogy szükségét ne lásson. És közben a szolgák fűszerekkel átítatott, illatos bort öntöttek a vendégek csészéjébe.

Az énekesek és fuvalások egyhangú, kellemes dallamokba kezdtek és a kézidobok pergése kísérte halkan őket.

A házigazda nem fáradt bele abba, hogy az embereket buzdítsa, hogy lássanak hozzá és érezzék magukat jól. Semmi sem hiányzott ahhoz, hogy az ünnep teljes legyen. A magas tartókon égő mécsek zajongó és vidám társaságra sugározták sárgás-vörös fényüket és a víg beszélgetés künn visszhangzott az udvaron is, ahol az egyszerűbb embereket vendégelte meg Simon. Ott a földön ültek a telt tálak körül és kínálás nélkül is nekiláttak az evésnek, miközben a pillantások szakadatlan a lakoma terme felé röppentek, annak fényei felé, melyek elősugároztak a szétvetett függönyökön át.

Egyik a másikának mutogatta a vendégek elsejét, az Emberfiát, aki a vendégsereg közepén ült. Mutogatták és emlegették a többieket is, közöttük kíváncsian nézték a hallotaiból feltámasztott Lázárt.

Lázár balra ült feltámasztójától. Hasonlított szép hűgáihoz, ő is ugyanúgy tartotta fejét, mint azok s ez az emelt fej magához vonzott minden pillantást. Gesztenyebarna, hosszú szakálla szépen ki volt kenve és elrendezett fürtökkel csüngött le fehér felső ruhájára, amely ibolyakék zsinórokkal és rojtokkal volt díszítve, mint minden törvényt tartó izraelitáé. Arcáról élet, erő és egészség áradt, de aki mély és sötét szemeibe nézett, meggyőződhetett, hogy olyan dolgokat látott, amelyekről hallgatnia kell és amelyek emberi szavakba nem foglalhatók.

Nem messze Lázártól látni lehetett Kleofásnak, az Emberfia nagybátyjának szürke fejét. Mellette fia, Jakab ült, egy a Tizenkettő közül: halvány, hosszú hajú esszésus. Fogadalma szerint nem ivott bort és nem evett húst, kenyér, víz és néhány szem gyümölcs volt az ebédje.

Valóban: különös emberek koszorúja sorakozott itt az asztal körül. Jánosnak, a kedvelt tanítványnak aranybarna fürtös feje fiatal szépségben tündökölt a többiek között s feltűntek még Simon Péter nyílt és szilárd vonásai, amint ellenállhatatlanul magukhoz kapták a szemet.

De a Legfeltűnőbb, akinek az egész rendezés szólt: keveset beszélt és úgyszólván semmit sem evett a lakomából. Arca halvány volt, tekintete messzire néző. Jóságosan megköszönt minden figyelmességet, mintha kétszeres szeretettel vett volna körül mindenkit, aki hozzája közel volt. De a lelke nem volt köztük.

— Eljövendő dicsőségéről álmodik — suttozták egymásnak a vendégek, akiknek feltűnt elmélyedő viselkedése.

És ezredszer járt szájról-szájra halkan, milyen csodás lesz a Messiás országa. Földi mennyország lesz, paradicsom Izrael gyermekeinek, akik vasvesszővel fognak uralkodni majd mostani elnyomóik felett. A várakozás és nyugtalanság egyre feszültebb lett, a képzelet egyre égőbb színekkel rajzolta meg a vendégek morajlásában az Eljövendő Birodalmat.

Jézus pedig lélekben ismét ott állott az egykori Magas Hegyen és maga előtt elterülve látta a világ minden országát. Látott egy hatalmat, amely parancsára várt, amit azok, akik körülötte ültek, nem is sejtettek, amely felett neki csak akarnia kellett, hogy rendelkezéseit teljesítse.

Holnap a templomban, a cédrusoszlopok és a falak aranylapjai között csak egyetlen intérsre lesz szükség és a papok hatalma odavan, Róma megsemmisül és a föld országai szétszórtnak, mint a falevelek a szélben. De ennek a világnak romjain fölépülő országban remegve és félelemben fog szolgálni az emberiség, hogy össze ne töressék. A Földnek akkor majd csak egy zsarnoka lesz. Valaki, aki meghajolt a Gonosz előtt, aki ezen a világon uralkodik; valaki, aki térdre hullott a Sátán előtt, hogy imádjá őt. A készséges szívek országa, a szerető szívek országa, a Megváltónak szolgáló szívek országa: ez az ország örökre elveszett.

S azok, akik később azt a hagyományt hagyták róla, hogy soha nem látták őt mosolyogni, most szánakozó, zárt és hűvös mosolyt láthattak volna, ha arcára enged: olyan silány és alacsony volt a kísértés. — Te csak távozzál, Sátán! — Lelke egy volt az Atyával s máris az áldozati oltáron égett, hogy mindezeket átölelő szeretetével meg-

mentse a veszendő Világot, amelynek Megváltója akart lenni és nem vasvesszővel kormányzó Zsarnoka.

Magdolna egész idő alatt ott húzta meg magát a terem bejáratánál és figyelte őt. Mellette a bal ajtófélfán a mezua volt elhelyezve, a parányi tok, Isten Legszentebb Nevével, amely olvasható volt a tok nyílásánál, Szadai: Mindenható!

S az ő szemének meg volt engedve, hogy a Mindenható Fiának arcvonásaiban olvasson és ne lásson benne egyebet, mint szeretetet és irgalmasságot és az Atya előtt való meghajlást.

Ekkor értette meg, hogy minden bizonnyal: kevés volna neki a világ minden koronája. Szíve lángolt benne, úgy-hogy Jézusnak jelt kellett adnia, hogy megértette őt. És a lélek helyes módot sugallt neki.

Atosont az udvaron lakomázók között kamrájához, amely közel volt Simon udvarához. Kihozta a lepecsételt alabástromedényt, amelyben egy font drága nárdus volt, — ezzel lépett be újra a terembe és Krisztus mögé állott. Hullámzó ruhájában olyan volt, mintha valami papnő lett volna. Súlyos aranyvörös hajfonatai válla előtt hullottak le tüzelő arca mellett s a bő ujjak visszahullottak, amikor felfemelte karjait magasan az Emberfia feje fölé. Azután széttörte az edényt s az aranyszínű illatszer aláömlött Jézus fejére, — s a ház megtelt keneteinek illatával.

Ez felkenés volt és zúgó ujjongás fogadta, mint Sion királyává való felkenést.

A férfiak felállottak és ezer áldást kiáltottak feléje, a nők keleti szokások szerint élesen kiáltottak:

— Lü, lü, lü! — s az örömkialtás kihallatszott a csöndes éjszakába.

Magdolna pedig felegyenesedve büszkén és szabadon állott az Emberiség Királya mögött, kezei még mindig felette szinte áldásra emelten s tekintete keresztezte Iskarióti Júdás tekintetét, aki bosszúsan felugrott.

Ekként kerültek egymással szembe a Szeretet és a Gyűlölség, némán, ellenségesen meredtek egymásra, míg az ujjongás kissé lecsillapodott.

S ekkor az Iskarióti mogorván dült hátra párnáin:

— Miért e tékozlás? Mert ezt drágán el lehetett volna adni és árát szétosztani a szegények között.

S ekkor a Mester odafordult hozzája s Júdás arca sötét és vörös lett, mert érezte, hogy az éles pillantás mint valami láthatatlan fény világít át a gondolatain...

— Miért vagytok az asszony bántására — kérdezte lassan. — Mert ő a kenetet testemre öntve temetésemre cselekedte azt!

Zavart csönd lett. Ezt nem értették, csak Magdolna tudta, hogy az Úr megértette, micsoda ajándékot adott neki. Az pedig így szólt:

Bizony mondom nektek, valahol az evangélium hirdettetni fog az egész világon, az is elmondatik, mit cselekedett ő az én emlékezetemre!

Ekkor Magdolna már Máriánál volt a szomszéd szobában — s amikor a társaság figyelme és a társalgás másfelé fordult, észrevették, hogy egy hely a Názáreti közelében üres. Iskarióti Júdás helye volt, aki egy észrevétlen pillanatban eltávozott.

A következő napon már napkelte előtt: tolongó sokaság vette körül a házat, amelyben Lázár lakott. Még a virradat szürkéségében eljöttek a galileaiak, azután odaszállingóztak a judeaiak is és minden perc növelte a sorbaállók számát. Valamennyien, akik itten várakoztak, pálmaágakat tartottak kezükben, mint a fejedelmek üdvözlésekor szokás. Valamennyien a ház zárt ajtaja felé tekintettek, amint ott álltak a hajnal csípős illatában — és soraikon a várakozás halk moraja volt.

S szinte ugyanabban a pillanatban, amikor Keleten felkelt a nap, az Emberfia kilépett a küszöbön s megállott velük szemben: azt a koronázási ruhához hasonló biborszínű köntöst viselte, amelyet anyja szőtt neki.

Pálmaágak lengése fogadta őt az aranyos és violaszínű tavaszi hajnalban, az ágak magasan lengtek a levegőben, azután üdvözlétül mélyen meghajoltak.

— Hozsanna Dávid Fiának! Aldott, aki az Úr nevében jön.

Ő pedig ott állt egyenesen velük szemben és titokzatos pillantása végigsöpört felettük. A fűrtökkel koszorúzott csodálatos fej aláhajolt egy pillanatra, köszönetül s a titokzatos és félelmetes fejbólintás után karjait emelte fel, hogy megáldja őket.

Mögötte ott tolongott a tanítványok és barátok csapata. Útra készen voltak, valamennyien várakozásban és izgalomban s ők is átvették a nép kiáltásait.

A tolongókon három tanítvány törte magát keresztül. Erős, fiatal hátas-szamarat az egyik közeli házból, legdíszebb Jézus hátraintett anyjának:

sebb köntöseikkel takartak be és odavitték Dávid Fiának.

— Isten veled, anyám!

S háttérből, a még félhomályos szobából egy sápadt asszonyi kéz búcsúzó villanása:

— Isten veled, fiam!

Ő pedig felült a számárra és a menet lassan megindult hozsánna-kiáltások, pálmaágak lengése és virághullás között, a kísérők száma minden lépéssel növekedett. Az asszonyok velük mentek; csak egy darabon akarták kísérni, de végül mégiscsak elmentek egész a városig. Ott Mária leült egy útmenti köré s a porfellegben tovamonuló néptömeg után nézett, amelynek feje felett magasan lengtek a pálmaágak, zöld karokként emelkedve fel a por és a napsütés arany kódében.

— Itt fogom várni este is, hogy vajjon visszajön-e — mondotta Magdolnának Mária. Az szó nélkül bólintott és a szíve sokkal nehezebb volt, hogysem szólhatott volna. Szemeivel kísérte őt, míg az egész diadalmenet el nem tűnt az útnak egyik emelkedő s a domboldalba belevesző kanyarulatánál. S a táj felett, sárgán, mereven és félelmetesen otromba tömbök kockái lebegtek: Jeruzsálem tornyai.

. . . Jézus Anyja pedig a többiekkel együtt visszatért a házba s a napot imádságban és munkában töltötte. Nem illett, hogy a fájdalom meglágyítsa, amikor Atyja művét cselekedte az Úr!

Az alkonyat violaszínű hamvában: ismét mindketten ott ültek az útszéli kőnél és az elszürkülő messzeségbe

tekintettek. A szívük olyan hangosan vert, hogy azt hitték: hallani lehet az est csöndjében a tompa és zaklatott dobbanásokat. Végül néhány férfit láttak lassan közeledni. Ők voltak. Jézus középen jött. — Még egyszer visszajön. — lehelte maga elé Mária. Magdolna pedig fölállt: — Dicsértessék a Mindenható — s az érkezők elé sietett. A Tizenkettőn kívül csak néhány hű férfi volt Vele — az ezek, akik reggel vele mentek, nem voltak sehol: ott maradtak az alkony feketeségébe olvadó félelmetes tornyok mögött. S akik visszatértek, fáradtan lépkedtek, hallgatagon jöttek és nyomott hangulatban, csak éppen a köszöntésekre válaszoltak. A Mester köpenyébe volt burkolódzva. S abban a derengő fényben, amelyet hívei sápadtan világolni láttak a feje körül, szinte vérzett ez a köpeny. Különben ő maga sem beszélt semmit. Szótlanul vette kezébe a körül fáradtan felálló anyja kezét s engedte, hogy Magdolna ajka aláhajoljon egy félpillanatra köpenye szegélye felé. Aztán visszamentek Lázár házába, olyan némán, mintha gyászolók lettek volna, akik halottat kísérnek.

Valóban halottat kellett temetniök. A földi Massiah-ország reményét, amely valóban oda volt, amint Ő ezen a napon kinyilvánította. Az asszonyok Simon Pétertől tudták meg azt; Pétertől, aki minden levertsége mellett is remélte, hogy a nép mégis megérti, milyen országról van szó. Amikor a Mester visszavonult, hogy Atyjával beszélgessen, Péter elmondotta Máriának és Magdolnának, mi történt Móriah-hegyén, miután ott Jézus övével megjelent; a Mester kiüzte a kereskedőket és pénzváltókat, mert jelenlétük megszenteltségtelenítette a szent helyet; beszélt a nép elámult morájáról, amely végighullámozott a Templom zsúfolt udvarain, amikor az irtózatos gránittömbök árnyékában kijelentette, hogy az ő országa nem a világról való s hogy ő csak azért jött, hogy az embereknek megmutassa az Üdvösség útját — s a Templomudvaron szorongókban most is az egész emberiség hallhatta, hogy önmagán kell kezdenie annak, aki a világot meg akarja javítani s hogy Isten Országa az emberi lélekben van, nem pedig a külső világban. Mert (amint Péter beszédét megszakítva, János, Zebedeus fia hangját felemelve elmondotta az Úr szavait):

„Eljött az óra, hogy megdicsőíttessék az Emberfia. Bizony mondom nektek, hacsak a földbe esett gabonaszem meg nem hal, egyedül marad; ha pedig meghal, dús termést hoz. Aki életét szereti, elveszti azt; aki életét gyűlöli a világon, az örökkévalóságra megtartja azt.“

A hallgatókon végigfutott a csodálat és a megnemértés halk moraja: — Csodás szavak, nagyjelentőségű szavak.

Magdolna azonban megértette őket:

— Aki életét szereti, az az ember, aki csak önmagára gondol. Aki életét gyűlöli, az az ember, aki mintegy beleolvad Istennek és felebarátjának szeretetébe.

— Jól feleltél — válaszolta Péter. — Csak aki magát megtagadja, az a szabad.

De Fülöp panaszkodott:

— De itt lenn eltemessünk minden reményt? Minden a régiben maradjon és Izrael sohase uralkodjék most már a földön?

S ekkor mindnyájan Magdolnára néztek, aki felállott s a mécs fényében, amely ferdén sütött le rá a falról, így szólt:

— Izrael uralkodni fog a földön, ha megismeri óráját és megragadja az Üdvösséget. Mi vagyunk az Úr Választott Népe. Ha meghallgatjuk Fölkentjét, mi leszünk a Világ Tanítói. Uralkodni fogunk minden népek fölött lélekben, amennyiben Istenhez vezéreljük őket.

És íme a szoba sötét sarkából, ahol az Iskarióti guggolt, mély nevetés ömlött elő, mély és vad nevetés s az Iskarióti árnyéka felemelkedett a fal mellől.

— Te esztelen! — mondta durván és összehúzta magán köpenyét; olyan volt benne, mint valami borzas, csapzott, haragvó nagy madár. Kisietett a szabadba és eltűnt a sötétben.

Mind föllélekzettek, amikor eltávozott. Senki sem törődött távozásával, mert szokása volt az embereket kerülvé bolyongani egyedül az éjszakában.

De ha valaki követte volna, észrevette volna, hogy ma céltalanul megy előre a sötétben a nélkül, hogy látta volna,

hova lép a lába. E mellett töredezett szavakban mormogott: Tehát mégis csalódtak mind és oda a reménység Izrael megszabadítására! Örökre odavan. És kétségbeesett kacagás rázta: — Hát ezért alkalmazkodott éveken át, ezért tűrt éveken át; ezért viselt el mindent a Rajongótól és elámított híveitől?!

Lába megbotlott valamiben. Ekkor vette észre, hogy a Jeruzsálem felé vezető úton van s a párakon átsütő gyöngé, szétfolyó és zavaros holdfényben meglátott egy pálmaágat, amelyet reggel valaki eldobott. Csak reggel volt a diadalmenet — s ő fogait csikorgatta dühében.

— Játszott Izrael legszentebb reményeivel . . . De én megbosszulom népemét!

Súlyos és sötét szél jött Jeruzsálem felől. Mert:

„Szükség ugyan, hogy botrányok jöjjenek, mindazonáltal: Jaj annak az embernek, aki által a botrány jön!”

A szél mondotta ezt s az út mentén a holdfény zavaros páráiban úszó fák tompa suttogása — s Júdás megrettenve nézett körül.

Minden szürke volt. Az éjtszaka holt csöndben feküdt köröskörül, csak a messzeségben sírt valami régi kőfalban egy bagoly. Ekkor ismét rájött a félelmetes, ijesztő érzés, amely már tegnap erőt vett rajta, amikor a gyíkot halálba taposta és Magdolna figyelmeztető szavát hallotta.

Megborzongott és egy pillanatig ingadozott: úgy érezte, hogy térdre kell borulnia. De aztán újra összeszedte magát és ismét nyersen nevetett. Mogorva, elnyomott haraggal tért vissza a betániai házba, amely őt olyan szívesen látta s amelynek lakóit ő annyira gyűlölte.

A következő napon a Mester ismét felment tanítványai-val Jeruzsálembe és az asszonyok újra örülhettek, hogy este épségben látták őt visszatérni. — Ezen a napon külső jelek által beszélt: kiszárította a meddő fügefát, figyelmeztetésül a meddő Izraelnek. S amikor a papi fejedelmek és a nép vénei megkérdezték, micsoda hatalommal cselekszi mindezeket, ki adta néki a hatalmat, hogy ezeket cselekedje — példabeszédekben felelt nekik, amelyeket világosan meg-

értettek és valamennyien őrvölgyek dühükben. De ma még nem kelthettek vele szemben ellenséges indulatokat, mert még mindezek után is nagy nép állott a pártján, amely veszedelem esetén megvédte volna őt.

A következő napon mindjobban kiélesedett a helyzet. Mert a Mennyei Országáról beszélt; egy menyegzői lakomáról vette a példázatot, amelyre a meghívottak nem voltak méltók s ezért a király idegeneket hívott meg az utcáról. Ezután pedig a farizeusokkal bánt el, akik úgy intéztek hozzá kérdéseket, hogy beleessék az ott felállított törökbe. Azután a szadduceusok jártak vele így, — végül már senki sem merte kérdezni őt és senki sem tudott beszédére válaszolni. Ezután pedig felemelte szavát és kimondta a rettenetes vádat: — Jaj a farizeusoknak és írástudóknak!

Ime, így még senki sem beszélt velük és Salamon templomának oszlopai megrendültek azok megalázásakor, akik megsokták, hogy köztük uralkodjanak: — Viperák fajzatai, képmutatók, bemeszelt sírok, jaj tinéktek!

Azután kiment a templomból és eltávozott tanítványai-val. Atmentek Jozafát-völgyén és felértek az Olajfák Hegyére, ahol Jézus leült és körülötte tanítványai. Megmutatták neki a templomnak szemben emelkedő gigantikus tömbjét, amely ott állott Móriah-hegyén, egymásmellé csatlakozó tornyaival és teraszaival.

Ekkor még félelmetesebb hangon emelte fel szavát, mint a templom óriási csarnokában: Jeruzsálem elpusztul, a templom megsemmisül és kő kövön nem marad; minden pompája és nagysága eltűnik, akár a porladó fa. Megmutatta a pusztulás kimondhatatlan útálatosságát, amely még ott szendergett a jövő mélyében és Isten engedetlen népének volt szánva. S a világ ítéletének minden ijedelmét odaállította azok elé, akik hallgatták.

Most utoljára emelte fel figyelmeztető szavát, — mindezt megkísérelt, hogy az emberek szívét megmozgassa. És beszéde végén ünnepélyesen és nyilvánosan a Mindenható Fiának, az élők és holtak Bírójának vallotta magát. A nép pedig elrémült erre a beszédre. Néhányan örültek tartották, a legtöbben istenkáromlónak. És mint az apály a parttól, úgy húzódott vissza a tömeg a Mesith-től, a Törvény-

bontótól, ki tanítványaival egyedül és elhagyatva ült az Olajfák-hegyén.

Most már nem volt a nép számára a csodák között lebegő irgalmas király, kit Dávid trónjára akartak ültetni, — idegen és félelmetes és rettenetes lett neki az, aki magának követelt minden hatalmat a mennyben és a földön. Ez érthetetlen és nagyon is nagy volt a közönséges embereknek s azért elkezdték őt gyűlölni, ahogyan csak kicsinyek gyűlölhettek a nagyot.

A közvéleménynek ezt a fordulatát jól kihasználták a farizeusok. S nyomasztó, fülledt viharelőtti csend szállt alá lassan a templomra és az egész szent városra. Olyan volt, mint amikor egy fakó, sárga viharfelhő lassan megjelenik a látóhatáron és pusztító kitörését várva, mindenki visszafojtja lélekzetét.

De a Názáretit még ezen az estén is visszaengedték Betániába . . .

Ezután pedig eljött a negyedik nap a Jeruzsálembe való diadalmas bevonulás után. Ezen a napon tanítványaival együtt akarta elkölteni a városban a húsvéti bárányt és övéinek kérésére titokban jelentette be magát egy házban, hogy ellenségei ne tudják, hol időzik.

Ez a ház a felsővárosban volt. Sion-hegyén, s Máriáé, az ifjú János-Márk anyjái volt, s a másik Mária, Kleofás felesége is itt lakott. Ott akarta Jézus a húsvéti vacsorát tartani, azután ha lehetséges, Betániába visszatérni.

Ezt mondotta Anyjának és több barátjának, amikor eltávozott. Ennél a búcsúzásnál tört ki Mária aggodalma: — először Fia jelenlétében!

Mint máskor is, most is valamennyien elkísérték az útmenti köig. S amikor már el akart válni tőlük, Anyja átölelte mindkét karjával és nem akarta elengedni. Senki sem értette meg szárazon égő könnytelen sírását, csak ő: keserű és könyörgő kérdés volt utoljára, hogy valóban meg kell-e ennek történnie. — Fia azonban kegyes erőszakkal bontakozott ki az őt átölelő karokból:

— Mennyei Atyám akarata kell, hogy teljesedjék, —

s az Úrnak Szolgáló Leánya lerogyott a földre és beleegyezett Isten akaratába.

Magdolna fölfogta és támogatta őt, pedig ő maga is alig látott a sírástól. Jézus pillantása sokáig pihent félig öntudatlan anyján s ez a pillantás most szánakozó és keserű volt — azután áldásra emelte kezét és elment.

Mária hallotta távolodó lépteinek hangját. Emberfeletti erővel szedte össze magát és az eltűnő felé nyujtotta karjait: — Mennyei Atyám, vedd magadhoz őt. Kezeidbe ajánlom, legyen vele a Te akaratod — imádkozott hatalmas engedelmességében.

Aztán lassan Magdolnához és a többi asszonyhoz fordult és a távolodó magas alakjára mutatott: — Nézzétek az Isten Bárányát, aki a világ bűneit hordozza — mondta ünnepélyesen és olyan volt, mint valami papnő. Az asszonyok mélyen meghajoltak és imádták Isten Fiát, azután síró szemekkel hazakisérték Máriát.

S ezen az estén hiába várták az Urat. Kimentek az úmenti kőhöz s most nemcsak az asszonyok, hanem maga Lázár is, néhány más férfival. De akármilyen vágyakozással és várakozással néztek is a messzeségbe: az, akire vártak, nem mutatkozott. Jézus többé nem jött azon az úton, amely Jeruzsálemből Betánia felé vezet.

Már a nap is lenyugodott. Besötétedett, majd feljött a hold is. S ők még mindig együtt voltak az üres út szélén, végre Mária maga volt az, aki fölkelte ülőhelyéből.

— Az őr már a második őr váltást kiáltotta — mondotta önuralommal, nyugodt hangon. — Menjünk haza. Szükségünk van a nyugalom enyhülésére és holnap, mielőtt a nap szürkül, felmegyek Jeruzsálembe, hogy megkeressem Fiamat. Ezzel betakarta fejét és mélyen meghajolva hazatért és az elhagyott csoport komor csendben követte.

A MEGFESZITETT

Lassan szállottak fel az éjtszaka fátyolai és egyre világosabbá virradó gomolygásukon lassan tört keresztül a nap. Ez a virradat azonban nem volt olyan, mint a többi virradat. A nap fénytelenül kelt fel s ködösen és ólmosan sugárzott a sápadt égről s a levegő mozdulatlan volt, mint az ólom. Maguk a falevelek is mozdulatlanok voltak, — ijesztő csend volt, mintha minden, ami él, visszafojtaná lélekzetét. Minden kiejtett szó messzire hangzott, mintha kiáltás lett volna. Minden zaj megkétszereződött a rettenetes hallgatásban. Csak néha vonaglott végig reszketés szinte az egész világon, mint valami félelem, — félelem valamitől, ami feltartóztatlanul közeledett.

A Jeruzsálem felé vezető út élénk volt már a kora reggelben is. Húsvéti zarándokok csapatai meneteltek a szent város felé. Szinte temetési menetként vonultak ők is a különös és rémületes ígézet alatt, még a fiatalok sem énekeltek és a gyermekek sem nevettek és minden hang üresen hangzott a rémületes hallgatásban. Senkinek sem kellett az útszéli virágok, amelyek olyan vörösek voltak a szürke fényben, mintha alvadt vér tócsái vöröslének komoran és sötéten a mezőkön.

A városba vonulók között fel sem tűnt az a néhány vándor, aki emésztő aggodalomban és lesujtottságban ment a betániai úton. Élükön Mária haladt, mélyen lefátyolozva, Magdolna támogatta s Lázár és Márta követték. Mind az öt néma volt, nyugtalanul tekingettek az út messzeségébe és föllelekkeztek, amikor az Olajfák hegyéhez értek és az út kanyarulatánál, Jozafát-völgyén át: egyszerre feltűntek előttük a szent város falai.

A borús nap fátyolai komoran függöttek a templom felett, amely Móriah-hegyén állt, szemben az Antónia-várral, — most nem opálosan égve a nap ragyogásában, hanem sötét, komor tömbökkel. Csak a Szentek Szentje tetőszegélyének aranyos csipkézete ragyogott a titokzatos szürkületen át: a reggeli áldozat tűzfénye verődött rájuk s olyanok voltak, mint a megdermedt villámlás. A levegőbe lomha hullámmással vegyült bele az égő oltár áldozati füstje.

A Magasságbeli háza most sötét volt és fenyegető. Azt lehetett volna róla gondolni, hogy Jahve imádása helyett Moloch régi emberáldozatait ünneplik ott. És a nagy néptömeg zaiongása, amely a mozdulatlan levegőn át hullámozott alá Móriah-hegyéről és a moraj tisztán hallatszott a csendben. S ez nem hasonlított zsoltárokra és áldozati énekekre. Mária, Magdolna, Márta és Lázár egyszerre álltak meg az országúton.

Máriát heves reszketés járta át, megingott. Kísérői gyöngéd erőszakkal leültették az útszélre. Szemét lehunyva kezét halántékára szorította, mintha védekezni akarna a félelmetes hang ellen. Ez a hang: valóban vad és rettenetes volt. Mint valami farkascorda komor üvöltése az áldozat körül.

A három testvér egymásra nézett és egyik sem merte kimondani azt a gondolatot, amit a másiknak szemében látott. Végre Lázár szólalt meg — ajkai szürkék és lilák voltak az aggodalomtól:

— A zaj nem a templom felől jön. Az Antónia-várban lehet valami a rómaiakkal . . .

Márta bátyja karjába kapaszkodott:

— Ott van a Pretorium és a helytartó ott ül törvényt — próbálta magyarázni ő is Máriának.

— Arról a rablóbandáról lehet szó, amelyet nemrégén fogtak el — mondta Lázár. De gyorsan és meggyőződés nélkül beszélt, mint aki valami ijesztőt akar elűzni.

Márta az Úr Anyjára nézett, — de Mária mozdulatlanul ült a földön, míg Magdolna szinte kövémeredve figyelte a hegyoldalról aláömlő zajt.

— Mindig ugyanazt a szót kiabálják — mondta halkan

Mária. — De nem tudom megérteni. Latinul van; talán azért, hogy a rómaiak is megértsék. Te tudsz latinul, Magdolna!

Magdolna felegyenesedett, mintha ostorcsapás érte volna. Szemeit tágra nyitotta, arca eltorzult.

— Crucifige! — mondotta rekedten. — Ezt kiáltozzák. Annyit jelent, hogy *feszítsd meg!*

Most már tisztán hallatszott a zúgás; egyszerre és egy hangon örvengött, akár a vihar — Crucifige! Crucifige!

Mária és az asszonyok lélekzete elállt és szívük az erős izgalomtól elszorulva dobogott. Lázár arcuk sápadtságát látva, igyekezett aggodalmaikat lecsöndesíteni:

— A nép zajonghat a rablók elítélésén.

Komor és rekedt hang, károgó, akár a holló, szakította félbe. Egy meggörnyedt, rongyos férfi, aki eddig a föld felé hajolva szinte mászott az útszélen, most átvette magát egy alacsony kerítésen és vaktában rohant bele a mezőkbe.

— Valami ördögös! — mondotta Márta, de amikor az arcát meglátta, reszketve húzódott meg bátyja mellett. — Nem is ördögös, maga az ördög! Ó, Adonai! Uram, irgalmazz!

S valóban ördögnek látszott az, aki ott szédült vonásokkal, habzó szájjal és nagy ugrásokkal rohant — kötörmelékeken és tövisbokrokra át, amik rongyokká szaggatták és sebes lába véres nyomokat hagyott hátra. Befogta fülét, hogy ne hallja a Móriah-hegyéről jövő zajt, összefüggés nélküli szavakat dadogott: árulásról, ártatlan vérről s üvöltve nevetett.

— Nem látod, Lázár?! — kérdezte a rémülettől hebegve Márta. — Ott . . . ahova lép, lángok fakadnak fel . . . mindig tűzben jár. És most hallod-e? Azt kiáltja: „Sátán, megyek!” Ó, Adonai! Ma reggel az egész gyehenna kiszabadult!

Egészen jól lehetett hallani, amint Lázár fogai összeverődtek a rémülettől.

— Menjünk csak minél hamarabb tovább, hogy odaérjünk a városba. Megőrülünk, ha még tovább maradunk ebben a bizonytalanságban!

Magdolna — csodálatos módon — nyugodt maradt és a menekülőre mutatott, aki eltűnt egy olajfa-erdőben:

— Megismertétek? Iskarióti Júdás volt!

— Ő? — Márta és Lázár egy pillanatra szinte megdermedve állottak ott, de azután kétszeres erővel rohanta meg őket az aggodalom: — Csak el innét, minél hamarabb! Mindenáron csak be a városba! Meg kell tudniok, mi történt. Inkább jöjjön a legrémületesebb igazság, mint ez a bizonytalanság!

Felsegítették Máriát a földről, karjaikba fogták és szinte vitték, hogy minél hamarabb mögöttük legyen a kihalt, ijesztő völgy. Mária mindent rájuk hagyott, majdnem öntudatlan volt és engedte, hogy kísérői féltő gonddal úgy vezessék a nélkül, hogy ő maga meg is szólalt volna. Magdolna úgy ment mellette, mint valami alvajáró. Úgy tetszett neki, mintha minden álom volna. És sokszor még azt sem tudta, hogy ő maga az, aki ott jár. Úgy rómlett neki, mintha egészen idegen valaki volna és hozzá: mintha mindezt egyszer már átélte volna. Minden lépésnél elgondolta: E mellett a fal mellett egyszer már elment; ezen az ösvényen már járt; a vérvörös kökörcsinek éppúgy hajlonganak, mint akkor; az égő áldozat füstszaga ugyanilyen fojtóan lebegett a levegőben és ráfeküdt lélekzetére. Szakadatlanul azzal a kérdéssel viaskodott, hogy mindez mikor történt. — Végre elérték a várost és átléptek a kapun.

De Jeruzsálem utcái most csodálatosan üresek voltak, pedig már a nap harmadik órája közeledett. Alig néhány embert lehetett itt-ott látni, csak Móriah-hegyről hallatszott az ott összegyűlt néptömeg zúgása. A hangos ordítózás most elnémult, helyette félelmetes zümmögés töltötte meg a levegőt, mintha roppant darazsak szárnyainak süket zúgása szólna arrafelé.

Mária legyőzte gyötrő elgyengülését. Nem akart belemenni abba, amit Lázár indítványozott, hogy először Mária sionhegyi házáat keressék fel és ott Kérdőzösködjének.

— Itt megtaláljuk azt, amit keresünk — mondta ő és az Antónia-vár felé tartó egyik sikátorba akart befordulni. Lázár ellenkezett:

— Ne ezen az utcán — könyörgött aggódva. — Val-

junk el, én majd errefelé megyek és legjobb lesz, ha te Mártával és Magdolnával a biztos menedékhelyre, Mária házába mész.

Ebben a pillanatban egy csomó asszony bukkant elő egy másik utcából. Márta halk kiáltással mutatott rájuk. Az asszonyok félve, együvé verődve jöttek, mint valami madárcsapat; kisírt szemekkel és félénken nézegettek körül. Köztük volt Mária, Kleofás felesége Szaloméval, másik Máriával, Annával és Zsuzsannával. Valamennyien a Mester rokonai és ismerősei, gyászban: felbontott hajjal és megszaggatott ruhákban.

Mária feléjük sietett s ők megijedtek, amikor megpillantották.

— Ó Mária, te szegény, hogy jössz te ide?

— Mondjátok meg a Mindenhatóra, hol van a fiam?

— Takard be a fejedet és sírj te is! Elárulták és elfogták! Menekülj te is, nehogy téged is elfogjanak!

— Nem bánom, csak lássam őt! Hol van?

Az asszonyok össze-vissza beszéltek válaszáds közben: — Iskarióti Júdás elárulta őt a vacsora után, mikor imádkozni vonult el a Getszemáni-kertbe. — Ide-oda hurcolták egész éjszaka, először Annás és Kaifás és a főtanács elé, azután Pilátushoz . . . Ő Heródeshez küldötte, mert meg akarta menteni . . . De Heródes visszaküldötte és most a farizeusok erősen szorongatják Pilátust, hogy mondja ki a halálos ítéletet . . .

Lépések zaja, páncélosok zörgése és fegyverek csörömpölése közeledett. Mária sápadt volt: mintha nem is vér, hanem nyirkos hó folyna ereiben. De Lázár megnyugtatta:

— Ne félj. Csak két gonosztevőt visznek a vesztőhelyre.

Mária a többiekkel beállott a kapu alá, hogy a menet elvonulhasson. Most csak egy csapat utcai gyerkőc és csavargó futkározott a gonosztevők mellett, mivel a csöcselék figyelme másfelé volt lekötve. A légionáriusok, akik a rabok mellé voltak kirendelve, szintén szívesebben lettek volna a praetorium előtt, ezért kegyetlenül hajsolták az elítélteket, hogy minél előbb elkészüljenek velük. Szinte rémületes volt,

milyen közönyösek voltak és mennyire kínlódott a két ember.

Ezek máskor bizonyára nagyobb feltűnést keltettek volna, mert az egyik elítélt herkulesi termetű ember volt és a pribékek minden bizonnyal csak rettenetes küzdelem után győzték le. Karjait háromszoros kötéllel szíjazták oldalához és mivel erős fogaival szakadatlanul harapni akart, valami szájkosárfélét tettek rá és ettől alig tudott lélekzetet venni. Még a lábaira is béklyót vetettek, hogy ne tudjon maga körül rúgni. Kötélénél fogva hajszolták és rángatták ide-oda, de egyszer csak a földre vetette magát, s ott mozdulatlanul üvöltött, mint valami vadállat. Semmiféle erővel nem bírták tovább erőszakolni. Az egyik pribék a hordozható kohóban megtűzesített, vörösén izzó vaspálcával verte talpra . . . az utcai gyermekek kinevették és kifütyülték. Rettenetes volt.

A megrémült asszonyok eltakarták arcukat, csak Magdolna nem. Elfordította szemét a kínzástól és szinte megbűvölten meredt a másikra, aki szinte megkövült hallgatással állt örjögő társa mellett. Mintha valami súlyos álomban lett volna, — s Magdolna jól tudta, hogy egykori vendéglátó gazdája, Diszmász az, a rabló. Sorsa elérte őt.

Ő nem ellenkezett a poroszlókkal. Ment, mereven ment tovább, lépéseit gépiesen rakta egymásmellé, szinte úgy tetszett, mintha valami titokzatos hatalom vonszolná előre. Nem látta Magdolnát és nem látott senkit és semmit, csak a keresztet látta. Üveges, merev szemekkel csak a keresztet, amelyet az egyik poroszló vitt előtte roppant vállain. Az ő teste tehetetlenné vált a kínzó szerszámoktól és az ostromlásoktól, nem bírta már vinni a keresztet — s íme a kereszt volt az a mágnes, amely maga után vonszolta őt.

Igen, ő mindig tudta ezt. Ébren és álmában egyaránt előtte állott a halál rettentő oszlopa, amelynek most zsákmánya lett, — most intétt feléje a halálos és borzalmas kikötő, amely felé feltartóztatlanul vitorlázott életének hajója. Diszmász nem ellenkezett, nem panaszkodott, nem szitkozódott, megadta magát a sorsnak, amelyről tehetetlenül érezte, hogy megérdemelte . . . Így ment Diszmász, a rabló a halál elé.

Mikor a menet elvonult, újra elcsöndesedett a sikátor. Magasba meredő falai között egyre sötétebb lett az út: mintha egyik gyalogútól a másik után borulna rá az égboltozatra.

És ekkor a praetorium felől ismét felhangzott a zajongás és ordítózás:

— Crucifige! Crucifige!

A kiáltozás hulláma egyre közelebb hömpölygött s vonuló néptömeg lábainak dobaja vegyült bele, fegyverek érces csikorgása és csörömpölése és ezer hang morajló bőmbőlése. S közéjük vegyült egy tompa hang, mint amikor valami nehéz fadarabot vonszolnak a kövezeten:

— Crucifige! Crucifige!

Mielőtt még a néptömeg feltűnt volna, egy eltorzult arcú fiatal férfi rohant lefelé lélekszakadva az utcán. — Mária elébe lépett.

— János, János, hol van a fiam!?

— Menekülj! — lihegte János a futástól egészen sötétvörös arccal. — Most hozzák erre, hogy keresztre feszítsék!

És két asszonyi hang éles sikolya emelkedett túl a csöcselék ordítózásán, mikor a néptenger árja összezsúfolódva hömpölygött lefelé a sikátorba. A menet élén lovagló római százados lova megriadt és majdnem megbokrosodott ettől a sikolytól. Az emberek nevettek rajta.

Jeruzsálem legrosszabb utcáinak söpredéke volt az, amely az utcán tolongott, — ezek között jöttek csapatokban a farizeusok, széles imahártyákkal szegélyezett köpenyekbe burkolva. Ma a legzüllöttebb ember is kedves társa volt a papi fejedelmeknek, ha halálos ellenségük vérért kívánta.

Utánuk a légionáriusok jöttek, egész kohorsz volt kirendelve. Sisakforgójuk lobogott, vértjeik és lándzsáik tompan csillámlottak és középen...

Középen keresztjét hordozta Ő és kiméne arra a helyre, amelynek neve Agykoponyák Hegye, zsidóul Golgotha.

És most újra megismétlődött a kétszeres sikoly. Egy anya, fájdalmában félig már holtá vált anya nyujtotta ki

reszkető, tehetetlen karjait a fia felé... És egy kétségbeesett nő — bronzvörös haja szétzilált gyűrűkben hullott vállai elé — a katonákra vetette magát, hogy Urához juthasson.

Az anyát félrelökték. Az asszonyt pedig lándzsanyéllel verték és eltaszigálták.

Ebben a pillanatban a Keresztvivő a földre rogyott és ottmaradt.

A menet megállott és hirtelen csönd támadt. A százados megfordította lovát és hátranézett. Arcán undor és vonakodás, — de a kapott parancsot végre kell hajtani!

— Emeljétek fel ezt az embert és adjátok másnak a keresztjét — rendelkezett kurtán.

Mindenki visszahúzódott; senkinek sem volt kedve vinni a keresztet.

— No mi az! Meglesz? — rivallt rá a százados a katonákra.

Ekkor ezek vaktában kiragadták a nézők közül Cirenei Simont és kényszerítették, hogy vegye fel a keresztet. Vállára tették és előre hajsolták.

A Tövissel Megkoronázott támoltyogva emelkedett fel. Ingadozva állott lábain, a vér patakzott arcán és szeme gödreiben.

Ekkor megnyílt a legközelebbi ház ajtaja és úrnője, az özvegy Szeráfia kilépett a küszöbön, gyorsan áttörte magát a meglepődött katonákon és Jézus mellett termett, mielőtt elébe állhattak volna.

Keservesen sírva tartott oda neki egy kendőt, letörölte a vért és verejtéket a sebekkel borított homlokról. Az a mozdulat, amellyel a Fájdalmak Férfia megköszönte ezt a szolgálatot, még itt is, a kín, gyalázat és megaláztatás mellett is tele volt méltósággal és hatalommal.

S ekkor valamennyi asszony hangosan felkiáltott az utcán, úgyhogy sírásuk messze elhallatszott; a szívük majdnem megszakadt az ártatlanra szakadt tenger szenvedéstől.

De az Emberfia felemelte szavát és az ellenállhatatlan erővel hangzott keresztül a zajongáson:

*Jeruzsálem leányai, ne engem sirassatok,
hanem magatokat és fiaitokat sirassátok!*

Sion falai utoljára hallották Királyuk szavát, még egyszer elhangzott annak figyelmeztetése, akit főpapjaik halálra ítélték, — azután tovább rángatták Őt.

Sötét emberáradat tolongott szinte viharzóan körébe s összezsúfolt hullámával eltakarta őt az asszonyok szeme elől. Azután elsodorta áldozatát a szűk utcán lefelé. Tovább tolták és taszigálták egymást, míg minden el nem veszett a messzeségben.

A magasba meredő házak között a rémületes árnyék alatt halotti csend lett.

Ekkor Mária erőt véve fájdalmán, kibontakozott az őt támogató karokból és felegyenesedve állt valamennyiök előtt. Egészen megváltozott. A fájdalom végtelen fönsége ömlött el rajta, mintha nem is ember volna, hanem valami felső világból való lény.

— Elég a siránkozásból! — mondotta. Ahol Ő a legnagyobb áldozatot hozza, oda nem illik a mi sajnálkozó jajongásunk. Menjünk utána. Nekem mellette kell lennem mindvégig. Az ő keresztje alatt van az én helyem és a tietek is.

Magdolna letörölte homlokáról a vért, mert a tolongás hullámszámban egy katona ütése ért oda és sebezte meg őt. S benne is felgyúlt ugyanaz a tűz, ami a Csodálatos Anyában:

— Az ő keresztje alatt van az én helyem is!

— A mienk is — mondták a többi asszonyok, Szeráfia is, akinek kendője megőrizte a vérrel és sebekkel borított Főnek lenyomatát.

A férfiak ellenkeztek: — Nem tudjátok, mit akartok cselekedni! Nagyon kemény lesz nektek ilyen szenvedést látni. Nem bírjátok el!

Mária és Magdolna mintha nem is hallották volna az ellenkezést és a többi asszony is ugyanazt felelte:

— Nem törődünk magunkkal. Egyedül vele törődünk, Ő szenved, tehát mellette kell lennünk!

— Veszedelemben dönthetnek benneteket a nép és a papok — mondták dacosan és mogorván a férfiak. De erre a fontolgatásra megértően kicsinylő mosoly lehellelte síklott

végig a halvány arcokon: ők nem szoktak ott mérlegelni, ahol a szeretet és hűség hívása szól.

Lázár és János elszégyelték magukat, Mária pedig megfordult és kiegyenesedve ment végig a Fájdalmak Utcáján. A többi asszony követte őt, a menet végén a férfiak jöttek: alárendelték magukat az asszonyi vezetésnek. A nő nagy ünnepe volt ez. Ezekben a rettenetes órákban az új Éva a Megváltó keresztje alatt jóvátette azt, amit az első Éva vétett az emberiség ellen.

Uram, itt fekszem kereszted alatt, tekints le rám, teremtményedre! Lelkem íme most — a Te lelkedhez beszél. Átvert lábaiddból az én fejemre és szívemre hullanak Véred cseppei! Mindegyik éget, mint a láng. Tehetetlenségemben átölelem szégyenednek és szenvedésednek oszlopát. A te fájdalomad legyen az én fájdalomam is... Uram, hát meg kell lennie rettenetes áldozatodnak?

S Magdolna elnémult a kereszt alatt.

Köröskörül a mozdulatlan tájék, a fekete ég ólmos csöndje alatt... és vörös cseppek csurognak alá lassankint a kereszt fájáról. Mint rubintok terülnek el hajában, hullanak le súlyos cseppekben a földre, amelynek ezt az ártatlan vért innia kell. És csöndes, szinte alig észrevehető rengés remegteti a földet. Ezek az első fájdalmak: az Új Ember születési órája ütött.

A világ Megváltója pedig lassan fölemeli fáradt szempilláit. Alátekint a gyűlöletnek lábai alatt zúgó tengerére és mindenkinél látja az őrzőngést a kereszt győzelme ellen. A világ nem akarja, hogy megváltsa őt. Tovább akar fetrengeni a gőg és kék mocsarában, süket és vak akar lenni.

— Te, aki lerontod Isten templomát és harmadnapra újra felépíted, szabadítsd meg magadat! Ha Isten Fia vagy, szállj le a keresztről! — s a vad ordítózás szinte megremegteti az ég koromszínű fellegeit.

Neki pedig nincsenek villámai, hogy agyonvissza űzze őket. S csak m'ly, zavaros és riadt csend egyideig a válasz, majd az Úr felel:

— Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják, hogy mi cselekszenek!

Magdolna ismét imádkozik:

— Uram, Te igaz Isten vagy: a Világ Világossága, Te nem ismered a mi bosszúvágyunkat, csak a megbocsátást, előtted fekszem a porban, mert miattam is kínlódsz ebben a szörnyű gyötrelemben! Isten, aki érettem szenvedsz, mit tegyek én, a legkoldusabb, hogy ezért a szeretetért megfizessek?

A tövissel koronázott fej aláhajol. Az Úr Magdolnára tekint. Ott látja körülötte a hűségeseket, akik a keresztkörül vannak. Páratlan szeretetet lát, — azt a szeretetet, amely az övéen gyulladt fel és tűzként fog végiglobogni a világon, mindent megifjítva és megújítva, örökké sugározva az Idők végezetéig.

És most mellette egy hang szólal meg a jobboldali kereszten. Dizmász, a nyomorult gonosztevő tesz vallomást erről a hatalomról. Mert íme, a rablónak és a gyilkosnak adatott meg megértenie, hogy ez a Tövissel Megkoronázott mit jelent a világnak. S a nagy vallomás elhangzik az eltévelyedett ajkáról:

— Uram, emlékezzél meg rólam, mikor majd országodba jutok!

A Világ Főpapja pedig feloldozza a bűnbánó gonosztevőt. Mert Ő a kereszten is ajándékozhat mennyországot:

— Bizony, bizony mondom neked, még ma velem leszel a paradicsomban.

— Uram, imádom irgalmad nagyságát. Engem is úgy oldoztál fel, mint Dizmászt. Bizonytalán máttól fogva mindenki eljuthat általed a kegyelem forrásához. Te megváltottál és megvásároltál véreddel. De én, Uram: gyöngé vagyok és összeroskadok kínjaid láttára. Adj erőt, hogy mindvégig ki tudjak tartani. Add, hogy hasonló legyek Anyádhoz!

A Vértanúk Királynője, akire Magdolna szemeit emelte, egyenesen áll a kereszttel szemben. Szótlanul nyújtja föl kezeit fiához. Pillantása és az övé egymásba mélyednek. Ő egy a fiával. Törrel szívében rettenetes kitartással áll és nem tántorodik meg egyik órától a másikig...

És most közeledik a legnagyobb áldozat. Az Istenember

búcsúzik tőle. Jézus az egész emberiséget adja neki önmaga helyett, aki nemsokára visszatér Atyjához.

— Asszony, íme a te fiad... S íme a te Anyád!

Az Emberiség megkapta a maga hatalmas Anyját, a Bűnösök Menedékét, a Szomorúak Vigasztalóját és Magdolna fájdalmasan az anyához simul. János karjaiba veszi Máriát. A többiek körülveszik őt, mindnyájan meg akarják mutatni az Úrnak, hogy megértették szavát. Jézus csöndesen int, Mária pedig fölmutat rá:

— Ime, Istennek Báránya, aki elveszi a világ bűneit!

S Magdolna ismét ott fekszik a kereszt tövéénél. Érzi, mint vonaglik a fa a Rászegezett kínjától. Az Istenember minden tagja reszket a fájdalomtól. Neki, aki maga volt a gyógyító erő, akinek büntelen, tisztán megvalósult emberi természete, mint a bűn előtti Ádámé, nem ismerte a betegséget: most Ádám gyermekeinek minden szenvedését át kell élnie. Nagynehezen vesz lélekzetet. Szíve kimondhatatlan fájdalomban lüktet, mindegyik szívverés éles tördőfés — és a halálveríték már ott van homlokán.

— Hát az egész világ fájdalma rád szakad? Hát nem akar a fájdalom megszűnni? Még most sem közelíthet hozzád a sötét angyal, hogy megszabadítson? Tovább kell szenvedned?

És a sötétség egyre mélyebb lesz. A gyászfátyolok egyre gyorsabban gördülnek le a nap arca elé, s az ólomszínű az iszonyatosságtól, amelyre sütnie kellene. Az emberek úgy hatnak a kísérteties alkonyatban, mint a holttestek, — nem is ismerik meg egymást. Mozdulatlanná bűvölve állanak és nem mernek beszélni. A csönd irtózatossá válik!

A félelem, a hallgatás, a borulat ránehezedik az egész világra!

Germánia őserdejében barlanglakása elé lép a jósnő és kutatva néz körül. Az istenek alkonya áll be? — és látja, mint simulnak egymáshoz félelmükben az erdő vadjai. A farkas az őzhöz és a szarvas a bölényhez.

India pálmaligetei alatt azt kérdezik egymástól a brahminok, hogy vajjon a Világ Lótuszvirága most hullatja-e el leveleit? Vajjon Brahma megunta-e a Teremtést és a semiségbe akarja-e oszlatni ismét?

A Nílus mellett pedig felkiáltanak a Memnon-oszlopok. Máskor csak a fölkelő napot üdvözik, de most hangot adnak és belecsendülnek a rettenetes sötétbe. S Ammon papjai reszketve borulnak arcra...

— Phöbus meghal! — kiált fel Pythia a delphi templomban és hamuszürke arccal hanyatlík le a titokzatos háromlábú jósszékről.

Baalbek Heliopolisban sikoltoznak az eunuch-papok a Nagytemplom előtt. A Baalok Baalja, a királyok királya, ragyogó Nap: elsötétítette arcát...

Azokon az oltárokon pedig, amelyeket Tiberius császár, az Ismeretlen Istennek emelt az egész Birodalomban, egyszerre titokzatos fény ragyog, amely lánghoz hasonlít...

Egy világ haldoklik és egy másik új világ vajúdik. S mindenütt éjtszaka, a borzalom éjtszakája.

— Éli, Éli, lamma szabaktáni! Istenem, Istenem, miért hagytál el engem!

Az Emberfia panasza tompán hangzik a csenden és sötétségén át.

— Uram, hát lehetséges ez? Téged is meglephet az elhagyatottság kinja? Te is szenveded azt, amit Éva gyermekeinek a Síralom e Völgyében szenvednie kell? Hát nem vagy megkímélve semmitől? Egészen ki akarod üríteni a szenvedés poharát és még ebben is testvérünk akarsz maradni? Megváltónk és Testvérünk: imádlak! Szereteted egészen legyőz, megsemmisít!

De a pokol még egyszer ellene támad. Minden eddigi iszonyatosság mellett is új gonoszság kezdi hajszołni az embereket. Az áldozat türelme talán végre kimerült, talán sikerül még az utolsó órában megíiusítani a Megváltás művét.

— Illést hívja? Hadd lássuk, eljőn-e Illés, hogy meg szabadítsa őt — gúnyolódik a tömeg minden oldalon a kereszt körül.

Ő azonban hű marad halálig. Már érzi, hogy közeleg... S a halál angyala felmerül előtte és üdvözi Urát.

— Szomjúhozom!

Egy katona ecetes edénybe mártja az elé tartott sziva-

csot, nádszálon felnyújtja a véres, repedezett, epedő ajkakhoz, — azok, akik szeretik, semmit sem nyújthatnak neki!

Magdolna a keresztbe kapaszkodik és a kemény fához szorítja a homlokát. Mély hörgést hall, — ez lenne az utolsó? Bárcsak történnék meg, hogy kevesebbet szenvedjen... De hiszen akkor válniok kell... és felfelé igyekszik a kereszten, de nagyon magasan függ. Azon van, hogy láthassa a legdrágább arcot, de nem láthatja, mert éjtszaka van, rettenetes éjtszaka. És a föld vonaglik.

Beteljesedett! Atyám, a Te kezeidbe ajánlom az én lelkemet!

Ekkor a föld fellázad, alapjai inognak, a rengés rohanva jön közelebb, végre itt van, a kereszték inognak, a föld mozog, falak omlanak le, fák dőlnek ki, dühöngő morajlás alattuk, üvöltő és kiáltó mennydörgés felettük. Cikázó villámlások rémjelei mindenütt a levegőben. A Teremtés félelmetes tombolással kiált fel a Megfeszített szenvedéseiről.

Az emberek úgy szóródnak szét, mint a pelyva a szélben. Örült futással rohannak el, letapoosák egymást a menekvésben, hogy a rémület és halál hegyéről lejuthassanak, — az elhúnytak kísértetei támadnak fel a közeli sírok-ból s menetjük errefelé tart.

Végre elmúlt minden. A mennydörgés lassan elnémult a messzeségben, a földrengés megállt, az ég kitisztult s a nap újra felbukkant: a naplemente komor vörös fény között állt az ég alján.

Igen: másodszor is beesteledett. Az időszámítás is felborult a szörnyűségtől!

A három kereszt félelmetes árnyékai hosszan nyúlnak a távolba. A domb lábánál rendületlenül állanak őrt a római légionáriusok, csak az ő acélszívükben nincs félelem, a századosuk ott van a Hűségeselek kicsiny csoportja mellett, akik körülveszik Krisztus keresztjét. De másképen: a Golgota és egész környéke teljesen néptelen. Senki sincs ott azokból, akik a Megváltó vérére szomjaztak és üvöltve örvendeztek fájdalman.

Anyja még ott áll a Szenvedés Oszlopa előtt, Mag-

dolna még ott fekszik lábainál. Ők ketten nem vették észre sem a sötétséget, sem a földrengést, csak a lehajtott, vértelen főt látják, amelybe töviskorona mélyed.

A Magasságbeli Fia végrehajtotta művét. Meghozta az áldozatot és most halott. De kínjai közt megszületett az Új Emberiség!

— Valóban, ez az ember Isten Fia volt!

Igy szólt a százados, aki minden pillanatban figyelte az elítéltet és látta halálküzdelmét is. Nagy kegyelem érte: ő az elsőszülött a pogányok közt és nem habozik kijelenteni:

— Valóban, ez az ember Isten Fia volt — azután meghajol lova nyergében és imádja a megfeszített Istent.

Miután Arimateai József elkérte a holttestet a helytartótól, levették Őt a keresztről, anyja ölébe tették és megmosták, hogy a sírba tehessék. — A sír a közelben volt: a temetéssel nem várhattak sokáig, mivel már eljött Pászka ünnepének szombatja. Az estében tompán és rekedten szóltak a harsonák, amelyek az ünnepet hirdették a templom falairól. A városban az a kósza hír szállongott, hogy a Szentek Szentje előtti kárpit kettéhasadt a nap hatodik órájában...

Amikor pedig a holttesteket elvitték, a katonák megvizsgálták a két gonosztevőt, vajjon van-e bennük élet. Még lélekeztek és mozogtak, amikor hozzájuk értek. Ekkor hóhérpörölyöket hoztak és agyonverték őket, hogy minél gyorsabban földbe lehessen tenni őket, mert az ünnepen nem maradhatott holttest a szabadban. A *másik* rabló állati kiáltással halt meg, Dismász pedig boldog mosolygással ment be a paradicsomba.

VALÓBAN FELTÁMADOTT!

A Megfeszített már huszonnégy órája feküdt a sírban.

Az égen feltűntek az első csillagok, a templomból messzire elhangzó harsonák hirdették, hogy a nagy szombat elmúlt, — Jeruzsálem fölébredt abból a mozdulatlanságból, amelyet a Törvény parancsolt rá ezen a napon. Mindenki föllélekzett, mert ismét szabadon mozoghatott. A város úgy zsongott, mint rajzás idején a méhkas.

Csak Mária sionhegyi házában maradt tovább is holdt csend. Nem mintha nem lettek volna elegenden a tágas szobákban (mert a Názáreti szétriasztott hívei odagyülekeztek össze, mint a megriasztott juhok): csak valamennyien szótlanok voltak a reménytelenség ólmos súlya alatt.

Az asszonyok mint nesztelen árnyak mozogtak a szobákban és a belső udvarokban, hogy a legszükségesebb házimunkát elvégezzék és a Törvény szinte mozdulatlanságra kényszerítő nyugalmanak megszűnése után a fáradt, kiemerült vendégeknek valami ennivalót adjanak. De egyikük sem szólt egyetlen szót sem; csak a fájdalomtól sötét szemek pillantottak néha kérdően az égre.

A nagy udvaron túl, a kőpadlós teremben, ahol az Úr csak tegnap tartott vacsorát, sötét és keserű csendben voltak együtt a tanítványok. Számuk most már nem volt teljes. Alig mertek a közülük hiányzó tizenkettedikre gondolni, csak néha néztek nyugtalanul és mereven az üres hely felé, ahol az áruló ült, amikor az Úr elmondotta:

*Az Emberfia elmegy ugyan, amint írva van fölöle,
de jaj annak, aki által az Emberfia elárultatik.*

És úgy rémlett, mintha az esti árnyékok oda ülnének helyére és az üres széken kiformalódott sötét, mereven

csüngő alakja, amint kötelet viselt nyaka körül. Elfordultak és reszketve mentek fel a lapos háztetőre, amely még a gyöngé esti nap erőtlen fényében állt.

Ott feküdt Péter a kövezeten és homlokát a kemény, hideg kőlapokhoz szorította és sírt. Így feküdt hosszú órákon át. Ruhája meg volt szaggatva, feje hamuval behintve, sem étel, sem ital nem érintette ajkát Urának halála óta. A többiek igyekeztek megvigasztalni, de ő elutasította őket: — Csak hagyják őt! Ő elvelemült ember, mert megtagadta az Urat! Háromszor! Meg lehet-e érteni, milyen súlyosan vétkezett! Ő az emberek utolsója! S már késő, mert a Mester a sírban nyugszik, nem kérhet tőle bocsánatot sem.

A többiek vele siráncokztak:

— Sírj, Péter! De a halottat nem támasztod fel vele.

S gondolataik egyre komorabbak lettek: miért történt ez? Ő, aki a halálnak parancsolt, miért nem bírta saját-magától távoltartani? Vagy csalódás volt az egész és csalódott maga Jézus is? Talán nem volt a Magasságbeli fia, csak magát és őket ámitotta vele?

S az éjtszaka lassan beborult Jeruzsálem fölött.

Egyszercsak felkelt a hold s a város felett tisztán, kéken és ezüstösen végigömlött a holdfény átlátszó fénye. És sugárzásában mint valami titokzatos jelben: volt valami megnyugtató.

Lépések hallatszottak és Zebedeus fia, János lépett hozzájuk, — aki eddig nem volt velük. Ő is tele volt fájdalommal és levertséggel, de tekintetében nem volt az a levertség, amely azokéban. A hangja is nyugodt volt:

— Jöjjétek le — mondotta barátságosan — és erősítetek meg magatokat étellel és itallal. Az asszonyok vacsorát készítettek; ne adjátok magatokat annyira át a fájdalomnak. — És szeretettel Péter fölé hajolt, hogy fölemelje.

És Péter sírva átkarolta őt.

— Te emelt fejjel járhatsz, mert ott voltál a kereszten alatt.

— És Te is emeld fel újra fejedet, mert még nem veszett el minden. Ő megígérte, hogy újra eljön.

Bátortalan és nyugtalan zúgás kelt föl a körülállók közül: Dehát miért késlekedik? Ha csakugyan Isten Fia volt, nem tudott-e leszállani a keresztről, hogy teljes fényben megdicsőüljön? Az idő rohan, a sír bezárta őt és minden úgy van, amint volt. A holtak nem térnek vissza többé, ő sem.

János a holdfénytől megkoronázva állt az erkélyen, mint valami titokzatos főpap:

— Ó, ti kicsinyhitűek! Mondom nektek, hogy áldozata be fog fejeztetni és kell is, hogy befejeztessék. Különben Isten nem volna végtelenül igazságos. S hogy miképpen lesz ez, azt mi most még nem tudhatjuk. De a Mindenható annak idején beváltja a mi bizalmunkat. Tekintsetek az asszonyokra. Ők valamennyien hiszik, hogy az Úr újra eljő.

— Az asszonyok könnyen ringatják magukat álmok közé — mondta valaki a tanítványok közül. — Éppen ezért gyöngébbek ők a férfiaknál . . .

— De ők állották meg a helyüket a kereszt alatt — mondta most keményen János. — Nem ők, a gyöngék maradtak hűek halálig?

Zavart csönd lett. Senki sem mert válaszolni és mint a kard, szúródta a lelkekbe annak a tanítványnak a szavai, akit Jézus szeretett. Ő pedig intett nekik és a tetőről levezető lépcső felé indult. Csöndben és elgondolkozva követték, csak Péter maradt fönn egyedül fájdalmával és bánattal.

Lent találták a ház valamennyi férfiát a teremben összegyűlve, ahol vacsorát készítettek számukra. A nagy megrendülés után a test is megkövetelte a magát és némán ettek abból, amit föltálaltak. De alig csillapodott le első éhségük, újra megindult köztük a beszélgetés: — Halott . . . nincs többé köztünk . . . árvák lettünk . . . Fel kell ébrednünk az álomból . . . oda minden reménység.

Lázár az asztal egyik végénél ült, kezébe támasztotta fejét és nem mozdult székén. Alig evett valamit az ételekből, annyira belemélyedt a gyötrő tünődésbe. Végre felállott, hogy a többiek beszédét ne hallja és kiment.

Az udvarba ment, amelynek a közepén kút állt és kö-

röskörül úgy meredtek magasba a ház falai, akár a várfal. A holdfény csak egyik részét tudta az udvarnak megvilágítani, s az nappali fényben úszott. Minden apró követ lehetett látni a falakban és minden virágot és fűszálat, amely a kövek között és a külső lépcsőfeljáratoknál burjánzott. Az udvar másik felére sötét árnyék hullott.

Lázár leült a kút szélére és letekintett a mélységbe, ahol némán állott a víz. Azután föltekintett az égre, ahol az örök csillagok tündököltek — s keserűen és nagyot sóhajtott.

Egy asszonyi alak lépett ki a házból és feléje tartott. Magas kőkorsó volt a vállán, hogy vizet merítsen. — Márta volt.

— Te vagy az, Lázár? Egyedül? Miért nem vagy ott benn a többiekkel?

Lázár úgy érezte, hogy elsírná magát, ha hangosan szólana, ezért csak némán rázta a fejét. Húga letette a korsót és sajnálkozva nézte. Azután lehajolt hozzá és suttogott neki:

— Hát neked sincs bátorságod? Téged is elhagyott a reménység?

Lázár arcán megkövült a fájdalom. Azután kezeit tördelte, de nem tudott szólni egyetlen szót sem.

— Éppen te esnél kétségbe? — szólt neki húga halkan és mélyen. — Pedig te többet tudsz, mint mi, ha nem is akarsz nekünk szólni róla. Mert íme te jártál azon az úton, amelyen a mi Urunk. Te ismered a Sötét Országot. Legalább most beszélj, hiszen te vagy az, akit feltámasztott!

Lázár zavartan simította végig homlokát:

— Semmit sem tudok. Éppen ez az, hogy semmit sem tudok, — mondta lassan és rekedten — ez gyötör engem és kerget kétségbeesésbe. Mindent elfelejtettem. Érzem, hogy egyszer minden élettől távol voltam, nagyon távol, de hogy hol és hogyan, azt már nem tudom. Pedig mindig úgy rémlik, mintha tudnom kellene és csak utána kellene gondolnom, hogy ismét megtaláljam, de hiába. Üres semmiség táng felém, ha kutatok gondolataimban az emlékeim között. Csak arra emlékszem olyan jól, mintha most hangzott volna el az egyetlen hang, amely felém kiáltott: — Lázár, jöjj ki!

Márta sokáig hallgatott. Azután ismét lehajolt hozzá és így szólt csendesesen:

— És amikor ezt a hangot hallod, nem gondolsz arra, hogy aki így beszélt hozzád: sajátmagát is képes kiszabadítani?

Lassan beszélt és ünnepélyesen és amikor kiegyenesedett, alakja sokkal nagyobbnak hatott a holdfény ragyogásában és kékesfekete haján sugárzott a fény.

— Igen, ti asszonyok nagyon megváltoztatok tegnap óta. Mi történt veletek? Ti bátrak vagytok és reméltek! — mondta zavartan Lázár.

— Mert hiszünk az Úrban és láttuk az Ő halálát!

— Ha olyan lehetnék, mint te és Magdolna, minden biztonnyal boldog volnék! — mondta rekedten és szégyenkezve Lázár.

— Bízzál — vigasztalta Márta és sokáig hallgattak.

Végre megkérdezte Lázár:

— Mi van az Úr Anyjával?

— Még ma is ugyanaz, ami tegnap este óta!

Mind a ketten hallgattak. Tehát a Csodálatos Anya még mindig abban a különös aléltságban feküdt, amelyben Fia sírbatétele után esett. Mindenki azon a véleményen volt, hogy az, ami történt vele, sok volt erőinek; úgy állotta meg helyét, mint valami hős, de ennek a leroskadásnak végre el kellett jönnie.

— Csak térne már magához! — mondta halkan Lázár.

— Nem kell aggódnotok.

A holdfény élesen ragyogó, kék fényében, a lány kékesfekete haja körül bágyadt, különös sugárzás gyúlt fel.

— Milyen titokzatosan mondd, Márta!

Márta ismét lehajolt s halkan, szinte rekedten a megilletődöttségtől, így szólt:

— Tudd meg, hogy az nem közönséges ájultság. Magdolna egy pillanatra sem hagyja magára és azt mondja, hogy ez valóságos tetszhalál. Mária lelke Fiával időzik a pokol tornácában.

— Magdolna mondja? — kérdezte habozva és félénken Lázár. — Ő többet tud és sejt, mint mi valamennyien!

— Magdolna határozottan azt állítja, hogy az Úr ismét eljön! — suttogta ismét Márta.

— Csak lenne úgy! — mondta Lázár és könnyek csillogtak szemében. — Csak hinni tudnak benne! Ó, Izrael Istene: segíts hitetlenségemen! — És Lázár az egyszerű, hűséges, szerető szívek bízalmáért imádkozott könnyezve. Feltartóztatlanul sirt; húga pedig vállára tette kezét:

— Csak reménykedjél és bízzál!

Azután lebecsátotta a láncon függő vedret a kútba, vette korsóját és megtöltötte vízzel. Csöndben visszament az asszonyok szobáiba.

Ott nyoma sem volt a férfiak elcsüggedésének. Mind lesújtva és bánkódva, de reménnyel voltak tele, — csupa csendes és finom lélek, akik bizalommal fogadták az Úr szavát. Erős lélekkel teljesítették mindennapi munkájukat, a helyett, hogy tehetetlenül ültek volna, s türelemmel várták Isten dicsőségének eljövendő kinyilatkoztatását. S ez könnyebb volt nekik, mint a férfiaknak — abból a nemből valók voltak, amelynek a jövőendő embert hosszú hónapokon át kell a szív alatt hordania csendes és mély várakozásban, míg a Fájdalom és Öröm Napján a világra nem jön. Ők tudják, — szívükbe van írva — hogy a fájdalomból születik a boldogság. Ezért gyorsabban értették meg az Urat, mint a férfiak!

Márta letette korsóját. Azután szinte lábujjhegyen be-surrant a szomszédos, teljesen elfüggönyözött szobába. Krisztus anyja ott pihent fekvőhelyén.

Halottnak lehetett volna tartani, olyan sápadt volt az arca és hidegek a mellén összefont keskeny, halvány kezek — de lélekzete alig észrevehetően meg-meg mozgatta ruháit. S amikor Márta aggódva egy pelyhet tartott ajka elé, a pelyhely szálai gyengén mozogtak.

— Meddig tarthat még? — kérdezte Magdolnát, aki a fekvőhely mellett térdelt egy szőnyegen.

Magdolna felemelte virrasztástól égő, homályosra sirt szemeit és nővérére nézett, azután Mária mozdulatlan arcára. A válasz úgy hangzott, mint valami erőltlen lehellet:

— Ameddig Jézus a halál birodalmában van.

— Visszajön onnét hamarosan?

— Reméljük benne és imádkozzunk érte! — és Magdolna ismét Mária ágyára hajtotta fejét, az Anya lábaihoz és többet nem beszélt.

Márta megérlette őt; húga nem akarja, hogy zavarják a virrasztásban és vigyázatban. Kiment.

Eljött az éjszakai nyugalom órája. A ház lakói mind fekvőhelyet igyekeztek maguknak készíteni, ahol lehetett; s noha azt gondolták, hogy aligha tudnak majd aludni, mégis mind álomba merültek, mert olyan hosszú ideig virrasztottak. S az álom békessége mindent elfelejtetett velük.

A sionhegyi ház néma udvarára egyre élesebb sugárzással hullt az egyre magasabbra szálló hold vakító fénye. A tündöklő korong most útjának legmagasabb pontján állt és nyugodt, kékes fényében kábítóan illatoztak az éjszakai virágok és fűszernövények.

Nem messze onnét, cipruskertjeik közepén, aludtak a királyi paloták is és aludt Heródes Antipás, minden udvari népével együtt. Ezekre az órákra elnémult a zsarnokság és a kéjvágy, a hízelkedés és gyűlölködés, az ígység és a hírnévért, hivatalért való törtetés — de azért senki sem álmodott a fehérruhás prófétáról sem, akit itt nemrég kígyúnyoltak. A hold krétafehéren, kísértetiesen ragyogó fényében sápadt kötengerként fehérlett Jeruzsálem és egyetlen hangot sem adtak falai.

Csak fönny az Antónia-várban járkáltak fel és alá a római őrzérek, fegyverzetük halkán csörömpölt és úgy tekintettek le a leigázott városra, akár a zászlórúdjaikon terpeszkedő ezüstsasok.

A Pretoriumban Pilátus hánykolódott fekvőhelyén és szakadatlanul felijedt; kezei vakon és idegesen ismételtették a kézmosás mozdulatát:

— Én ártatlan vagyok az Igaz vérétől — hörögte nyugtalanul és fejét a párnák közé fúrta, álomért esengve, amely kerülte őt. — A mellette levő fekvőhelyről kisírt, nyugtalan szemek tekintettek rá s felesége, a kegyes Klaudia Prokula szívből imádkozott az istenekhez, hogy férjének ne róják fel a gyilkosság bűnét.

A Templom pedig hófehéren, kísértetiesen ragyogott óriási, négyszögű tömbjeivel és teraszaival a holdfényben s mozdulatlan némasága eltakarta azt a titokzatos sürgés-forgást, amely belsejében uralkodott. Talpig beburkolódzott férfiak surrantak végig vigyázva a roppant csarnokok éjjeli csöndjén és ürességén át a szentélybe mentek. Az őrség mélyen meghajolva üdvözölte őket.

A Szentek Szentje előcsarnokában bágyadtan sugárzott a hét lámpa. Olyanok voltak, mint magas tartókra tűzött csillagok és rőt fényük a Szentek Szentje előtt elvonuló hatalmas függönyre hullt. A függöny: középen ketté volt hasadva.

A besurranó alakok elérték az előcsarnokot és meztelen lábuk halk nessel érte a márványpadlót. Ledobták köpenyeiket — maga Kaifás volt papjai kíséretében. Új függönyt hoztak a templom tárházából.

Sietve, imádságokat suttogva vették le a széthasadt függönyt — s egyszerre mindnyájuk szeme előtt nyitva állott a Szentek Szentje. Üres, sötét csarnok volt, csak az a kőalapzat állott benne, amelyen azelőtt a Frigyszekrény állt. De már évszázadok óta üres volt a helye. Azt mondják, hogy Jeremiás próféta elrejtette valami titkos helyen, mielőtt a babiloniak feldúlták volna a Templomot.

Amikor a Legszentebb Csarnok megnyílt és látható lett teljes kopárságában, a főpap mélyen meghajolt és így szólt:

— Eloha, Adonai, Szaddai! Te, aki a Kerubok felett trónolsz, kinek széke a Kapporeten, a Szent Talapzaton áll: megtettük azt, amit dicsőségedre meg kellett tennünk! Igazságos ítéletet tartottunk, elítéltük a szentségtörőt, aki magát fiadnak merészkedett mondani. Eltöröltük őt a föld színéről. Mint ahogy most a függönyt félrevetjük, úgy vedd el te is azt a bűnt, amit a bűnös a te templomodra zúdított azáltal, hogy papjaidat és levitáidat megátkozta és a népet megzavarta. Légy hozzám ismét kegyes, Szabbaoth Ura és Istene, Izrael oltalmazója!

Komorán és visszafojtott lélekzettel hallgatott el s mint-ha azt figyelte volna, kap-e választ imádságára. De minden néma maradt, szavai tompán, visszhangtalanul némultak el

az alacsony boltozatok alatt, s a zárt, ablaktalan csarnok olyan maradt, mint valami sírbolt.

Ekkor Kaifás intett a papoknak s a selyemzsinórok halkán csikorogni kezdtek a bronzgyűrűkben. Az új függöny suhogva emelkedett fel és súlyos redőkkel, skarlátvörösen ragyogva fődte el ismét a Szentek Szentjét.

Kaifás élesen kutatva nézte a csodálatos tíruszi bíbort, amelynek szövete négy színt váltogatott, amint ráhullt a fény. Azután intett; s a papok felszedték a földről a meg-hasadt függönyt és összegöngyölítették.

— Vigyétek és égessétek el; a hamuja se maradjon meg és a nép semmit se vegyen észre, ha reggel áldozatra jön!

Azok meghajoltak és eltávoztak a súlyos függöny alatt görnyedve, a főpap pedig újra magára vette köpenyét. Indulni készült.

— A botrány eltöröltetett — mondotta kísérlőinek és az előcsarnok küszöbére lépett. Ebben a pillanatban visszatántorodott.

Lángtenger hullámozott előtte — lángokat látott elő-ömlőni mindenünnen, ahova csak nézett és fel akart kiáltani rémületében, de egyetlen hangot nem tudott kierőszakolni magából, mert íme: lábai bokán felül gázoltak valami forró, sűrű és ragadós áradatban s amint alátekintett, látta, hogy ez az áradat vér. Az Égő Áldozatok Oltáráról ömlött alá és súlyos sistergéssel gőzölgött tova a lángfolyamon át, amely szikratengerré válva készült kialudni, de a vér után újra fellobogott.

Kaifás elszédült.

Odatámaszkodott a márványfalhoz, hogy el ne essék. A Sátán kísérti őt azzal a rémülettel vagy a Magasságbeli küldött látomással?

— Ti semmit se láttok? — kérdezte fakó hangon kísérlőitől, akik megrettenve nézték viselkedését.

— Mit látnánk? — kérdezték s ekkor a főpap elől elröppent a látomás s a templom épségben és teljes nagyságában állott előtte újra. Az öröktűz csöndesen égett az áldozati oltáron.

Kaifás halkán mormogott valamit; zavartan mondott

egy-két szót hirtelenül jött szédüléséről és elsietett. A Hét Kapunál azonban ismét elébe állott valami irlózatós erő és megfordulva vissza kellett tekintenie a Templomra. Attól, amit megpillantott, újra támoilyogva kellett megkapaszkodnia.

A Templom eltűnt a szemei elől. Földig dőlt omladékokat látott maga előtt; nem maradt kő kövön, csak a padló márványkockái maradtak itt-ott épek és közeikből fű verődött fel. Ciprusok komor, súlyos árnyéka vetődött néhol a kővekre. Az áldozati oltár helyén csupasz szikla állott.

— Mi bajod, uram? — kérdezték az ijedt papok és támogatták szédültében.

— Ismét a szédülés — mondta hörögve és végigsimította szemét. Ekkor újra eltűnt a lálomás; látta a templom csarnokait, teraszait, oszlopsorozatát és kapuit, amint teljes pompájukban állottak. De azért holtsápadt és megriadt maradt és fagyos borzongás járta át csontjait.

Összeharapta ajkait és elsietett a rettenetes helyről, a többiek pedig egymás között suttogva dicsérték őt, csodálva, hogy az Úr ügyeiért való buzgóság annyira űzi, hogy még egészségét is kockára teszi érte . . .

Mindezek alatt pedig Magdolna egyedül virrasztott az alvó sionhegyi házban. Ott térdelt szőnyegén, könyökét az Úr Anyjának fekvőhelyéhez támasztotta és a sötétbe nézett. Néha odahajolt arcához és némán figyelte lélekzetét. Közben-közben pedig felkelt és új olajat öntött a kicsiny mécsesbe — és gondolatai folyton Annál időztek, Akié lelke volt és Akit a halál kapujáig kísért.

Hol volt Ő most a nagy mindenségben? Minden bizonynyal Atyjánál, — de vajjon megfeledezett-e övéiről vagy kívánczik hozzájuk?

Anyjának lelke bizonyára kíséri őt; s az ő lelke nem lehetne vele? — s Magdolna úgy érezte, mintha valami hívna és vonná arrafelé. Ő lenne az?

A hold hanyatlóban volt s az éjtszaka mélyebb, sötétebb lett. Ekkor lehellet érte Magdolna arcát s az árnyék fuvalma kézen fogta őt, mintha mondaná: Jöjj és láss!

Egyszerre csak lehullottak róla testének súlyai és máris ott volt valami határtalan messzeségben.

Hullámzó ködtenger gomolygott körülötte minden oldalon s ő — lélek test nélkül — ott lebegett a végtelenségben. Mária vele volt, azt tudta, noha nem látta, csak érezte közellétét.

S íme: a köd fátyolai lassan ritkulni és lengeni kezdtek, azután szétvonódtak, akár a függönyök. Magdolna elrémülve nézett szét, mert egy szörnyű hegytölcsér közepén lebegett s az a végtelenbe veszett el köögörgetegeivel, szikla-hasadékainak, völgytorkolatainak és hegygerinceinek tengerével. A hegytölcsér olyan irtózatosan nagy volt, hogy nem lehetett látni. Gyöngén sugárzó, kísérteties fény derengett benne, sem nem éjszaka, sem nappal. S a tölcsér alsó falai egyre szűkülve, meredeken tartottak lefelé, bele az egyre sötétebbre mosódó szürkességbe, amelynek alján komoran vöröslő tűztenger hullámzott.

— Ne félj! — suttogetta neki Mária hangja. — Nézz szét magad körül!

És íme, Magdolna már élesebben látott. Látta, hogy a szörnyű tűzhányótölcsér minden kiszögellésén és szakadékában élettelenül heverők csapatai nyugosznak — szinte maguk is kőből valóknak látszottak, egészen hozzáolvadva a kövekhez. Csak a szemük élt és valamennyien égő vágygal néztek felé.

— Kik ezek? — kérdezte Magdolna.

— Azok lelkei, akik az Igéret reményében haltak meg és Megváltójukra várnak — felelte az űrben Mária hangja.

Ekkor Magdolna észrevette, hogy erős fény, olyan, akár a napé, világít bele a szürkületbe. Arrafelé fordította szemét és amikor szemei hozzászoktak a fényhez, végigborzongott az örömtől, mert a hajnal, amely itt fényleni kezdett, nem a napé volt, hanem Krisztusé — belőle sugárzott ki.

Ő volt a fényesség sugárzó korongjának közepén. Sugárzóan és mint a lehellet, lebegett a sziklaösvény felett, testetlen lélek, ragyogó és megdicsőült rokona azoknak, akik itt rá várakoztak. Karjai széttárva lebegtek, mint a kereszten. Kezeinek, lábainak és oldalának megnyitott sebei-

ből rubintvörös sugárzás áradt szét egyre erősebben s amint végsőpörte a völgyet: életet fakasztott.

Magdolna látta, hogy a vágyakozó lelkek mint keltek fel egymásután, mint nyíltak ki, szinte mint a bimbók, amelyek szétnyitják szirmaikat. S lassan-lassan valami titokzatos belső ragyogás kezdte átvilágítani őket s attól lettek egyre könnyedebbekké, fényesebbekké, azután mint a buborékok a vízben, felszállottak a magasba, lassan lebegve s a fény egyenes vonala húzódott utánuk — végre az Üdvözítőt ragyogó csillagokként fogták körül.

Nem hallatszott egyetlen hang sem, a holtak e tornáca néma maradt. A lelkek a lélek néma beszédével szólottak egymáshoz. De íme: alulról, a lángtenger mélyéről felmerült valaki: egy komor király, széttárt, fekete szárnyakon. Magdolna menekülni akart.

— Maradj! — nyugtatta meg Mária hangja — te is jól ismered őt. Sokáig szolgáltál neki, most légy erős és nézz a szemébe.

Lucifer gyönyörű volt. Koronája villámokból font koszorúként ragyogott s jobbra-balra vetette villámsugarait. A Megfeszített elé lebegett a mélyből, mint valami súlyos madár — felemelte sötét homlokát és egészen fekete szemgolyóiból titokzatos pillantással nézett rá; nem lehetett tudni, hogy ez a pillantás esengés volt-e vagy végtelen gyűlölség.

— Miért veszed el innét ezeket? Az enyémei!

A mennydörgés szól így — a sziklafalak dörögve verték vissza a hangot a nagy némaságban. Mint tiszta kürt-szó hangzott az Úr válasza:

— Nem a tiéid a halottak. Véremmel megváltottam s Atyám nekem adta őket!

— Az emberi nem az enyém! Kezdetől engem választottak. Add nekem enyéimet!

— Kezdetől reméltek bennem és vártak rám! Én vagyok a jó pásztor. Életemet adtam juhaimért, és ők hallják az én hangomat és követnek engem. Mert én kértem az Atyát, hogy ahol én vagyok, ott lehessenek azok is, akiket nekem adott.

— És azok, akiket nem adott neked?

— Azok nem engemet követnek! Az embert szabadnak teremtette Atyám! Választhat közöttem és közötted. Szólj és aki tegedet szeret, biztonnyal meghallja!

Rémületes volt látni Lucifer mosolyát. Pillantása körül-söpört a sziklaúr sivatagán:

— Ide mellém, fiaim és leányaim! Mindenki, aki önmagát szereti mindennekfelett! Mindenki, aki szabadjára akarja engedni vágyait, mindenki, aki tudni akarja a jót és gonoszt. Mindenki, aki velem együtt akarja megalapítani a végtelen uralom országát, ő nélküle és ő ellene, akit Istennek hívnak!

Ekkor a sziklák hasadékaiból lidércclángok és villámok csaptak fel; a sziklákhöz tapadó lelkek gyorsan keltek fel a fakadó kísérteties fény tengerének mélyén s libegtek felfelé, egymásba kapaszkodó, súlyos csapatokban, kékes és vörös fényekre gyulladottan s ezeknek a fényeknek rémületes hullámából tekintett fel Magdolna a csillagok ama tündöklő rajára, amely Krisztust ragyogta körül.

— Nézd híveimet! — kiáltott fel a mennydörgés a Megfeszítetthez.

Fájdalmasan hajolt le a fényben ragyogó Fő s a Megváltó szemében nehéz könnyek égtek.

— Vidd őket országodba! De jaj neked és nekik! Későn látják majd be, hogy Isten nélkül akartál mennyországot teremteni és poklot teremtetted — s átluggatott kezeit egyszerre a pokol királya felé tárta ki. A Szent Sebek vörös sugárzása mint tüzes lándzsa lövellt felé — az alant morajló sereg felordított és elmerült a mélyben. Mindörökké elvesztették Isten látását.

Az Ezerszer Ezer pedig, aki a Megfeszített köré gyűlt, most már szólhatott és szólni kezdett: mint millió húrú hárfa zúgása és mint a szelek és viharok:

— Ime a Bárány, aki megöletett, méltó arra, hogy imádás és áldás illesse őt

Az ének zúgása és csengése közben meghasadtak a felhők. Az ég sötét, szinte lila ragyogással nézett alá s az üdvözültek csapata belészállt — mint ezüstgalambok csapata éneklő hóviharaként keringték körül az Urat. Magdolna követni akarta őket.

— Még nem, — mondta egy hang az űrben s egy kéz visszatartotta őt — földi életed még nincs befejezve.

Ebben a pillanatban éjtszaka lett. A felhők ismét leszállottak és viharok keltek fel minden oldalon: az üvöltés végigrohant a mélységben és tombolva ostromozta a sziklákat. Magdolna szíve megtelt jeges rémülettel.

— Az Űr eltűnt, Mária jelenlétét sem érzem többé, egyedül vagyok a legfeketébb sötétben! Mi lesz belőlem?

És íme! Egyre súlyosabb és súlyosabbá lett a kétségbeeséstől és egyre jobban süllyedt lefelé a mélybe. S akkor így szólt hozzá lágyan egy hang:

— Ne félj, Magdolna! Éjtszaka van és a vihar zúgása, most hogy elválunk. De vigasztald meg szívedet. Reggel a tavaszi kertben meglátsz engem!

Az Űr hangja volt? Itt van valahol? Magdolna szétártá karjait, hogy belekapaszkodjék — ekkor azonban a földre esett, keményen megütötte magát és magához tért. Ismét testében volt, érezte annak érzékeit és súlyát, a látomás pedig eltűnt.

Az ablak rácsán át szürkén és hidegen szűrődött be a virradat. A szoba sarkában kormosan füstölgött a kialudni készülő agyagmécs. De Magdolna alig ismerte fel, hol van; nehezen tudott eligazodni a súlyos bánattal megterhelt világban. Reménysége úgy lobogott, — végét járón, kétségtől bekormozottan, kialudni készülön — mint ez a mécs. De a látomástól fellobogott: vajjon mikor teljesedik be?

Ebben a pillanatban halk nesz hallatszott és azonnal a fekvőhelyre nézett. Jézus Anyja felült párnáin és kezeit összekulcsolva nézett maga elé.

Magdolna szíve az örömtől reszkette kezdett dobogni, mert látta, hogy Mária mosolyog. S ha harminchárom évvel ezelőtt a betlehemi istállóban lett volna, ugyanazt a mosolyát látta volna Isten Anyjának arcán, mikor az újszülött Megváltót karjaiban tartotta.

Elébe borult:

— Ugye láttad őt az Arnyak Országában? Nekem is mutattad! Ugye visszajön nemsokára?

Mária mosolygó ajkai elé tette ujját.

— Erre nem nekem kell felelnem. Menj Fiam sírjához!

Ebben a pillanatban a másik két Mária osont be a szobába. Már felvették fátyolukat s kenetekkel és illatszerekkel telt korsókat vittek magukkal, hogy az Úr testét méltó módon bebalzsamozzák. Előbb azonban tudni akarták, mi van Anyjával és meg akarták kérdezni, hogy Mária velük tart-e.

Csodálkozva állottak meg, amikor meglátták Mária ragyogó arcát és kérdésekkel ostromolták. De nekik sem adott más választ, mint Magdolnának:

— Menjetek Fiam sírjához!

S ekkor különös, nyugtalan és várakozó érzések között elindultak.

Jeruzsálem utcái még üresek és sötétek voltak. Csak a házak tetőin állt már a virradat fakó fénye, amint aláverődött a napkelte előtti szürke égről. S a tavaszi hajnal csipős levegője szállt végig az utcákon.

Az asszonyok halkán beszélgetve mentek. Arra gondoltak, hogy az Úr gondosan ébresztgetve esetleg magához is tér. S azon tanakodtak, ki hengeríti el nekik a követ a sír elől.

Magdolna nem beszélt velük. Még mindig az elmúlt éjtszaka látomása vette körül, akár az álom s folyton csak a rejtelmes szavakat hallotta:

— Vigasztalódj! Reggel látni fogsz a tavaszi kertben.

Igy jutottak el a város kapujáig, amit éppen akkor nyitottak ki és így várakozás nélkül jutottak ki a külvárosi kertek közé. A Koponyák Hegyén ég felé meredeztek az üres kereszték. Ők pedig megindultak a hegyoldalon felfelé, most elérték Arimateai József olajfakertjét.

A levegő szokatlanul édes, üde és illatos volt ezen a reggelen. A párolgó tavaszi föld szinte paradicsomi üdeséget lehelt bele a napsütésbe. A tavasz illatai szálltak fel a földből és bokrokból — virágzó fák rózsásan fehér virágai ringtak a hajnali szélben. A madarak énekeltek és a nap felemelkedett a vérvörös keleten.

És ekkor megérkeztek ahhoz a helyhez, ahol az Úr teste nyugodott. Megrettenve állottak meg, mert a kő el volt hengerítve, a sírbarlang nyílása feketén tátongott feléjük; a sír üres volt.

Ijedt kiáltás szállt fel az asszonyok közül. Magdolna kiáltott. Hát üres a sír?! Nincs itt a holttest, hogy meg lehetne kenni balzsamokkal és gyógyszerekkel? És nem lehet remélni, hogy az Úr magához éled kezeik között?

Ismét hangosan felkiáltott és kezeit arca elé tartotta, hogy a rettenetes látványt ne lássa s előreszaladt a fák között, a kert mélyére. Ott a földre vetette magát. Hát minden csalódás volt? És mégis győzött a Sátán? Az Úr ellenségei elrabolták a holttestet, hogy gúnyt üzenek vele! Magdolna vad jajveszékeléssel felzokogott.

A többi Mária pedig felbátorodott az első megrettenés után és átkutatták az üres sírt, amelyet láthatóan nem érintettek erőszakosan. Csak a kő volt elhengerítve, s a halotti leplek azon a kőlapon feküdtek, amelyen előbb a holttest pihent. A gyolcs, amellyel be volt takarva, mellette feküdt; éppen úgy össze volt hajtogatva, mint ahogy az ágyneműjét rakja össze valaki, amikor felkelt.

Az asszonyok egymásra néztek és gyöngé borzongás futott végig rajtuk. S ugyanabban a pillanatban olyan átmenet nélkül való felvillanással, mint ahogyan a villám ragyog fel, két sugárzó alakot láttak ülni a kőből való fekvőhely fejénél és lábánál.

— Mit keresitek az élőt a holtak között?

Az asszonyok megrettenve omlottak térdre.

— Nincs itt. Feltámadott!

Ez rémületesen idegenül és szokatlanul hangzott, szinte nem is lehetett megérteni. Reményeikben legfeljebb azt hitték, hogy nem halt meg, hanem valami módon magához fog térni, de azt már mégis csak nehéz felfogni emberi ésszel, hogy valaki testtel és vérrel valóban feltámadjon.

— Emlékezzetek arra, mint szólott nektek, amikor még Galileában volt, mondván: Az Emberfiának bűnös emberek kezébe kell esnie, felfeszíttetnie és harmadnapra feltámadnia!

Igy szólt az angyalok szava.

Ők pedig ingadozva és kábultan, szinte még mindig álomban, felemelkedtek és magukhoz tértek. Láruk reszelt, kezüket megpattanni készülő halántékukra szorították és tágra nyitott szemekkel bámultak maguk elé. Azután

felsőhajtottak és minden más örömet túlszárnyaló öröm fogta el őket s egyúttal reszketés a sötét sírban lágyan fénylő túlvilági alakoktól.

Kirohantak a sírből és lengő fátyolukkal szinte repültek alá a lejtőn, hogy megvigyék a tanítványoknak a hírt.

Magdolna pedig visszalopódzkodott az üres sírhoz és leverten sokáig álldogált előtte. A koldus áll így a király ajtaja előtt. Fájdalmában észre sem vette a két fénylő alakot. Ekkor az egyik angyal így szólt hozzá:

— Miért sírsz, asszony?

Most látta őket és felelte:

— Mert elvitték az én Uramat és nem tudom, hova tették őt!

S arcát a sír hideg falához támasztotta. Még az angyalokkal sem törődött, mikor az Urat elveszítettel!

A napfény most már eláradt a hegyoldalon, besütött a sírba is, de ő nem látta a ragyogást, — minek az, ha az Ő jelenlétének fénye kialudt?

Ebben a pillanatban (nem lehetett tudni, közel-e vagy távol) egy hang hallatszott:

— Éjtszaka volt és vihar, amikor elváltam tőled. De vigasztalódj, Magdolna. Megígértem, hogy reggel a tavaszi kertben viszontlátsz engem!

Ki volt az? Megfordult s mivel szembekerült a nappal, annak fényétől elvakított szeme nem ismerte fel a szemben álló Jézus vonásait.

Ő pedig megismételte az angyal szavait:

— Miért sírsz, asszony? Kit keresel?

Magdolna azt hitte, hogy Arimateai József kertésze és valami reménység támadt benne, hátha ő vitte el valahova a testet vagy legalábbis tud róla. Azért így szólt:

— Ugyan, ha te vitted el őt, mondd meg nekem, hova tetted, s én elviszem!

Igen, Magdolna karjai elbirták volna a drága terhet.

— Mária!

Ez a hang, ez a hang...

És Mária földre omlott előtte a reggeli fényben:

— Rabboni!

A kiáltás élesen csapott fel, mint a pacsirta trillája száll bele a levegőbe.

— Rabboni!

S a sebhelyes, könnyű kéz ránehezedett az asszony fejére:

— Ne illess engem, mert még nem mentem fel Atyámhoz. Hanem menj atyámfiaihoz és mondd nekik: Fölmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez és a ti Istenetekhez!

Azután nem volt sehol, eltűnt az Úr, a kertben pedig a nagy kegyelemre méltatott asszony térdelt: nevetett és sírt a boldogságtól és ajkai reszketve ismételték:

— Föltámadott az Úr!

— Valóban föltámadott! — ismételték meg nemsokára a tanítványok.

— Valóban föltámadott! — vették át a kiáltást ezrek és milliók.

— Valóban föltámadott! — hangzik majd a napok végezetéig és fog ismétlődni az idők végezetéig és a pokol kapui nem vesznek erőt az Egyházon, amely ezt vallja.

— Krisztus valóban feltámadt!

Sa Húsvét öröme után eljött a búcsúzás: Ő felment az Atyához. Művét elvégezte köztünk, most övéi dolga, hogy folytassák.

Azonban nem hagyhatta őket árván vissza, a Vigasztaló eljött hozzájuk:

*s lön mint a szél és a
lángok nagy zúgása:*

a Megszentelő Tűz kiömlött az apostolokra. Gyöngé, félsz és késlekedő emberek helyett Tőle ihletett, megingathatatlan tanítók és vezetők állottak a fejlődő Egyház élén, azzal a hivatással és erővel, hogy meghódítsák a földet! S az „isteni” Cézár trónja mellett lassankint felemelkedett az a Trónus, amelyen igazán Isten ült, aki kezében tartotta a világkormányzás gyeplőit és kormányzott, akár tetszett az embereknek, akár nem!

FÁBIUSZ MEGTÉRÉSE

Rómában már jóideje Néró császár uralkodott. Veszedelmes volt közelében élni, — legalább is az volt véleménye az összes udvari méltóságoknak, akik örök rettegésben szolgáltak félelmetes uruknak. Szerintük annak volt legjobb dolga, aki tisztességes távolságban volt Rómától és egészen el tudott tűnni Cézár szemei elől. Ezért irigyelték sokan a hajdani szenátort, Markusz Fábiuszt, — noha egyre kevesebben gondoltak rá — mint olyan emberre, aki idejekorán vonult vissza a nyilvánosságtól. Már évek óta bajaei villájában élt és teljesen magános életet folytatott: ha az emberek beszéltek róla, úgy emlegették, mint akit a Sors sok csapása ért, mert az istenek nem voltak hozzá jóindulattal.

Az embereknek sokban igazuk volt, noha a balsors legtöbb hullámát ő maga zúditotta saját magára. Éppen a férfikor küszöbén változott meg; akkor, amikor Szíriában, Palesztinában és Kisázsziában tett ifjúkori utazása után visszatért. — Összes barátai úgy találták, hogy egész más lett s hozzá a változás nem esett éppen előnyére. Azelőtt higgadt és józan volt, most szenvedélyes és állhatatlan lett. S a helyett, hogy az élet örömeit a tőle megszokott okos önmérséklettel élvezte volna, most egészen belevetette magát a római élet legocsmányabb örvényeibe. Legtöbbet nyomorult rabszolgái tudtak volna beszélni arról, amit szeszélyeitől, dührohamaitól és hangulatváltozásaitól szenvedniök kellett. Néha az a hír kelt szárnyra, hogy elméje megzavarodott. Állítólag valami gonosz dolgot művelt volna Palesztinában s e miatt vannak súlyos lelkiismeretfurdalásai. Amende-mondák zavaros hálója szövődött a Múzsák és Gráciák egykori kegyence köré. Ő maga azonban mindebből keveset vett észre, mert szemtől-szembe csak hízelegni tudtak neki, hiszen roppant gazdag volt. De később gazdagsága is éppen úgy megroppant, mint jóhíre.

Ezt az utóbbit valamiképen helyreállította, amikor egy

súlyos betegség a sír szélére vitte és bebizonyította neki, hogy büntetlenül nem pocsékolhatja tovább életerejét. Ezért okosabb és mértékletesebb lett, egészen rendes életmódba kezdett, sőt apja sürgetésére végre el is jegyezte magát. Az a fiatal lány, akit feleségül vett, előkelő családból való volt s nem mondhatni, hogy nem tetszett volna Fábiusznak. Sőt, ami azt illeti: egészen tűrhetően élt vele, mert az asszony okos és béketűrő volt és sokkal jobb erkölcsű, mint a római dominák általában.

Azonban még az ő roppant hozománya sem tudta feltartóztatni azt a romlást, amely Fábiusz háza felé közelgett. Úgy látszott, mintha minden összeesküdött volna, hogy az ázsiai provinciákban lévő birtokait elpusztítsa és jövedelmeiket semmivé tegye: háború, rossz termés, földrengés és árvíz szakadt rájuk, hűtlen sáfárok lopták és csalták meg, ahol csak lehetett s hozzá Fábiusz egészsége sokkal gyengébb volt, semhogy hosszú és kimerítő utazásokra vállalkozhatott volna, hogy ő maga nézzen utána mindennek és szedje rendbe ügyeit.

Különben is elég bajlódása volt azzal, hogy atyja halála után — amely neki magának a szenátori méltóságot hozta — lebonyolítsa mindazt, amibe ő belekezdett. Az öreg Klaudiusz Fábiusz vállalkozásai egész embert kívántak és fia nem volt erre való — s veszteség veszteség után érte. Hozzá még akkoriban, amikor oly hosszú ideig tombolta ki magát: az esztelenségig hódolt fogadási szenvedélyeinek és milliókat szórt a szélbe, mert a szerencse itt is ellene fordult. Biztos lehetett benne, hogy a kocsivezető, akire fogadott, felborult a versenyben vagy a gladiátor, akire tett, vereséget szenvedett a harcban — azokat a veszteségeket pedig, amiket a kakasviadalokban szenvedett, nem is érdemes megemlíteni.

Igy történt tehát, hogy az egykor dúsgazdag Fábiusz kezdtek szegénynek tartani a többi patríciusok, noha elegendő vagyona volt, hogy polgári fogalmak szerint kellemesen élhessen. De ahhoz az életmódhoz, amelyet az előkelő világ követelt meg, már nem volt elegendő pénze Fábiusznak és ezért nem sokat törődtek vele.

Ő azonban sokkal büszkébb volt, semhogy megvárta volna, míg egykori barátai teljesen elhagyják. Ezért előbb

ő fordított hátat nekik és eltűnt a római társaságból. Volt barátai most csöndes irigykedéssel gondoltak falusi magányára, ha eszükbe jutott, hogy biztonságban van Néro kémjei elől.

Büszkeségén kívül azonban még más oka is volt a visszavonulásnak. Fia, az ifjabb Fabiolusz beteg volt, valami titokzatos betegség megszállottja, amelyről a rabszolgáknak még csak beszélniök sem volt szabad s a kisfiú nem kerülhetett idegen szemek elé sem. — Fábiusznak csak ez az egy gyermeke volt. Házassága sokáig volt gyermektelen, míg végre megszületett Fabiolusz. Gyönyörű fiúcska volt, de beteges; egyik betegség a másik után érte, de anyja a legnagyobb aggodalommal ápolta ki mindegyikből. Közben-közben mégis látni lehetett és mindenki szerette, mert okos és kedves volt. Tízéves korában azonban teljesen eltűnt a nyilvánosság elől. Azt suttozták, hogy valami gonosz szellem szállotta meg és néha úgy dühöng, mint valami vadállat. De bármint is állott a dolog, Fábiusz kemény egykedvűséggel viselte el sorsát, amint az sztoikushoz és nemes vérből származó férfiúhoz illett. Soha senki nem hallotta panaszkodni, még felesége sem, a hallgató és kedves asszony, aki csöndesen végezte a maga dolgát a házban és akinek jósága csak most bontakozott ki igazán, a balsors idején.

Fábiuszt mostanában leginkább a filozófusok írásaiba való mélyedés kötötte le, könyvei voltak a világa — ő maga is írt kisebb tanulmányokat, amiket egy írnok-rabszolgának diktált pergamenre. Foglalkozott kertészettel is — erre elég alkalmat adtak villája körül elterülő birtokai. Így hullottak tova a napok és évekké sokasodva azok is tovahullottak, mint falevél a szélben!

Gondolt-e néha a multa? Gondolt-e Galilea zöld völgyeire és olajfaligeteire, az ezüstpajzshoz hasonló Genezáretóra és mindenre, ami partjain történt vele?

Sok év múlt el azóta, hogy elbúcsúzott a magdalai villától, hogy soha többé ne lássa. Eleinte sokat gyötrődött — végre is Magdolna mégis csak az egyetlen nő volt, akit szeretett. Ezért akarta magát elkábítani szórakozásokkal és élvezetekkel és ezek miatt kellett keservesen megbűnhődnie.

Végre az idő rátette gyógyító kezét erre a fájdalomra is. Magdolna arca eltűnt emlékezetéből, amikor ébren volt, de feijárt még kísértve éjtszakánkint, fátylainak a holdsütéshez hasonlatos zöld selymeibe öltözötten és ékszerekben tündökölve, mint valami bálvány, aranyvörös haja szétterülve a tánc forgásában, amelybe az ő fogadása kényszerítette. S azután üldözte őt, de a lány ismét ott állott a magas tető mellvédjén és le akarta magát vetni a mélybe. S ismét: éjtszaka, ködben látta őt bolyongani, látta rablók kezei között holtan és levágott tagokkal. Nem jó álmok voltak ezek, amelyek Fábiuszt Magdolnával kapcsolatban látogatták.

Ha ébren volt, nem zaklatta így s ennyire az emlék. Prokulusszal pedig egyáltalában nem törődött többé azután, hogy azon a bizonyos reggelen elkísérte őt a villa küszöbéig. Mégcsak eszébe sem jutott, hogy ügyeiben segítse őt; a neki tett ígéreteiről sietett elfeledkezni. Különben is amikor visszatért Rómába, ott már semmit sem tudtak a legátusról. Egyszerűen eltűnt a börtönökben s hogy mint ment a sorsa ott, vajjon valami földalatti üregben van-e megláncolva vagy bányában dolgozik vagy gályán húzza a súlyos evezőlapátot vagy már lefejezték talán: — ki tudta volna megmondani. Elítélték, javait elkobozták, s az ilyen emberről legjobb hallgatni mindenkinek.

Azonban különös Fábiusz akkor kezdett foglalkozni hajdani barátja sorsával, amikor őt magát is földreterítette a sors és magános villájában most már neki is alkalma volt sok mindenre gondolni. S mostanában sokkal többször jutottak eszébe Prokulusz és Magdolna, akiket olyan kegyetlenül eltaposott — s e miatt egyre gyakrabban és egyre sötétebben vetődött rá valami komor és epés árnyék . . .

Ezen a napon is mogorván tündökölt szokott dolgozó lugasában s ezek az árnyékok táboroztak körülötte, nem pedig az édes és üde tavaszi reggel, amely elöntötte a kertet párás aranyával. Maga elé bámult s hozzá sem ért ahhoz az irattekercshez, amelyet olvasni akart. A kertészrabszolgák halkán surrantak el a lugas mellett, hogy ne zavarják keménykezü és szeszélyes urukat.

A napfény tündöklő kévékben szűrődött át a lugas

lombjain, sugárzásában kékes porszemek ragyogtak és remegő aranyfelhőket dobáltak a márványasztalra s őrá magára, s amint éles sugárzásukban ült, látni lehetett, hogy Fábíusz még mindig szép. Pedig szája köré már kemény vonások vésődtek és homloka barázdált volt, haja pedig tele volt ezüstsálakkal. Öregedő Apolló¹ volt, ötvenes éveinek derekán, — Apolló, aki megízlelte az élet szenvedését is, de azért szép és vonzó maradt és nem volt benne semmi közönséges.

Éles üvöltés rezzentette fel; valami fiatal vadállat kiált így.

— Már megint — mondta kedvetlenül és összefogta ruháját. De mielőtt felkelhetett volna, egy teljesen ruhátlan gyermekifjú futott elébe. Kisértetiesen sovány volt, haja piszkos csomókban szétkuszált, arca eltorzult és szemei önkívületben ragyogók. Testén itt-ott lógott még egy-két rongydarab s az utána siető két idősebb rabszolga azon fáradozott, hogy lefogják és kendőbe csavarják. De ő éles, állati hangon nevetett rajtuk, szinte visítózott, a földre vetette magát, hempergett, tagolatlanul üvöltött, beleharpott a karjaiba, arcába sebeket hasogatott körmeivel s az ajka habzott. És Fábíusz nem tudott rajta segíteni. Mereven, mozdulatlan arccal nézte, de a szíve vérzett, míg a rabszolgák hideg vízzel öntözték a fiút és mindenféle varázsigéket mormoltak. Egy öregebb kertészrabszolga segített neki. — Fábíusznak már régen feltűnt, hogy milyen jóindulatú a gyermekhez, mintha szeretné az őrjöngőt. Most is azon fáradozott, hogy a fiúcska kárt ne tegyen magában s a fejét simogatta. És ő is mondott valamit.

— Uram Jézus Krisztus — suttogta halkan. — Könyörülj ezen a szegény juhocskádon!

Fábíusz élesen rá nézett.

— Mit beszélsz te itt? Már téged is ez az új babona lepett meg?

Euszébiusz lehajtotta fejét és lenézett az őrjöngőre, aki lassan lecsillapodott. Azután felemelkedett.

— Uram, — mondotta olyan bátran és félelem nélkül,

¹ A szépség és a tudás férfiistene.

amit Fábiusz nem szokott meg rabszolgáitól: — én Jézus Krisztus szolgája vagyok és örömmel adom életemet az igazságért. S azt mondom neked, hogy fiadon segíteni lehetne, ha az Úrnak egy papja rátenné kezeit és kiűzné belőle az ördögöt. Én már láttam ilyent.

Fábiusz ideges lett.

— Meg vagy bolondulva?! Hogyan segíthetne és főként halála után egy zsidó rabbi, amikor egyetlen élő ördögűző sem használt, akiket eddig hivatam!

Egy könnyű kéz simogatta végig a vállát. A felesége volt, aki szintén odasietett, amikor fia üvöltését meghallotta. S íme, ő is könnyörgött neki:

— Én is erre kérlek, Fábiusz! Mert ezeknek az embereknek nagy hatalmuk van a gonosz szellemek felett. Ezt én is tudom. Van egy öreg keresztény, aki Euszébiuszhoz szokott jönni néha; kérdezhetsz utána, hogy odaát Herkulánumban hasonló megszállottságból gyógyította ki Iréneusz lányát. Hivasd el őt, Fábiusz! Nagyon tisztességes férfiúnak látszik, és olyan, mint akinek csodás hatalmat adtak az istenek!

Fábiusz még mogorvább lett.

— Hát már te is?! — és a válláról lerázta felesége kezét. De az most nem engedett: fiáról volt szó s a szemében könnyek kezdtek égni.

— Próbáld meg! — esedezett neki. — És hallgasd meg, miket beszél!

— Nem mondhat nekem újat! — lökte el ismét mogorván Fábiusz. — Elégyszer láttam Jézusukat Palesztinában és hallottam is beszélni.

S egyszerre elhallgatott, mert íme: mintha itt lett volna a kertben, látta őt maga előtt, leomló fehér ruhában és a hangja — lehet-e hang mélyebb és csengőbb az övéénél? — mintha itt szólt volna hozzá a párás tavaszi napsütésben:

*Mindenki, aki ígéimet hallja és azokat teljesíti,
hasonló a bölcs emberhez, aki házáat kősziklára
építette.*

Milyen különös, hogy éppen ezeket a szavakat nem felejtette el? Vajjon mit érthetett alattuk? S eszébe jutott, hogy valamikor ő maga is követni akarta őt Magdolna kedvéért...

S amint az emlék varázslatában eltűnődve állt, újra átkarolta vállát a felesége és hozzá simult, olyan édesen és kedveskedően, mint ifjúságuk legszebb napjaiban és így szólt hozzá:

— Fábiusz, én is úgy szenvedtem a fiunkért, mint te; még jobban, mert én hoztam őt a világra. Nézd, azon a napon, amikor Fabiolusz született, azt sem tudtad, hova légy örömdben. Kérlek az akkori örömdre és az én akkori fájdalmamra, hogy hallgass meg. Parancsold meg Euszébiusznak, hogy hívassa el azt a keresztény papot. Most még a közelben van, de ha tovább megy, ki tudja, vissza fog-e térni.

S maga Euszébiusz is kérte őt:

— Uram! Igazat beszél a domina. És engeddd, hogy hívassam Peregrinuszt, míg nem késő.

Fábiusz lehajtott fejjel nézte a fiát, aki tompa önkívületben feküdt a földön, mint valami élő halott, s a két másik rabszolga takarókba csavarta, hogy elvihessék. S ekkor Fábiusz lehajolt, megsimogatta felesége haját — az is tele volt ezüstsálakkal és ezüstcsikokkal a gyermekük miatt. S ezért a férfi most legyőzte a saját gögjét:

— Hát legyen — mondta kedveskedően, mint valami gyermeknek. — Nem hiszem, hogy használ, de azért... — és még egyszer megsimogatta, mielőtt Euszébiuszhoz fordult volna. — Hogyan is nevezted azt az embert és miféle, akit el akarsz hívni?

— Pap — mondta Euszébiusz habozva, mert a keresztényeknek tilos volt beszélni hitük belső ügyeiről. — Mást nem tudok róla. De minden bizonnyal előkelő családból való és sokat szenvedhetett; ez meglátszik rajta. Most szertejár, hogy Jézust hirdesse. Peregrinusznak hívják.

— Afféle rajongó lehet, mint Tarzusi Pál — mondta kedvetlenül Fábiusz. — Arról még Rómában hallottam. Hát jó! Azért csak hozzátok ide azt a Peregrinuszt... — és felette csodálkozott a felett, hogy Euszébiusz mennyire örül.

Néhány órával később Peregrinuszt ott állott Fábiusz előtt a tablinumban, mert a római ott akarta fogadni csodálatos

látogatóját. Először megrokkant öregembernek tartotta őt, de amikor jobban megnézte, látta, hogy csak néhány évvel lehet idősebb, mint ő maga. De súlyos szenvedések és nélkülözések mutatták őt hetvenévesnek — gyér haja ezüstfehér volt, szakála is. Kissé előreögnyedt szegényes ruházatában, mint aki éveken át szakadatlanul meggörnyedve jár valami súlyos teher alatt. S ha felemelte karját, a viszszahulló ruhaujjak feltárták csuklóján a láncok és bilincsek bevágódott nyomait.

De a tekintete tiszta és jóságos volt, és mozdulatai elárulták a magasrangú urat. Fábiusznak úgy rémlett, hogy valahol már látta őt, de nem jutott eszébe, hol. Az idegen pedig egyetlen megrezzenő arcvonással sem árulta el, hogy szintén látta őt. Elfogulatlan biztonsággal és udvarias, egészen egyenrangú előkelőséggel üdvözölte.

— Béke háznak! Mit kívánsz tőlem, uram?

Fábiusz etlől a biztonságtól megzavarodva intett vendégének, hogy üljön le.

— Azt mondják, hogy értesz a megszállottak meggyógyításához... — kezdte, de abbahagyta, mert Peregrinusz állva maradt s már el is utasította egy kézmozdulattal:

— Magamtól semmit sem tehetek! — mondta Peregrinusz nyugodtan és őszintén. — Csak az lehetséges, hogy Krisztus meghallgatja imádságomat. Hozzá tartozod a megszállott, aki miatt hivatál?

— Egyetlen fiam! — mondta Fábiusz nyugtalanul, szinte szorongva.

Peregrinusz részvétellel nézett rá.

— Súlyosan látogatott meg az Úr!

Ez a hang... ez a hang... és Fábiusz agyán átvillant, hol hallotta ezt a hangot. De a másik nem engedett időt a gondolkodásra:

— Mikor betegedett meg a fiad?

— Kilenc évvel ezelőtt. Alig volt tízéves akkor.

— És ezelőtt mindig egészséges volt?

— Nem. Beteges volt és ijedős. Irtózott minden hangos sokadalomtól. Ezért távol tartottam a szaturnáliáktól¹ és más utcai ünnepélyektől.

¹ A pogány római farsang durva és sokban erkölcsstelen ünnepei.

— Ezek az ördög ünnepei! — mondta sötéten Peregrinusz.

Fábiusz tovább folytatta:

— Egyszer Fabiolusz velem volt a gyaloghintóban és Róma egyik sikátorában a Bona Dea¹ őrvongó körmenetébe keveredtünk. A fiam kíváncsian kitekintett, de megrémült tőle és amikor a számárháton üvöltöző, mámoros papok ezt észrevették, megrohantak bennünket a legocsmányabb külvárosi csöcselékkel együtt: hogy a fiam szálljon ki a gyaloghintóból és imádjá az istennő ijesztő faszobrát. Én hiába szórtam közéjük pénzt... a rabszolgáim se bírtak velük, elragadták mellőlem és odacipelték a kép elé.

Fábiusz elhallgatott egy pillanatra, azután legyintett.

— Egy csapat pretoriánus segítségünkre jött és a főkolomposokat később keresztre feszítették. De a fiam, aki visszakerült karjaimba a kép előtt, ész nélkül üvöltöző vadállat azóta a mai napig... — és Fábiusz elfordult, hogy a másik ne lássa, hogyan torzul el arca. Peregrinusz pedig nyugodtan várt, s amikor Fábiusz újra felemelte pillantását, ő maga nyugodtan intett:

— Küldesd ide őt. S a mi Urunk Jézus Krisztus legyen hozzá kegyelmes!

Az ércdedénybe dobott golyó éles hangja végigcsengett a házon s nemsokára a két ápolórabszolga már hozta is Fabioluszt. A gyermekifjú tompa, kifejezéstelen arccal meredt maga elé és meg sem moccant, amikor Peregrinusz lábai elé fektették egy takaróra. Dél volt, a napfény élesen sütött be a tetőnyíláson át, éppen a fiúra, és látszott csontig lesoványodott, régi és új sebekkel borított teste. Valamennyien elszörnyedtek nyomorúságától. Anyja reszketve húzódott meg egy sarokban és máris imádkozott a keresztények Istenéhez, akit nem ismert, de akiről tudta, hogy könyörületes.

Peregrinusz lehajolt és sokáig nézegette a fiú lesoványodott testét.

— Mennynek és földnek Ura, — mondta halkan, szinte magában — a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja, hallgasd meg könyörgésünket és a mi imádságunk jusson elédbe!

¹ A föld termékenységének istennője.

Ott imádkozott felette suttogó hangon, azután egyszerre felegyenesedett. A fiú felnyitotta fénytelen szemeit és mereven nézte őt, komoran, kifejezéstelenül, mint valami állat, de azért ezekben a tompa szemekben látszott az örület. Sokáig nézte Peregrinuszt, az is őt, ajkai suttogtak — — — s a fiú, nem is a tekintetnek, hanem annak a suttogásnak igézete alatt egyszercsak felült.

Valamennyien sápadtan meredtek oda s íme: Peregrinusz lassan elővett ruhájából egy kicsiny keresztet.

— Hallasz-e engem, gonoszlélek? Látod ezt a jelet? — Kérdezte egyszerre parancsolóan, s valamennyien megrettenve vonultak hátrább attól, ami most következett.

Mert hörgő üvöltés felelt neki. A megszállott felugrott, mintha valami szörnyű marok dobta volna talpra és neki-esett Peregrinusznak, de nem bírta közelébe férkőzni, nem tudott átjutni valami láthatatlan vonalon, csak kapkodott a torka felé és vadul harapdálta a levegőt. S Peregrinusz ekkor szétterjesztette karját. Fabiolusz azonnal a földre zuhant s tisztán látszott, hogy valami láthatatlan hatalom dobálja ide-oda s évek óta most mondott először összefüggő szavakat. De a hang, amely beszélt, nem a saját hangja volt. Olyan rémületes átkozódások és káromkodások ömöltek elő a szájából, hogy a hallgatóknak elállt a lélekzete. Emília riadtan kapaszkodott bele férjébe, aki szintén mereven, szinte lenyűgözötten állt és az ördögűzőt figyelte, aki feltartotta a keresztet s minden káromlásra az Élő Isten nevében válaszolt. Fabioluszt óvta egy láthatatlan ellenség-től.

Görnyedt tartása eltűnt, mintha megnőtt volna, sötét szeme ragyogott a méltóságtól és hatalomtól, vonásairól eltűntek a kor és szenvedések redői és Fábiusz térdei roskadozni kezdtek, amikor felismerte. Hát persze, hogy Prokulusz volt! Prokulusz bukkant fel újra életében. Prokulusz, akit teljesen elveszettnek hitt — — — s ha kételkedni eszébe juthatott volna, ott volt nyaka mellett a sebhely, amely tisztán látszott, amikor a ruhája a kereszt elővétele-nél kissé félrevonódott. Ezt a sebet egyik hadjáratánál szerezte a legátus. És volt egy másik ismertetőjele is: az elnyomorodott kisujja a balkezén. Semmi kétség, Prokulusz az

és Prokulusz keresztény, hatalma van a poklok felett és most legádázabb ellensége fiáért harcol a Poklokkal . . . Ez sok volt Fábiusznak. Szédülve kapaszkodott a falba. A keresztény pedig győzött a poklon.

— A megfeszített és föltámadott Jézus Krisztus nevében parancsolom teneked, sátán, távozz el ebből a gyermekből — mondta most és a kereszt jelét vont a fiú fölé.

Egy dühödt lökés a levegőbe vágta s onnét egy másik a kőkockákhoz csapta a fiút. De ez volt a megszálló alvilági lélek utolsó támadása ellene, mert ezután visszaesett a takarókra és mozdulatlanul kinyúlt ott, mint valami halott.

Peregrinus pedig letérdelt melléje és végigsimította arcát.

— Ébredj fel szépen, fiam! — mondotta neki.

Micsoda csodálatos varázslat. A fiú mosolygott a cirógatásra és felemelte fejét. Elsimította, elrendezte haját, azután felült és megkérdezte álmos hangon:

— Ki szólít?

— Én, a barátod — mondotta Prokulusz. — Állj fel szépen, fiam, és menj a tiedhez. Beteg voltál, de most megint egészséges vagy . . . — és szépen felsegítette, úgyhogy a fiú állott. Támolygott, de csak a gyöngeségtől és olyan volt, mint aki mély álomból tért magához. Minden állati vadság eltűnt belőle, vonásai kisimultak és tiszták lettek, — a régi Fabiolusz nézett apjára és anyjára, akik szinte rémülten állottak egymásmellett és őt nézték. Feléjük tartott és amikor anyja széttárt karokkal, sírva készült magához ölelni őt, Peregrinus nyugodtan megfogta karját:

— Lassan. Hagyjatok időt neki, hogy magához térjen. Gyógyuló beteg . . . kímélni kell — s még adott néhány utasítást, hogyan bánjanak vele.

Emília le akart térdelni előtte, de ő nem engedte.

— Istent dicsérd, — mondotta neki derűs és hűvös méltósággal — ne engem. Én csak eszköze voltam . . . — s látszott rajta, hogy indulni készül.

Fábiusz mindeddig szárazon égő szemekkel állott a sarokban, de most intett valamennyiüknek:

— Hagyjatok vele magamra! — és várt, míg elmennek mind: a rabszolgák is, Emília is, aki kezénél fogva ve-

zette a csöndesen, türelmesen álldogáló Fabioluszt. És amikor az utolsó lépés is elhangzott, előre jött imbolygó léptekkel és megkérdezte rekedten, fakó arccal:

— Fel szoktak-e támadni a halottak vagy te vagy az testestül és lelkestül, Kájusz Prokulusz?!

Hosszú csend volt. A nap égetően sütött be a tablinum tetőnyílásán át, Prokulusz hosszan, mereven nézte Fábiuszt, amint ott állt előtte sápadtan, felindultan és csapzott haja arcába hullt.

— Én vagyok — mondotta végül egészen felindulás nélkül való nyugalommal. — Én vagyok az a nagy bűnös, aki valaha a Kájusz Prokulusz nevet viseltem.

Fábiusz lélekzete hangosan szólt és szinte hallani lehetett szívének dobbanásait.

— És te, — mondotta habozva, rekedten és töredezetten — te megmentetted a fiamat, mindazok után, amiket...

Prokulusz egy nyugodt és derűs kézmozdulattal szakította félbe.

— Keresztény vagyok, barátom — mosolygott Prokulusz. — Az Úr annyit bocsátott meg nekem, hogy nekem is kötelességem megbocsátani az ellenem vétetteknek.

Ekkor Márkus Fábiusz, a legrégibb római vérből való nemes, aki magas rangja jelzéséül széles bíborszegélyű tunikát viselt, valami olyat tett, amiről csak még ma reggel nem is álmodott volna. Letérdelt a koldusruházatú kiszabadult rab előtt és így szólt:

— Legyőztél, Prokulusz! Tied az életem! Mit tegyek, hogy megmutassam hálámat?

Prokulusz magához emelte és megcsókolta őt:

— Semmit. Elég jutalom nekem az az öröm, hogy az Úr megadta a kegyelmet és meggyógyíthattam fiadat.

Fábiusz füle süketen zúgott:

— Hát te valóban megbocsátottál?

— Mondtam, hogy igen. Most talán beszéljünk valami másról... Régen nem láttuk egymást.

— Régen! — mondta Fábiusz megtörve. — Hosszú és gonosz évek voltak. S alattuk eljött a Végzet, amire akkor

reggel figyelmeztetél. Nem is egyszerűen jött el, de százszorosán. Még ebben is te győztél, Prokulusz!

Prokulusz ismét mosolygott:

— Furcsán hangzik ez a név — vallotta meg végül. — Mintha nem is viseltem volna.

— Te most másképp hívatod magadat.

— Igen, Peregrinusznak. Mert az életem vándorlás!* Keresztiségemnél kaptam ezt a nevet.

Fábiusz élesen kutatva nézte őt.

— Mégiscsak csodálatos ez a kereszténység! Te is egész más lettél, Prokulusz meghalt és Peregrinusz él!

— Hála Krisztus kegyelmének, amellyel engem meghívott, hogy benne, a Föltámadóban való hit dicsőségére jutottam!

— Tehát mégis ő volt? — kérdezte halkán Fábiusz. — Mégiscsak ő volt, akire a népek vártak?

Néma fejbólintás volt a válasz. És Fábiusz nem tudta, mit mondjon erre. A dolog nagyon új és idegen volt, azért inkább másról akart beszélni.

— Maradj nálam, Prokulusz. Az én házam a tiéd is. És mindenem. Érezd magadat jól.

— Köszönöm. De nemsokára megint Rómában kell lennem.

— Most veszedelmes ott. Híreim vannak, hogy terveznek valamit a keresztények ellen. Maradj itt. Itt nyugodtan hirdetheted a Názáretit. Azt mondják, hogy Cézár soha nem sejtett kínokkal akarja meggyötörni a keresztényeket.

— Éppen azért! Elöl kell lennem, megerősíteni a gyengéket és gyámoltalanokat.

Fábiusz elszégyelte magát. Az egykori hadvezér, Prokulusz, még mindig a régi volt bátorságban és erőben. De azért remélte, hogy legalább rövid időre marad és addig is megkérdezte, mi történt vele eddig.

Prokulusz leült és elrendezte ruhája redőit ugyanazzal a mozdulattal, mint régen, amikor finom és előkelő nagyrú volt:

— Azt röviden elmondhatom. Sokféle baj és szerencsétlenség nyújtotta hosszúra utazásomat s amikor már el-

* Peregrinus: vándor.

késetten Rómába értem, kihallgatás nélkül vetettek börtönbe.

Hangjában nem volt semmi szemrehányó, pedig Fábiusz szakadatlanul várta, hogy Prokulusz legalább is megemlítsé, milyen gyalázatosan megszegte a legátusnak adott szavát. De az közömbösen mesélt tovább:

— Három évig voltam börtönben, úgyhogy még azt sem tudtam, mi történik velem. Voltak olyan idők, amikor minden közelgő lépésről azt hittem, hogy a pribékek jönnek értem és a halálos ítéletet hajtják végre rajtam. De végül is másképen történt. Tibériusz egyidőre mintha elfelejtett volna, azután újra eszébe jutottam és döntött az ítéletről. Minden vagyonomat elkobozták és tizenöt évi kényszermunkára vittek.

Fábiusz lehajtotta fejét és nehezen lélekezett. De Prokulusznak ismét nem jutott eszébe a szemrehányás.

— Aldásos évek voltak, ők hozták meg nekem az üdvösséget. Eleinte háborogtam sorsom ellen és összetörtem volna súlya alatt, ha nem örködik felettem valakinek imádása. Mindazt, ami történt, nem beszélhetem el részletesen. Elég, hogy fogolytársul egy keresztényt kaptam; a zsidók lázítással vádolták, mert a Názáretit hirdette zsinagógájukban. Ő vezetett a világossághoz — a szívem lassankint átalakult és az Úr kivezetett a nyomorúságból. Keresztény társam hamarosan kiszabadult s ő és pártfogói mindent megtettek, csakhogy én is kiszabadulhassak. S az sikerült is, miután a császári hajógyárban töltött tizenkét évi rab-szolgamunkához hozzászámították a három börtönben töltött évet is. Végre szabad voltam.

— Koldusan és betegen — mondta magát vádolva Fábiusz.

— Hittel gazdagon — mondta Prokulusz. — S a keresztények gondjaikba vettek, felápoltak, teljesen bevezettek igazságaikba s megmerülhettem keresztvizükben. . . Ez az én történetem. A tiedet hallottam Euszébiustól. Hűséges embered ő. Ne neheztelj rá, mert keresztény.

— Hogyan neheztelnék! Hiszen ő hozott ide téged. Inkább ahogyan csak lehet, megjutalmazom.

— Hagyd őt fái és virágai között. Velük boldog. Csak bánj vele emberi módon és az elég jutalom lesz neki.

— Mindenképen felszabadítom a rabszolgasorsból! Ha azután is nálam akar maradni, szívesen tartom itt.

— Jó! De most nézd meg a fiadat is! — és Prokulusz ismét intett. Fábiusz pedig megzavarodottan ment ki.

Fabioluszt már fürdő után, felöltözve találta, amint anyja kezét simogatva beszélgetett vele — ha nem lett volna olyan feltűnően sápadt és sovány és nem látszottak volna meg sebhelyei, nem lett volna semmi, ami majdnem tízéves szörnyű örvényezésére vallott volna. Kíváncsian hallgatta anyját, mint aki hosszú útról jön meg és hallgatja az itthoniak híreit. Néha megsimogatta anyja haját is, amely miatta lett tele ezüst szálakkal.

Amikor Fábiusz belépett, felugrott és őt ölelte át — Fábiusz is alig akarta őt karjaiból kibocsátani. S amikor végre elengedték egymást, még sokáig tartotta két kezében fia sápadt, sovány arcát és nézegette kitisztult, finom vonásait.

— Aldjanak meg az istenek — mondta neki szinte remegve. De a fiú fejét rázta:

— Jézus Krisztus áldjon meg, atyám!

Fábiusz hátrább lépett:

— Mit tudsz te Jézus Krisztusról?

— Ő gyógyított meg! Az ő nevére takarodott ki belőlem az a szörnyű, aki kínozott . . . Az ő neve volt az első, amit hallottam, amikor magamhoz tértem. Többet akarok tudni róla és nem akarom, hogy az a régi visszajöjjön.

Fábiusz szinte merev lett a félelemtől.

— Mindent megtudsz róla, amit csak akarsz — mondotta megnyugtatóan és megcirógatta fia haját. A megmentőd még itt van és régi barátom, amint rájöttem. És itt is marad egy darabig. Ő majd megtanít mindenre, amit akarsz . . . — S Fabiolusz nemsokára ott ült Peregrinusz lábainál, hogy hallgassa tanításait.

És különös: Fábiusz nem tudott igazán vidám lenni. Nem azért, mert előre látta, hogy fia is a keresztényekhez csatlakozik; inkább legyen az övék, mint a gonosz szellemeké.

Igy valamiféle biztonság és védelem alatt áll. De amikor Peregrinusz hangját hallotta, amint a Názáretiről beszélt: szakadatlanul eszébe jutott Galilea és eszébe jutott mindaz, amit ő maga is hallott és tudott Krisztusról, aki egyszer majdnem az ő életét is kiemelte sarkaiból. Ismét hallotta hangját . . . és eszébe jutott, hogy a benne való hit a környörtelen és durva legátust szentté formálta át, ami körülbelül nagyobb csoda, mint Fabiolusz gyógyulása. S Fábíuszban a filozófus el kezdett olyan gondolatokon tündődni, amelyek élesen elütöttek az athéni és alexandriai iskolák tanításaitól.

De volt még valami más is, ami gyötörte őt és nem engedte nyugodni. Fábíusz Magdolnára gondolt. Rá gondolt olyan nyugtalanul és olyan erővel, mintha csak tegnap látta volna. S a miatta való lelkiismeretfurdalások egyre égetőbbek, minél tovább ült ugyanabban a szobában, mint Prokulusz. Végül már majdnem reszketett a nyugtalanságtól és erőszakkal kellett magát összeszednie, amikor Emília Fabiolusz gyógyulásának örömeire ünnepet rendezett. Ezen még az utolsó rabszolga is ujjongva vett részt, de Fábíusz alig tudta a végét kívárni. Érezte, hogy erről a nyugtalanságról is beszélnie kell Peregrinussszal, őszintén és nyíltan, — Magdolna egykori barátja megérti majd ezt a lelkiismeretfurdalást.

Végre véget ért az ünnep, Emília aludni vitte fiát s ő maga akart első egészséges éjszakája felett virrasztani abban a szobában, amelyet Fabiolusznak, most már a ház fiatal urának berendeztek. Peregrinusz megáldotta mindkettőjüket s Fabiolusznak odaadta kis keresztjét: Ez a Jel, amelynek a Sátán ellentmond s amely alatt minden bizonynyal biztonságban nyugodhatsz.

Azután ők ketten egyedül maradtak a kertbe kiugró nagy teraszon, amelyet a hold öntött végig ezüst vizével.

— Itt kellemes üldögelni — mondotta Fábíusz. — Maradjunk kissé a levegőn.

A hangja tele volt nyugtalansággal és Peregrinusz már régóta látta, hogy Fábíusz akar neki mondani valamit. Bó-

lintott és tapintatosan hallgatott, Fábiusz pedig ruhája lecsüngő bojtjaival játszott s nyugtalanul mozgalta székét.

— Még szeretnék mondani valamit! — szólalt meg egyszerre. — Magdolnáról akarok beszélni.

A hangja erőszakolt és töredezett volt és Peregrinusz most megnyugtatóan karjára tette a kezét.

— Jó, hogy emlited — mondta alázatosan. — Legalább megmondhalom, hogyan látom én a dolgot: súlyosan vétkeztem ellene. Akármit tettél vele te, az én bűnöm a nagyobb. Én tisztaságának virulásában találtam őt és lealacsonyítottam, s már bukott nő volt, amikor te kinyújtottad utána a kezedet, én pedig becsstelenül elhagytam, hogy életemet megmentsem!

Még tegnap is: nevetségesnek tetszett volna Fábiusznak ez az önvád. Most szégyenkezett miatta és csodálta — s ő maga is megvallotta, hogyan esengett Magdolnáért, aki elutasította őt, mire ő kitaszította az elhagyottságba és veszedelembbe, úgyhogy azután nem is hallott felőle.

— Sohasem tudtam meg, mi lett belőle — mondta gyötörődve. — Először csak arra gondoltam, hogy megbűnhődött, azután azért kínoztam magamat, hogy elfelejtsem. S amikor gyötörni kezdett miatta az önvád, akkor már évek múltak el. Egyszer titokban tudakozódni kezdtem utána, de innét nehezen ment. S azóta kínlódva hordozom magamban az érette való felelősség terhét.

Peregrinusz moccanás nélkül figyelte. Még árnyéka is csak akkor rezzen meg kissé a holdfényben, amikor válaszott:

— Te gonoszul akartál vele cselekedni. De Isten jót akart vele. Magdolna még él és Istennek nagy szentje.

Fábiusz lélekzetétől megremegtek ruhája hullámosan leomló redői.

— Te tudsz felőle? És él? Nem vagyok oka a halálának? — A hangja rekedt volt, arca kemény, majdnem durva. Peregrinusz élesen figyelte őt.

— Igen, él — mondta neki lassan. — Talán rossz hír ez neked?

Fábiusz felállt.

— Ostoba voltam — mondta hevesen. — Most szemre-

hányást tehetek magamnak, hogy legszebb éveimet átkinlódttam egy képzelgés miatt.

Erre Peregrinusz is felállt.

— Ezt gondolod? — s a hangja most csendült meg először hűvösebben és élesebben. — Ha tudtad volna, hogy nem történt vele semmi, akkor nem bántana, hogy a legszörnyűbb sorsnak akartad odadobni?

Fábiuszt még nem szorították így sarokba.

— Megalázóan visszautasított — tört ki hirtelen a régi indulattal. — Meglakoltam az iránta érzett szerelemért . . . és tudd meg, hogy mivel emlékéttől meg akartam szabadulni, éveken át rohantam egyik gyönyörűségtől a másikba. Az életem, egészségem és vagyonom miatta ment tönkre így.

Peregrinusz lágyan vállára tette kezét, visszanyomta őt karosszékebe és maga is leült.

— Ki mondta neked, hogy az ördögöt Belzebúbbal üzd ki? Hát nem tanultad meg a filozófusoktól, hogy a rosszat jóval kell legyőzni?

Fábiusz meghökkenve nézett rá. De a hangja bizonytalan volt:

— De mégis csak jöhetett volna valami figyelmeztetés. Prokulusz mosolygott:

— Talán angyalnak kellett volna jönnie, hogy megmondja azt, amit a józan értelem is megmondott neked? Hát nem tudtad, hogy tönkre kell menned, ha úgy élsz, ahogyan éltél? Nem tudtad, hogy az embernek elpusztul a vagyona, ha elpazarolja? Ehhez kellett volna valami túlvilági intés? És végtére is: vezeklés Magdolnáért, ha igyekeztél elfelejteni és tomboltál saját magad ellen?

— De a szerencsétlenségeim és Fabiolusz miatt való szenvedéseim . . . Ezek talán nem voltak eléggé kemény büntetés? — kérdezte habozva Fábiusz.

— De igen. Csakhogy rá is szolgáltál és meg is kaptad. Még egyiket se használtad fel, de még helyrehozhatod a mulasztást. Az Úr szeret téged, magához hív, kövesd hívását!

Hosszú csönd támadt. Fábiusz azon gondolkodott: mire gondolhat volt barátja most, De Peregrinusz, aki lehajította

fejét, azon tündődött: volt-e joga így, ilyen erősen beszélni Fábiusznak, neki, aki végre maga tékozló világfi volt valamikor, csak Isten kegyelme tette hitvallóvá. És ajkai csöndesen mozogtak, amint imádkozott:

— Miben volnék Uram jobb, mint ő? Add, hogy meglassam a saját szememben a gerendát és testvérem szemében ne vegyem észre a szálkát.

Fábiusz pedig hallgatott. Bármilyen éles is volt a kard, *ma* utat kellett találnia szívéhez és be kellett vallania, hogy a fájdalom nem olyan éles, mint amilyennek hitte. Ezenkívül el kellett ismernie Peregrinusz igazát. Most már maga is látta, hogy kezdettől fogva titkos hatalom vezette életét s ettől a hatalomtól nem menekedhetett meg, mégha a világ összes bölcselkedéseire hivatkozott is. A valóság vasból való ökölrel döntötte porba a szép rendszereket... s most már csak kettő között választhatott: vagy süketen és vakon elzárkózik az elől, amit megismert vagy feltételek nélkül megadja magát nekik... megadja magát mindannak, amit még Galileában hallott attól, aki nem lehetett egyszerűen ember s akiről máris megkérdezte, ő-e az, akire az emberiség várt.

De erről most még nem akart beszélni. Hogy a csendet megtörje, megkérdezte:

— Mit tudsz Magdolnáról? Láttad azóta?

Peregrinusz megértette, hogy Fábiusz egyelőre nem akar a legvégső kérdésekről beszélni, azért készségesen ment bele az új témába.

— Csak a keresztényektől kapott híradásokból tudok róla — mondta és mosolygott. — Azóta nem láttam. Megtartottam, amit ígértem!

— És hol van most? Még Palesztinában?

— Már régen nem. Dél-Galliában van, Masszilia közelében.

— Hogyan került oda?

— Azt hosszú volna meghallgatnod. Nem akarsz inkább aludni? Már késő van. A kezed egészen lázas. Ne nyugtalanítsd magadat!

— Ma nem tudnék aludni. Nagyon sok ért egyszerre. De ha te fáradt vagy...

— Én imádkozni és elmélkedni szoktam éjszaka. De ha téged megnyugtató, nálad maradok és beszélhetek róla. Ő az Úr kiválasztotta és én örömmel szólok róla, sokkal nagyobb örömmel, mint amikor őt bűnbe kényszerítő társa voltam.

— Ő tud a te megtérésekről?

— Lélekben bizony! Szeretek arra gondolni, hogy majd közeledhetem feléje az örök dicsőségben, ha a harcot végigharcoltam és a korona osztályrészemül jutott. De itt a földön nem tartom magamat elég jónak és méltónak arra, hogy újra közeledjem hozzá.

— Te... nem vagy elég jó? — tagolta csodálkozva Fábíusz. — Pedig én úgy gondolom, hogy az erény legmagasabb fokára jutottál!

Peregrinus derűsen mosolygott:

— Túlzol, Fábíuszom. Én csak szegény és kicsiny szolgáló vagyok, de Magdolna a legnagyobb kegyelmekre méltatott. A keresztények úgy beszélnek róla, mint szentről.

— A mellett is, ami mögötte van? — kérdezte Fábíusz még mindig pogány csípősséggel, mert az elutasítás megint égetni kezdte, mint a tüzes vas.

Peregrinus azonban megrázta fejét.

— A multja most el van törölve. Az Úr nyilvánosan megbocsátott neki és kíséretébe fogadta. Sokat szeretett, sok bocsáttatott meg neki...

— Tehát nem volt szeszély, hogy hozzá ment?

— Nem. A kegyelem hívását követte... az Úr rajta mutatta meg, hogy a nő más tisztesség illeti meg, mint amit mi megadtunk neki. Megmutatta, hogy a nő nem alacsonyabb rendű, hanem velünk egyenrangú, értelemmel és akarattal rendelkező ember, aki keresztültörte magát a boldogsághoz vivő úton és Isten úgy értékeli, mint minket. Sőt ha rászolgált, jobban. Ő pedig hű maradt hozzá a legszörnyűbb órákban is: ott állt a kereszt alatt.

— Ez rá vall — suttogta Fábíusz. — Bátor szív volt! — és megilletődötten hallgatott.

Prokulusz megvárta, míg Fábíusz felemeli fejét s csak akkor folytatta:

— A föltámadás reggelén ő volt az első, aki láthatta

az Urat! Ő adta tudtul a tanítványoknak ennek hírét... Látod-e, hogy mennyire nem vagyok méltó, hogy csak vele együtt is emlétsenek.

— Így sejtem, mire gondolsz. És mi történt tovább?

— Azt el lehet mondani röviden. Ottmaradt hitben és kegyelemben való testvérei között a jeruzsálemi gyülekezetben. Egyideig az Úr anyját gondozhatta, de őt fogadott fia, János apostol Efezusba vitte s ekkor Magdolna nagyon magára maradt. A testvérek azt a hírt hozták róla, hogy ebben az időben egy barlangba vonult vissza Betánia mellé, hogy gondolatban és imádságban mindig együtt legyen az Úrral. De megindult az üldözés és a zsidók Krisztus valamennyi hívét száműzték és bebörtönözték, főképp Lázár ellen támadtak, az Ő hatalma tanújának nem volt szabad az emberek közt járnia. De csak száműzésre merték ítélni, s húgaival, néhány betániai hívővel s valami kevés élelmi-szerrel hajóra tették, a korhadt kis bárkát kivontatták a nyílt tengerre s a vontató nagy gálya otthagyta őket. Ők pedig ki voltak téve a szelek és a tenger dühének s ezeknek kellett volna végezni velük. De azért nekik sikerült előre jutniok, Magdolna volt a bárkán hánykolódók lelke. A többiek az ő testi és lelki erejére támaszkodtak, ő pedig Krisztuséra... s a szél Galliában vetette partra őket. S Isten meghagyásának vették, hogy az Urat ott hirdessék!

— És Magdolna most is ott van? — kérdezte lélekzetét is visszafojtva Fábiusz.

— Igen. Sok éven át munkálkodott velük s az ottani keresztény község szépen megerősödött. Márta végül a felszabadított keresztény rabszolgánők telepére ment, hogy az üdvösségre vezesse őket, Lázár pedig Masszilia püspöke lett és ott maradt. Magdolna a magányba kívánczolt s a város közelében levő barlangba vonult el, hogy már halála előtt is csak Urával töltse az időt. És — Peregrinus hangja itt megremegett — értünk is imádkozik. Így érhetett a kegyelem egy sugara az én kerges szívembe is.

Most Peregrinuszon vett erőt a felindulás. Fábiusz pedig habozva szólott:

— Tehát Magdolna... a ti hiteteknek papnője? Peregrinus nemet intett.

— Nem. Nekünk erre más szavunk van. Mi szentnek hívjuk.

— És nem érintkezik senkivel? — ostromolta őt tovább Fábiusz.

— Hetenkint egyszer meglátogatja Maximinus, aki Lázár utóda a püspöki székhelyben. Elviszi neki a legszükségesebbeket és az Úr Testét. Te nem tudod, mi az. Talán majd megtudod. Maximinus azt írta a római testvéreknek, hogy meg sem meri szólítani őt, ha imádságba merülve találja. Ilyenkor csak elkészít számára mindent és nem meri zavarni, mert az arca már a mennyekbe néz fel. Szőr-ruhát visel és azt mondják, hogy a haja már egészen megőszült.

— Nem kell sok, hogy higgyek nektek — mondta lassan Fábiusz. — Galileában egyszer már követni akartam a Názáretit, akkor Magdolna kedvéért. Most saját magáért...

— A kegyelem munkálkodik benned — mondta lassan Prokulusz. — Engedj neki és győzni fog.

— Igazán boldog lehet az az ember, aki magát kereszténynek nevezi!

— A legnagyobb boldogság!

— És így a Názáreti valóban győzött volna és mindenüknek az ő lábaihoz kell borulnia?

Ebben a pillanatban kelt fel a nap. Ragyogó győztesként lépett elő az éjszakából és arany fátyolai sugározva hulltak Peregrinusra, aki valamikor bűnös és pogány volt. Megvilágította barázdált arcát, sebhelyeit s a bilincsek és kötelek bevágódásait. Peregrinus pedig lassan felkelt és kiterjesztve karját, így szólt:

— Christus vincit! — Christus regnat! — Christus imperat!

Krisztus győz — Krisztus kormányoz — Krisztus uralkodik!

KRISZTUS LÁTOGATÁSA

A déli nap tündöklő sugárzással tűzött alá a csöndes pusztaságra. A hegyoldalak olvadt aranyban ragyogtak s a levegő reszketett a hőségtől, amint a nap egyre magasabban emelkedett felfelé. Szinte kábító volt a rozmaring, levendula és más szagos vadfüvek tömjénillata, a csendben csak a tücskök éles zengése szólt s a szellő, amely lassan mozgott a fák lombjai között, olyan volt, mintha a déli álomban merült természet lassan lélekzenék.

De benn a tágas sziklabarlangban hűvösség volt s a félhomályban alig tetszett elő az a néhány eszköz, amivel az odú lakhatóvá lett téve. Egy gyékényből font fekvőhely, néhány agyagkorsó és csésze, egy ócska szőnyeg a hideg ellen — csak ami éppen *kell* az élethez. S a sarokban egy durva faágakból összerótt kereszt. Az előtte álló követ már régen simára dörzsölte az imádkozó nő térde.

Magdolna egy kődarabon ült, hátát a falhoz támasztotta, kezét összekulcsolta ölében és szempilláit lezárta. Így ült: már órák óta mozdulatlanul és Istennel beszélgetett magában.

Ma nagy szomorúság érte, mert bármennyire szerette az Urat, szerette Egyházát is és látomásai ma az Egyház nagy szenvedéseit mutatták neki.

Míg itt, a csöndes Dél-Galliában suttogó fákra világítottak alá a hold és a csillagok, azalatt Rómában: Néró kertjeiben lobogó fáklyákra nézhettek, amik hosszú sorokban égtek a rózsákkal díszített faoszlopokon, amiken keresztény vértanúk égtek szénné — míg Cézár ragyogó pompában, győzedelmes Luciferként hajtotta az arannyal kivert kvadriga négy lovát a rémségeken keresztül s néha szeme elé emelte a csiszolt smaragdot, ha valamelyikük szenvedése különösebben érdekelte.

— Kvirie eleiszon, Kriszte eleiszon — hangzott elő a lángok közül.

— Ave Cézár! — ujjongtak a félmeztelen menádok és korybantok,¹ akik körültáncolták a világ urának négyesfogatát.

És néha éles gyermekkiáltás sikolt elő a tűzből:

— Anyám, segíts!

S a szegény anya arrafelé fordította fejét az égő oszlopon, vigasztaló szót akart mondani és így szólt:

— Kriszte eleiszon!

Néha összedült egy-egy oszlop, és élő, de már megszenesedve parázsló testek mondták a földön:

— Kyrie eleiszon.

S a fuvolák édes dallamok vizét öntötték a lángok közé, az ezüstitányérok csattogása nevetve zengett — a mézítelen táncosnők kacagtak:

— Üdvözlégy, Bakchusz!²

— Kyrei eleiszon, Kriszte eleiszon!

Mindezt egész éjszakán át kellett néznie, míg a reggel meg nem hozta a véget. Fáradhatatlanul esengett könyörgése erőt a vértanúk lelkének, míg csak látta mindezt, végül egészen összelörtén és kimerülve támaszkodott a sziklához. Az utóbbi években nem szenvedett együtt másokkal. S a látomás alatt azt is megtudta, hogy ez ezután mindig így lesz.

— Uram, meddig tart az üldözés? Hát a Sátán soha nem szűnik meg Ellened harcolni? Hát nem győz a te Egyházad?

Erőtlen és kimerült volt és csak a déli órában bízott, amelyen a nap legmagasabban állott s amikor mindig eljött egy rövid pillanat, amely őt a következő délig megerősítette.

Most is eljött.

Egy másodpercre, csak egyetlenre: testétől távol érezte magát, lelke olyankor az Űrnál járt; ez úgy jött és úgy múlt el, mint a villám, de elég volt. Az Űrnál volt, az Ő közelében, hallotta szavát, azután újra egyedül maradt és viselte

¹ A természet tündéreinek öltözött táncosnők és táncosok.

² A bor és a kicsapongás istene.

a földi test súlyát s újra felvehette a harcot: könyörgéssel és imádsággal. Ezen a napon kétszeresen rászorult a meg-erősítésre.

Úgy ült ott, mintha kőből lenne kifaragva, éppen csak a gyöngye lélekzés mozgatta ruhája ráncait. Hátra támaszkodott és arca halavány volt, mint valami ezüstrózsa. S a belső tűz úgy tört át vonásain, mint valami alabástromedényen. Haja fehéren szakadt alá vállára, csak bal halántékán maradt egy bronzvörös aranycsík. E felett állt meg lebegve a Feltámadott keze, amikor így szólt hozzá:

— Ne illess!

. . . Ime: a nap most a legmagasabb ponton állott, most kellett eljönnie az elragadtatásnak. De e helyett ár-nvék hullt a barlang bejáratára, valaki belépett. Magdolna fölriadt: egy idegen utas állott előtte sötét köpenyben.

— Békesség veled. Fáradt vagyok a hosszú utazástól. Engedd, hogy nálad megpihenjek.

Magdolna rá nézett:

— Hogyan jutsz ide? Itt még senki sem volt, amióta itt vagyok.

— Tudtam az utat.

— Keresztények küldtek? Jézus nevében jössz?

Az Idegen szótlanul bólintott fejével. Valami különös m^hltóság ömlött végig rajta, tartása egyenes volt . . . valamiképpen ismerősnek rémlett.

— Ülj le, pihenj és egyél!

Az Idegen leült, Magdolna pedig odaadta neki utolsó kenyerét. Az elfogadta, megköszönte és megtörte, azután evett belőle, míg Magdolna távol állott és nézte őt.

— Hallottad, mint megy dolguk atyánkfiainak Rómában? — kérdezte végre.

Az Idegen ismét bólintott:

— Jól!

— Jól? Hiszen irtózatosan szenvednek!

Magdolna úgy beszélt az Idegennek, mint aki tudja, amit ő látott. Az pedig tudta is, mert így szólt:

— Megpróbáltattak tűzben és elvették az Örök Élet Koronáját.

— Ők boldogok, mert révbe értek. De mi lesz az Úr Egyházával?

Az Idegen akkor egy lassú kézmozdulatot tett, mintha valamit meg akarna mutatni neki. És akkor ő ismét látta Néró füsttől fekete kertjeit, látta az arénát, ahol a vértanúk százait vetették a vadállatok elé, látta Pétert a kereszten és Pált a bárd alatt. És megkérdezte megrendülten:

— Hát mindennek el kell múlnia?

Erre így felelt nyugodtan az Idegen:

— Ég és Föld elmúlnak, de az Emberfia Igéi el nem múlnak!

S még egy kézmozdulat: és Magdolna látta, hogy a vértanúk véréből mint sarjad elő az Egyház fája egyre erősebben, míg hasonlatos lett az élet fájához és ágai alá gyűjtött minden nemzetet. És Magdolna látta a népeket, amelyeknek nevét sem ismerte, — látta, amint Jézus nevére térdet hajtanak. Látott országokat, amelyekről semmit sem tudott, — látta, amint tiszteletet adnak az Emberfiának. Látta, amint egy aranyfényű lánc fűződik az egész föld köré s magába zárja mindazokat, akik az Emberfiában hisznek. S valahányszor a pokol felágaskodott, az Élet e Fája újra felvirágzott és nem is álmodott szépségű virágokat hozott.

— Ó, én kicsinyhitű! — mondotta Magdolna. — Miért aggódom olyan hajó miatt, amelynek kormányát az én Uram tartja kezében?

S ekkor az Idegen így szólt: — Láss és hallj! — És Magdolna roppant katedrálisokat látott, amiket művészek faragtak ki, s ég felé nyújtották íveiket. Hallotta a húsvéti harangokat, amint aranyhangokon énekeltek az egész föld körül, és látta a milliók körmenetét, akik a Feltámadottnak hódoltak . . . és hallotta saját nevét a húsvéti evangéliumban.

„Valahol az Evangélium hirdettetni fog, ottan rólad is beszélnek!”

És valóban így volt. Az övével együtt mindenütt felhangzott a bűnös asszony neve, aki megbánta vétkeit s akit az Úr a legnagyobb tiszteletben részesített: a Föltámadottat

először ő üdvözölhette. Magdolna szíve remegett a boldog alázattól.

— Nem vagyok méltó ekkora kegyelemre. Én csak por akarok lenni Isten lábainál.

— Isten a szívet nézi! Ő tudja, hogy nagyon szeretted. Ezért bocsátott meg neked!

Ezzel eltűnt a látomás és Magdolna ismét egyedül volt a barlangban a csodálatos Idegennel. Néma csend volt. És ekkor ezt kérdezte a Vendég:

— Mire gondolsz?

— Az életemre — felelte Magdolna. — Azt hiszem: nemsokára vége lesz!

— Mit gondolsz életed felől?

— Telve van Isten kegyelmeivel — felelte Magdolna mély alázattal.

— Szeretnéd, ha másképen lett volna?

— Nem. Csak bűneimről szeretném, ha nem lennének. De Isten kegyelméből már itt a földön élveztem a legnagyobb boldogságot.

— De szenvedések is értek. Mit tartasz ezek felől?

— Most már nem fájnak. Elmúltak a feledésben, miután végrehajtották küldetésüket. Istentől küldött vezetőim voltak.

— S az örömeid? Élnek?

— Igen, élnek. Istentől valók és nála örökké élnek!

— S a bűneid?

— Még most is égetnek. De tudom, hogy lemosta őket a Bárány vére!

— Amen! — És újra csend lett. S vajjon csak az arany dél árasztotta el ilyen ragyogás visszfényével a barlangot? Magdolna nem tudta szemeit levenni az Idegenről.

Ekkor tekintete annak sarútlan lábaira esett és látta, hogy csupa vér. Ijedten térdelt le:

— Megsebesültél?

— Töviseken mentem keresztül — mondta titokzatosan az Idegen. Ekkor Magdolna fogta a vizeskorsót és meg

akarta mosni a sebeket. Letérdelt, de mivel nem volt kendője, hosszú fehér haját mártotta a vízbe és tette rá a lábára. Ekkor vette észre, hogy át vannak lyuggatva.

— Rabboni!

— Mária!

A sötét köpeny lehullott róla és előtte állott a Dicsőség Országának Ura, fényben sugározva.

— Az irt jöttem, mert országomba vislek. Jó harcot harcoltál és most az igazság koronája illet meg. Nézd dicsőséged lakóhelyét, az új Jeruzsálemet!

Lassan a levegőbe tűnnek a sötét sziklaboltozatok: óriási kapuk hasadnak rajtuk, az ég kékje tárul szét felettük, vörös rózsák sötét és nedves ragyogása fakad fel a kőből, vörös rózsák alatt ringó bokorágak nyúlnak fel a levegőbe s a földön a rózsaszirmok szőnyeggé fonódnak és az út: — felfelé vezet a végtelen magasságba.

A ragyogó út végén napfényből szőtt csarnokok és teraszok, pálmaligetek ringó sátora, egy kristályhullámokkal zengve hömpölygő folyam, fehérruhás angyalok szárnyas milliói és szeráfi hangok kórusa:

— A Bárány, aki megöletett, méltó, hogy erőt és istenséget, bölcseséget, tiszteletet és áldást vegyen.

— Nem vagyok méltó erre a dicsőségre. Ez szüzeid liliomragyogású csapata itt . . . nekem nincsenek számodra liliomaim.

— Te a bűnbánat piros rózsáit hoztad nekem! Nézd a menyegzői lakást, amit neked készítettem!

Ragyogó angyalszárnyak libegnek a magasban, a Rózsából való Úton lebegnek alá, úgy szállva, mint a gondolat. S az angyalcsapat meghajol Magdolna előtt:

— Légy üdvözölve, Urunk áldottja!

Levették róla a vezeklőruhát. Királyi bíbort adtak rá és fejére sötétvörös rózsákból való koszorút:

— Ime: így díszítünk fel a Bárány lakomájára!

Az Úr pedig kinyújtotta fölébe kezét:

— Ezentúl nálam leszel az Új Jeruzsálemben. Mindazok, akik a bűnbánat töviseiből a szenttéválás rózsáit fa-

kasztják: téged fognak követni. Hogy mi voltál és mit tettél: azt hirdetni fogják a napok végezetéig. És sokan veszik a te példádból a bátorságot, hogy engem megközelítsenek. Halld, az Élet Fájának levelei zúgnak a Galamb szárnycsapásától. Városom el van készítve fogadásodra s úgy vár rád, mint a feldíszített menyasszony! A Lélek és a Jegyes hívnak: „Jöjj!” Ezért magammal viszlek, Választottam. Jöjjetek hozzám Atyám Áldottai és bírátok a nektek készített országot . . .

Maximinusz, Masszilia püspöke este felkereste a Bűnbánó barlangját, mert itt volt az ideje, hogy utána nézzen.

Már messziről kábító rózsailat ömlött feléje: mintha a világ valamennyi rózsája ide lehellte volna illatát. S ekkor íme észrevette, hogy a barlangot kékes fény világítja meg: ragyogó derengésben úszott és sehol sem lehetett látni a fény forrását. S a rózsailat, fény és ragyogás között ott ült Magdolna, fejét a falhoz támasztotta, kezeit összekulcsolta ölében, szeme lezártan, ajka körül mosoly. Az aranysáv fénylett a hajában, de ő maga merev és hideg volt: Maximinus megfogta kezét és látta, hogy az ér nem ver többé!

Ekkor tudta Maximinus, hogy az Úr magához szólította kiválasztottját az örök boldogságba. S letérdelve imádta az isteni Szeretet hatalmát, amely az egykor bűnös asszonyon a Kegyelem olyan csodáit vitte véghez!

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ

Prelúdium: A magdalai hárfák	7
I. Fejezet: Prokulusz	11
II. Fejezet: Psziché az alvilágban	27
III. Fejezet: Út és élet	42
IV. Fejezet: Messiás	53
V. Fejezet: A sötét angyal	63
VI. Fejezet: Fábiusz	76
VII. Fejezet: Dismász	87
VIII. Fejezet: A Csodálatos Asszony	100

MÁSODIK RÉSZ

I. Fejezet: Az Emberfia	119
II. Fejezet:	138
III. Fejezet: A Megfeszített	162
IV. Fejezet: Valóban feltámadott!	177
V. Fejezet: Fábiusz megtérése	195
VI. Fejezet: Krisztus látogatása	217

